

การพัฒนานวัตกรรมรูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์
ภายใต้แผนงานวิจัย
การพัฒนานวัตกรรมรูปแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอ (OTOP) จากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์
ด้วยวัฒนธรรมเชิงอุตสาหกรรมสู่สากล (AEC)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กิตติศักดิ์ อริยะเครือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรูญ คล้ายจ้อย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์กมล พรหมหล้าวรรณ
นางสุจิตรา ชนนทวารี

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘
คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

Innovative development of home textile pattern from
Napo Buriram silk fabric

Under the research plan

Innovative development of the patterns of textile product (OTOP)
from Napo Buriram silk fabric using cultural industry to the global (AEC)

Assistant Professor Dr. Kittisak Ariyakuare
Assistant Professor Charoon Klaichoi
Assistant Professor Kamol Promlawan
Mrs. Suchitra Chananthawaree

This research was funded from the budget. Fiscal Year 2015
Rajamangala University of Technology Phra Nakhon,
Faculty of Industrial Textiles and Fashion Design

ชื่อเรื่อง : การพัฒนานวัตกรรมรูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์
ภายใต้โครงการ
การพัฒนานวัตกรรมรูปแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอ (OTOP) จากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์
ด้วยวัฒนธรรมเชิงอุตสาหกรรมสู่สากล (AEC)

ผู้วิจัย : ผศ. ดร. กิตติศักดิ์ อริยะเครือ ผศ. จรุงญ์ คล้ายจ้อย ผศ. กมล พรหมหล้าวรรณ
นางสุจิตรา ชนนทวารี
คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

พ.ศ. : ๒๕๕๘

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมรูปแบบเคหะสิ่งทอและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมนาโพธิ์บุรีรัมย์ และการดำเนินการวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ จำนวน ๕ รูปแบบ โดยใช้แบบประเมินความคิดเห็นแบบประเมินในการฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมทอผ้าไหมนาโพธิ์ จำนวน ๑๐๐ คน และเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการฝึกอบรมจำนวน ๒๐ คน ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

การประเมินผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ จำนวน ๕ รูปแบบ กลุ่มที่สนใจมากเป็นอันดับที่ ๑ เป็นเพศหญิง ที่มีอายุเฉลี่ย ๓๑-๔๐ ปี อาชีพ รับราชการ การศึกษาระดับปริญญาตรี และมีรายได้ ๑๕,๐๐๑ - ๒๕,๐๐๐ บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ พบว่าผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอประเภทหมอน มีความเหมาะสมมากที่สุด ทั้งด้านรูปแบบ ลวดลาย และมีการถ่ายทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและสะท้อนเอกลักษณ์ความเป็นวัฒนธรรมไทย การประเมินกระบวนการฝึกอบรม กลุ่มผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ ๓๐-๔๐ ปี อาชีพ ทอผ้า และเกษตรกร การศึกษา ประถมศึกษา รายได้ ๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาท ก่อนการฝึกอบรม มีความรู้พื้นฐานและความสามารถในการตัดเย็บและการออกแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ อยู่ในระดับพอใช้ และหลังการฝึกอบรม มีความรู้ความสามารถปฏิบัติได้ทั้ง ๓ ด้าน ในระดับ ดีมาก และมีความต้องการฝึกอบรมในครั้งต่อไป

Title : Innovative development of home textile pattern from Napo Buriram silk fabric

Under the research plan

Innovative development of the patterns of textile product (OTOP) from Napo Buriram silk fabric using cultural industry to the global (AEC)

Researchers : Kittisak Ariyakuare Charoon Klaichoi Kamol Promlawan

Suchitra Chananthawaree

Garment Technology Faculty of industry Textile and Fashion Design RMUTP.

Year : ๒๐๑๕

ABSTRACT

The purpose of this research was to develop innovative forms the style of Household Textile and to develop innovative forms the style of Household Textile and to develop the product style from Napo's Buri Ram Silk. This reserch was conducted to determine the Research and Development which used ๕ product models are reserch instrument along with Post-Training evaluation questionnaire. The samples consisted the Napo's Buri Ram Community Enterprise Services Group of ๑๐๐ people and choose the sample group to keep in training as ๒๐ people. Data were analyzed using by percentage, mean, frequency and standard deveation.

The result revealed that ๕ product models were interested by women which were between ๓๑-๔๐ years old, government career, graduated in Bachelor's degree and had income in between ๑๕,๐๐๑ - ๒๕,๐๐๐ baht. Their most popular product were pillows which perfected designs, styles and could related with Thai cultural identity. Training post-evaluation were all women trainee which were between ๓๐-๔๐ years old, textile weaver and farmer career, Primary education and had income in between ๕,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ Baht. Training pre-evaluation were known stitching and design skill in fair level but improved to be the best after got trained and require the next training.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ ประสบความสำเร็จเพราะได้รับความอนุเคราะห์จากอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่อนุเคราะห์ให้ใช้งบประมาณแผ่นดินของมหาวิทยาลัย ในการดำเนินงานวิจัย และคณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่นที่ให้การสนับสนุน รวมทั้งอนุเคราะห์ให้ดำเนินงานวิจัยตลอดโครงการ ขอขอบคุณศูนย์หัตถกรรมทอผ้านาโพธิ์ บุรีรัมย์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ ประสานงานการดำเนินงานวิจัย ติดต่อสถานที่ ผู้เข้าอบรม ขอขอบคุณชุมชนบ้านนาโพธิ์ บุรีรัมย์ ที่ให้ความร่วมมือในการเข้าฝึกอบรม และผู้มีส่วนร่วมในผลสำเร็จของโครงการวิจัยนี้ สุดท้ายขอขอบคุณบุคลากรทุกท่านที่มีส่วนร่วมในความสำเร็จของผลงานวิจัยและเอกสารฉบับนี้

กิตติศักดิ์ อริยะเครือและคณะ
กันยายน ๒๕๕๘

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ ๑ บทนำ	
ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย	๑
วัตถุประสงค์ของโครงการ	๑
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๒
ขอบเขตของโครงการวิจัย	๒
นิยามศัพท์	๒
กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย	๒
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดบุรีรัมย์	๔
ข้อมูลเกี่ยวกับอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์	๑๖
ข้อมูลเกี่ยวกับผ้าทอ	๑๙
กระบวนการผลิตผ้าไหมมัดหมี่	๒๘
ข้อมูลเกี่ยวกับเคหะสิ่งทอ	๓๗
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗๓
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	
การกำหนดประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง	๗๖
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๗๖
การดำเนินงานตามแผนและการเก็บรวบรวมข้อมูล	๗๙
การวิเคราะห์ข้อมูล	๘๐

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	
ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ	๘๑
ผลการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์บุรีรัมย์	๘๔
ประเมินจากกลุ่มผู้สนใจ	
ผลการประเมินผลการจัดฝึก่อบรม ประเมินจากกลุ่มผู้เข้ารับการอบรม	๘๘
บทที่ ๕ สรุปผลและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	๙๒
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๙๒
ข้อเสนอแนะ	๙๓
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	๙๓
บรรณานุกรม	๙๔
ภาคผนวก ก.	
แบบประเมินผลิตภัณฑ์ต้นแบบสำหรับผู้เชี่ยวชาญ	๙๗
แบบประเมินผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอสำหรับกลุ่มผู้สนใจ	๑๐๐
แบบประเมินกระบวนการฝึก่อบรมสำหรับผู้เข้าอบรม	๑๐๓
ภาคผนวก ข.	
ภาพร่างรูปแบบเคหะสิ่งทอ	๑๐๗
กิจกรรมการสำรวจข้อมูลในพื้นที่ที่ศึกษา	๑๐๙
การปฏิบัติเย็บต้นแบบเคหะสิ่งทอ	๑๑๑
กิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยี	๑๑๔
ภาคผนวก ค.	
ผู้วิจัย	๑๑๘

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๒.๑	ชิ้นตีนแดงลายสระโอ กลุ่มทอผ้าศูนย์หัตถกรรมนาโพธิ์	๓๔
๒.๒	ลายหมี่คั่นข้อกลีบจะบก กลุ่มทอผ้าศูนย์หัตถกรรมนาโพธิ์	๓๔
๒.๓	ลายหมี่คั่นควบเรีงรำ ขาเปี้ยผสมควบ ๕ ควบ ๗ กลุ่มทอผ้าศูนย์หัตถกรรมนาโพธิ์	๓๔
๓.๑	รูปแบบที่ ๑ หมอนอิงขนาดเล็ก	๗๖
๓.๒	รูปแบบที่ ๒ หมอนอิงขนาดกลาง	๗๗
๓.๓	รูปแบบที่ ๓ เบาะรองนั่ง	๗๗
๓.๔	รูปแบบที่ ๔ แผ่นรองจานบนโต๊ะอาหาร	๗๘
๓.๕	รูปแบบที่ ๕ ผ้าคาดสำหรับตกแต่งบนโต๊ะอาหาร	๗๘

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๔.๑	ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ ๕ รูปแบบ	๘๒
๔.๒	แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามเพศแสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามเพศ	๘๔
๔.๓	แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามอายุ	๘๔
๔.๔	แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามอาชีพ	๘๔
๔.๕	แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามรายได้ต่อเดือนแสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามรายได้ต่อเดือน	๘๕
๔.๖	แสดงค่าร้อยละของกลุ่มประเมินจำแนกตามระดับการศึกษา	๘๕
๔.๗	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้ประเมินความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ เกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบ ลวดลายและสีการตกแต่งและโดยภาพรวม	
๔.๘	แสดงจำนวนข้อมูลของข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์	๘๗
๔.๙	แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้เข้าอบรมจำแนกตามเพศ	๘๘
๔.๑๐	แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ฝึกอบรมจำแนกตามอายุ	๘๘
๔.๑๑	แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ฝึกอบรมจำแนกตามอาชีพ	๘๘
๔.๑๒	แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ฝึกอบรมจำแนกตามรายได้ต่อเดือน	๘๙
๔.๑๓	แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ฝึกอบรมจำแนกตามระดับการศึกษา	๘๙
๔.๑๔	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้รับการอบรมที่มีความคิดเห็นต่อการอบรมการพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์	๙๐
๔.๑๕	แสดงจำนวนข้อมูลของข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้เข้าอบรมที่มีต่อการอบรมการพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์	๙๐

บทที่ ๑ บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

เคหะสิ่งทอจัดได้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำรายได้ ทั้งตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ ดังที่สำนักบริการส่งออก กรมส่งเสริมการส่งออก ได้สรุปสถานการณ์และแนวโน้มการส่งออกสินค้า เคหะสิ่งทอว่า การส่งออกเคหะสิ่งทอระหว่างเดือนมกราคม- พฤษภาคม ๒๕๔๖ มีมูลค่า ๑๕.๐๕ ล้าน เหรียญสหรัฐฯ ซึ่งเป็นการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน ร้อยละ ๙.๑๐ โดยตลาด ที่มีสัดส่วนการส่งออกที่สำคัญได้แก่ตลาดในประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ซาอุดีอาระเบีย ฮองกงและ แคนาดา แต่ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์ในประเภทเคหะสิ่งทอยังมีปัญหาและอุปสรรค ๓ ประการใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ ปัญหาประเทศคู่แข่งมีแรงงานถูกและมีวัตถุดิบให้เลือกมากกว่า, ปัญหาความขาดแคลนบุคลากร ที่มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีระดับสูง ตลอดจนสภาพการขาดบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา ผลิตภัณฑ์ และสุดท้ายคือปัญหาทางด้านความขาดแคลนเครื่องจักรที่มีเทคโนโลยีทันสมัย จากปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลให้เกิดกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับสินค้าทางด้านเคหะสิ่งทอของไทย โดยสรุปได้ว่า ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนาในรูปแบบสินค้าเพื่อสร้างความแตกต่างและเพิ่มมูลค่าสินค้าให้สูงขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้มีความหลากหลายของสินค้าเพื่อการขยายตัว และผลักดันให้ได้ตลาดใหม่ที่มีศักยภาพและกำลังซื้อสูง นอกจากนี้แล้วยังต้องเร่งรัดให้มีเทคโนโลยี สมัยใหม่ เพื่อลดต้นทุนการผลิตต่อหน่วยอีกด้วย (สำนักบริการส่งออก, กรมส่งเสริมการส่งออก. ๒๕๔๘)

จากข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อบ่งชี้ได้ว่า ถึงแม้ว่าตลาดการส่งออกทางด้านผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ ของไทยจะมีแนวโน้มไปในทางที่ดีขึ้น แต่ก็ยังพบปัญหาและอุปสรรคอย่างมากมาย ที่จะต้องพัฒนา ศักยภาพของผลิตภัณฑ์สิ่งทอให้มีมิติที่หลากหลาย เพื่อคุณภาพและมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ให้อยู่ใน ระดับสากล รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาระดับรากหญ้ากับเทคโนโลยีสมัยใหม่ อย่างมีเอกภาพ

ผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์เป็นผ้าทอพื้นถิ่นที่มีความโดดเด่นในความหลากหลายของสีและ ลวดลาย อันแสดงนัยสำคัญในวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงกับศิลปวัฒนธรรม ซึ่งภูมิปัญญาการทอผ้าไหมของนา โพธิ์ บุรีรัมย์นี้มีความจำเป็นต่อการบูรณาการในเรื่องของการอนุรักษ์และพัฒนาเข้าไว้ด้วยกัน ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ ที่มีความเป็นสากล ดังกล่าวนี้การถ่ายทอดความรู้ทางด้านการออกแบบให้ผสม สอดคล้องกับภูมิปัญญาของชาวบ้านนั้น นับว่าเป็นการสร้างองค์ความรู้อย่างระะยะยาวและสามารถ นำความรู้ที่ได้ขึ้นไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม ซึ่งปัจจุบันการขยายตัวทางด้านความคิดสร้างสรรค์ สู่ผลิตภัณฑ์อยู่ในสภาวะการแข่งขันค่อนข้างสูง หากผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอที่ได้รับการออกแบบและ พัฒนารูปแบบโดยการประสานกันระหว่างวัฒนธรรมเชิงอุตสาหกรรม กับความเป็นสากล และสนอง ความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างเป็นนัยดีแล้ว การถ่ายทอดความรู้ทางด้านการออกแบบสิ่งทอนี้ ก็น่าจะขยายตัวสู่การดำเนินงานธุรกิจขนาดย่อมในชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่มีรากฐานของ การพัฒนาที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของโครงการ

๑. เพื่อพัฒนานวัตกรรมรูปแบบเคหะสิ่งทอและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมนาโพธิ์บุรีรัมย์
๒. เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมรูปแบบเคหะสิ่งทอและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าไหมนาโพธิ์บุรีรัมย์เพื่อพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน(มผช.)

ประโยชน์ที่จะได้รับ

๑. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
 - ๑.๑ เพิ่มศักยภาพการออกแบบพัฒนา การผลิตผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมทอมือลายพื้นเมือง ศูนย์หัตถกรรมทอผ้าไหม บ้านนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
 - ๑.๒ มีรูปแบบเคหะสิ่งทอ ๕ รูปแบบที่แสดงถึงอัตลักษณ์ผ้าไหมทอมือลายพื้นเมือง ศูนย์หัตถกรรมทอผ้าไหม บ้านนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์สามารถใช้ประโยชน์เพื่อเศรษฐกิจของชุมชนได้
 - ๑.๓ มีรูปแบบที่สามารถสร้างสรรค์งานให้เกิดการประยุกต์งานที่คล้ายคลึงกันได้
 - ๑.๔ ผลการวิจัยสามารถนำไปสู่การผลิตในเชิงพาณิชย์ที่เป็นรูปธรรมจากห้องสู่ห้าง
๒. หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์
 - ๒.๑ ศูนย์หัตถกรรมทอผ้าไหม บ้านนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
 - ๒.๒ กลุ่มทอผ้าหรือชุมชนในท้องถิ่นที่มีการผลิตผ้าไหมหรือผ้าไทยอื่นๆ ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง
 - ๒.๓ มหาวิทยาลัยหรือสถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนด้านผ้าและสิ่งทอ คหกรรมศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ้าทอไทย เทคโนโลยีการออกแบบ สิ่งทอไทย
 - ๒.๔ กลุ่มอาชีพผลิตเสื้อผ้าจากผ้าไหมไทย (SME)
 - ๒.๕ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

ขอบเขตของโครงการวิจัย

ถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับชุมชนบ้านนาโพธิ์ ในจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน ๒๐ คน

นิยามคำศัพท์

เคหะสิ่งทอ ผ้าไหมนวัตกรรม

กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ เป็นการวิจัยโดยการบูรณาการทฤษฎีในเชิงบริบทด้วย ทฤษฎีทางการตลาด เนื่องจากการตลาดมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับการตัดสินใจในการซื้อสินค้าของผู้บริโภค ที่เชื่อมโยงไปกับภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ ทฤษฎีทางการออกแบบ โดยทั่วไปหลักการออกแบบต้องสัมพันธ์ กับทุกทฤษฎีแนวคิด ที่ต้องพัฒนาสร้างสรรค์ในด้านรูปลักษณะ สี สัน ความโดดเด่น ความเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ ตลอดจน การสร้างกระแสนิยมในสังคม ทฤษฎีทางด้านวัสดุศาสตร์ นับว่าเป็นทฤษฎีที่สำคัญสำหรับการกำหนดรูปลักษณะของผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการนำวัสดุต่างๆ มาใช้ในงานออกแบบผลิตภัณฑ์อย่างเหมาะสม คุ่มค่า และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ทฤษฎีทางด้านวัฒนธรรมชุมชน เป็นทฤษฎีทางด้านมนุษย์และสังคมศาสตร์ ที่ส่งผลไปยังเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ต้องการแสดงถึงเอกลักษณ์ประจำถิ่นนั้น นักวิจัยจะต้องศึกษาทฤษฎีทางด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชนนั้นทั้งในมุมกว้าง และลึก

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การค้นคว้าเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมรูปแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอ (OTOP) จากผ้าไหมนาโพธิ์บุรีรัมย์ด้วยวัฒนธรรมเชิงอุตสาหกรรมสู่สากล (AEC) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแยกตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

๑. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดบุรีรัมย์
 - ๑.๑ สภาพทั่วไปของจังหวัดบุรีรัมย์
 - ๑.๒ ประวัติจังหวัดบุรีรัมย์
 - ๑.๓ สถานที่สำคัญของจังหวัดบุรีรัมย์
 - ๑.๔ ประเพณีและวัฒนธรรม
๒. ข้อมูลเกี่ยวกับอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
 - ๒.๑ ประวัติความเป็นมา
 - ๒.๒ สภาพทั่วไปของอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
 - ๒.๓ ประวัติความเป็นมาของผ้าไหมอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
๓. ข้อมูลเกี่ยวกับผ้าทอ
 - ๓.๑ แหล่งที่มาของผ้า
 - ๓.๒ ผ้าทอพื้นบ้านของไทย
 - ๓.๓ ลักษณะของผ้าไหมไทย
 - ๓.๔ ความหมายของผ้ามัดหมี่
 - ๓.๕ แหล่งที่มาของผ้ามัดหมี่
 - ๓.๖ กระบวนการผลิตผ้าไหมมัดหมี่
๔. กระบวนการผลิต
 - ๔.๑ การเตรียมวัตถุดิบ
 - ๔.๒ วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับทอผ้าไหมมัดหมี่
 - ๔.๓ ขั้นตอนและกรรมวิธีการทอผ้าไหมมัดหมี่
๕. ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดการออกแบบสิ่งทอ
 - ๕.๑ ความหมายของการออกแบบเคหะสิ่งทอ
 - ๕.๒ ลักษณะและรูปแบบของเคหะสิ่งทอ
 - ๕.๓ การจัดวางลวดลายและการต่อลายเพื่องานออกแบบเคหะสิ่งทอ
 - ๕.๔ กระบวนการผลิตเคหะสิ่งทอ
๖. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดบุรีรัมย์

๑.๑ สภาพทั่วไปของจังหวัดบุรีรัมย์

ลักษณะทางภูมิศาสตร์

ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย ระหว่างเส้นรุ้งที่ ๑๔ องศา ๑๕ ลิปดาเหนือกับ ๑๕ องศา ๔๕ ลิปดาเหนือ เส้นแวงที่ ๑๐๒ องศา ๓๐ ลิปดากับ ๑๐๓ องศา ๔๕ ลิปดาตะวันออก ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ประมาณ ๔๑๒ กิโลเมตร ทางรถไฟประมาณ ๓๗๖ กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดและประเทศใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดสุรินทร์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดสุรินทร์

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดสระแก้ว และประเทศกัมพูชา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดนครราชสีมา

จังหวัดบุรีรัมย์ มีเนื้อที่รวม ๑๐,๓๒๒,๘๘๕ ตารางกิโลเมตร หรือ ๖,๔๕๑,๑๗๘,๑๒๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖.๑๑ ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และร้อยละ ๒.๐๑ ของพื้นที่ประเทศ

ภูมิประเทศ

ภูมิอากาศในจังหวัดบุรีรัมย์ มีอยู่ ๓ ฤดู คือ

ฤดูร้อน ปลายเดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคม มีอุณหภูมิสูงสุด ๓๖ องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน

ฤดูฝน เดือนมิถุนายน - กันยายน เนื่องจากมีเทือกเขาพนมดงรักขวางกั้นลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ จึงได้รับปริมาณน้ำฝนไม่มากนัก

ฤดูหนาว เริ่มประมาณเดือนตุลาคม - มกราคม มีอากาศหนาว และแห้งแล้ง อุณหภูมิต่ำสุด ๑๑ องศาเซลเซียส

ประชากรในจังหวัด

■ หมายถึงจำนวนประชากรได้เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีก่อน
 ■ หมายถึงจำนวนประชากรได้ลดลงเมื่อเทียบกับปีก่อน

ชั้นกับ (ปีล่าสุด)	อำเภอในจังหวัดบุรีรัมย์	ปีงบประมาณ ๒๕๖๕(๖)	ปี ๒๕๖๕(๖)	ปี ๒๕๖๕(๖)	ปี ๒๕๖๕(๖)	ปี ๒๕๖๕(๖)	ปี ๒๕๖๕(๖)	ปี ๒๕๖๕(๖)
๑	เมืองบุรีรัมย์	๒๑๘,๓๑๓	๒๑๗,๗๑๕	๒๑๕,๓๗๗	๒๑๕,๑๕๖	๒๑๒,๕๘๗	๒๑๑,๗๘๕	๒๑๗,๒๘๖
๒	ประโคนชัย	๑๓๕,๗๘๖	๑๓๕,๘๓๕	๑๓๕,๕๕๖	๑๓๕,๗๗๗	๑๓๕,๓๖๗	๑๓๕,๑๕๖	๑๓๓,๓๘๗
๓	ลำปลายสมันต์	๑๓๕,๓๕๕	๑๓๕,๒๗๕	๑๓๕,๑๖๘	๑๓๓,๗๑๑	๑๓๓,๓๓๑	๑๓๒,๗๖๕	๑๓๒,๓๑๑
๔	หนองจอก	๑๑๒,๘๑๗	๑๑๒,๖๕๑	๑๑๒,๑๗๘	๑๑๑,๗๑๑	๑๑๑,๑๗๕	๑๑๑,๕๑๑	๑๑๑,๑๗๖
๕	สตึก	๑๑๒,๑๓๕	๑๑๑,๗๗๕	๑๑๑,๕๑๗	๑๑๑,๑๖๕	๑๑๑,๕๑๓	๑๑๑,๒๗๕	๑๑๑,๒๖๘
๖	กระสัง	๑๑๕,๑๓๗	๑๑๕,๗๗๗	๑๑๕,๗๑๗	๑๑๕,๓๑๕	๑๑๕,๑๖๖	๑๑๓,๗๖๗	๑๑๓,๑๕๗
๗	บ้านกรวด	๗๖,๒๖๘	๗๖,๑๕๑	๗๕,๖๕๕	๗๕,๑๖๖	๗๕,๕๖๖	๗๕,๒๑๕	๗๓,๗๕๕
๘	หนองนาคำ	๗๓,๒๑๖	๗๓,๗๕๑	๗๓,๗๕๕	๗๓,๑๖๑	๗๓,๗๖๑	๗๓,๑๖๕	๗๑,๘๖๕
๙	หนองกี่	๗๑,๑๗๘	๖๗,๗๖๑	๖๗,๘๑๓	๖๗,๖๓๑	๖๗,๓๓๓	๖๗,๑๖๕	๖๘,๕๖๕
๑๐	คูเมือง	๖๗,๕๑๑	๖๗,๕๑๑	๖๗,๒๗๗	๖๖,๗๖๗	๖๖,๗๑๗	๖๖,๖๕๕	๖๖,๕๖๕
๑๑	หนองหงส์	๕๗,๗๗๘	๕๗,๗๗๗	๕๗,๘๗๑	๕๗,๗๑๕	๕๗,๘๑๑	๕๗,๖๘๖	๕๗,๑๑๑
๑๒	พุทไธสง	๕๖,๖๑๗	๕๖,๗๑๗	๕๖,๖๕๕	๕๖,๖๕๑	๕๖,๕๖๗	๕๖,๕๑๑	๕๖,๓๖๗
๑๓	ปะโคน	๕๕,๕๖๗	๕๕,๓๖๖	๕๕,๑๖๗	๕๕,๗๖๘	๕๕,๖๗๖	๕๕,๕๖๑	๕๕,๑๕๕
๑๔	พยุหะคีรี	๕๕,๓๗๑	๕๕,๒๗๑	๕๕,๑๖๑	๕๓,๘๑๑	๕๓,๕๑๑	๕๓,๓๑๕	๕๓,๑๕๖
๑๕	เฉลิมพระเกียรติ	๕๑,๑๖๕	๕๑,๑๖๘	๕๑,๑๖๑	๓๗,๗๖๕	๓๗,๗๖๑	๓๗,๗๑๖	๓๗,๘๕๕
๑๖	บ้านจารย์	๓๗,๒๗๕	๓๗,๒๑๖	๓๗,๑๕๑	๓๖,๗๖๑	๓๖,๖๗๗	๓๖,๕๕๑	๓๖,๓๖๕
๑๗	ชำนิ	๓๕,๗๖๗	๓๕,๘๖๕	๓๕,๓๑๗	๓๕,๕๖๗	๓๕,๓๖๖	๓๕,๑๖๗	๓๓,๘๕๗
๑๘	หนองรี	๓๓,๑๑๗	๓๓,๑๖๑	๓๓,๑๓๕	๓๓,๑๑๘	๓๓,๑๗๕	๓๓,๑๖๗	๓๓,๑๖๑
๑๙	พนาสง	๓๑,๗๖๕	๓๑,๗๕๕	๓๑,๗๑๕	๓๑,๘๑๘	๓๑,๕๖๕	๓๑,๕๑๑	๓๑,๓๖๖
๒๐	บ้านด่าน	๓๑,๗๖๖	๓๑,๗๑๖	๓๑,๗๑๑	๓๑,๘๑๖	๓๑,๗๖๕	๓๑,๕๖๗	๓๑,๕๖๘
๒๑	โนนดินแดง	๒๘,๑๓๓	๒๘,๑๖๑	๒๘,๑๕๑	๒๗,๗๑๑	๒๗,๗๖๑	๒๗,๕๖๗	๒๗,๑๕๑
๒๒	บ้านใหม่ไชยเมรุ	๒๗,๑๕๕	๒๗,๑๕๖	๒๗,๑๖๕	๒๗,๑๑๑	๒๗,๑๗๑	๒๗,๑๑๑	๒๗,๑๖๖
๒๓	โนนสุวรรณ	๒๕,๑๖๑	๒๕,๗๖๕	๒๕,๗๖๑	๒๕,๖๑๗	๒๕,๕๖๖	๒๕,๑๖๖	๒๓,๑๕๗
รวม		๑,๕๘๑,๗๕๖	๑,๕๗๗,๒๕๘	๑,๕๗๓,๕๖๘	๑,๕๖๖,๓๕๑	๑,๕๕๗,๑๑๕	๑,๕๕๓,๗๖๕	๑,๕๕๑,๖๕๑

การเดินทาง

ทางถนน

สายกรุงเทพ - บุรีรัมย์ ขึ้นรถได้ที่สถานีขนส่งผู้โดยสารกรุงเทพ (จตุจักร)(หมอชิต) มาลงที่สถานีขนส่งจังหวัดบุรีรัมย์ มีบริการทั้งกิจการทัวร์ บริษัทขนส่ง จำกัด ศิริรัตนพลทัวร์ นครชัยแอร์

- กรุงเทพ - พนมรุ้ง - กรุงเทพ มีทั้งบริการรถปรับอากาศชั้น ๑ และ ๒ ใช้เวลาเดินทาง ๖ - ๗ ชั่วโมง
- กรุงเทพ - พุทไธสง - กรุงเทพ มีบริการรถปรับอากาศ VIP และชั้น ๑ ใช้เวลาเดินทาง ๖ ชั่วโมง
- กรุงเทพ - อุบลราชธานี
- กรุงเทพ - สุรินทร์
- กรุงเทพ - ศรีสะเกษ
- อุบลราชธานี - ระยอง
- อุบลราชธานี - ภูเก็ต
- มุกดาหาร - พัทยา แวะจอดรับ - ส่งผู้โดยสารที่ อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ มีทั้งรถปรับอากาศชั้น ๑ และ ๒
- บุรีรัมย์ - นครราชสีมา ใช้เวลาเดินทาง ๔ ชั่วโมง มีรถทัวร์, รถตู้
- บุรีรัมย์ - สุรินทร์ ใช้เวลาเดินทาง ๑ ชั่วโมง
- บุรีรัมย์ - ขอนแก่น ใช้เวลาเดินทาง ๕ ชั่วโมง
- บุรีรัมย์ - จันทบุรี ใช้เวลาเดินทาง ๑๐ ชั่วโมง
- บุรีรัมย์ - อัญประเทศ ใช้เวลาเดินทาง ๕ ชั่วโมง
- บุรีรัมย์ - ประโคนชัย ใช้เวลาเดินทาง ๑ ชั่วโมง มีทั้งรถตู้ รถบัส และรถทัวร์
- บุรีรัมย์ - ร้อยเอ็ด ใช้เวลาเดินทาง ๓ ชั่วโมง
- บุรีรัมย์ - นางรอง จุดหมายปลายทางที่อำเภอนางรอง ปราสาทหินเขาพนมรุ้ง และ ปราสาทเมืองต่ำ
- บุรีรัมย์ - ประโคนชัย - บ้านกรวด - ละหานทราย จุดหมายปลายทางที่วัดป่าพระสบาย อำเภอบ้านกรวด อ่างเก็บน้ำสนามบิน และอ่างเก็บน้ำห้วยตลาด
- บุรีรัมย์ - พุทไธสง จุดหมายปลายทางที่ อำเภอพุทไธสง
- บุรีรัมย์ - สตึก จุดหมายปลายทางที่ อำเภอสตึก
- สายตลาดเทศบาล - เขาคะโดง (สาย ๑) ขึ้นรถได้ที่สถานีรถไฟบุรีรัมย์ โรงพยาบาลบุรีรัมย์ และสถานีขนส่ง
- สายบขส. เก่า - บึงสี - แม็คโค (สาย ๒) ขึ้นรถได้ที่สถานีขนส่งจังหวัดบุรีรัมย์

๑.๒ ประวัติจังหวัดบุรีรัมย์

บุรีรัมย์เป็นเมืองแห่งความรื่นรมย์ตามความหมายของชื่อเมืองที่น่าอยู่สำหรับคนในท้องถิ่นและเป็นเมืองที่น่ามาเยือนสำหรับคนต่างถิ่น เมืองปราสาทหินในเขตจังหวัดบุรีรัมย์มากมีไปด้วยปราสาทหินใหญ่น้อย อันหมายถึงความรุ่งเรืองมาแต่อดีต จากการศึกษาของนักโบราณคดีพบหลักฐานการอยู่อาศัยของมนุษย์มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ สมัยทวารวดีและที่สำคัญที่สุดพบกระจายอยู่ทั่วไปในจังหวัดบุรีรัมย์มากคือ หลักฐานทางวัฒนธรรมของเขมรโบราณ ซึ่งมีทั้งปราสาทอิฐ และปราสาทหินเป็นจำนวนมากกว่า ๖๐ แห่ง รวมทั้งได้พบแหล่งโบราณคดีที่สำคัญคือเตาเผา ภาชนะดินเผา และภาชนะดินเผาแบบที่เรียกว่าเครื่องถ้วยเขมร ซึ่งกำหนดอายุได้ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๕ ถึง ๑๘ อยู่ทั่วไปหลังจากสมัยของวัฒนธรรมขอมหรือเขมรโบราณ แล้วหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดบุรีรัมย์ เริ่มมีขึ้นอีกครั้งตอนปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยปรากฏชื่อว่าเป็นเมืองขึ้นของเมืองนครราชสีมาและปรากฏชื่อต่อมาในสมัยกรุงธนบุรีถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ว่าบุรีรัมย์มีฐานะเป็นเมือง ๆ หนึ่ง จนถึง พ.ศ. ๒๔๗๖ ได้มีการจัดระเบียบราชการบริหารส่วนภูมิภาคใหม่ จึงได้ชื่อเป็นจังหวัดบุรีรัมย์มาจนถึงปัจจุบันนี้ชื่อเมืองบุรีรัมย์ไม่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์สมัยอยุธยาและธนบุรีเฉพาะชื่อเมืองอื่น ซึ่งปัจจุบันเป็นอำเภอในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ เมืองนางรอง เมืองพุทไธสง และเมืองประโคนชัย พ.ศ. ๒๓๑๙

รัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช กรุงธนบุรี กรมการเมืองนครราชสีมา มีใบบอกเข้ามาว่า พระยานางรองคบคิดเป็น กบฏร่วมกับเจ้าโอ เจ้าอิน และอุปฮาดเมืองจำปาศักดิ์ จึงโปรดให้พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เมื่อยังดำรงตำแหน่ง เจ้าพระยาจักรีเป็นแม่ทัพไปปราบจับตัวพระยานางรองประหารชีวิตและสมทบเจ้าพระยาสุรสีห์ (สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท) คุมกองทัพหัวเมืองฝ่ายเหนือ ยกไปตีเมือง จำปาศักดิ์ เมืองโขง และเมืองอัตปือ ได้ทั้ง ๓ เมือง ประหารชีวิต เจ้าโอ เจ้าอิน อุปฮาดเมืองจำปาศักดิ์ แล้วเกลี้ยกล่อมเมืองต่าง ๆ ใกล้เคียงให้สวามิภักดิ์ ได้แก่ เขมรป่าดง ตะลุง สุรินทร์ สังขะ และเมืองขุขันธ์ รวบรวมผู้คนตั้งเมืองขึ้นในเขตขอมร้าง เรียกว่า เมืองแปะ แต่งตั้งบุรีรัมย์บุตรเจ้าเมืองผไทสมัน (พุทไธสง) ให้เป็นเจ้าเมือง ซึ่งต่อมาได้เป็นพระยานครภักดี ประมาณปลายรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือต้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เปลี่ยนชื่อเมืองแปะเป็นบุรีรัมย์ด้วยปรากฏว่า ได้มีการแต่งตั้งพระสำแดงฤทธิรงค์เป็นพระนครภักดีศรีนครา ผู้สำเร็จราชการเมืองบุรีรัมย์ ขึ้นเมืองนครราชสีมาใน พ.ศ. ๒๔๑๑ เมืองบุรีรัมย์และเมืองนางรองผลัดกันมีความสำคัญเรื่อยมา พ.ศ. ๒๔๓๓ เมืองบุรีรัมย์โอนขึ้นไปขึ้นกับหัวเมืองลาวฝ่ายเหนือ มีหนองคายเป็นศูนย์กลาง และเมืองบุรีรัมย์มีเมืองในสังกัด ๑ แห่ง คือเมืองนางรอง

ต่อมาประมาณ พ.ศ. ๒๔๔๐-๒๔๔๑ เมืองบุรีรัมย์ได้กลับไปขึ้นกับมณฑลนครราชสีมา เรียกว่า "บริเวณนางรอง" ประกอบด้วย เมืองบุรีรัมย์ นางรอง รัตนบุรี ประโคนชัย และพุทไธสง พ.ศ. ๒๔๔๒ มีประกาศเปลี่ยนชื่อ มณฑลลาวเฉียงเป็น มณฑลฝ่ายตะวันตกเฉียงเหนือ มณฑลลาวพวนเป็น มณฑลฝ่ายเหนือ มณฑลลาวเป็นมณฑลตะวันออกเฉียงเหนือ มณฑลเขมร เป็นมณฑลตะวันออกเฉียงเหนือและในคราวนี้เปลี่ยนชื่อ บริเวณนางรองเป็น "เมืองนางรอง"มีฐานะเป็นเมืองจัตวา ตั้งที่ว่าการอยู่ที่เมืองบุรีรัมย์ แต่ตราตำแหน่งเป็นตราผู้ว่าการนางรอง กระทรวงมหาดไทยจึงได้ประกาศเปลี่ยนชื่อเมืองเป็น "บุรีรัมย์" และเปลี่ยนตราตำแหน่งเป็นผู้ว่าราชการเมืองบุรีรัมย์ ตั้งแต่วันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๔๔ เป็นต้นมา

พ.ศ. ๒๔๕๐ กระทรวงมหาดไทยปรับปรุงหัวเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้มณฑล นครราชสีมาประกอบด้วย ๓ เมือง ๑๗ อำเภอ คือเมืองนครราชสีมา ๑๐ อำเภอ เมืองชัยภูมิ ๓ อำเภอ และเมืองบุรีรัมย์ ๔ อำเภอ คือ นางรอง พุทไธสง ประโคนชัย รัตนบุรี ต่อมาได้มีการตรา พระราชบัญญัติระเบียบบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๖ ขึ้น ยุบมณฑลนครราชสีมา จัด ระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคออกเป็นจังหวัดและอำเภอ เมืองบุรีรัมย์จึงมีฐานะเป็น จังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา (<https://th.wikipedia.org/wiki/จังหวัดบุรีรัมย์>)

๑.๓ สถานที่สำคัญของจังหวัดบุรีรัมย์

จังหวัดบุรีรัมย์มีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ น่าสนใจหลายแห่ง ดังต่อไปนี้

สถานที่ท่องเที่ยว

อำเภอเมืองบุรีรัมย์

ศูนย์วัฒนธรรมอีสานใต้ เป็นแหล่งเก็บรวบรวม และจัดแสดงโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ อันมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ รวมทั้งเป็นแหล่งที่จะค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ศูนย์แห่งนี้เปิดเมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๓๖ เปิดให้เข้าชมได้ทุกวันใน เวลาราชการ

พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เป็น พระบรมราชานุสาวรีย์ ที่พสกนิกรชาวบุรีรัมย์ได้ร่วมกันสร้างขึ้น ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ แห่งผู้สถาปนาเมืองบุรีรัมย์ และเพื่อเป็นอนุสรณ์สักการะ รวมทั้งศูนย์รวมจิตใจที่แสดงถึงความจงรักภักดี ต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และมหาจักรีบรมราชวงศ์

วนอุทยานเขากระโดง ตั้งอยู่ที่บ้านน้ำซับ ตำบลเสม็ด เคยเรียกกันว่า "พนม กระดอง" มีความหมายว่า "ภูเขากระดองเต่า" เพราะคล้ายกระดองเต่า ซึ่งต่อได้เรียกเพี้ยนเป็น "กระโดง" เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของชาวบุรีรัมย์ และนักท่องเที่ยวที่สัญจรไปมา บนยอดเขามีพระสุภัทรพิตร ประดิษฐาน พระพุทธรูปคู่เมืองบุรีรัมย์ เป็นพระพุทธรูปก่ออิฐฉาบปูนขนาดใหญ่ หน้าตักกว้าง ๑๒ เมตร ฐานยาว ๑๔ เมตร สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ เดิมองค์พระเป็นสีขาว แต่เมื่อโดนแดดทำให้คล้ายสีดำ จึงแก้ เป็นสีทอง นอกจากนั้นยังมีบันไดนาคราช พระพุทธบาทจำลอง ปราสาทเขากระโดง ปากปล่องภูเขาไฟ

อ่างเก็บน้ำเขากระโดง (อ่างเก็บน้ำวุฒิสวัสดิ์) บริเวณหน้าที่ทำการวนอุทยานเขา กระโดง

อ่างเก็บน้ำห้วยตลาด พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ เป็นแหล่งดูนก น้ำแห่งหนึ่งของจังหวัดบุรีรัมย์ มีพื้นที่ ๔,๔๓๔ ไร่ ซึ่งมีนกกระสาปากเหลือง เป็นนกที่มีค่าหายากอาศัยอยู่นอกจากนี้ยังพบนกกระสาดำ นกกาบบัว นกอ้ายจ้าว เป็ดเทา และนกน้ำต่าง ๆ อีกมากมาย เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และสามารถปั่นจักรยานชมทัศนียภาพรอบอ่างเก็บน้ำห้วยตลาดได้

อ่างเก็บน้ำห้วยจรเข้มาก เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ เป็นทะเลสาบน้ำจืด สร้างขึ้นเพื่อการชลประทานและการประปา มีพื้นที่ ๓,๘๗๖ ไร่ อยู่ใน ต.บ้านบัว ต.เสม็ด และ ต.สะแกโพรง

อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ มีไม้พื้นเมืองยืนต้นร่มรื่น มีที่นั่งนกระจำถิ่นและนกอพยพตามฤดูกาลมาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากกว่า ๑๗๐ ชนิด จึงเป็นอีกสถานที่หนึ่งที่เหมาะสมสำหรับการดูนกและพักผ่อน

โครงการชลประทานบุรีรัมย์ เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ เป็นทะเลสาบน้ำจืดสร้างขึ้นเพื่อการชลประทานและการประปา มีพื้นที่ ๓,๘๗๖ ไร่ อยู่ใน ต.บ้านบัว ต.เสม็ด และ ต.สะแกโพรง อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ มีไม้พื้นเมืองยืนต้นร่มรื่น มีที่นั่งนกระจำถิ่นและนกอพยพตามฤดูกาลมาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากกว่า ๑๗๐ ชนิด จึงเป็นอีกสถานที่หนึ่งที่เหมาะสมสำหรับการดูนกและพักผ่อน

นิว ไอ-โมบาย สเตเดียม เป็นสนามฟุตบอลที่ได้มาตรฐานแห่งแรกและแห่งเดียวในประเทศไทยที่มีลู่วิ่งคั่นสนามและผ่านมาตรฐานสหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ (FIFA) สามารถจัดเกมการแข่งขันระดับชาติได้ เป็นสนามที่สวยงามอีกแห่งหนึ่งของเมืองไทย ปัจจุบันเป็นสนามเหย้าของทีม บุรีรัมย์ ยูไนเต็ด

อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง ปราสาทเขาพนมรุ้งได้รับการยกย่องว่าเป็นปราสาทหินที่งดงามมากแห่งหนึ่งของไทย ตั้งอยู่บนยอดเขาพนมรุ้งซึ่งเคยเป็นภูเขาไฟมาก่อน ตัวปราสาทสร้างด้วยหินทรายสีชมพู และศิลาแลงอย่างยิ่งใหญ่อลังการมีการออกแบบผังปราสาทตามแนวความเชื่อที่สอดคล้องกับภูมิประเทศศาสนสถานแต่ละส่วนประดับด้วยลวดลายวิจิตรงามตาโดยเฉพาะหน้าบันศิวนาฏราชและทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์ที่มีความงดงามละเอียดอ่อนซ้อ นับเป็นโบราณสถานอันทรงคุณค่าที่ไม่ควรพลาดชมในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๕ (ประมาณเดือน เม.ย. - พ.ค.) ของทุกปีจะมีประเพณีเดินขึ้นเขาพนมรุ้งเพื่อชมปรากฏการณ์ธรรมชาติอันน่ามหัศจรรย์คือ พระอาทิตย์จะเสาดแสงตรงเป็นลำทะลุช่องประตูปราสาททั้ง ๑๕ บานราวปาฏิหาริย์และเกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวในรอบปีเท่านั้น

วัดเขาพระอังคาร เป็นวัดที่สร้างขึ้นใหม่ ตั้งอยู่บนยอดเขาพระอังคารซึ่งสูงประมาณ ๓๒๐ เมตรจากระดับน้ำทะเล มีโบสถ์ที่ประยุกต์จากสถาปัตยกรรมหลายสมัย ดูสวยงามแปลกตา เป็นวัดที่สวยงามใหญ่โตแห่งหนึ่งของบุรีรัมย์ มีโบสถ์ ศาลา และอาคารต่าง ๆ สร้างเลียนแบบสถาปัตยกรรมสมัยต่าง ๆ หลากรูปแบบงดงาม แปลกตาและน่าสนใจยิ่ง ภายในโบสถ์มีภาพจิตรกรรมฝาผนังและเรื่องราวพุทธชาดกเป็นภาษาอังกฤษด้วย บริเวณวัดเป็นปากปล่องภูเขาไฟคาดว่าเคยเป็นที่ตั้งของโบราณสถานสมัยทวารวดีเพราะเสมาหินแกะสลักสมัยดังกล่าวหลงเหลืออยู่เป็นจำนวนมาก

เขาอังคาร เป็นภูเขาไฟที่ดับแล้วอีกลูกหนึ่งในบุรีรัมย์ อยู่ในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ห่างจากปราสาทพนมรุ้ง ๒๐ กิโลเมตร โดยลงมาจากพนมรุ้ง ถึงบ้านตาเป็กแล้วเลี้ยวซ้ายมาตามทางที่จะไปละหานทรายประมาณ ๑๓ กิโลเมตรแล้วเลี้ยวขวาเข้าทางลูกรังอีกประมาณ ๗ กิโลเมตรพบโบราณสถานเก่าแก่ และใบเสมาหินทรายสมัยทวารวดีสำคัญหลายชิ้น

น้ำตกเขาพระอังคาร ปัจจุบันอยู่ในระหว่างการสำรวจเพื่อเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ของจังหวัด

อำเภอประโคนชัย

ปราสาทเมืองต่ำ เมืองโบราณร่วมสมัยกับปราสาทเขาพนมรุ้ง ปราสาทเมืองต่ำเป็นปราสาทหินของโบราณที่มีขนาดใหญ่มาก สร้างขึ้นตามคติความเชื่อของศาสนาฮินดูเพื่อใช้ประกอบ

พิธีกรรมทางศาสนาตัวปราสาทออกแบบได้อย่างงดงาม มีโครงสร้างที่ได้สัดส่วนบริเวณโดยรอบปราสาท เป็นชุมชนโบราณสมัยขอม ที่มีประวัติเกี่ยวข้องกับปราสาทเขาพนมรุ้ง ปราสาทเมืองต่ำจึงมีความสำคัญทางโบราณคดี นอกเหนือจากเป็นมรดกทางศิลปกรรมที่งดงาม ปราสาทแห่งนี้ได้รับการบูรณะในปี พ.ศ. ๒๕๔๐

ชุมชนโบราณบ้านแสงโตน เป็นชุมชนโบราณตั้งอยู่ในเขตบ้านแสงโตน ต.แสงโตน อ.ประโคนชัย อยู่ห่างจากตัวจังหวัดไปทางทิศใต้ ตามทางสายบุรีรัมย์-ประโคนชัย ระยะทาง ๒๕ กิโลเมตร ทางหลวงตัดผ่ากลางชุมชนโบราณ มองเห็นคันดินเป็นแนวสูงประมาณ ๕-๗ เมตร อยู่สองข้างทาง ชุมชนโบราณแห่งนี้มีลักษณะเป็นรูปกลมรีวางตามแนวตะวันออก ตะวันตก ยาวประมาณ ๕,๗๕๖ เมตร กว้าง ๑,๗๕๐ เมตร มีคูเมืองโอบอยู่นอกคันดิน ๓ ชั้น ปัจจุบันเหลือเพียงชั้นเดียว ไกลคันดินด้านที่ตั้งโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแสงโตนในปัจจุบัน มีเนินดินซึ่งมีก้อนหินศิลาแลงกระจัดกระจาย เข้าใจว่าเคยมีศาสนสถาน แต่ปัจจุบันเป็นที่ตั้งศาลเจ้าพ่อแสงโตน เรียกว่า ศาลปู่เจ้าหรือกระท่อมเนียะตา เป็นศาลเจ้า ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านแสงโตนและชาวบ้านใกล้เคียง สร้างด้วยไม้ระแนง หลังคามุงกระเบื้องและพื้นเป็นปูนซีเมนต์ ทั้งคูน้ำคันดิน (ที่เหลืออยู่ริมทางหลวง) และเนินดินศาลเจ้าพ่อแสงโตน ได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานแล้ว นอกจากนี้ยังพบหลักฐานอื่นที่สำคัญ คือ สระน้ำโบราณรูปสี่เหลี่ยมในเขตวัดแสงโตน ๒ สระ พบเศษภาชนะดินเผา โครงกระดูกมนุษย์ เครื่องประดับ เทวรูปเก่าและใบเสมาเก่า ซึ่งเข้าใจว่าบริเวณนี้เคยเป็นศาสนสถานสำคัญประจำชุมชนโบราณ

อำเภอบ้านกรวด

แหล่งหินตัด แหล่งหินตัด จังหวัดบุรีรัมย์ห่างจากตัวอำเภอบ้านกรวด ๗ กม. เป็นลานหินกว้างเกือบ ๒,๐๐๐ ไร่ ไกลซ้ายแดนติดกับปราสาทอาณาจักรกัมพูชา มีร่องรอยการตัดหินเพื่อนำไปสร้างปราสาทหินต่าง ๆ ในเขตอีสานใต้ รวมทั้งปราสาทพรมรุ้ง และปราสาทเมืองต่ำ

เตานายเจียน เป็นเตาเผาโบราณอายุประมาณ ๑,๐๐๐ ปี มี ๒ เตา ชื่อเตาเผา นายเจียน และเตาเผาสวย และได้พบเครื่องเคลือบโบราณจำนวนมาก คนโบราณใช้เผาเครื่องปั้นดินเผา หม้อ ไห ต่าง ๆ

อำเภอโนนดินแดง

เขื่อนลำนางรอง เป็นเขื่อนดินฐานคอนกรีตขนาดใหญ่ จุน้ำได้ประมาณ ๑๕๐ ล้านลูกบาศก์เมตร มีถนนลาดยางบนสันเขื่อนเชื่อมต่อไปยังหมู่บ้านตัวอย่าง หมู่บ้านพัฒนาหนองตาแยว และหนองหัว ซึ่งอยู่ใกล้ชายแดนเพียง ๒๐ กว่ากิโลเมตรเท่านั้น ที่สันเขื่อนมีหินลอย (หินภูเขาไฟอีกชนิดหนึ่ง) เป็นก้อนและแผ่นสีสนับกันเป็นชั้นสวยงาม ซึ่งได้นำไปกองกั้นน้ำเขาสนับเขื่อน นอกจากนี้ ยังเป็นที่เที่ยวที่มีชื่อเสียงในอำเภอโนนดินแดง บรรยากาศสวยงาม มีที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกด้วยทะเลสาบเหนือเขื่อนอันกว้างใหญ่ หาดทรายสวยงามบรรยากาศดี ชาวบุรีรัมย์จึงนิยมพาครอบครัวไปพักผ่อน เล่นน้ำและรับประทานปลาสดจากเขื่อน

ปราสาทหนองหงส์

อนุสาวรีย์เราสู้ อยู่ริมทางหลวงในเขต ต.โนนดินแดง อ.โนนดินแดง จ.บุรีรัมย์ ชาวบุรีรัมย์ร่วมสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒ เพื่อรำลึกถึงวีรกรรมของประชาชน ตำรวจ และทหาร ที่เสียชีวิตจากการต่อสู้กับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ซึ่งขัดขวางการก่อสร้าง ถนนสายละหานทราย - ดาพระยา

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ ป่าที่อุดมสมบูรณ์แห่งสุดท้ายในจังหวัดบุรีรัมย์ ห่างจากอำเภอโนนดินแดง ๕ กิโลเมตร เป็นแหล่งต้นน้ำสำคัญ ทำให้เกิดพืชพันธุ์ สัตว์ป่าที่หลากหลาย

ผาแดง อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติดงใหญ่ บ้านหนองเสม็ด ต.ลำนางรอง อ.โนนดินแดง จ.บุรีรัมย์ เป็นเขตติดต่อระหว่าง อ.โนนดินแดง กับ อ.ตาพระยา จ.สระแก้ว เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติแห่งใหม่ของจังหวัดบุรีรัมย์ นักท่องเที่ยวที่รักธรรมชาติสามารถสัมผัสบรรยากาศบริสุทธิ์ ชมดวงอาทิตย์ตก ทศนียภาพของผืนป่าธรรมชาติอันกว้างใหญ่สวยงามของเทือกเขาบรรทัด และป่าสงวนแห่งชาติดงใหญ่ โดยเฉพาะช่วงที่มีอากาศหนาวเย็นในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์ นักท่องเที่ยวจะได้พบกับทะเลหมอกปกคลุมป่าดงใหญ่ - เทือกเขาบรรทัดอันซับซ้อนสวยงามด้วย นอกจากนี้ ยังเป็นจุดพักรถของคนเดินทางผ่านจังหวัดบุรีรัมย์ ไปยังจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งช่วงนี้ในแต่ละวันได้มีนักท่องเที่ยวและผู้เดินทางแวะมาเที่ยวชมพักผ่อน ถ่ายภาพเป็นที่ระลึกเป็นจำนวนมาก ไม่แพ้แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่น ๆ แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในพื้นที่อำเภอโนนดินแดงอีกด้วย

อำเภอพุทไธสง

วัดศีรชะแตรด (วัดหงส์) พระเจ้าใหญ่วัดหงส์เป็นพระพุทธรูปเก่าแก่ปางสมาธิ ขนาดหน้าตัก ๑.๖ เมตร สูง ๒ เมตร สร้างด้วยศิลาแลง มีลักษณะของศิลปะพื้นเมืองปรากฏอยู่มาก ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ที่วัดหงส์ หรือวัดศีรชะแตรด ในอำเภอพุทไธสง ทุกปีในวันขึ้น ๑๔ ค่ำ หรือวันแรม ๑ ค่ำเดือน ๓ จะจัดงานเฉลิมฉลองทุกปี มีชาวอำเภอพุทไธสง และจังหวัดต่าง ๆ ไปนมัสการกราบไหว้เป็นจำนวนมาก

อำเภอนาโพธิ์

หมู่บ้านทอผ้าไหมนาโพธิ์ ผ้าไหมที่อำเภอนาโพธิ์จะมีทั้งผ้าไหมพื้น ไหมหางกระรอก ผ้าโสร่ง ผ้าขาวม้า และผ้ามัดหมี่ การทอผ้ามัดหมี่จะมีลายพื้นเมืองดั้งเดิม และลายที่ประยุกต์ขึ้นใหม่ ลักษณะเด่นของผ้าไหมบุรีรัมย์ คือนี้อจะแน่น เส้นไหมละเอียด ถ้าเป็นผ้าไหมมัดหมี่ที่เป็นแบบพื้นเมืองดั้งเดิมจะนิยมใช้สีขมิ้น ๆ ไม่ฉูดฉาด

อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์

ปราสาทกุ้งสวนแดง เป็นเทวาลัยในศาสนาฮินดู สร้างขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๖-๑๗ โดยได้รับอิทธิพลจากศิลปกรรมสมัยนครวัดเป็นโบราณสถานอีกแห่งที่ถูกรวบรวมเปิดจนองค์ปราสาทพังทลายลงมาเพื่อโครงการขึ้นส่วนปราสาทไปชาย ภายหลังกรมศิลปากรได้บูรณะใหม่จนมีความสมบูรณ์และประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานเมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๗

ลักษณะของกุ้งประกอบด้วย ปราสาทอิฐ ๓ องค์ ตั้งเรียงกันในแนวเหนือ-ใต้ บนฐานศิลาแลงเดียวกัน อาคารทั้งหมดหันหน้าไปทางทิศตะวันออก มีประตูหน้าเพียงประตูเดียว

อีก ๓ ด้าน สลักเป็นประตูลอก ปรางค์องค์กลางมีขนาดใหญ่และมีสภาพค่อนข้างสมบูรณ์เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ด้านหน้าทั้ง ๓ ด้าน มีลักษณะยื่นออกมาและมีแผ่นศิลาทรายรองรับ ส่วนปรางค์อีกสององค์มีขนาดเล็กกว่าฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีประตูเดียวทางด้านหน้า เช่นกัน ส่วนผนังอีก ๓ ด้าน ก่อเรียบทึบสำหรับบนพื้นหน้าปรางค์มีส่วนประกอบสถาปัตยกรรมหินทรายอื่น ๆ ตกหล่นอยู่ เช่น ฐานบัว ยอดปรางค์ กลิษขณ รูปนาค ๖ เศียร อายุของกุ๊สวนแต่งสามารถกำหนดได้จากทับหลังของปรางค์ ซึ่งปัจจุบันเก็บรักษาอยู่ที่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร อยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๗ เนื่องจากภาพสลักบนทับหลังทั้งหมดมีลักษณะตรงกับศิลปะขอมแบบนครวัด ที่มีอายุอยู่ในช่วงเวลาดังกล่าว อาทิเช่น ทับหลังสลักภาพพระนารายณ์ตรีวิกรม (ตอนหนึ่งในวามนาวตารแสดงภาพพระนารายณ์ย่างพระบาท ๓ ก้าว เหยียบโลกบาดาล โลกมนุษย์ และโลกสวรรค์) ทับหลังภาพคิวนาฏราช ทับหลังภาพการกวนเกษียรสมุทร ทับหลังภาพนารายณ์บรรทมสินธุ์ ฯลฯ แต่ละชิ้นมีขนาดใหญ่สวยงามน่าสนใจยิ่ง

การเดินทาง กุ๊สวนแต่ง ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตก โรงเรียนกุ๊สวนแต่งพิทยาคม บ้านดงยาง ตำบลกุ๊สวนแต่ง อำเภอบ้านใหม่ชัยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ การเดินทางไปกุ๊สวนแต่งจากจังหวัดบุรีรัมย์ ใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๐๗๔ ไปทางอำเภอคูเมือง และเข้าอำเภอพุทไธสง

จากนั้นใช้ทางหลวงหมายเลข ๒๐๒ จากอำเภอพุทไธสงไปอำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา และก่อนถึงสามแยกกิโลศูนย์ มีทางแยกด้านซ้ายมือเข้าโรงเรียนกุ๊สวนแต่งพิทยาคม โบราณสถานจะอยู่ทางขวามือติดกับสำนักสงฆ์กุ๊สวนแต่ง ระยะทางจากจังหวัดบุรีรัมย์ประมาณ ๑๐๐ กิโลเมตร

แต่ถ้ามาจากจังหวัดนครราชสีมา ก็ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข ๒ และแยกเข้าทางหลวงหมายเลข ๒๐๒ ที่อำเภอประทาย ระยะทางจากจังหวัดนครราชสีมาประมาณ ๑๐๐ กิโลเมตร ข้อมูลโดย : กรมการท่องเที่ยว

๑.๔ ประเพณีและวัฒนธรรม

จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันถึง ๔ กลุ่มชน จึงเป็นดินแดนที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมมากแห่งหนึ่ง และความหลากหลายนี้ก็มีความผสมกลมกลืนกัน แต่มีประเพณีบางอย่างที่มีลักษณะตามความเชื่อของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์แต่ประเพณีหลักของชาวบุรีรัมย์ก็เช่นเดียวกับชาวอีสานทั่วไปคือยึดมั่นใน “ฮีตสิบสอง” คือ มีประเพณีประจำสิบสองเดือนในรอบปีเช่นเดียวกับชาวอีสานทั่วไป ดังนี้

เดือนเจียง (เดือนอ้าย)หรือเดือนธันวาคม นิมนต์พระสงฆ์มาเข้าปริวาสกรรมหรือเข้ากรรมเพื่อฝึกสำนึกความผิดหรือความบกพร่องของตนและ มุ่งประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัยต่อไป ในด้านฆราวาสจำทำพิธีเลี้ยงผีแล่นผีต่าง ๆ (ผีบรรพบุรุษ) **เดือนยี่**(มกราคม) ทำบุญคูณข้าว หรือบุญคูณลาน โดยนิมนต์พระสงฆ์สวดมนต์เย็นและฉันภัตตาหารเช้าเพื่อเป็นศิริมงคลแก่ข้าวเปลือกเมื่อพระฉันอาหารเข้าเสร็จก็ทำพิธีสู่ขวัญข้าวต่อไป

เดือนสาม (กุมภาพันธ์) ทำบุญข้าวจีและบุญมาฆบูชา เริ่มพิธีทำบุญข้าวจีในตอนเช้าโดยใช้ข้าวเหนียวปั้นหุ้มน้ำอ้อยนำไปย่างไฟหรือจี่พอเกรียมแล้วซุบ ด้วยไข่นำไปย่างไฟจนสุกแล้วใส่ภาชนะ

เพื่อนำไปถวายพระสงฆ์พร้อมกับอาหารอื่น ๆ ข้าวจีที่เหลือจากพระฉันแล้ว ชาวบ้านจะแบ่งกันรับประทานถือว่าผู้รับประทาน จะเป็นมงคลแก่ตัวเอง

เดือนสี่ (มีนาคม) ทำบุญเผาผล (บุญพระเวส) หรือทำบุญมหาชาติ มีการฟังเทศน์มหาชาติ ถือกันว่าต้องฟังให้จบทุกกัณฑ์ในวันเดียวจึงจะได้กุศล งานบุญนี้มีผู้นำของมาถวายพระเรียกว่า “กัณฑ์หลอน”

เดือนห้า (เมษายน) ตรุษสงกรานต์ หรือทำบุญขึ้นบ้านใหม่ มีการสงฆ์น้ำพระพุทธรูปและพระสงฆ์ชาวบ้านจะไปเก็บดอกไม้มาบูชาพระ

เดือนหก (พฤษภาคม) ทำบุญบั้งไฟ และทำบุญวิสาขบูชา จะมีการฟังเทศน์ตลอดวัน กลางคืนมีเวียนเทียน สำหรับบุญบั้งไฟก็เป็นพิธีเพื่อ ขอฝนจากเทวดา (แถน) และมีการบวชนาคด้วย

เดือนเจ็ด (มิถุนายน) ทำบุญช่าชะ เพื่อบูชาเทวดาอารักษ์หลักเมือง โดยทำพิธีเช่น บวงสรวงหลักเมืองหลักบ้าน ผีพ่อแม่ ผีปู่ผีเมือง (ผีบรรพบุรุษ) ผีตาแยก (เทวดารักษาไรนา) เพื่อระลึกถึงผู้มีพระคุณ

เดือนแปด (กรกฎาคม) ทำบุญเข้าพรรษา มีการทำบุญตักบาตรพระสงฆ์ถวายภัตตาหารเช้าและเพลแด่พระสงฆ์สามเณรฟังพระธรรมเทศนา ตอนบ่ายและนำขี้ผึ้งมาหล่อเป็นเทียนพรรษา เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา และจะเก็บไว้ตลอดพรรษา

เดือนเก้า (สิงหาคม) ทำบุญข้าวประดับดิน โดยจัดอาหารคาวหวาน หมากพลู บุหรี่ สุรา แล้วนำไปวางไว้ใต้ต้นไม้หรือที่ใดที่หนึ่งพร้อมทั้งเชิญวิญญาณบรรพบุรุษและญาติที่ล่วงลับไปแล้วให้มารับเอาอาหารไป

เดือนสิบ (กันยายน) ทำบุญข้าวสาก หรือสลากภัตในวันเพ็ญ เป็นการอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตาย เช่นเดียวกับทำบุญข้าวประดับดิน

เดือนสิบเอ็ด (ตุลาคม) มีการทำบุญออกพรรษา ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ตอนเช้าชาวบ้านจะร่วมทำบุญตักบาตร รับศีล ฟังเทศน์ ถวายผ้าจ่านาพรรษาพระสงฆ์จะร่วมกันทำพิธีออกวัสสาปวารณา กลางคืน มีการจุดโคมไฟแขวนไว้ตามต้นไม้ หรือตามริมรั้วของวัด

เดือนสิบสอง (พฤศจิกายน) ในเดือนนี้จะมีการทำบุญกฐิน สำหรับประชาชนที่อยู่ตามริมน้ำจะมีการแข่งเรือด้วย เช่น ริมแม่น้ำโขงแม่น้ำมูล แม่น้ำชี ฯลฯ เพื่อระลึกถึงอุสพยานาค หรือบางแห่งจะมีการแห่ปราสาทผึ้งเพื่อถวายพระสงฆ์และเพื่อเป็นพุทธบูชาประเพณี

ทั้งสิบสอง เดือนนี้ถือเป็นประเพณีหลักของชาวอีสานทั่วไปที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และประเพณีเหล่านี้ ยังแสดงให้เห็นถึงความพร้อมเพรียงร่วมแรงร่วมใจ กันของชาวบ้านประเพณีดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของสังคมอีสานที่เต็ม ไปด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเสียสละ แรงกายแรงใจเพื่อการกุศล ความสามานสามัคคี ตลอดจนความกตัญญูรู้คุณต่อบุพการี ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญที่หล่อหลอมบุคลิกภาพของชาวอีสานที่สำคัญอย่างยิ่ง ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ แถบอำเภอคูเมืองพุทไธสง นาโพธิ์ และสตึก แต่ปัจจุบันการปฏิบัติตาม ฮีตสิบสองก็เปลี่ยนแปลงไปบ้างตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ประเพณีเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ ประเพณีของจังหวัดบุรีรัมย์นอกจากประเพณีหลัก ๑๒ เดือนแล้ว ยังมีประเพณีเฉพาะกลุ่มชนที่ปฏิบัติตามความเชื่อที่มีความแตกต่างกันไป

ประเพณีสำคัญที่ยังคงปฏิบัติสืบเนื่องกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบันของกลุ่มไทยเขมรและไทยลาว ที่สำคัญมีดังนี้

งานประเพณีที่สำคัญในจังหวัดบุรีรัมย์

๑. งานประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้ง ต.ตาเป็ก อ.เฉลิมพระเกียรติ จัดขึ้นในตอนต้นเดือนเมษายน มีกิจกรรมขบวนแห่ตามราชประเพณีขอมโบราณตลอดจนการแสดง แสง เสียง ย้อนรอยอดีต และโฮปบายดินเนอร์ และชมปรากฏการณ์มหัศจรรย์ดวงตะวันส่องแสงตรง ๑๕ ช่องประตูปราสาทหินพนมรุ้ง และนมัสการปิดทอง ไหว้พระพุทธรูปพนมรุ้งเพื่อศิริมงคล

๒. งานประเพณีแข่งเรือยาว ลำนํ้ามูลบริเวณหน้าอำเภอสตึก จัดขึ้นในวันเสาร์ – อาทิตย์ แรกของเดือนพฤศจิกายนของทุกปี เป็นการแข่งเรือหลายประเภทชิงถ้วยพระราชทาน ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีการแข่งขัน ช้างว่ายน้ำ แข่งช้างแพนซี ช้างพาเหรด ซึ่งหาได้ยาก

๓. งานมหกรรมว่าวอีสาน จัดขึ้นในเดือนธันวาคมของทุกปี ที่บริเวณทางโค้งใกล้โรงมโหรีศิลาลายถนนวนสายบุรีรัมย์ – ประโคนชัยในงานมีการแข่งขันว่าวประเภทต่าง ๆ เช่นว่าวแอกโบราณ ว่าวแอกพัฒนา ว่าวสวยงาม ว่าวนานาชาติ งานแสดงหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์และมหรสพ

๔. งานแห่เทียนพรรษา ประจำปี ของอำเภอประโคนชัย จัดขึ้นในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาเป็นประจำทุกปี มีการ แข่งขันประกวดเทียนพรรษาของแต่ละวัดในเขตเทศบาล อำเภอประโคนชัยรวม ๖ วัด มีขบวนแห่ยิ่งใหญ่่าชม

๕. งานเครื่องเคลือบพันปีประเพณีบ้านกรวด จัดขึ้นในตอนต้นเดือนเมษายนของทุกปี ที่สนามหน้าอำเภอบ้านกรวด ในงานมีนิทรรศการเครื่องเคลือบโบราณ การประกวดเครื่องเคลือบจำลอง การแสดงวัฒนธรรม ท้องถิ่นไทย-กัมพูชา การแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน

๖. งานประเพณีขึ้นเขากระโดง จัดขึ้นประมาณกลางเดือนเมษายน ในงานมีกิจกรรมวิ่งภูกระโดงมินิมาราธอน ซึ่งจักรยานเพื่อสุขภาพ งานโฮปบายละเอียด(กินเข่ายามค่ำ) พิธีบายสีสู่ขวัญ การแสดงดนตรี กันตรึมพื้นเมือง ชมแสง เสียงตำนานสร้างเมืองบุรีรัมย์ และนมัสการพระคูเมืองบุรีรัมย์ พระสุภัทรบพิตร

๗. งานกวนข้าวทิพย์ และตักบาตรเทโวโรหนะ จัดขึ้นในช่วงวันออกพรรษาของทุกปี ที่วัดพระพุทธรูปเขากระโดง มีประชาชนมาทำบุญตักบาตร เป็นจำนวนมาก

๘. งานวันหัวผักกาด ข้าวหอมมะลิ หมี่ย่าไทย จัดขึ้นช่วงเดือนมกราคมของทุกปี ของอำเภอกระสัง กิจกรรมประกอบด้วยริ้วขบวนวัฒนธรรมไทยสามเผ่า (เขมร ลาว ส่วย) ขบวนหัวผักกาด และ กระจายสารท ขบวนหมี่ย่า ขบวนข้าวหอมมะลิ และผลิตผลทางการเกษตรขบวนผ้าไหมพื้นเมือง

๙ งานบุญบังไฟ อำเภอแคนดง จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี มีขบวนแห่บังไฟที่สวยงามยิ่งใหญ่ จัดขึ้นในช่วงต้นเดือนพฤษภาคม ของทุกปี บริเวณหน้าว่าการอำเภอมีการ มีริ้วขบวนของหน่วยงานต่างๆ เข้าร่วมเป็นจำนวนมาก

๑๐. งานเทศกาลข้าวมะลิหอม ปลาจ่อมกุ้ง ชมทุ่งนกประโคนชัย จัดขึ้นในช่วงประมาณวันที่ ๒๗ ธ.ค. -๒ ม.ค. ของทุกปี ในช่วงเทศกาลส่งท้ายปีเก่า ต้อนรับปีใหม่ มีการจัดนิทรรศการของส่วน

ราชการในอำเภอประโคนชัย การประกวดอาหารพื้นบ้านประโคนชัย ภาพยนตร์ การเดินผ้าไหมการกุศล จำหน่ายสินค้าพื้นเมือง เช่น กุ้งจ่อม กระจยาสารท สุราพื้นบ้าน เป็นต้น

๑๑. เทศกาลสงกรานต์ จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๓-๑๕เดือน เมษายนของทุกปี ซึ่งถือว่าเป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทย มีการสงน้ำพระ ถวายสังฆทาน รดน้ำดำหัวขอพรจากผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ และเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนาน (<http://www.buriram.go.th/visitdata/localculture.php>)

กิจกรรมที่น่าสนใจ

กีฬา

สโมสรฟุตบอลบุรีรัมย์-การไฟฟ้าฯ เป็นสโมสรใหม่ที่เปลี่ยนแปลงมาจากสโมสรฟุตบอลการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ที่ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๓ โดยดร.วีระ ปิตรชาติ มีเป้าหมายเพื่อให้พนักงานได้ออกกำลังกายและสร้างความสามัคคีร่วมกันในหมู่คณะ

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ สโมสรได้เข้าร่วมการแข่งขันอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรกในฟุตบอลชิงถ้วยพระราชทาน ประเภท ง. โดยลงเล่น ๓ ฤดูกาลก็ได้เลื่อนขึ้นไปเล่นในถ้วย ค. และลงเล่นอยู่ ๒ ฤดูกาลก็ได้เลื่อนขึ้นไปเล่นถ้วย ข. และอีก ๒ ฤดูกาลสโมสรก็สามารถเลื่อนชั้นขึ้นไปเล่นในดิวิชั่น ๑ ได้สำเร็จ

หลังจากลงเล่นในดิวิชั่น ๑ อยู่นานสโมสรก็ได้เลื่อนขึ้นมาเล่นในลีกสูงสุดได้สำเร็จเป็นครั้งแรก เมื่อได้รองแชมป์ดิวิชั่น ๑ ฤดูกาล ๒๕๔๗ และได้เล่นในไทยแลนด์พรีเมียร์ลีกเป็นครั้งแรกในฤดูกาล ๒๕๔๘ โดยฤดูกาลแรกในลีกสูงสุดสโมสรสร้างผลงานได้อย่างยอดเยี่ยมเมื่อได้ตำแหน่งรองแชมป์และสุภกิจ จินะใจกองหน้าของทีมก็คว้าตำแหน่งดาวซัลโวร่วมกับศรายุทธ ชัยคำดี กองหน้าของทีมการทำประตู ที่จำนวน ๑๐ ประตู และยังได้เล่นเอเอฟซี แชมเปียนส์ลีกเป็นครั้งแรกในฤดูกาล ๒๕๔๙ อีกด้วย

ฤดูกาล ๒๕๕๑ สโมสรสามารถคว้าแชมป์ไทยแลนด์พรีเมียร์ลีกได้เป็นครั้งแรกภายใต้การคุมทีมของประพล พงษ์พาณิชย์และได้สิทธิเข้าร่วมแข่งขันเอเอฟซี แชมเปียนส์ลีกรอบคัดเลือกในฤดูกาล ๒๕๕๒

ฤดูกาล ๒๕๕๒ สโมสรตกรอบคัดเลือกเอเอฟซี แชมเปียนส์ลีกทำให้ไม่สามารถเข้าไปเล่นในรอบแบ่งกลุ่มได้ และมีผลงานในลีกไม่ดีนัก สโมสรจึงได้เปลี่ยนตัวกุนซือในเดือนพฤษภาคมปี ๒๕๕๒เป็นอดีตกุนซือทีมชาติไทยชุดแชมป์ซีเกมส์ ที่นครราชสีมาทองสุข สัมปหังสิต

ภายหลังฤดูกาล ๒๕๕๒ ซึ่งทีมมีผลงานจบในอันดับที่ ๙ ทางสโมสรได้ตกลงที่จะย้ายสนามแข่งจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยาไปอยู่ที่จังหวัดบุรีรัมย์ พร้อมทั้งเปลี่ยนแปลงชื่อทีมเป็น บุรีรัมย์- การไฟฟ้าฯ จากการเข้าครอบครองอำนาจบริหารสโมสรของ เนวิน ชิดชอบ นักการเมืองท้องถิ่นของจังหวัดบุรีรัมย์ ได้ทำการเปลี่ยนแปลงทีมผู้บริหารทั้งหมด พร้อมกันนั้นทีมผู้ฝึกสอนก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปในบางส่วนด้วยเช่นกัน

สนามกีฬา

- สนามกีฬาแห่งเก่า เขาระโดง สเตเดียม
- นิว ไอ-โมบาย สเตเดียม

- เขากระโดง สเตเดียม
- ช้าง อินเตอร์เนชั่นแนล เซอร์กิต

๒. ข้อมูลเกี่ยวกับอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

๒.๑ ข้อมูลตำบลนาโพธิ์

ประวัติความเป็นมา ตำบลนาโพธิ์ เป็นตำบลที่อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย ๑๔ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ ๑ บ้านนาโพธิ์ หมู่ ๒ บ้านนาโพธิ์ หมู่ ๓ บ้านจอก หมู่ ๔ บ้านขมิ้น หมู่ ๕ บ้านคอกวัว หมู่ ๖ บ้านหนองหว้า หมู่ ๗ บ้านโคกกะฐิน หมู่ ๘ บ้านหนองต่อ หมู่ ๙ บ้านหนองหญ้ารงกา หมู่ ๑๐ บ้านหนองหว้า หมู่ ๑๑ บ้านหนองหว้า หมู่ ๑๒ บ้านหนองโก หมู่ ๑๓ บ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ ๑๔ บ้านหนองถนนกลาง

อาณาเขตตำบล

ทิศเหนือ ติดกับ ตำบลบ้านคู และตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศใต้ ติดกับ ตำบลบ้านเป่า อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลบ้านแว่ง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันตก ติดกับ จังหวัดขอนแก่น

จำนวนประชากรของตำบล

จำนวนประชากรในเขต อบต. ๓,๔๓๙ คน และจำนวนหลังคาเรือน ๗๕๐ หลังคาเรือน (ตำบลนาโพธิ์ : ๒๕๕๔ : ออนไลน์)

๒.๒ ประวัติความเป็นมาของผ้าไหมอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

จังหวัดบุรีรัมย์เป็นจังหวัดหนึ่งในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนใต้ ราษฎรมีอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก และปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และทอผ้าเป็นอาชีพเสริม โดยเฉพาะในกลุ่มสตรี มีการประกอบอาชีพทอผ้าไหมทุกหมู่บ้าน โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอนาโพธิ์ เป็นแหล่งทอผ้าไหมที่มีชื่อเสียงที่สุดของจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นแหล่งทอผ้าเก่าแก่มาหลายชั่วอายุคนแล้ว ดังที่ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านอำเภอนาโพธิ์. ม.ป.ป. : ๑-๗) กล่าวไว้ดังนี้

อำเภอนาโพธิ์ที่มีชื่อเสียงในเรื่องของการทอผ้า ซึ่งเป็นหัตถกรรมในครัวเรือนของราษฎร บริเวณจังหวัดบุรีรัมย์ ในอดีตมีการทำอย่างกว้างขวาง คือ การทอผ้าโดยเฉพาะการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ปลูกหม่อนและการทอผ้าทั้งเพื่อใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม และเป็นอาชีพเสริมของครอบครัวชนบทแทบทุกหมู่บ้านในจังหวัดบุรีรัมย์ มีการใช้สีส้น ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว จากการประกวดผ้าไหมจากทุกจังหวัด ภาคอีสานที่พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ ผ้าไหมพื้นเมืองของจังหวัดบุรีรัมย์ได้รับรางวัลต่าง ๆ มากที่สุด จนทำให้บุรีรัมย์เป็นที่กล่าวขานกันว่าเป็นเมืองที่ผ้าไหมสวยที่สุด

ปัจจุบันการทอผ้าไหมของจังหวัดบุรีรัมย์ มีอยู่ทั่วไปแทบทุกอำเภอ แต่แหล่งผ้าไหมที่ใหญ่ที่สุดและสำคัญที่สุดในปัจจุบัน คือที่อำเภอนาโพธิ์ ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ทอผ้าไหมมานานหลายชั่วอายุคนแล้ว

อำเภอนาโพธิ์เป็นอำเภอเล็ก ๆ ที่อยู่เหนือสุดของบุรีรัมย์ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดขอนแก่น และจังหวัดมหาสารคาม ตั้งเป็นกิ่งอำเภอเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๔ โดยแยกจากอำเภอฟุไธสง ได้ยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอเมืองเมื่อปี ๒๕๓๑ อาชีพของประชาชนส่วนใหญ่ คือ ทำการเกษตรทำนาและปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ทอผ้าไหม สถานที่ทอผ้าไหมที่สำคัญของอำเภอนาโพธิ์ ทั้งสร้างชื่อเสียงให้แก่อำเภอนาโพธิ์และจังหวัดบุรีรัมย์ คือ ศูนย์หัตถกรรมผ้าไหมบ้านนาโพธิ์ หมู่ที่ ๑ ตั้งอยู่ที่ศูนย์กลางอำเภอนาโพธิ์ เป็นศูนย์กลางการทอผ้าไหมที่มีการรวมกลุ่มของแม่บ้านเกษตรกรนาโพธิ์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากโครงการมูลนิธิศิลปาชีพพิเศษในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ช่วยในการส่งเสริม การจัดจำหน่าย ทำรายได้ให้กับคนในหมู่บ้านเป็นจำนวนมาก และยังให้ความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผ้าไหมให้ดีขึ้น ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี การทอผ้าไหมที่อำเภอนาโพธิ์ จะทอผ้าไหมด้วยกี่ทอผ้าไหมธรรมดา หรือกี่ชาวบ้าน มีการทอผ้าไหมมัดหมี่ลายพื้นเมืองดั้งเดิม และลายประยุกต์ขึ้นมาใหม่ โดยลูกหลานของชาวนาโพธิ์

ปัจจุบันผ้าไหมนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์เป็นที่รู้จักชื่อเสียงถึงความงดงาม ประณีตในการทอผ้าที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเป็นที่ประจักษ์ในสายตาชาวไทยและชาวต่างประเทศ ความงดงามของลวดลายบนผ้าไหมเป็นมรดกล้ำค่าของบรรพบุรุษในแต่ละท้องถิ่น มีการอนุรักษ์ สืบทอดมาสู่รุ่นหลานนับระยะเวลาเป็นร้อยเป็นพันปี เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรยกย่องนำมาซึ่งความภาคภูมิใจเพื่อส่งเสริมอนุรักษ์และพัฒนาอาชีพการทอผ้าไหม อนาคตมีภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาชาวไทยและชาวต่างประเทศ ดังเช่น กลุ่มสตรีชาวบ้านนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์แห่งนี้

นอกจากนี้อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ ยังมีอีกกลุ่มทอผ้าหนึ่ง ที่มีการสืบสานภูมิปัญญาการทอผ้าไหมมาตั้งแต่ครั้งโบราณกาลนั่นก็คือ กลุ่มทอผ้าตุ้มทอง ศิริรัตน์ สีวรารุณี (๒๕๕๔: ออนไลน์) ; หนังสือพิมพ์คมชัดลึก (๒๕๕๔ : ออนไลน์) ; หนังสือพิมพ์แนวหน้า (๒๕๕๒ : ออนไลน์) ได้รวบรวมไว้ดังนี้

การรื้อฟื้นการทอผ้าไหมที่บ้านนาโพธิ์ ในปี ๒๕๙๐ โดย นายประวัตติ วิศิษฐ์ศิลป์ (ชื่อเดิม ตุ้มทอง จินไธสง) ครูสอนทอผ้าในเรือนจำจังหวัดนนทบุรี ซึ่งภายหลังกลับมาเป็นผู้ใหญ่บ้านรวบรวมชาวบ้านตั้งกลุ่มทอผ้า บ้านนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ แต่กลุ่มชาวบ้านก็ไม่ประสบความสำเร็จ ในการหาช่องทางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ จนกระทั่งทราบถึงสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จึงทรงรับเข้าเป็นสมาชิกในมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษในพระราชินีบุปถัมภ์ ณ บ้านนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ ดำเนินการจัดหาช่องทางในการจัดจำหน่าย รวมทั้งส่งเสริมให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์จนเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับภาคและระดับประเทศ

ประจวบ จันทรนวล ในฐานะประธานศูนย์ศิลปาชีพนาโพธิ์ ผู้ตั้งมั่นในการสืบทอดมรดกอันล้ำค่าการทอผ้าไหมจากรุ่นพ่อ เล่าว่า สมัยก่อนทำนาปลูกข้าวได้ผลผลิตไม่ดี เพราะนาแล้งบ้างน้ำลุ่มบ้าง จึงใช้วิธีการทอผ้าแล้วนำไปแลกข้าวแลกเกลือกับหมู่บ้านในแถบอื่น จนเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ท่านผู้หญิงสุประภาดา เกษมสันต์ ไปทำบุญทอดกฐินได้เห็นชาวบ้านแต่งกายด้วยผ้าไหมสวยงาม จึงนำความไปกราบบังคมทูลต่อสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งก็ทรงกำชับให้ท่านผู้หญิงพยายาม

ติดต่อขอซื้อเอาไปจำหน่าย เพื่อนำรายได้กลับมาคืนให้แก่ชาวบ้าน โดยให้ราคาสูงกว่าตลาดทั่วไป แล้วนำไปจำหน่ายในราคาที่ต่ำกว่า นั่นเป็นเพราะต้องการช่วยราษฎรนั่นเอง นอกจากการทอผ้าไหมแล้ว ประธานศูนย์ยังเล่าให้ฟังอีกว่า สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ยังทรงส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกหม่อน เลี้ยงไหม เพื่ออนุรักษ์ความเป็นไทยเอาไว้ โดยจะพระราชทานคำแนะนำเกี่ยวกับลวดลายต่าง ๆ ส่งผ่านเจ้าหน้าที่นำมาทางศูนย์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาฝีมือให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น จากพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อชาวบ้านนาโพธิ์ ส่งผลให้การทอผ้ากลายเป็นอาชีพเสริมที่สร้างรายได้อย่างงดงามไม่ต่ำกว่า ๑ หมื่นบาทต่อเดือน ขณะเดียวกันผลิตภัณฑ์ผ้าไหมที่ผลิตจากศูนย์แห่งนี้ก็ได้รับรางวัลหลายครั้งด้วยกัน จนได้เป็นต้นตำรับตรา “นกยูงทอง” สร้างความภาคภูมิใจให้แก่สมาชิกอย่างยิ่ง

นอกจากนี้จากฝีมือการทอผ้าที่ประณีตของคนในหมู่บ้าน สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ได้มีพระราชเสาวนีย์ รับกลุ่มสตรีอาสาทอผ้าไหมของอำเภอนาโพธิ์ เข้าเป็นสมาชิกของ มูลนิธิศิลปชีพพิเศษฯ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๙ ในระยะแรกของการเข้าเป็นสมาชิกของมูลนิธิฯ ทางมูลนิธิได้ จัดส่งเส้นไหมพร้อมลายต่าง ๆ มาให้กลุ่มดำเนินการทอเป็นผืนแล้ว มูลนิธิฯ จะรับผลิตผืนนั้นทั้งหมด โดยจะจ่ายเป็นค่าแรงให้แก่ชาวบ้านที่ดำเนินการ ซึ่งค่าแรงนั้นชาวนาโพธิ์ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจาก พระองค์ ท่านทรงพระราชทานค่าแรงที่สูงมาก ๆ และในปัจจุบันนี้ทางกลุ่มก็ยังดำเนินการในลักษณะนี้อยู่

และในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จัดส่งผู้ชำนาญในการทอผ้าไหมของ มูลนิธิฯ มาฝึกเทคนิคต่าง ๆ ให้กับกลุ่ม อาทิ วิธีการเลือกไหม การฟอก การย้อม ตลอดจนการมัดลาย และการทอผ้าไหม ทำให้กลุ่มสตรีอาสาทอผ้าไหม มีความรู้ความชำนาญเพิ่มมากขึ้น และฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น โดยลำดับ

กลุ่มทอผ้าตุ้มทอง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๔๐ ภายใต้การนำของนางแสงเดือน ออมไธสง ประธานกลุ่มทอผ้าตุ้มทอง โดยนำกลุ่มคนทอผ้ารุ่นลูกของสมาชิกศิลปชีพ แยกตัวออกมาจากกลุ่มสมาชิกมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และกลุ่มศูนย์หัตถกรรม ทั้งนี้เพราะต้องการเข้ามาสร้างระบบบริหารจัดการในรูปแบบบริษัท เพื่อหาช่องทางในการจัดจำหน่ายไปยังตลาดโลก และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัยขึ้น โดยดีไซน์ลายผ้าตุ้มทอง และนำเปลือกไหมกลับมาใช้ประโยชน์ทอเป็นไหมเส้น หยาบ เข้ากับงานสมัยใหม่ จึงทำให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้น จึงได้ออกแบบผ้าไหม โดยมีอุดมการณ์ว่าไม่เอาเครื่องจักร อาศัยดีไซเนอร์ และต้องสู้ให้ได้ในตลาดปัจจุบัน ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ไหมพันธุ์แท้เอาไว้ ตามพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ นางแสงเดือนเล่าต่อไปว่า ไหมพันธุ์แท้นั้นหายาก เนื่องจากเลี้ยงยาก อย่างไรก็ตามไม่มีเส้นไหมที่เหนียว ประเทศไทยได้ ด้วยลักษณะพิเศษ ยิ่งเก่ายิ่งสวย ยิ่งแพงยิ่งมีน้ำหนัก ใช้งานได้ดีและทน ที่สำคัญที่สุดคือไม่ยับ โดยปัจจุบันการทอผ้าไหมมีการผสมไหมจากต่างชาติกันมากขึ้น ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นสินค้าโอท็อป ที่มีชื่อเสียงในระดับโลก ส่งตลาดต่างประเทศ อาทิ อิตาลี ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา ที่สำคัญยังสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอีกด้วย

๓. ข้อมูลเกี่ยวกับผ้าทอ

ผ้าไหมมัดหมี่ เป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านไทยที่บ่งบอกถึงอารยธรรมความรุ่งเรือง เป็นวัฒนธรรมที่บรรจงถ่ายทอดภูมิปัญญาให้เห็นถึงวิถีชีวิตจิตวิญญาณของท้องถิ่นชุมชน ตลอดจนกระบวนการผลิตจากวัตถุดิบ ใหม ผ่านการพัฒนาออกแบบรังสรรค์ลวดลายสีสรรให้มีความวิจิตร ประณีต และงดงามมีคุณค่าที่สืบทอดกันมาช้านานจากบรรพบุรุษรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง จัดเป็นภูมิปัญญาของของช่างฝีมือพื้นบ้านที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรสืบทอดให้แก่อนุชนรุ่นหลังไว้คงอยู่คู่ชาติไทยสืบไป

๓.๑ แหล่งที่มาของผ้า

มนุษย์รู้จักนำเอาฝ้าย ปอ และไหม มาทอเป็นผ้าตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์แล้ว และได้พัฒนานำใยสังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์มาทอเป็นผ้าใช้อยู่ในปัจจุบัน ในประเทศไทยได้พบหลักฐานทางโบราณคดีที่แสดงว่าคนในยุคก่อนประวัติศาสตร์รู้จักทอผ้าใช้แล้วเป็นเวลานานไม่น้อยกว่า ๓,๐๐๐ ปี โดยได้ค้นพบแวนดินเผาที่ใช้สำหรับปั่นเส้นด้าย เข็มเย็บผ้าทำด้วยกระดูกสัตว์ที่บ้านเก่ากาญจนบุรี หินทุบผ้าเปลือกไม้ พบที่ชุมพร และประจวบคีรีขันธ์ และยังพบร่องรอยของเศษผ้าฝ้ายและไหมติดอยู่กับกำไลและขวานสำริดที่บ้านเชียง อุดรธานี เป็นต้น (สรียา ทรรทรานนท์ ; และพัชรินทร์ สุขประมุข. ๒๕๓๒ : ๒๓)

ผ้าเป็นปัจจัยหนึ่งในสี่ของความจำเป็นในชีวิตมนุษย์ ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ตราบจนถึงปัจจุบัน การศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับผ้า พบว่าในการขุดค้นแหล่งโบราณคดี สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย ได้พบเส้นใยเนื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และเศษผ้าติดอยู่บนเครื่องมือ เครื่องใช้และเครื่องประดับ ที่ทำด้วยเหล็กและสำริด เช่น เส้นใยที่ติดอยู่บนกำไลสำริด ในหลุมขุดค้นที่บ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี และที่บ้านดอนตาเพชร อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เศษผ้าที่ติดอยู่บนกลองมโหระทึก ที่ได้จากเขื่อนเจ้าเพชร จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งในสมัยหินใหม่และยุคโลหะ มนุษย์รู้จักนำเส้นใยธรรมชาติหลายชนิด มาทอเป็นผืนผ้าและประดิษฐ์เป็นเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มและเครื่องใช้ในครัวเรือน ผ้าฝ้ายเริ่มมีการนำมาใช้ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ เชื่อว่ามีแหล่งกำเนิดจากประเทศอินเดียและผ้าไหมถือกำเนิดในประเทศจีน ประมาณ ๓,๐๐๐ ปี ก่อนพุทธกาล (ไพรัช รุ่งรุจีเมฆ. ม.ป.ป. : ๑) ผ้าเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไทยที่บ่งบอกถึงความรุ่งเรืองของวัฒนธรรมประจำชาติ และความคิดสร้างสรรค์ของคนในชาติ ในการรู้จักทำเครื่องนุ่งห่มและผลิตภัณฑ์ใช้สอยในชีวิตประจำวันของคนไทย คนไทยรู้จักการทอผ้ามาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ สังคมในชนบทถือว่างานทอผ้า เป็นหน้าที่ของผู้หญิงทำกันในครัวเรือนยามว่างจากการทำไร่ นา การทอผ้าจึงมีทั่วไปทุกภาคของประเทศไทย (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. ม.ป.ป. : ๑๔)

ผ้าทอมีความผูกพันและเกี่ยวโยงกับพิธีกรรมทางศาสนาและวิถีชีวิตของคนเอเชียมาช้านานนับศตวรรษ จนอาจเรียกได้ว่าเป็นมรดกทางสังคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นมาในอดีต การย้ายถิ่น โครงสร้างสังคมระบบการค้า ตลอดจนแนวความคิดทางนามธรรม ซึ่งกลั่นกรองจากการสังเกตปรากฏการณ์รอบตัว การทอการเตรียมเส้นใยและการย้อมสี หรือแม้แต่การวางลายผ้าทอแบบดั้งเดิม ล้วนเป็นกิจกรรมของสตรี และเปรียบเสมือนบันทึกเรื่องราวของสังคมผ่านสายตาของสตรีผู้ทอ ในขณะที่บุรุษ

มุ่งเน้นศิลปะประเภทการหล่อโลหะ การแกะสลักไม้และหิน และการประพันธ์ (ทรงศักดิ์ ปรากฏวัฒนากุล ; และแพทรีเซีย ซีสมาน แน่นหนา.๒๕๓๕ : ๒๑)

๓.๒ ผ้าทอพื้นบ้านของไทย

ผ้าทอพื้นเมืองของไทยในปัจจุบันนี้มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน และยังคงรักษารูปแบบบลวดลายและเทคนิคการทออันประณีตแบบโบราณไว้ได้ อย่างไรก็ตามเอกลักษณ์ของการทอผ้าในกลุ่มชนแต่ละพื้นที่ก็ได้ถูกเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากกระแสความต้องการของตลาดที่ต้องการสินค้ามาตรฐานเหมือน ๆ กันเป็นจำนวนมาก หลักฐานเก่าแก่ที่สุดของผ้าที่พบในประเทศไทย คือ ชิ้นส่วนผ้าไหม และใยกล้วยา ซึ่งพบในวัฒนธรรมบ้านเชียง ที่สันนิษฐานว่าอยู่ในราวสมัย ๗๐๐ ปีก่อนคริสตกาล (แพทรีเซีย ซีสมาน แน่นหนา ; และ วิถี พาณิชพันธ์ ; ทรงศักดิ์ ปรากฏวัฒนากุล ผู้แปล. ๒๕๓๕ : ๒๙) วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, บรรณาธิการ (๒๕๓๒ : ๘๐, ๘๖, ๑๖๗) ได้กล่าวถึงศิลปหัตถกรรมไทยด้านการทอผ้าพื้นเมืองไว้ดังนี้

การทอผ้าด้วยมือประเภทที่เป็นหัตถกรรมในปัจจุบันนั้น ได้พัฒนามาจากการทออย่างง่าย ๆ ด้วยเส้นใยพืช เช่น เส้นใยป่าน ลินิน ปอกล้วยา ก่อนที่จะใช้ฝ้าย ขนสัตว์ และไหม การทอผ้าเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ การปั่นด้ายและการทอผ้าในยุคแรก ๆ อาจทำเพียงผืนเล็ก ๆ โดยผูกหูหรือก็เข้ากับแอกและเสาเรือนหรือต้นไม้ ก่อนที่จะพัฒนามาเป็นที่ทอผ้าขนาดใหญ่เป็นที่กระตุกอย่างที่ทอกันอยู่ในปัจจุบัน การทอผ้าในราชอาณาจักรไทยนั้นมีสืบมาแต่โบราณกาล โดยเฉพาะการทอผ้าด้วยมืออันเป็นศิลปหัตถกรรมสำคัญในการผลิตเครื่องนุ่งห่มของคนไทย แม้ว่า การทอผ้าพื้นบ้านพื้นเมืองดังกล่าวแล้วทั้งหมดจะเป็นศิลปหัตถกรรมไทย ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นต่างกันไปก็ตาม แต่ด้วยความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมทำให้ผ้าทอมือบางชนิด เปลี่ยนแปลงกรรมวิธีและรูปแบบของผลิตภัณฑ์ไปบ้าง แต่โดยภาพรวมแล้ว ผ้าทอพื้นบ้านพื้นเมืองเหล่านั้น ยังคงรักษาความเป็นผ้าทอมือไว้เป็นส่วนใหญ่ นับเป็นศิลปหัตถกรรมที่ควรได้รับการอนุรักษ์ไว้ประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นผลงานที่เกิดขึ้นด้วยฝีมือและความคิดสร้างสรรค์ของคนไทยที่สืบทอดมาแต่อดีต นับเนื่องด้วยเวลาพันปี ในกระบวนการสร้างสรรค์นั้นย่อมอาศัยภูมิปัญญาที่ปมเพาะขึ้นมาจากองค์ประกอบสำคัญคือ ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม คติความเชื่อและศาสนา และองค์ประกอบสุดท้าย คือสภาพภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นส่วนแห่งการผลักดันให้เกิดรูปแบบที่ใช้สอยได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด และยังเป็นตัวกำเนิดวัตถุดิบที่นำมาใช้เป็นส่วนสำคัญของการสร้างสรรค์งานทางศิลปหัตถกรรมด้วย ความมั่งคั่ง และความละเอียดอ่อนในงานหัตถกรรมแต่ละชิ้น ต่างถูกถ่ายทอดโดย ผ่านการขัดเกลา และกลั่นกรองจากบุคลิกลักษณะเฉพาะตน ซึ่งเป็นสิ่งที่ฝังรากหยั่งลึกอยู่ในจิตใจบรรจงร้อยประสานโยงใยผ่านทางงานฝีมือจนกลายเป็นลักษณะเฉพาะถิ่นที่มีความสำคัญยิ่งในการดำรงคุณค่าของงานศิลปหัตถกรรมไทย

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (ม.ป.ป. : ๑๔-๔๐) ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการทอผ้าพื้นบ้านของไทย ไว้ดังนี้

ปัจจุบันว่ามีกระจัดกระจายไปทั่วเกือบทุกภาค แต่ที่มีมากได้แก่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ รูปแบบของผ้าจะแตกต่างกันไปตามคตินิยม ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณีของเชื้อชาติแต่ละกลุ่มชน เช่น กลุ่มชนพื้นเมืองล้านนาทางภาคเหนือ นิยมทอผ้า

ฝ้าย และผ้าไหมที่มีลวดลายด้วยวิธีการ ยก และจก เป็นส่วนใหญ่ แต่ถ้าเป็นกลุ่มชนคนไทยเชื้อสายลาวคั้ง ลาวพวน และลาวอีสาน นิยมทอผ้าด้วยวิธีจกและมัดหมี่ ส่วนพวกลาวโซ่งนิยมลายนก สำหรับผลิตภัณฑ์ จากผ้าซึ่งทำเป็นเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันตามพื้นบ้าน เช่น การทำเครื่องนอน หมอน มุ้ง ผ้าห่ม เสื้อ ฝ้านุ่ง กางเกง โสร่ง ผ้าคลุมไหล่ ผ้าขาวม้า และเครื่องใช้ที่จะถวายพระในพิธี ต่าง ๆ

ประเภทของผ้าทอพื้นบ้านแบ่งตามวิธีการทอ มี ๓ ประเภท คือ ผ้าพื้น ผ้าลาย และ ฝ้ายยกดอก

ผ้าพื้น เป็นผ้าทอลายขัด ใช้เส้นยืนและเส้นพุ่งสีเดียวทอตลอดทั้งผืน เป็นผ้าพื้นเรียบ ไม่มีลาย เช่น ผ้าม่อฮ่อม ผ้าพื้นฝ้าย และไหม

ผ้าลาย เป็นผ้าทอลายขัด ใช้เส้นยืนต่างสี หรือเส้นพุ่งต่างสีทอเป็นลายทางหรือลาย ตาหมากรุก เช่น ผ้าขาวม้า ผ้าโสร่ง ผ้าหางกระรอก เป็นต้น

ฝ้ายยกดอก เป็นผ้าทอลายพิเศษ ต่างจากลายขัดธรรมดา ลายผ้าเกิดจากการใช้ตะกอบนที่มากขึ้น ประมาณ ๓-๘ ตะกอบ เช่น ลายสองก้างปลา ลายเกล็ดเต่า ลายดอกพิกุล เป็นต้น

นอกจากการทอผ้าทั้ง ๓ แบบ ดังกล่าวแล้วยังมีการทอผ้าแบบพิเศษที่เป็นการยก ลายให้เกิดขนผืนผ้า โดยการใช้นเส้นพุ่งพิเศษทอตัวลายโดยเฉพาะ ได้แก่ ผ้าขิด ผ้าจก ฝ้ายก และการใช้นเส้น ยืนพิเศษ ทอผ้ามุก ลายผ้าเหล่านี้ช่างทอมักจินตนาการจากสิ่งแวดล้อมของธรรมชาติ เช่น ใบไม้ ดอกไม้ และรูปสัตว์ชนิดต่าง ๆ ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวกับศาสนา เช่น รูปปราสาท เป็นต้น

ประเภทของผ้าที่มีชื่อเสียง

ผ้าขิด ผ้าจก แพรรวา ผ้าล้วง หรือฝ้าน้ำไหล ฝ้ายก ผ้ามุก ผ้าเกะยอ ผ้ามัดหมี่

ผ้าขิด เป็นผ้าทอซึ่งยกลายในตัวมีทั้งฝ้าย ไหมและยกดั้น เรียกว่า “เก็บขิด” หมายถึงการเก็บตะกอลอยเพิ่ม โดยใช้ไม้ไผ่ ซึ่งเรียกว่าไม้เก็บขิด เป็นตัวยกเส้นยืนแต่ละแถวใช้เส้นพุ่ง พิเศษสอด ผ่านจากกริมผ้าด้านหนึ่งไปสู่อีกด้านหนึ่ง เกิดเป็นลวดลายขิดตลอดหน้ากว้างของผืนผ้า

ผ้าขิดนิยมใช้ทำเป็นผ้าปูอาสนะ ผ้าล่อหัวช้าง ผ้าห่ม ผ้าปูที่นอน ผ้าคลุมไหล่ หรือ หมอน

มีทอกันมากในภาคอีสาน และบางจังหวัดในภาคกลางและภาคเหนือ เช่น ชัยนาท สุพรรณบุรี อุทัยธานี พิจิตร น่าน ในบางแห่งมีการทอขิดผสมจก เพื่อให้เกิดลวดลายและสีสันที่วิจิตร กว่าขิดธรรมดา ได้แก่ ผ้าขิดผสม จกของบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ผ้าขิดผสมจกของบ้านเสี้ยว และน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์

ผ้าล้วง หรือฝ้าน้ำไหลเป็นชนิดฝ้ายกลดลายในตัว โดยใช้วิธีการทอลายขัดและใช้ ด้ายพุ่งธรรมดาหลายสี พุ่งย้อนกลับไปมาเป็นช่วง ๆ ช่วงละสี โดยมีการเกาะเกี่ยวกันระหว่างเส้นพุ่งและ ช่วง เกิดเป็นจังหวะของลวดลายพริ้วไปมาดังสายน้ำ จึงเรียกว่าลายน้ำไหล ชาวเมืองน่านเรียกกรรมวิธีการ ทอนี้ว่า “ล้วง” ส่วนชาวไทยลื้อที่อำเภอเชียงของ และเชียงคำ จังหวัดเชียงราย เรียกว่า “เกะ” แหล่ง ของฝ้าน้ำไหลที่มีชื่อเสียงมีที่จังหวัดน่าน เชียงราย และพะเยา

ฝ้ายก เป็นผ้าทอซึ่งยกลายในตัวโดยใช้เส้นพุ่งพิเศษเป็นไหม ดิ้นเงิน ดิ้นทอง ใช้วิธี เก็บตะกอลายเช่นเดียวกับการทอขิดฝ้ายกเป็นผ้าวันใหม่ยกกลดลายเฉพาะเชิงขึ้น หรือยกตลอดทั้งตัว ขึ้น และเชิงขึ้น นิยมทอกันมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดร้อยเอ็ด ภาคใต้มีฝ้ายกุ่มเรียงของจังหวัดสุราษฎร์ธานี และฝ้ายกนครศรีธรรมราช

ฝ้ายก เป็นฝ้ายทอซึ่งยกเลิกในตัวโดยใช้เส้นยืนพิเศษเพิ่มบนก็ลายมุกบนผ้า เกิดจากการใช้ตะกอลอยยกเส้นด้ายยืนพิเศษ แตกต่างจากผ้าขิดและผ้าจก ซึ่งจะใช้ด้ายพุ่งพิเศษ ชาวไทยพวนที่หาดเสี้ยว จังหวัดสุโขทัย และที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ใช้วิธีนี้ ในการทอผ้าวินและต่อกับผ้าตีนจกเรียกว่า ชิ่น

ผ้าเกาะยอ เป็นผ้า ทอยกดอกที่มีชื่อเสียงของภาคใต้ในเขตเกาะยอก จังหวัดสงขลา เกาะยอ การทอส่วนใหญ่ใช้กี่กระตุกทอเป็นผ้าพื้น ชนิด ๒ ตะกอ ๔ ตะกอ ๖ ตะกอ ๘ ตะกอ และ ๑๐ ตะกอ วัสดุที่ใช้ทอผ้าเป็นฝ้ายและเส้นใยสังเคราะห์ ทอผ้าชิ่น ผ้าตัดเสื้อผ้า และผ้าฝ้ายเนื้อบางที่ทอเป็นโสร่งและผ้าขาวม้า ลวดลายที่นิยมทอ เช่น ลายดอกราชวัตรเล็ก ลายดอกราชวัตรใหญ่ ลายลูกแก้ว ลายดอกพิกลเล็ก ลายดอกพิกลใหญ่ ลายดอกจิก ลายดอกชุก ลายคดกริช ลายห้าหนึ่งหรือลายตาหมากรุก ฯลฯ นอกจากนี้ที่เกาะยอยังมีการทอผ้าหางกระรอก ๒ ตะกอ ที่มีชื่อเสียงด้วย

ผ้ามัดหมี่ เป็นการมัดลายที่เส้นพุ่งหรือเส้นยืนด้วยเชือกก่อนนำไปย้อมสี เพื่อให้เกิดสีสันและลวดลายตามที่ช่างทอพื้นบ้านกำหนดนึกคิดไว้ในใจ ผ้ามัดหมี่มีทั้งผ้าฝ้าย และผ้าไหม มัดหมี่ฝ้ายในสมัยก่อนนิยมใช้สีน้ำเงินจากต้นครามเป็นสีเดียว แต่ปัจจุบันใช้สีเคมีย้อมหลากสีมากขึ้น สำหรับผ้ามัดหมี่ไหมจะมีลวดลายละเอียด ประณีตและเล่นสีสันมากกว่าผ้าฝ้าย มีทำกันมากในภาคอีสาน และบางจังหวัดในภาคกลาง เช่น อุทัยธานี สุพรรณบุรี และชัยนาท ฯลฯ ส่วนใหญ่จะนิยมทอผ้ามัดหมี่เส้นพุ่ง จะมีการทำผ้ามัดหมี่เส้นยืนบ้างในบางจังหวัด เช่น เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ราชบุรี เพชรบุรี ฯลฯ

ผ้าชิ่นมัดหมี่ราชบุรี สุพรรณบุรี อุทัยธานี และชัยนาทบางพื้นใช้การทอสลักกับลายขิด ซึ่งช่วยเพิ่มความวิจิตรงดงามให้แก่ผืนผ้า ส่วนผ้ามัดหมี่ของจังหวัดสุรินทร์นั้นมีชื่อเสียงเรื่องความงามของเส้นไหมและลวดลายที่มีอิทธิพลมาจากเขมร เช่น ลายพระตะบอง ลายสัตว์ต่าง ๆ รวมทั้งผ้าปุมเขมร ซึ่งเป็นผ้าที่ใช้เป็นเครื่องแบบขุนนางไทยแต่สมัยโบราณสมัยรัตนโกสินทร์ เรียกว่า “ผ้าสมปักปุม” ส่วนภาคใต้ที่ตำบลพุมเรียง จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีการทอฝ้ายกผสมมัดหมี่ด้วยเช่นกัน เช่น ฝ้ายก ๓ กษัตริย์ ซึ่งในผ้าผืนหนึ่งจะมีองค์ประกอบ ๓ อย่าง คือ ส่วนที่เป็นฝ้ายมัดหมี่ ไหมมัดหมี่ และมีฝ้ายยกดอกด้วยไหม

๓.๓ ลักษณะของผ้าไหมไทย

ผ้าไหมไทยนั้นเป็นศิลปหัตถกรรมที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งที่บรรพบุรุษไทยได้สร้างสรรค์สืบทอดกันมาเป็นเวลานานนับพันปีมาแล้ว เป็นศิลปหัตถกรรมที่ควรค่าแก่ความภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะไหมไทยได้รับการยอมรับจากทั่วโลกว่าเป็น “ราชินีแห่งไหม” จนกลายเป็นสัญลักษณ์ประจำชาติไทยไปแล้ว จึงควรค่าแก่การอนุรักษ์ให้ดำรงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (ศิริ ผาสุก. ๒๕๔๕ : อารัมภบท) เป็นงานฝีมือที่แสดงออกซึ่งเอกลักษณ์ไทยที่ชัดเจนที่สุดประเภทหนึ่ง หลังจากผ่านขั้นตอนของการปรับปรุงในหลายกระบวนการเพื่อออกสู่ตลาดโลกในมาตรฐานสากลที่ยังคงกลิ่นอายแบบไทย ๆ ผ้าไหมเป็นผลิตภัณฑ์จากผืนแผ่นดินไทยที่คนทั่วโลกรู้จักอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน ถึงแม้ว่าประเทศไทยมิใช่ประเทศเดียวที่รู้จักไหม

และกรรมวิธีในการทอผ้าไหม แต่ผ้าไหม ไทยก็บอกกล่าวตัวตนของความเป็นไทยได้ชัดเจน มีคุณลักษณะ และคุณสมบัติที่แตกต่างไปจากไหมจีนไหมญี่ปุ่น (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, บรรณาธิการ. ๒๕๓๒ : ๘๖)

ผ้าทอของชาวตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถแบ่งรูปแบบตามเขตภูมิศาสตร์ วัฒนธรรมออกได้เป็น ๓ กลุ่ม คือ อีสานเหนือ อีสานกลางและอีสานใต้ เขตอีสานเหนือและอีสานกลางเคย อยู่ภายใต้การปกครองของชาวลาวในสมัยอาณาจักรล้านช้าง (ค.ศ. ๑๓๕๓ – ค.ศ. ๑๗๐๗) ประชากร คือ กลุ่มไทหลายที่อพยพมาจากเวียงจันทน์และปากเซ สำหรับเขตอีสานใต้ (ในราว ค.ศ. ๑๐๕๐ – ค.ศ. ๑๔๓๑) เคยอยู่ภายใต้การปกครองของอาณาจักรเขมร ประชากรคือชาวเขมร ยกเว้นบริเวณแถบลุ่มแม่น้ำโขงที่เป็นที่อยู่อาศัยของชาวลาว ผ้าทอที่เป็นลักษณะเด่นของเขตอีสานเหนือและอีสานกลาง คือ ผ้าฝ้ายมัดหมี่สี คราม ใช้สำหรับเป็นผ้าชิ้นนุ่งในชีวิตประจำวัน และผ้าไหมมัดหมี่เส้นพุ่งสำหรับใช้นุ่งในโอกาสพิเศษ ลวดลายจะเป็นลายแนวตั้ง เย็บตกแต่งด้วยส่วนตีนซิ่น ซึ่งมักเป็นผ้าฝ้ายหรือไหมทอสามตะกอกและส่วนหัว ซิ่นหรือส่วนเอวจะเย็บต่อด้วยผ้าที่มีลายซิดเป็นลายทางสีแดงตกแต่งผ้าฝ้ายทอลายซิด สำหรับทำเป็น ผ้าม่าน หมอนและผ้าห่ม ลวดลายมักเป็นรูปสัตว์และเป็นลวดลายแบบเดียวกับของกลุ่มคนไททั่วไป หมอน มักตกแต่งลายซิดตรงส่วนด้านข้าง ส่วนหัวทำเป็นผ้าพื้นธรรมดา ลักษณะก็เป็นแบบตั้ง การย้อมสี ธรรมชาติจะใช้วัตถุดิบพันธุ์ใหม่ต่าง ๆ จากป่า ปัจจุบันนี้ป่าหมดไปแล้ว การย้อมสีธรรมชาติจึงเสื่อมสูญไป ด้วย (แพทริเซีย ซีสมแมน แน่นหนา ; วิถี พานิชพันธ์ ; และ ทรงศักดิ์ ปรางวัฒนากุล, ผู้แปล. ๒๕๓๕ : ๓๓) วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, บรรณาธิการ (๒๕๓๒ : ๘๔-๘๕) ได้กล่าวถึงการทอผ้าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไว้ดังนี้

บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีกลุ่มชนหลายเชื้อสายอาศัยอยู่ แต่ส่วนใหญ่เป็นคนเชื้อสายลาว ซึ่งเป็นกลุ่มชนที่กระจายอยู่ในหลายจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวเหล่านี้จะมีกรรมวิธีในการทอผ้า ที่มีลักษณะใกล้เคียง ซึ่งได้แก่ การทอผ้าฝ้ายและไหมด้วยการ ทอซิด และมัดหมี่เป็นส่วนมาก เช่น ผ้าทอบ้านเขว่า อำเภอบ้านเขว่า จังหวัดชัยภูมิ ผ้าทออำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น ผ้าทออำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นแหล่งผลิตผ้าไหม และผ้าฝ้ายที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันทั่วไป การทอผ้าในตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะผ้าไหมส่วนมากจะทำตามวิธีการ พื้นบ้านตั้งแต่การเลี้ยงไหม การสาวไหม การย้อมไหม ตลอดจนถึงการทอ นอกจากบางแห่ง เช่น การทอ ผ้าในบริเวณอำเภอนบพ และอำเภอบึงสามพัน ส่วนใหญ่ทำเป็นระบบโรงงานอุตสาหกรรม ที่นำวิธีการและเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์เข้ามาผสมกับวิธีการพื้นบ้าน ทำให้ลักษณะเฉพาะของผ้าเปลี่ยนไป

การทอผ้าพื้นบ้านของคนไทยเชื้อสายลาวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในปัจจุบัน ยังมีทำกันอยู่หลายท้องถิ่น เช่น ในบางท้องถิ่นของจังหวัดอุดรธานี หนองคาย อุบลราชธานี สกลนคร ยโสธร เป็นต้น การทอผ้าในภาคอีสานส่วนใหญ่ นิยมทอลวดลายด้วยวิธีการซิด และมัดหมี่เป็นหลัก มากกว่าวิธีการอื่นในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังมีกลุ่มชนที่นิยมทอผ้าชิ้นใช้เองและถือว่าเป็นงาน ศิลปหัตถกรรมประจำกลุ่มของตน คือกลุ่มชาวไทยเชื้อสายผู้ไทยและกลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมร กลุ่มชาวไทยเชื้อสายผู้ไทยนั้นอาศัยอยู่ในหลายท้องถิ่นที่มีการทอผ้าเป็นที่รู้จักกันดี เช่น กลุ่มผู้ไทยบ้านแพน ตำบลโพธิ์ อำเภอดำม่วง ตำบลหนองห้างอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มผู้ไทยในบริเวณเรณูนคร อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม โดยทั่วไปชาวไทยนิยมทอผ้าไหม และผ้าไหมลายจก โดยเฉพาะ

ผ้า “แพรวา” หรือผ้าไหมแพรวา ซึ่งจะเป็นผ้าห่มเฉียงไหล่หรือผ้าคลุมไหล่ หรือผ้าสไบที่ผู้หญิงไทยนิยมใช้ในงานเทศกาลต่าง ๆ และงานบุญตามประเพณี “ผ้าแพรมน” เป็นผ้าอีกชนิดหนึ่งที่ชาวผู้ไทยนิยมใช้กันมาก ใช้เช็ดหน้าหรือคลุมศีรษะ ผ้าทั้งสองชนิดจะทอคล้ายด้วยวิธีจกแทบทั้งสิ้น

กลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมร ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบริเวณ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ ได้แก่บริเวณจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ และศรีสะเกษนั้น นิยมทอผ้าไหมและผ้าฝ้าย มีทั้งชนิดที่ใช้เป็นผ้าชิ้น ผ้าขาวม้า และโสร่ง ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มคนไทยเชื้อสายเขมร โดยทั่วไปมักจะทอคล้ายละเอียด มีสีสันทึบที่ประสานกลมกลืนกัน จนบางครั้งดูเป็นสีเดียวหรือสองสี เช่น ผ้าหางกระรอก ผ้าอำพรรม ผ้าลายระเบิด เป็นต้น

ชื่อเสียงของการทอผ้าไหมพื้นเมืองในจังหวัดบุรีรัมย์ ตั้งแต่ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดังที่ได้ปรากฏในเอกสารการตรวจราชการของพระพรหมภิกษา ซึ่งไปตรวจราชการที่มณฑลนครราชสีมา ได้กล่าวถึงการทอผ้าไหมของชาวบุรีรัมย์ไว้ดังนี้

“บ้านทะเมนชัย แขวงเมืองบุรีรัมย์ เรือนราษฎรมีอยู่ประมาณ ๑๒๐ หลังเศษ ราษฎร ๗๐๐ คนเศษ ราษฎรประกอบการเพาะปลูกทอหูกปั่นฝ้ายทำไหม ผลไม้มีต้นมะพร้าว ต้นหม่อนเป็นพื้น...”

“บ้านนาโพธิ์ แขวงเมืองบุรีรัมย์ มีหลังคาเรือนอยู่ประมาณ ๘๐ หลังเศษ ราษฎรประมาณ ๕๐๐ คนเศษ เป็นเขมร ประกอบการเพาะปลูก ทอหูกปั่นฝ้าย ทำไหม ผลไม้มีหมาก มะพร้าวเป็นพื้น...”

จากข้อความข้างต้นที่นำมาเสนอทำให้เห็นว่าจังหวัดบุรีรัมย์ มีการปลูกหม่อนทอผ้าไหมมาเป็นเวลานาน ยังมีการทอผ้าสืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบันนี้ อย่างเช่นอำเภอนาโพธิ์ อำเภอพุทไธสง

หัตถกรรมในครัวเรือนของจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นวัฒนธรรมสืบทอดจากบรรพบุรุษเป็นส่วนใหญ่ สืบหน้ามาจะทอหูกปั่นฝ้ายปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ดังนั้นการทอผ้าไหมในบริเวณลุ่มแม่น้ำมูล มีการซื้อขายอย่างกว้างขวาง โดยกลุ่มพ่อค้าต่าง ๆ ในอดีตยังคงใช้วิธีการแลกเปลี่ยนสินค้าต่างประเภทเป็นส่วนใหญ่ กลุ่มพ่อค้าจะนำผ้าไหมไปขายในท้องถิ่นอื่น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพ่อค้าชาวจีน

การทอผ้าในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาลรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ส่งผู้เชี่ยวชาญชาวญี่ปุ่นมาให้คำแนะนำการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมทอผ้าไหมโครงการ ในบุรีรัมย์ได้เริ่มเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๐ โดยกระทรวงเกษตรราธิการ

ปัจจุบันการทอผ้ามีอยู่ทั่วไปกระจายไปทั่วทุกอำเภอในจังหวัดบุรีรัมย์ แต่แหล่งที่มีชื่อเสียงที่สุดในปัจจุบัน โดยเฉพาะผ้าไหมมัดหมี่ ผ้าโสร่งลายตาหมากรุก (มหาวิทยาลัยศิลปากร.๒๕๔๓) ส่วนการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเป็นอาชีพเสริมช่วงว่างจากการทำงานเป็นรายได้เสริมหลังฤดูเก็บเกี่ยว ผ้าไหมขึ้นชื่อของจังหวัดบุรีรัมย์ คือ ผ้าไหมพุทไธสง และผ้าไหมนาโพธิ์ ซึ่งเป็นแบบ “หัวแดง ตีนแดง” ที่ทอกันมาแต่โบราณ (บุรีรัตน์ สามัตถิยะ.๒๕๔๓ : ๖๔)

๓.๔ ความหมายของผ้ามัดหมี่

นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของผ้ามัดหมี่ ดังนี้
 ทรงศักดิ์ ปรารังค์วัฒนากุล ; และแพทรีเซีย ซีสมาน แน่นหนา (๒๕๓๕ : ๒๒)
 มัดหมี่ คือ การมัดเส้นใยเพื่อสร้างลวดลายก่อนย้อมสีและทอ เวลาย้อมส่วนที่ถูกมัดไว้จะไม่ติดสีจึงทำให้เกิดเป็นลวดลาย ถ้าต้องการหลายสีก็ต้องมัดและย้อมทับหลายครั้ง จนกว่าจะได้สีครบที่ต้องการ ถ้าเป็นมัดหมี่ด้ายเส้นยืนจะกำหนดความยาวของผ้าบนหลักหมี่ด้ายเส้นยืน ถ้าเป็นมัดหมี่ด้ายเส้นพุ่งก็จะกำหนดความยาวของผ้าบนหลักหมี่ด้ายเส้นพุ่ง สำหรับการมัดหมี่เส้นพุ่งสามารถทำซ้ำกันไปมาได้หลายครั้ง จึงทำให้สามารถทอผ้าได้ไม่จำกัดความยาว

มหาวิทยาลัยศิลปากร (๒๕๔๓ : ๒๗) มัดหมี่ หมายถึง ผ้าที่เกิดจากวิธีการมัดเส้นไหมเป็นเปาะ ๆ แล้วนำไปย้อม ลักษณะพิเศษของผ้ามัดหมี่ คือลวดลายที่เกิดขึ้นจากการซึมของสีไปตามส่วนที่เว้นไว้ไม่ถูกมัดขณะย้อม ลวดลายนี้จะไม่คมชัดเหมือนผ้าทอประเภทอื่น ความเหลือมของลวดลาย อันเกิดจากความคลาดเคลื่อนเล็กน้อยในกระบวนการทอเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งและเป็นเอกลักษณ์ของผ้ามัดหมี่ ซึ่งทำให้ผ้าแต่ละผืนจะไม่เหมือนกันโดยสิ้นเชิง ความคมชัดจะเกิดจากความแม่นยำในการมัดย้อม และการจัดเส้นใยบนที่ตลอดจนฝีมือในการทอ ซึ่งจะช่วยลดความคลาดเคลื่อนนี้ลงได้ ความงามเหล่านี้เกิดจากการสานขัดเส้นใยนั่นเอง

ไพรัช รุ่งรุจีเมฆ, บรรณาธิการ (ม.ป.ป. : ๓) มัดหมี่ หมายถึง การมัดเส้นใยเพื่อสร้างลวดลายก่อนย้อมสีไว้ว่า เวลาย้อมเส้นด้ายส่วนที่ถูกมัดไว้จะไม่ติดสี จึงทำให้เกิดเป็นลวดลาย ถ้าต้องการหลายสีก็ต้องมัดและย้อมหลายครั้งจนกว่าจะได้สีครบที่ต้องการ การมัดหมี่ที่เส้นฝ้ายนิยมสีครามเพื่อใช้สวมใส่ในการทำงาน พบในกลุ่มไทลาวแถบอีสาน ไทลื้อในจังหวัดน่าน และลาวครึ่งในแถบภาคเหนือตอนล่าง สำหรับการมัดหมี่เส้นไหมย้อมสีธรรมชาติ เช่น สีแดง สีเหลือง สีเขียว และสีน้ำตาลเป็นผ้าทอที่ใช้ในโอกาสพิเศษ

ธนาकरเอเชีย จำกัด (๒๕๓๓) ได้ให้ความหมายของมัดหมี่ ว่าเป็นลักษณะของการประดิษฐ์ลวดลายให้เกิดบนผืนผ้าด้วยการใช้เชือกที่มัดออก จึงเกิดลวดลายตามต้องการ

ศิริ ผาสุก (๒๕๔๕ : ๑๖๑-๑๖๕) มัดหมี่ เป็นศัพท์เทคนิคในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “kat” หมายถึง ลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าหลังจากการมัดลายแล้วย้อมด้วยสีต่าง ๆ เทคนิคการทอผ้ามัดหมี่นั้นนับว่าเป็นสิ่งที่น่าทึ่งอย่างยิ่งที่คนโบราณสามารถมัดแล้วย้อม เมื่อทอก็จะเกิดภาพที่สวยงามอย่างน่าอัศจรรย์ยิ่งนัก

มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (๒๕๔๘ : ๑๖๘) กล่าวว่ามัดหมี่ เป็นลักษณะของการประดิษฐ์ลวดลายให้เกิดบนผืนผ้าด้วยการใช้เชือกมัดเส้นไหมหรือฝ้ายส่วนที่ไม่ต้องการให้ติดสีเวลาย้อมเป็นเปาะ หลังจากการย้อมแล้ว เมื่อตัดเส้นเชือกที่มัดออกแล้วจึงเกิดลวดลายตามต้องการ

จากความหมายของนักวิชาการและนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า “มัดหมี่” เป็นวิธีการนำเชือกหรือฟางมัดลายเส้นไหมก่อนนำไปย้อมสี เพื่อให้เกิดลวดลายและสีสันตามต้องการเมื่อทอเป็นผืนผ้า

๓.๕ แหล่งที่มาของผ้ามัดหมี่

ผ้าไหมมัดหมี่ว่าเป็นที่รู้จักและใช้สอยกันมาช้านานแล้ว แต่ยังไม่มีการบันทึกประวัติไว้ว่า เริ่มต้นที่ประเทศใดและศตวรรษใด มีหลายประเทศที่ใช้ผ้าไหมมัดหมี่ทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหม โดยเฉพาะประเทศในทวีปเอเชีย เช่น อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ อินเดีย และจีน เป็นต้น

การรู้จักทำผ้าไหมในประเทศไทย สืบย้อนไปถึงสมัยประวัติศาสตร์ยุคบ้านเชียง ตามที่ได้มีการขุดค้นศิลปวัตถุบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี ได้หลายอย่าง และในจำนวนนั้นมีกำไลที่มีเศษเส้นไหมติดอยู่ด้วย ฉะนั้น จึงไม่เป็นที่น่าแปลกใจในการที่ชาวบ้านภาคอีสานรู้จักการทอผ้าไหมใช้กันสืบทอดมาหลายชั่วคน ผ้าไหมมัดหมี่นี้มีการทอในท้องถิ่นหลายแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดชายแดนที่ติดกับประเทศเขมร ตั้งแต่ อำเภอรัญประเทศ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดปราจีนบุรี จนถึงอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ นอกจากนี้ยังมีแถบ อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี และที่อื่นอีกบ้าง (ธนาคารเอเชีย จำกัด. ๒๕๓๓) มัดหมี่ในบริเวณตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เป็นอิทธิพลของวัฒนธรรมเขมรที่ แผล่เข้ามาทางที่ราบสูงโคราชตั้งแต่ราวปี พ.ศ. ๑๗๕๐-๑๘๐๐ เป็นต้นมา ชนกลุ่มนี้นิยมทอผ้าไหมมัดหมี่มากที่สุด ลักษณะของสีสันลวดลายและโครงสร้างของลายนั้นจะยึดมั่นกับวัฒนธรรมเขมรมาก ความโดดเด่นอยู่ที่สีสันของผ้าที่มักจะมีสีเหลืองอมเหลืองคล้ายกับสีของแมลงทับ มีความละเอียดประณีตสูง (ศศิวิมล คำรงค์ศิริ. ๒๕๓๙ : ๑๔) ผ้ามัดหมี่ลายอีสานตามปกติจะพบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นส่วนใหญ่ และมีการทอมากเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางและตอนใต้ เช่น จังหวัดชัยภูมิ ขอนแก่น ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ มหาสารคาม บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ยโสธร สกลนคร อุดรธานี และนครราชสีมา เป็นต้น (ศิริ ผาสุก. ๒๕๔๕ : ๑๗๒) นอกจากนี้ทรงศักดิ์ ปรานต์ วัฒนากุล ; และแพทริเซีย ซีสมาน แม่นา (๒๕๓๕ : ๒๒) ยังได้กล่าวถึงความเป็นมาของเทคนิคการทอผ้าไหมมัดหมี่ไว้ดังนี้

เชื่อกันว่ามัดหมี่ด้ายเส้นยืนอาจเป็นเทคนิคที่มีมาก่อนมัดหมี่ด้ายเส้นพุ่ง แต่ยังไม่มีการหลักฐานยืนยันแน่ชัด การทอผ้าไหมมัดหมี่ด้วยเส้นพุ่งง่ายกว่าการทอฝ้ายเส้นยืน อีกทั้งความต้องการสินค้าผ้าไหมมัดหมี่เพิ่มมากขึ้น จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิควิธี ซึ่งรวมถึงการใช้กี่แบบสี่เหลี่ยมมีขาตั้ง การทอใช้กี่แบบสี่เหลี่ยมมีขาตั้ง ฝีม และเครื่องมือมัดหมี่ด้ายเส้นพุ่งมาเป็นเวลาช้านานแล้ว มัดหมี่ด้วยเส้นยืน พบเฉพาะในลายที่ไม่ซับซ้อนของคนไทยบางกลุ่มในประเทศลาวและประเทศไทย ส่วนมัดหมี่ผสม ซึ่งเป็นเทคนิคการผสมผสานมัดหมี่ด้วยเส้นพุ่งและด้ายเส้นยืนบนผ้าฝืนเดียวกัน พบในผ้าทอพื้นเมืองของชาวเขมรสูง ทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย กลุ่มชาวไทแดงทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของลาว และมินังกะเบาในเกาะสุมาตราตะวันตก ประเทศอินโดนีเซีย แต่มัดหมี่ผสมที่มีคุณภาพดีที่สุดมาจากรัฐกัวรัฐ ในประเทศอินเดียและทั้งกานันในเกาะบาหลี มัดหมี่ด้ายเส้นพุ่งเหมาะสำหรับการทอฝ้ายหรือเส้นใยจากพืชอื่น ๆ ดังนั้น สีที่ใช้อยู่จึงมักเป็นสีธรรมชาติที่เหมาะสมกับการย้อมฝ้าย สีที่นิยมมากที่สุด ได้แก่ สีคราม และสีแดงเม็งกูดู (Morinda citrifolia) โดยใช้คู่กับสีฝ้ายธรรมชาติหรือขาว มัดหมี่ด้ายเส้นพุ่งที่ทำจากไหมนิยมใช้สีเขียว ซึ่งมาจาก สีเหลืองขมิ้นผสมสีครามจาง และสีแดงจากครั่ง ส่วนสีส้มสีเขียว และสีม่วงมาจากการย้อมทับ

การทำผ้ามัดหมี่นั้น มีหลักฐานว่ามีการทำอยู่ ๓ แบบด้วยกัน คือ

๑. การทำมัดหมี่ที่มัดเส้นพุ่ง
๒. การทำมัดหมี่มัดเส้นยืน
๓. การทำมัดหมี่ที่มัดทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน เรียกว่า มัดหมี่ซ้อน (สุรศักดิ์ รอด เพราะบุญ. ๒๕๔๘ : ๒๘๗) ; (ธนาคารเอเชีย จำกัด. ๒๕๓๓ : ไม่ปรากฏเลขหน้า)

การทำมัดหมี่ทั้ง ๓ แบบ พบกันเกือบทั่วโลก ในเมืองไทยนิยมทำมัดหมี่ด้วยการมัดเส้นยืน พบหลักฐานว่ามีผ้าไหมชนิดหนึ่งที่มีการทอที่จังหวัดสุรินทร์ ชื่อว่า ผ้าอัมปรม เป็นผ้าที่เกิดจากการทำมัดหมี่ทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน (สุมาลย์ โทมัส. ๒๕๒๙ : ๖๔) ผ้ามัดหมี่ มีกันมากในภาคอีสานและบางจังหวัดในภาคกลาง เช่น จังหวัดอุทัยธานี สุพรรณบุรี และชัยนาท ประเทศไทยส่วนใหญ่นิยมทอผ้ามัดหมี่เส้นพุ่ง มีการทำผ้ามัดหมี่เส้นยืนบ้างในบางจังหวัด เช่น เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ราชบุรี เพชรบุรี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผ้าขาวเขา ลักษณะเฉพาะของผ้ามัดหมี่ คือรอยซึมของสีที่วิ่งไปตามบริเวณของลวดลายที่ถูกมัด โดยเชือกหรือวัสดุที่ไม่ติดสี และการเหลื่อมล้ำในตำแหน่งของเส้นด้าย ในขณะที่ทอจะทำให้เกิดลักษณะลายที่คลาดเคลื่อนต่างจากผ้าทอชนิดอื่น ๆ การใช้ความแม่นยำในการมัดย้อม และการขึ้นด้ายบนก็ตลอดจนการทอจะช่วยลดความคลาดเคลื่อนลง หรืออาจใช้ลักษณะเหลื่อมล้ำเป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบ ซึ่งนับว่าเป็นเอกลักษณ์ของผ้ามัดหมี่ (กรรณา เดชาติวงศ์ ณ อยุธยา. ๒๕๓๒ : ๔๕) (ธนาคารเอเชีย จำกัด. ๒๕๓๓ : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ; (เกศินี ปายะนันท์. ๒๕๔๗ : ๑๔๑)

เทคนิคการทอผ้ามัดหมี่ เป็นเทคนิคที่คนโบราณสร้างสรรค์ไว้ให้คนรุ่นหลังจนกระทั่งคนปัจจุบันได้สืบทอดกันมา และเป็นเทคนิคการผลิตทางศิลปวัฒนธรรม ที่น่าอัศจรรย์สิ่งหนึ่งของโลกที่เดียว ดังที่ ศิริ ผาสุก (๒๕๔๕ : ๑๖๑-๑๖๕) ได้รวบรวมเทคนิคการมัดหมี่ที่มีอยู่ในประเทศต่าง ๆ ในโลกนี้ แบ่งออกได้ ๓ วิธี คือ

๑. การนำเส้นด้ายที่มัดย้อมเป็นลวดลายมาทำเส้นพุ่ง (Weft yarn) แล้วทอกับด้ายเส้นยืนที่ไม่ได้มัดเป็นลวดลาย เช่น ผ้ามัดหมี่ส่วนใหญ่ที่ทอในประเทศไทยสมัยปัจจุบันนี้
๒. การนำเส้นด้ายที่มัดย้อมเป็นลวดลายมาทำเป็นเส้นยืน (Warp yarn) แล้วทอกับเส้นพุ่งที่ไม่ได้มัดย้อมเป็นลวดลาย เช่น ผ้าของชาวกะเหรี่ยงไทลื้อทางภาคเหนือของไทย
๓. การมัดย้อมทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืนให้เป็นลวดลายเดียวกัน แล้วจึงนำมาทอในฝืนเดียวกัน

เทคนิคการทอผ้ามัดหมี่วิธีที่ ๑-๒ นั้น เรียกว่า มัดหมี่แบบทางเดียว (Single ikat) ส่วนเทคนิคการทอผ้ามัดหมี่วิธีที่ ๓ เรียกว่า มัดหมี่ ๒ ทาง (Double ikat) ซึ่งเป็นเทคนิคที่ยุ่งยาก สลับซับซ้อนและต้องอาศัยความชำนาญอย่างสูง

เทคนิคการทอผ้ามัดหมี่ในโลกนี้ส่วนใหญ่แล้วมักจะมัดเส้นพุ่งไม่ค่อยมีการมัดเส้นยืนมากนัก เท่าที่พบการมัดเส้นยืน สำหรับผ้ามัดหมี่ในประเทศไทยก็มีกลุ่มชาวกะเหรี่ยง ไทลื้อ แลพจังหวัดน่าน พะเยา เชียงราย และพบกับผ้ามัดหมี่โบราณที่อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

สำหรับเทคนิคการมัดหมี่ ๒ ทางในโลกนี้ เท่าที่พบก็มีในแคว้นคุชราต (Gujarat) ในประเทศอินเดีย เกาะบาหลี่ ประเทศอินโดนีเซีย จีน และญี่ปุ่น นอกจากนี้ก็มีผู้พบผ้ามัดหมี่ ๒ ทาง (ผ้าโบราณ) ในประเทศลาว ซึ่งนับว่าเป็นผ้าที่หายากมากในปัจจุบัน (ผ้าเอเชีย ศิลปะร่วมสมัย)

ส่วนผ้ามัดหมี่ ๒ ทางของอินเดียรุ่นแรกที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลก มีชื่อว่าผ้าปะโตลา

สำหรับประเทศไทย ผ้ามัดหมี่สองทางนั้นมีเฉพาะที่จังหวัดสุรินทร์แห่งเดียวเท่านั้นที่เรียกว่า ผ้าอัมปรม ถ้าจะเปรียบเทียบลักษณะผ้ามัดหมี่สองทางของอินเดีย ญี่ปุ่น และผ้าอัมปรมของไทย แล้วจะเห็นได้ว่ามีลักษณะที่ใกล้เคียงกันมาก ถึงแม้ว่าการทอผ้าของอินเดียกับของญี่ปุ่นจะทำให้มองเห็นสีสันทันที่แตกต่างกันในลายผ้าใหญ่กว่า ผ้าอัมปรมของไทยก็ตามแต่ถ้าหากผู้ทอผ้าอัมปรม ต้องการลายใหญ่เหมือนผ้าอินเดียและญี่ปุ่นแล้วก็จะยอมจะทอได้โดยไม่ต้องมัดย้อมเพิ่มเติมแต่ประการใดเลย

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ผ้ามัดหมี่ในประเทศเป็นการมัดหมี่ทางเดียว คือ มัดย้อมเส้นพุ่งเท่านั้น ซึ่งถ้าหากจะแบ่งประเภทของผ้ามัดหมี่ทางเดียวในประเทศไทยแล้ว ก็พอจะแบ่งได้เป็น ๓ กลุ่ม ด้วยกันคือ

๑. ผ้ามัดหมี่เชิงจก ของกลุ่มไทครั้ง ในจังหวัดสุพรรณบุรี อุทัยธานี ชัยนาท พิจิตร
๒. ผ้ามัดหมี่ลายอีสาน ซึ่งมีทอโดยทั่วไปในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนกลางและตอนใต้ ตั้งแต่จังหวัดชัยภูมิ ขอนแก่น นครราชสีมา ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ยโสธร และมุกดาหาร ลักษณะรูปรูปเรขาคณิตเป็นส่วนใหญ่
๓. ผ้ามัดหมี่ศิลปะเขมร มีทอมากในจังหวัดสุรินทร์และบางส่วนของจังหวัดบุรีรัมย์และศรีสะเกษ เป็นการกำหนดลวดลายเป็นลักษณะรูปคน สัตว์ ต้นไม้ เช่น ช้าง ไก่ สิงโต นกยูง พญานาค รูปฉาบบนสวรรค์ และอย่างอื่น

จากการศึกษาแหล่งที่มาของมัดหมี่ การทำมัดหมี่ มี ๓ แบบ คือ มัดหมี่ที่มัดเส้นพุ่ง มัดหมี่ที่มัดเส้นยืน การทำมัดหมี่ที่มัดทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน การทำมัดหมี่เส้นพุ่ง สำหรับการมัดหมี่ในประเทศไทย นิยมทำมัดหมี่เส้นพุ่งเป็นส่วนใหญ่ รวมถึงชาวไทยที่มีความสามารถในการทำมัดหมี่ในหลายจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะจังหวัดบุรีรัมย์ด้วย แต่ก็มีการทำมัดหมี่เส้นยืนบ้างในบางจังหวัด เช่น เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน น่าน พะเยา ราชบุรี เพชรบุรี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวเขา ปัจจุบันการสืบทอดวัฒนธรรมการทอผ้ามัดหมี่ในจังหวัดบุรีรัมย์ที่ตกทอดมาจนถึงอนุชนรุ่นหลังที่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของผ้ามัดหมี่ที่เลื่องลือว่าเป็นผ้าไหมสวยดั่งคำขวัญที่ได้รับการเชิดชูให้สมดังเป็นสัญลักษณ์สำคัญของจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรศึกษาเรียนรู้ สืบทอดและอนุรักษ์ให้คงอยู่สืบไป

๔. กระบวนการผลิตผ้าไหมมัดหมี่

การทอผ้าไหม เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาช้านาน มีกระบวนการผลิตที่ซับซ้อน อาศัยความชำนาญ และประณีตที่สืบทอดทางวัฒนธรรมและประสบการณ์ จากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง (ธนาคารเอเชีย จำกัด. ๒๕๓๓ : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ; (ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้าน

อำเภอนาโพธิ์. ม.ป.ป. : ๒-๖) ; (บันทึกภูมิปัญญา OTOP ปี ๒๕๕๑ ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านอำเภอนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์. ๒๕๕๑ : ๕-๘) ได้สรุปการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ ให้มีความสวยงามวิจิตรบรรจงนั้น มีขั้นตอนในการผลิตตามลำดับ ดังนี้

๔.๑ การเตรียมวัตถุดิบและส่วนประกอบ

การเตรียมวัตถุดิบและส่วนประกอบ ประกอบด้วย

๑. เส้นไหม	๒. สีเคมี/สีธรรมชาติ	๓. ต่างฟอกไหม/สปูซัลไลต์
๔. ราวตากไหม	๕. กะละมัง	๖. อัก
๗. ไน	๘. กรง	๙. หลอดด้าย
๑๐. กระจสวาย	๑๑. ฟืมทอผ้า	๑๒. กี่ทอผ้า
๑๓. โบก	๑๔. โยงหมี่	๑๕. เครื่องโยกหมี่
๑๖. เครื่องคันหมี่	๑๗. แปลง	

๔.๒ วัสดุ/อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้สำหรับทอผ้าไหมมัดหมี่

วัสดุ/อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้สำหรับทอผ้าไหมมัดหมี่ มีดังนี้

๑. เส้นไหม เป็นวัตถุดิบที่ใช้ในการทอผ้า
๒. สีเคมี/สีธรรมชาติ สำหรับย้อมเส้นไหมให้เกิดสี
๓. ต่างฟอกไหม/สปูซัลไลต์ สำหรับฟอกไหมให้เนียน
๔. ภาชนะเคลือบ/กะละมัง สำหรับย้อมสีและต้มไหม
๕. กี่ สำหรับใส่ฟืม ซึ่งเครื่องทอให้ตั้ง และนั่งทอผ้า
๖. ฟืม มีลักษณะเป็นกรอบสี่เหลี่ยมผืนผ้า ตัวฟืมประกอบด้วยไม้และเหล็ก มีหลายขนาดแล้วแต่ผู้ทอจะเลือกทอหน้าผ้ากว้างหรือแคบเพียงใด สำหรับทอผ้าเพื่อกระทบให้เส้นไหมแน่น
๗. เขา หรือตะกอก ทำด้วยด้ายถักเรียงกับไม้ไผ่ที่เหลาจนเรียวยาวให้ได้ขนาดกับความยาวของฟืมพอดี เป็นส่วนประกอบของฟืม เพื่อเรียงเส้นไหมให้เป็นระเบียบ
๘. อัก สำหรับกวักม้วนไหมออกจากกงเพื่อให้เส้นไหมเรียบพร้อมที่จะปั่นเป็นหลอดไหม เพื่อใส่ในกระจสวาย
๙. ไม้เหยียบ สำหรับเหยียบให้ฟืมอัดขึ้นเป็นช่องสำหรับทอ
๑๐. ไม้ค้ำฝั้น ไม้สำหรับพันผ้าเมื่อทอแล้ว
๑๑. กระจสวาย สำหรับใส่หลอดเส้นไหมพุ่งกลับไปมาเวลาทอผ้าทำด้วยไม้เนื้อแข็งยาวประมาณ ๑ ฟุต
๑๒. หลอด สำหรับกรอเส้นไหมพุ่งเตรียมไว้ทอ
๑๓. ไนกรอด้วยระวง (ไน) สำหรับตีเกลียวเส้นไหม หรือปั่นไหมใส่หลอด
๑๔. กรง สำหรับใส่ปอຍไหม เพื่อจะสาวหรือกวักเส้นไหมใส่อัก กรงจะทำด้วยไม้ไผ่เป็นโครงทรงกลมมีขาตั้งเพื่อถ่างปอຍไหมเป็นวงกลม เพื่อสะดวกแก่การสาวไหมลงสู่อัก
๑๕. โยงหมี่ สำหรับมัดหมี่ให้ได้ลายที่ต้องการ

๑๖. เครื่องโยกหมี สำหรับพันเส้นพุ่ง
 ๑๗. เครื่องคั่นหมี สำหรับพันเส้นยืน
 ๑๘. แปรง ทำด้วยเส้นใยจากต้นตาล สำหรับหวีเครือหูกหรือเส้นยืน ช่วยหวีให้
 เรียงเป็นระเบียบไม่ยุ่งเหยิง ทำให้ทอง่ายและสะดวกในการทอ
 ๑๙. ไม้ทาบหูก เพื่อโยงฟืมให้ติดกับกึ่งให้มีระดับสูงตามที่ต้องการ

๔.๓ ขั้นตอนและกรรมวิธีการทอผ้าไหมมัดหมี่

๑. **ต้นหม่อน** มีความสำคัญในการเลี้ยงไหมมาก เพราะใบหม่อนเป็นอาหาร
 อย่างเดียวของตัวหนอนไหม เริ่มต้นจึงต้องมีการปลูกและดูแลต้นหม่อนให้เกิดใบ ต้นหม่อนเป็นพืชที่ขึ้น
 ง่ายและเจริญเติบโตได้โดยไม่ต้องอาศัยน้ำมากนัก ถ้าเริ่มปลูกตอนต้นฤดูฝน ต้นหม่อนก็จะสามารถมีชีวิต
 อยู่ตลอดไป แม้ในฤดูแล้งต้นหม่อนก็ไม่ตาย นอกจากนี้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมในแหล่งทอผ้าในอำเภอนา
 โโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นที่เลื่องลือทางด้านคุณภาพและความสวยงามมาก่อน เพราะการปลูกหม่อนนั้นใช้
 พันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง มีสารอาหารสำหรับดักแด้ พันธุ์ไหม เป็นพันธุ์พื้นเมืองที่เรียกว่า “ขอแนวหม่อน”
 หมายถึงพันธุ์ไหม เป็นการเกื้อกูลให้เปล่าไม่มีการซื้อขาย ซึ่งสามารถขอได้จากเพื่อนบ้านที่มีไข่ไหม แต่ใน
 สภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ในบ้านนาโพธิ์มีน้อยมาก เพราะผลสืบเนื่องมาจาก
 ดินที่ใช้ปลูกหม่อน มีปัญหาไม่สามารถที่จะเพาะปลูกได้ หากไม่มีใบหม่อน ก็ไม่สามารถที่จะเลี้ยงไหมได้
 นั่นเอง เครื่องไม้เครื่องมือที่เคยใช้ในการสาวไหมก็จะหมดสภาพไป ไหมพันธุ์ไหมที่ทางราชการแนะนำ
 สามารถให้เส้นใยได้มากกว่าพันธุ์พื้นเมือง แต่ต้องสั่งซื้อ การดูแลแบบดั้งเดิมนำมาใช้กับพันธุ์ไหมไม่ได้ หาก
 ไม่มีการระมัดระวังในการเลี้ยงดูตัวไหมอาจจะไม่แข็งแรงติดโรคได้ง่าย ทำให้ได้เส้นใยน้อย (มหาวิทยาลัย
 ศิลปากร. ๒๕๔๓ : ๖)

๒. **ตัวไหม** เริ่มเลี้ยงตั้งแต่ยังเป็นไข่เล็ก ๆ เท่าปลายเข็ม จนเติบโตเป็นตัว
 หนอน ไหมวัยอ่อนและวัยแก่ ตัวไหมนั้น เป็นหนอนของแมลงจำพวกผีเสื้อชนิดหนึ่ง ที่เมื่อถึงวัยจะ
 ผลิตใยไหมออกมาห่อหุ้มตัวเป็นรังไหมพันธุ์พื้นบ้านที่ชาวบ้านเลี้ยงกันอยู่ เป็นพันธุ์ไหมที่ฟักได้ตลอดปี เมื่อ
 ตัวหนอนเติบโตจะมีลักษณะสีขาวนวล และเมื่อแก่ขึ้นก็จะมีสีเหลือง เมื่อทำรัง รังไหมจะเป็นสีเหลือง

การเลี้ยงไหม วงจรชีวิตไหม มีระยะเวลา ๔๕-๕๒ วัน มีขั้นตอนการเลี้ยง ดังนี้

๑. คัดเลือกรังไหมที่สมบูรณ์ (ฝักโต ไม่บวบ)
๒. นำรังไหมไปวางบนกระดาษรองด้วยกระดาษ ระยะเวลา ๑๐ วัน ตัวผีเสื้อ
 ไหมจะกัดรังไหมออกมาจากรังผสมพันธุ์ และวางไข่

๓. หนอนไหมจะฝักออกไข่ ประมาณ ๗ วัน จะกินใบหม่อนและหยุดกิน
 เพื่อลอกคราบ (เรียกว่าไหม “นอน”) และหลังจากลอกคราบก็จะกินใบหม่อนอีก (เรียกว่าไหม “ตื่น”)
 ทำเช่นนี้ ๔ ครั้ง

๔. เมื่อหนอนไหมลอกคราบถึงครั้งที่ ๔ หนอนไหมจะตัวใส มีสีเหลือง ลำตัว
 สั้นลง เรียกว่า “หนอนไหมสุก” ระยะนี้ผู้เลี้ยงต้องนำไปใส่ “จ่อ” เพื่อให้ไหมชดใย สร้างรังไหม เนื่องจาก
 ไหมแต่ละตัวมีความสามารถในการชักใยไม่เท่ากันโดยเฉลี่ย ๓๕๐-๑,๒๐๐ เมตร ปลอ่ยให้หนอนไหมชักใย

ระยะเวลา ๖-๗ วัน ก็สามารถเก็บรังไหมได้ โดยเลือกคัดพันธุ์ไหมที่สมบูรณ์ไว้ทำพันธุ์ ส่วนที่เหลือนำไปผลิตเส้นไหมต่อไป

เครื่องมือในการเลี้ยงไหม มีดังนี้

๑. กระจัง ภาชนะที่สานด้วยไม้ไผ่ ควรมีความกว้างเหมาะสมตามความต้องการและควรมี ๒ ชุด เพื่อคอยเปลี่ยนกัน

๒. จ่อ มีรูปร่างคล้ายกระจัง สานเป็นห้องเล็ก ๆ ห้องละ ๑ นิ้วไว้ให้ตัวหนอนไหมซักใยและเก็บรังไหม

๓. ชั้นสำหรับวางกระจัง ชั้นนี้อาจมี ๔ เส้า หรือมากกว่านั้น มีความห่างประมาณ ๒๐ เซนติเมตร ควรมีถ้วยน้ำรองตีนเส้าเพื่อกำหนดชั้น

๔. ผ้าคลุมกระจัง เพื่อกันไม่ให้อะไรไปทำอันตรายแก่ตัวไหม ควรซักให้สะอาด

๕. ตะกร้าสำหรับเก็บใบหม่อน สำหรับใช้เก็บใบหม่อนแก่ เพื่อมิให้เชื้อโรคจากที่อื่นติดใบหม่อน

๖. มีดและเขียงสำหรับหั่นใบหม่อน

๗. ปัจจุบันผู้เลี้ยงไหมได้พัฒนาห้องเลี้ยงไหม โดยมีมุ้งลวดล้อมรอบไม่จำเป็นต้องให้ผ้าคลุมกระจังมีความเป็นมาตรฐานและสะอาดขึ้นมาก

สำหรับการเลี้ยงไหม โดยมีการสร้างโรงเรือนไหม ส่วนใหญ่จะได้รับการเสนอแนะอบรมโดยหน่วยงานของทางราชการเกษตร เพื่อเป็นการปรับปรุงวิธีการผลิตและการพัฒนาการทำหม่อนไหม ส่วนผู้ผลิตรายย่อยก็ยังคงมีอยู่บ้าง แต่ก็ทำได้ด้วยความระมัดระวังยิ่งขึ้น

๓. สาวไหม การเลี้ยงไหมตั้งแต่เป็นไข่ จนกระทั่งเป็นตัวไหม สร้างใยเป็นรังกินระยะเวลาประมาณ ๔๕ วัน ต่อจากนั้น จึงนำรังไหมมาต้มเพื่อสาวให้เป็นเส้นไหม การสาวไหมให้เป็นเส้นไหมที่สวยงาม จะต้องเริ่มที่พันธุ์ไหม ไหมที่ใช้สาวไหมจะเน้นการใช้ไหมพันธุ์ไทยแท้ ซึ่งมีสีเหลืองทองสาวไหมโดยแยกชั้นของรังไหมออกเป็น ๓ ชั้นด้วยกัน คือ

ชั้นที่ ๑ ไหมเปลือกนอก จะอยู่ที่ชั้นนอกสุดของรังไหม สาวออกมาแล้วเส้นไหมของไหมเปลือกนอกนี้ จะมีเส้นใหญ่บ้าง เล็กบ้าง ไม่สม่ำเสมอ แยกออกมาทำเป็นประเภทผ้าไหมเปลือกนอก ซึ่งมีความหนาแน่นมาก เช่น ผ้าพันคอ

ชั้นที่ ๒ ไหมน้อย หลังจากทีสาวไหมเปลือกนอกแล้ว รังไหมที่อยู่ข้างในจะสาวเป็นไหมเส้นเล็ก มีความละเอียด เรียกไหมชั้นนี้ว่า ไหมน้อย ไหมน้อยนี้เองที่เป็นไหมที่ถูกคัดเลือกไหมมีเส้นสม่ำเสมอ ไม่มีปมหรือขี้ไหมติดมา คัดออกมาเป็นวัตถุดิบในการทอผ้าคุณภาพ สามารถที่จะส่งเข้าประกวดได้ ตรงนี้เอง ที่เป็นเทคนิคขั้นพื้นฐานในการผลิตผ้าให้สวย คือ เลือกเส้นไหมที่สวยงามละเอียด เส้นสม่ำเสมอไม่มีปมไหมชั้นที่ ๓ เป็นไหมชั้นสุดท้ายหลังจากทีสาวไหมน้อยออกแล้ว ก่อนที่จะถึงตัวดักแด่หรือ ตัวไหม ที่อยู่ข้างในรังไหม ไหมชั้นนี้จะมีลักษณะคล้ายไหม เปลือกนอก คือ ไม่มีความสม่ำเสมอ เส้นไหมเส้นเล็ก เหมาะสำหรับผลิตเป็นผ้าที่ไม่ต้องการความละเอียดมากนัก ความแตกต่างจากไหมชั้นนอก คือ เส้นจะเล็กกว่าเล็กน้อย

เส้นไหมที่นำมาทอขึ้นเป็นผ้าไหมมัดหมี่ของศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์นั้น มาจากตัวไหมที่เป็นไหมบ้านพันธุ์ไทยแท้ชื่อไหมพันธุ์นางน้อย (บร.๑๑) ซึ่งเป็นไหมพันธุ์พื้นเมืองของบุรีรัมย์ ทั้งต้นหม่อนและตัวไหมนั้นปลูกและเลี้ยงที่จังหวัดบุรีรัมย์ทั้งหมด แม่ไหมพันธุ์นางน้อยจะมีรังขนาดเล็กแต่ให้เส้นไหมที่เหนียวแข็งแรงทนทาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงเลี้ยงไหมพันธุ์นี้กันเป็นจำนวนมาก คุณภาพดีเลิศของผ้าไหมมัดหมี่จากศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านอำเภอนาโพธิ์ พิสูจน์ได้จากการได้รับตราพระราชทานนกยูงสีทอง (Royal Thai Silk) จากสถาบันหม่อนไหมแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ด้วยคุณสมบัติ ที่ครบถ้วน คือ ใช้เส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้านเป็นทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน เส้นไหมสาวด้วยมือผ่านพวงสาวลงภาชนะ ทอด้วยกึ่งมือแบบพื้นบ้านชนิดพุ่งกระสวยด้วยมือ ผ้าไหมที่ทอจากไหมบ้านสาวด้วยมือทั้งเส้นยืนและเส้นพุ่งนั้นมีเนื้อผ้าที่แน่นมาก และมีความคงทน (อริสรา. ๒๕๕๒ : ๒๓๘)

วิธีการสาวไหม มีดังนี้

๑. ต้มน้ำในหม้อหนึ่ง (น้ำเต็มหม้อ) ให้เดือดอุณหภูมิประมาณ ๖๐ องศาเซลเซียส

๒. นำรังไหมประมาณ ๒ กำมือลงไป ลอยบนหม้อน้ำที่เดือดแล้ว จนกระทั่งรังไหมอ่อนนุ่ม

๓. ค่อย ๆ ดึงเส้นไหมออกจากรัง จนกระทั่งรังไหมมีเส้น

๔. ทำเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ ๓ แต่รังไหมในขั้นตอนนี้จะผ่านการลอกไหมเปลือกนอกออกไปแล้วครึ่งหนึ่ง จะได้เส้นไหมที่อ่อนนุ่ม สีทอง สวยงาม

ชาวบ้านใช้หม้อขนาดตามสะดวก และโดยมากทางอีสานใช้หม้อดินรอบปากหม้อมีวงโค้งยึดขาตั้งสูงเหนือปากหม้อ มีไม้แบน ๆ อันหนึ่งเจาะรูตรงกลางวางพาดเหนือไม้ นี้ขึ้นไปมีรอกเป็นเฟืองกลม ๆ นำรังไหมใส่หม้อต้มน้ำคั้นน้ำคั้นไม่ให้แน่นเกินไป พอน้ำเดือด สาวเส้นไหมขึ้นลวดรู้ไม้แบนที่ปากหม้อ สาวขึ้นมาพันกับรอก ในขณะที่ใช้มือหนึ่งสาวไหมจากรอกลงภาชนะที่รองรับอยู่ ก็ใช้อีกมือหนึ่งถือไม้แง่มยาวประมาณ ๒ คืบ เรียก “ไม้ขิ้น” คอยกดและเขย่งรังไหมที่ลอยตัวอยู่ในหม้อ เพื่อทำไม้ให้ไหมแน่น เส้นไหมที่สาวลงในภาชนะรองรับจะเรียบและไม่ยุ่งเหยิง

๕. การตีเกลียวเส้นไหม หลังจากทีสาวเส้นไหมแล้ว ส่วนที่เป็นไหมน้อยจะใช้วัตถุดิบในการผลิตผ้าไหมที่มีคุณภาพจะต้องนำมาผ่านขั้นตอนการตีเกลียวเส้นไหมอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้เส้นไหมเรียบงาม สม่่าเสมอมากขึ้น ขั้นตอนการตีเกลียวเป็นขั้นตอนการเสริมเส้นไหมให้เรียบสม่่าเสมอ ให้เส้นไหมสวยขึ้นเท่านั้น ขั้นตอนการผลิตไม่ต้องผ่านขั้นตอนการตีเกลียวก็ได้ แต่จะทำให้ผ้าที่ผลิตออกมาแล้วไม่เรียบ สวยงาม จะมีปมไหม หรือซีไหมไหลออกมาให้เห็นมากขึ้น สำหรับการผลิตผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าบ้านนาโพธิ์ จึงไม่สามารถที่จะละเลยขั้นตอนการตีเกลียวไปได้ ถึงแม้จะต้องใช้เวลามากขึ้น ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นก็ต้องทำเพื่อรักษาไว้ ซึ่งคุณภาพของผ้าไหม

การเตรียมเส้นยืน

๑. นำเส้นไหมไปตีเกลียวเพื่อให้เส้นไหมกลม เหนียวและคงทน โดยใช้กึ่งเป็นอุปกรณ์ในการหมุนเส้นไหม

๒. เตรียมน้ำสะอาดใส่ภาชนะที่ไม่ทำปฏิกิริยาต่อสารเคมี (๑ กก./น้ำ ๓๐ ลิตร)
๓. นำสบู่ซัลไลต์ หั่นละเอียด ต่างฟอก ใส่ลงไปน้ำคนให้ละลาย
๔. ต้มหมึ้น้ำที่เตรียมไว้ประมาณ ๑ ชั่วโมง แล้วจึงนำขึ้นมาบดให้หมด
๕. นำเส้นไหมไปล้างในน้ำสะอาด และนำตม่น้ำเปล่าอีกครั้ง ล้างน้ำสะอาดครั้งที่ ๒ และนำเส้นไหมไปผึ่งในร่มให้แห้ง

๕. ไหมดิบ ที่ผ่านการตีเกลียวเส้นไหมยังคง เป็นสี่เหลี่ยมทอ และจะต้องนำไหมดิบไปฟอก เพื่อให้ได้ไหมที่มีสี ขาว นุ่ม และเป็นมัน เพราะเส้นไหมที่ยังไม่ผ่านการฟอก จะมีลักษณะเป็นเส้นหยาบ แข็ง เส้นไม่เรียบสม่ำเสมอ (อริสา. ๒๕๕๒ : ๒๓๘) วิธีฟอกนั้นชาวบ้านไม่ได้ใช้สารเคมีอะไร จะใช้วัตถุดิบที่อยู่ใกล้ตัว เช่น กาบกล้วย ใบกล้วย วงตาลฝัก เปลือกหรือใบเพกา เป็นต้น อย่างใดอย่างหนึ่ง นำมาผานให้บางตากแดดให้แห้ง แล้วสุ่มเผาไฟจนมอดเป็นขี้เถ้า นำถ่านนั้นไปแช่น้ำ ทิ้งไว้ให้นอนกันแล้วรินน้ำออกกลายเป็นน้ำต่าง กรองเศษตะกอนออก ก็จะได้น้ำต่างที่พร้อมจะนำไปฟอก นำไหมที่จะฟอกลงแช่ในน้ำต่าง โดยทุบเส้นไหมให้อ่อนตัวเพื่อน้ำต่างจะได้ซึมเข้าได้ง่าย แช่จนไหมนิ่ม และขาวจึงนำไปตากแดดให้แห้ง หากไหมยังไม่สะอาดก็นำไปแช่ต่างตามวิธีเดิมอีกครั้ง จากนั้นจะต้องรว้งดึงเส้นไหมออกจากกลุ่มโดยไม่ให้พันกันยุ่ง และนำเส้นไหมไปตีเกลียวเพื่อควบเส้นไหมให้เป็น ๒ หรือ ๔ เส้น บางครั้งนำมาย้อมสีแรกก่อน จึงนำไปพันหลักหมี่เพื่อเตรียมมัดต่อไป แต่ปัจจุบันได้มีการใช้ต่างสำเร็จรูปที่อยู่ในรูปผง เพื่อความสะดวกยิ่งขึ้น ผสมน้ำตม่น้ำได้เลย หลังจากที่ได้น้ำต่างและนำไปตั้งไฟแล้วให้นำไหมดิบลงไปตม่น้ำต่างจนกว่าเส้นไหมจะอ่อนตัว และไม่มีกลิ่นเหม็นเมื่อทดลองจับดูด้วยมือ ถ้าอยากให้นิ่มมากตามสูตร การฟอกของชาวบ้านนาโพธิ์ ขณะที่ตม่น้ำต่างให้ใส่สบู่ลงไปด้วย จะได้เส้นไหมฟอกที่นุ่มสวยยิ่งขึ้น ประมาณเวลาในการฟอก ๑-๒ ชั่วโมง โดยน้ำเดือดสม่ำเสมอหรือความร้อนที่คงที่ หลังจากนั้นจึงนำขึ้นมาล้างน้ำเย็นสะอาดตากหรือผึ่งให้แห้ง

๖. การมัดหมี่ หรือมัดลาย คือ การนำเส้นไหมที่ฟอกขาวและนุ่มดีแล้วมาพันหลักหมี่ ซึ่งมีลักษณะเป็นไม้กลม ๒ ท่อน ตั้งตรงข้ามห่างกันเท่ากับหน้าผ้าของผ้านุ่งที่จะทอ พันไหมไปรอบหลักตามจำนวนรอบที่ต้องการ แล้วจึงนำเชือกมามัดเส้นไหมเป็นตอน ๆ หรือลำ ตามลวดลายที่ประดิษฐ์หรือออกแบบไว้ จะใช้เชือกกล้วยหรือฟางก็ได้ ทั้งนี้เพื่อกันไม่ให้น้ำซึมเข้าไปในเส้นไหมขณะที่ย้อมสี ตอนนี้อ่งที่เรียกว่า “มัดหมี่”

การมัดหมี่หรือมัดลาย แบ่งออกเป็น ๓ วิธี คือ

๑. มัดหมี่สมัย หรือมัดหมี่ล้วน แต่เดิมการมัดหมี่ก็เพื่อจะทอผ้าขึ้น การมัดหมี่จึงเน้นเฉพาะที่หัวขึ้นและตีนขึ้น ที่หัวขึ้นจะอยู่ตรงเอวของผู้สวมใส่ จึงไม่เน้นลวดลาย ส่วนตีนขึ้นจะสร้างลวดลายเพื่อให้มองเห็นแต่ในปัจจุบันมีผู้นิยมนำไปตัดเสื้อผ้าทั้งชายและหญิง จึงเน้นลวดลาย ทั้งสองส่วนเพิ่มขึ้น เพื่อประโยชน์หลายอย่าง

๒. มัดหมี่ตีนแดง ถือว่าเป็นเอกลักษณ์การมัดหมี่ของชาวนาโพธิ์ เพราะในท้องถิ่นอื่นไม่มีขึ้นตีนแดงเป็นการมัดหมี่เพื่อย้อมที่หัวขึ้นและตีนขึ้นเป็นสีแดง ส่วนตรงกลางจะเป็นสีพื้นอื่นหรือสีอื่น ๆ การมัดหมี่ตีนแดงจะมีขั้นตอนยุ่งยากมาก แต่เนื่องจากเป็นศิลปะที่ทำตกทอดกันมาแต่ในอดีตจึงมีการนำมาปรับปรุงนำมาใช้ในโอกาสงานประเพณีต่าง ๆ ทำให้เกิดความนิยมขึ้นมาจนถึงในปัจจุบัน

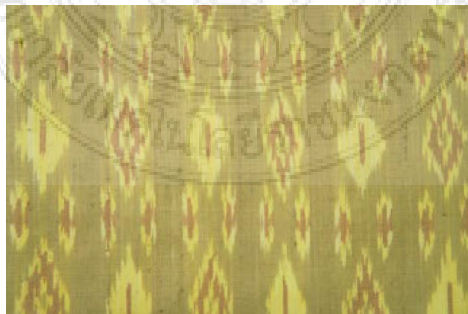
ภาพที่ ๒.๑ ซิ่นตีนแดงลายสระโอ กลุ่มทอผ้าศูนย์หัตถกรรมนาโพธิ์
ที่มา : นิตยา ฉัตรเมืองปัก, ๒๕๕๕, หน้า ๑๖๘.

๓. มัดหมี่คั่น เป็นมัดหมี่ลายเส้น ๆ ผสมกับไหมควบใช้สำหรับผู้สูงอายุ
แบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คือ

ภาพที่ ๒.๒ ลายหมี่คั่นซอกลิบจะบก กลุ่มทอผ้าศูนย์หัตถกรรมนาโพธิ์
ที่มา : นิตยา ฉัตรเมืองปัก, ๒๕๕๕, หน้า ๑๒๙.

๓.๑ ซิ่นหมี่คั่น สำหรับหญิงผู้สูงอายุใช้ เป็นการทอมัด คือ ลายนาคน้อย
ลายกีบักบก ลายดอกแก้ว

ภาพที่ ๒.๓ ลายหมี่คั่นควบเร้งรำ ขาเปียผสมควบ ๕ ควบ ๗ กลุ่มทอผ้าศูนย์หัตถกรรมนาโพธิ์
ที่มา : นิตยา ฉัตรเมืองปัก, ๒๕๕๕, หน้า ๑๓๓.

๓.๒ ซีนคั่นควบ คือ ซีนที่ทอไหมควบ สลับกับไหมสีต่าง ๆ เส้นสีไหมสลับกับไหมควบแล้วแต่ความต้องการ

๗. การย้อม นำเส้นไหมที่มัดลายแล้วนี้ไปย้อมสี สีจะติดเฉพาะตรงที่ไม่ได้มัด เมื่อย้อมแล้วอาจจะต้องนำมามัดและย้อมอีกครั้งเข้าไปซ้ำมาหลายครั้ง แล้วแต่ความยากง่ายของลายและจำนวนสีที่ปรากฏอยู่บนผืนผ้า สีที่ใช้ย้อมในปัจจุบัน มีทั้งสีเคมีและสีธรรมชาติจากพืชแต่เดิมสีของผ้าไหมมัดหมี่จะใช้สีเข้มเป็นพื้น เช่น ดำ น้ำตาล น้ำเงิน และสีเขียวเข้ม เพื่อให้เปรอะเปื้อน การใช้สีย้อมจากธรรมชาติ แม้จะยุ่งยากในการหาวัตถุดิบจากธรรมชาติ และสีไม่สดใสแต่คงทน มีราคาสูงกว่าไหมที่ย้อมด้วยสียวิทยาศาสตร์ สีธรรมชาติที่ใช้ เช่น

- สีแดง ได้จาก ลูกยอ ลูกคำแสด รังของครั่ง
- สีเหลือง ได้จาก แก่นเข เพกา แก่นขนุน หัวขมิ้น กรรณิการ์
- สีเขียว ได้จาก ใบหูกวาง เปลือกมะหูด เปลือกสมอ
- สีม่วงอ่อน ได้จาก ลูกหว่า มะนาวโท
- สีชมพู ได้จาก ต้นฝาง ต้นมหากาฬ
- สีส้ม ได้จาก เปลือกและรากยอ
- สีดำ ได้จาก มะเกลือ
- สีน้ำตาลแก่ ได้จาก เปลือกไม้โกงกาง
- สีโอวัลติน ได้จาก เปลือกมะพร้าว

การให้สีเช่น

- ฟ้า ๑ ม่วง ๑	เป็นสี	พยับหมอก
- น้ำเงิน + ส้มแก่	เป็นสี	ปูน
- มะลิ + สีเทา	เป็นสี	ขี้ม้าอ่อน
- เขียวสด + หัวเปิด	เป็นสี	เขียวกลาง
- เทา + ดำ	เป็นสี	สีเงิน
- เทา + น้ำตาล	เป็นสี	ปูนแห้ง
- เหลือง + กลีบบัว	เป็นสี	แดง
- เทา + แดง	เป็นสี	สีเพกา
- ขี้ม้า + เทา	เป็นสี	สีส้ม
- แดง + เหลือง	เป็นสี	สีม่วง
- แดง + น้ำเงิน	เป็นสี	สีเขียว
- ส้ม + สีกลีบบัว	เป็นสี	สีโอรส

การเตรียมเส้นฟุง (การมัดหมี่) และการย้อม

๑. นำเส้นไหมที่ฟอกเสร็จเรียบร้อยแล้วไปตีเกลียว เนื่องจากเส้นไหมที่ผ่านการฟอก จะแตกไม่กลม นำไปใส่เครื่องโยก เพื่อแยกเส้นไหมออกเป็นกลุ่ม หรือชาวบ้านเรียกเป็นลำหรือข้อ สำหรับมัดให้เกิดลวดลายสวยงาม

๒. นำไหมมัดหมี่ที่โยกเสร็จเรียบร้อยแล้วใส่อุปกรณ์สร้างลายหมี่ ที่เรียกว่าโองหมี่ จัดใหม่ให้ได้ระเบียบ ใช้เชือกฟาง มัดลายตามแบบที่ต้องการ นำเส้นไหมที่มัดลายเสร็จเรียบร้อยแล้วแช่น้ำทิ้งไว้ ๕-๑๐ นาที เพื่อให้ไหมอืดตัว

๓. ใส่น้ำสะอาดในภาชนะเคลือบขึ้นตั้งไฟกลาง ๆ พอน้ำอุ่นตักน้ำใส่ภาชนะนำสี (เคมี) ที่ต้องการลงละลาย คนให้สีแตกเป็นเนื้อเดียวกัน นำไหมที่แช่น้ำบิดน้ำออกพหมาด ลงแช่ในน้ำสี ชุบไหมให้ติดสีดีแล้วนำขึ้นต้มไฟ ๙๐-๙๕ องศาเซลเซียส ประมาณ ๑๐-๒๐ นาที นำไหมไปล้างน้ำสะอาด (เพื่อไม่ให้เกิดการตกสี) แล้วนำเส้นไหม บิดน้ำสีออก พหมาดเสร็จแล้วนำไปผึ่งที่ร่มให้แห้ง

๔. นำไหมมัดหมี่ที่แกะเชือกฟางออกแล้วไปตีเกลียว แล้วกรอเส้นไหมใส่หลอดด้าย

๕. หากย้อมด้วยสีธรรมชาติขึ้นตอนคล้ายกันกับการย้อมสีเคมี แต่การย้อมสีธรรมชาติ จะต้องมีการเตรียมสีเอง โดยการนำเปลือกไม้ ใบไม้ ดอกไม้ หรือรากไม้ มาทุบหรือปั่นให้ละเอียดแล้วแต่ความหยาบของวัสดุ แล้วนำไปต้ม เคี่ยว ให้ได้ที่แล้วจึงนำผ้าไหมลงไปย้อม ซึ่งการย้อมด้วยสีธรรมชาติจะใช้เวลาดำมากกว่าการย้อมสีเคมี

๘. การกรอ เมื่อย้อมเสร็จแล้ว ตัดเชือกที่มัดออก นำเส้นไหมมากรอใส่หลอด โดยต้องระมัดระวังเรียงลำดับให้ถูก มิฉะนั้นผืนผ้าที่ออกมาจะมีตำหนิในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น ลายเขย่ง สูงบ้าง ต่ำบ้าง มีรอยต่อลายเห็นชัดบ้าง หรือบางครั้งกลายเป็นลายอื่นที่ไม่ได้ตั้งใจเลยก็มี จัดเชือกที่มัดออก นำเส้นไหมมากรอใส่หลอด โดยต้องระมัดระวังเรียงลำดับให้ถูก มิฉะนั้นผืนผ้าที่ออกมาจะมีตำหนิในลักษณะต่าง ๆ กัน

๙. เส้นไหมยีน ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นเส้นไหมฟุง สำหรับเส้นไหมยีน ซึ่งจะเป็นความยาวของผืนผ้านั้น เมื่อฟอกไหมแล้วนำไปย้อมได้เลย สุดแต่จะต้องการสีอะไร แล้วนำมากรอเข้าหลอด หวี และเข้าฟืมนำขึ้นก็ทอผ้า หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “ทูก”

๑๐. การทอ เมื่อมัด ย้อม และกรอเส้นฟุงในหลอดและเข้ากระสวย รวมทั้งมีเส้นยีนบนก็หรือทูกแล้ว ต่อไปจะเป็นการทอ การทอจัดลำดับได้ ๔ ขั้นตอน คือ

๑. นำเส้นยีนที่ต่อเข้ากับฟืมเสร็จเรียบร้อยแล้วไปประกอปลใส่ที่ทอผ้า ผูกมัดไว้ให้เส้นไหมตึง จัดเส้นไหมให้เป็นระเบียบ

๒. นำเส้นฟุงที่กรอใส่หลอดเรียบร้อยแล้ว ใส่ในอุปกรณ์สอดเส้นฟุงที่เรียกว่ากระสวย แล้วร้อยด้ายจากกระสวยฟุงออกไป

๓. ใช้เท้าเหยียบเชือกข้างล่างที่มีอยู่ ๒ เส้น (ซึ่งต้องเหยียบทีละเส้น สลับซ้าย ขวา ในการสอดกระสวยแต่ละครั้ง) เพื่อให้ฟืมแยกเส้นยีนออกเป็นช่อง เมื่อด้ายยีนที่ถูกเหยียบข้างล่างกางออก สอดกระสวยที่มีเส้นฟุงอยู่ผลักไปให้ทะลุออกอีกฝั่งหนึ่ง และยกเท้าออก อีกมือหนึ่งก็รับ

ต้องตรวจดูลาย ดุริมขอบจะไม่ทำโดยเร่งรีบ ต้องให้เกิดความแน่ใจเสียก่อนจึงจะเปลี่ยนมือฟุ้งกระสวยกลับ จัดเส้นไหมที่มีลายให้เข้าที่ เมื่อเส้นไหมเข้าที่เรียบร้อยแล้วใช้เท้าเหยียบเชือกพิม ๒ เท้าพร้อมกัน พร้อมกับใช้มือทั้งสองจับพิมกระทบเข้าใส่เส้นไหมแรง ๆ ให้เข้าสนิทกันและสม่ำเสมอ เพื่อให้เส้นไหมแน่น ทอไปเรื่อย ๆ จนได้ผ้าเป็นผืนตามต้องการ

๔. เมื่อมัดย้อม และกรอเส้นฟุ้งใส่หลอดและเข้ากระสวย รวมทั้งมีเส้นยืนบนที่หรือทูกแล้วใช้มือในการฟุ้งกระสวยโดยตรง การทอผ้าไหมมัดหมี่นั้นต้องใช้ความละเอียดและพิถีพิถันมาก เมื่อฟุ้งกระสวยไปครั้งหนึ่ง ก็ต้องรู้ว่าตรงดอกลายที่มีดหรือไม่มี ถ้าไม่ตรงก็ต้องจัดให้ตรง แล้วจึงทอต่อไปได้ทำขั้นตอนที่ ๒-๔ ต่อไปเรื่อย ๆ จะได้ผ้าไหมตามลายและสีที่ต้องการ

จากการศึกษาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การผลิตผ้าไหมมัดหมี่แต่ละชิ้นนั้น มีกระบวนการในการผลิตและมีเทคนิคในการผลิต หลายขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การหาวัตถุดิบ คือการปลูกหม่อน เลี้ยงไหม การสาวไหมต้องใช้เทคนิคในการสาวให้มีเส้นสม่ำเสมอ เพื่อความสวยงามของผ้า การย้อมสี และการมัดหมี่เพื่อให้ได้ลวดลายผ้า กว่าจะได้ผ้าไหมมัดหมี่แต่ละผืนต้องใช้เวลานาน ทุกขั้นตอนต้องได้รับการเรียนรู้มาเป็นอย่างดีจึงจะเกิดทักษะและความชำนาญ ไม่ว่าจะเป็นการทอเรียงตามลำดับก่อนหลัง เพื่อให้เกิดลวดลายสวยงามถูกต้องตามความต้องการของช่างผู้ทอ จึงจะทำให้ผ้าไหมมัดหมี่ออกมาสวยงาม ทำให้เห็นถึงความอดุสาหะและความเพียรของช่างทอที่ต้องใช้เวลาในกระบวนการผลิตที่แฝงไว้ด้วยความอดทน จินตนาการ และความประณีตในการวิจิตรบรรจงสร้างสรรค์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีคุณค่างดงาม จึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นบนผืนผ้า บ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น และความผูกพันในความเป็นไทยที่ได้รับการถ่ายทอด สืบสมจากบรรพชนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง สมควรเป็นอย่างยิ่งที่ต้องช่วยกันอนุรักษ์การทอผ้าไหมมัดหมี่ ที่เป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านไทยให้คงอยู่กับชาติไทยสืบไป

๕. ข้อมูลเกี่ยวกับเคหะสิ่งทอ

๕.๑ ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเคหะสิ่งทอ

เครื่องนุ่งห่มและที่อยู่อาศัยเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่มีความสำคัญยิ่ง มนุษย์ใช้ผ้าเพื่อเป็นเครื่องนุ่งห่มให้ความอบอุ่น ปกปิดร่างกาย และป้องกันอันตรายมาตั้งแต่สมัยโบราณไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่ามนุษย์ได้ผลิตผ้ามาตั้งแต่เมื่อใด จากหลักฐานทางโบราณคดี ได้พบชิ้นผ้ามีอายุประมาณ ๘,๕๐๐ ปี ในตุรกี เม็กซิโก และอีกหลายแหล่งในโลก ผ้าเหล่านั้นคนโบราณได้ผลิตขึ้นอย่างง่าย โดยใช้วัสดุจากใบไม้ เปลือกพืชหรือหนังสัตว์

การผลิตผ้าในสมัยก่อนผลิตขึ้นอย่างเรียบง่าย และบางครั้งมีการตกแต่งเสื้อผ้า และตกแต่งเคหะสถานที่อยู่อาศัย เมื่อมนุษย์ได้พัฒนาเป็นสังคมใหญ่จึงได้พัฒนากรรมวิธีการผลิตผ้าเพื่อเป็นสินค้า มีหลักฐานว่าประมาณต้นศตวรรษที่ ๑ ชาวโรมันได้นำผ้าฝ้ายจากประเทศ อียิปต์ และนำผ้าไหมจากประเทศจีนมาใช้ในขณะที่อาณาจักรโรมันได้แผ่ขยายไปถึงประเทศอินเดีย ชาวโรมันได้เรียนรู้วิธีการผลิตและตกแต่งผ้าฝ้ายจากชาวอินเดีย นักประวัติศาสตร์ได้พบหลักฐานหลายอย่าง ที่แสดงให้เห็นว่าได้มีการตกแต่ง และย้อมสีผ้าฝ้ายกันอย่างแพร่หลาย ชาวยุโรปในยุคกลางนิยมใช้ผ้าฝ้ายและผ้าไหมจากเอเชียกัน

อย่างแพร่หลายในศตวรรษที่ ๑๕ บริเวณภาคใต้ของฝรั่งเศส เริ่มเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนสินค้าผ้าขนสัตว์จากอังกฤษกับผ้าไหมจากเอเชีย และในเวลาต่อมาการค้าขายบริเวณนี้ได้ขยายตัวมากขึ้น เป็นผลให้ชาวยุโรปพยายามหาดินแดนใหม่ เพื่อเป็นแหล่งวัตถุดิบ และระบายสินค้าของตน เช่น ได้นำฝ้ายจากอินเดีย และสีที่ได้จากประเทศสหรัฐอเมริกา

แม้ว่าสินค้าประเภทสิ่งทอ ในสมัยนั้นได้พัฒนาจนมีความสำคัญทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก แต่กรรมวิธีการผลิตสิ่งทอและผ้าในศตวรรษที่ ๑๗ ก็ยังคงเป็นการผลิตด้วยมือทั้งสิ้น กรรมวิธีการผลิตผ้าพัฒนาอย่างรวดเร็วในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม ประเทศในทวีปยุโรป เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส อิตาลี เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยีการผลิตสินค้าในช่วยศตวรรษที่ ๑๗ - ๑๘ มีการประดิษฐ์เครื่องจักรกลชนิดต่าง ๆ ขึ้นมากมายเพื่อใช้ทดแทนแรงงานมนุษย์ เช่น เครื่องปั่นด้าย เครื่องทอผ้า เป็นต้น เครื่องจักรเหล่านี้ในระยะแรกใช้พลังงานน้ำ และพลังไอน้ำ ในสมัยปัจจุบันใช้พลังงานไฟฟ้า

ตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๙ เป็นต้นมา การพัฒนากรรมวิธีผลิตผ้าเป็นไปในลักษณะการค้นคว้าทดลองในห้องปฏิบัติการเคมี ทำให้ค้นพบสังเคราะห์และได้สังเคราะห์ใยประดิษฐ์ชนิดแรกขึ้นจากพืช สมัยนั้นเรียกว่าใยไหมเทียม (Artificial silk) ในปัจจุบันเรียกว่า ใยเรยอน และหลังจากนั้นได้ผลิตเส้นใยสังเคราะห์อีกหลายชนิด เช่น ไนลอน เดครอน อีคริลิก

ปัจจุบันอุตสาหกรรมผลิตผ้าหรืออุตสาหกรรมสิ่งทอพัฒนาโดยอาศัยความรู้ และเทคนิคพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ จัดเป็นประเภทอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ สามารถแบ่งออกเป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องต่าง ๆ เช่น อุตสาหกรรมผลิตเส้นใย อุตสาหกรรมปั่นด้าย อุตสาหกรรมผลิตผ้า อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป อุตสาหกรรมพิมพ์และย้อมสีผ้า อุตสาหกรรมตกแต่งผ้าและอุตสาหกรรมเคหะสิ่งทอ

คนไทยสมัยก่อนจะปลูกฝ้าย เลี้ยงไหม และผลิตผ้าขึ้นใช้เอง จะเห็นจากที่มีการทอผ้าพื้นเมืองในทุกภาค ปัจจุบันประเทศไทยส่งสิ่งทอเป็นสินค้าออกที่สำคัญของโลก หลังจากการค้นพบแก๊สธรรมชาติในอ่าวไทย และได้ตั้งโรงงานแยกแก๊สที่อำเภอมาบตาพุด จังหวัดระยอง และที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อผลิตสารเคมีจากแก๊สธรรมชาติ ทำให้เกิดการเริ่มต้นอุตสาหกรรมปิโตรเคมีคัล (Petrochemical) ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมขั้นต้นที่ผลิตวัตถุดิบของอุตสาหกรรมผลิต เส้นใยสังเคราะห์ เช่น โพลีเอทิลีน โพลีสไตรีน ไนลอน โพลีไวนิลคลอไรด์ โพลีเอสเตอร์

๕.๑.๑ ความหมายของเคหะสิ่งทอ

เคหะ หมายถึง สถานที่ ที่อยู่อาศัย อาคาร บ้านพักอาศัย สำนักงาน ภัตตาคาร ร้านค้า โรงแรม รวมทั้งสถานที่ให้บริการบันเทิงต่าง ๆ

สิ่งทอ หมายถึง ผ้าหรือผลิตภัณฑ์ทุกชนิดที่ผลิตขึ้นจากเส้นใยด้วยวิธีการทอและวิธีอื่น ๆ ซึ่งตรงกับคำว่า “เท็กซ์ไทล์” (Textile) มาจากคำในภาษาลาตินว่า Textiles ซึ่งแปลว่าการทอ

เคหะสิ่งทอ (household textile) หรือ (Domestics) หมายถึง สิ่งทอหรือผ้าที่ใช้ภายในบ้านเช่น ผ้าเช็ดมือ ผ้าเช็ดจาน ผ้าปูโต๊ะ ผ้าคลุมเตียง ผ้าห่ม ผ้าเช็ดตัว ปลอกหมอน หมอน ม่าน และอื่น ๆ (เข็มชัย เหมะจันทร์, ๒๕๓๗, น.๓๔) เมื่อก้าวถึงเคหะสิ่งทอในอดีตนั้น เป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านของไทยมาก่อนและได้มีการพัฒนาจนเจริญเติบโตเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ขึ้น

และเป็นสินค้าที่สำคัญในการส่งออก ปัจจุบัน การเติบโตของตลาดเคหะสิ่งทอมีความต้องการในตลาดทั้งเอเชีย ได้แก่ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และฮ่องกง ส่วนแถบยุโรป เช่น ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา เยอรมันนี และอังกฤษ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า เคหะสิ่งทอ หมายถึง สิ่งทอชนิดต่าง ๆ ที่ใช้ทั่วไปภายในบ้าน เคหะสถาน ได้แก่ พรหม ผ้าม่าน ผ้าห่ม ผ้าที่ใช้ในห้องนอน ผ้าที่ใช้บนโต๊ะอาหาร และผ้าที่ใช้ในห้องน้ำ และผ้าขนหนู

๕.๑.๒ ความสำคัญของเคหะสิ่งทอ

ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่ง ในความต้องการพื้นฐาน ที่จำเป็นของมนุษย์เรา เมื่อพิจารณาถึงเคหะสิ่งทอ มิใช่เพื่อเป็นสิ่งทอที่เราใช้ภายในบ้านกันอยู่เป็นประจำเท่านั้น แม้อุตสาหกรรมเคหะสิ่งทอเป็นส่วนหนึ่งของการผลิตสิ่งทอ แต่อย่างไรก็ตาม เคหะสิ่งทอมีส่วนสำคัญในรูปแบบทั้งหมดที่เราอาศัยอยู่ตั้งแต่เกิดจนถึงวาระสุดท้าย ดังนั้นการใช้เคหะสิ่งทอในอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่อง หรือใกล้เคียงกันยังคงได้รับการบันทึกไว้ในอุตสาหกรรมสิ่งทอเสมอ และผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่ได้เข้ามามีบทบาทและใช้ในอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น

ผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่ใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร : ชาวนาสวมเครื่องป้องกันเสื้อผ้า เพื่อสาดยาฆ่าแมลงให้กับพืชทั้งหลายของเขา สิ่งทอยังถูกใช้เพื่อครอบคลุมแปลงปลูกและห่อต้นไม้เพื่อการป้องกันจากอากาศและแมลง ที่กรองกาแฟและถุงชาทำจากสิ่งทอประเภท non-woven ซึ่งในแต่ละปี การผลิตถุงชาของโลกจะต้องใช้เส้นใย ๖๗ เท่าของความยาวของเส้นศูนย์สูตรโลก

ผลิตภัณฑ์สิ่งทอกับวัสดุที่ใช้กับอาหาร : สิ่งทอถูกใช้ในบ้านของเรา เพื่อเป็นฉนวนปกคลุมร่างกายจากความร้อนและเย็น เฟอร์นิเจอร์ที่เราใช้นั่งและนอนประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์สิ่งทอชนิดต่าง ๆ สิ่งทอถูกใช้เป็นตัววัสดุหลังคา ม่านติดผนัง ฉาก ที่กรองอากาศ และม่านหน้าต่าง

ผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่ใช้กับการขนส่ง : อุตสาหกรรมขนส่งพึ่งพาสิ่งทอเพื่อปูผิวของถนนก่อนลาดปูนซีเมนต์ ยางรถยนต์ต้องอาศัยสิ่งทอซึ่งให้ความแข็งแรงถึง ๗๕ เปอร์เซ็นต์บนยาง ทั้งเส้น Kevlar aramid ถูกใช้เพื่อชิงบนยางรถ แผลออกจากศูนย์กลางเพราะมีน้ำหนักเบาและแข็งแรงกว่าเหล็ก ๕ เท่า ภายในของยานพาหนะทั้งหมดถูกครอบคลุมด้วยสิ่งทอ สิ่งทอยังถูกนำมาใช้ในผ้าเบรก เชือกผูกใบประเกณเครื่อง เข็มขัดที่นั่ง ถูกลมนิรภัย และเครื่องกรองต่าง ๆ ของยานพาหนะ ตัวเครื่องบินแบบ Lear Fan Jet ประกอบด้วยวัสดุเส้นใยคาร์บอน ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ วัสดุคาร์บอนมีน้ำหนักเบาอะลูมิเนียม และแข็งแรงเท่ากับเหล็ก ฉนวนกันความร้อนบนยานสำรวจอวกาศประกอบด้วยเส้นใยซึ่งจะทนความร้อนได้ถึงอุณหภูมิ ๒๐,๐๐๐ องศาฟาเรนไฮต์

ผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่ใช้กับอุตสาหกรรมสุขภาพ : สิ่งทอถูกใช้เป็นอุปกรณ์ที่รักษาชีวิตในอุตสาหกรรมการดูแลสุขภาพ ไตเทียมที่ใช้ในการแยกโมเลกุลขนาดเล็กออกจากโมเลกุลขนาดใหญ่ ทำจากเส้นใยกลวง ๗,๐๐๐ เส้น และมีเส้นผ่าศูนย์กลางรวมเพียง ๒ นิ้วเท่านั้น Jarvik-๗ หัวใจเทียม ประกอบด้วยสิ่งทอ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ และมี Velcro Fitting

คนในอเมริกา ๑๕๐,๐๐๐ คน ใช้เส้นโลหิตแดงเทียมที่ทำจากโพลีเอสเตอร์ ถักทออุปกรณ์และเสื้อผ้าต่าง ๆ แบบที่ใช้แล้วทิ้งเพื่อป้องกันแพร่กระจายของแบคทีเรีย การใช้เส้นใย สิ่งทอประเภท dissolvable เป็นไหมเย็บแผลแบบละลาย ผีอก หน้ากากที่ใช้ในการผ่าตัด ผ้าพันแผล และถุงมือ เป็นตัวอย่างของสิ่งทอที่ใช้ในอุตสาหกรรมดูแลสุขภาพ

ผลิตภัณฑ์สิ่งทอกับวัสดุเครื่องป้องกัน : เสื้อกั๊กกันกระสุนทำจากเส้นใย Kevlar ๒๙ aramid ๗ ชั้น ซึ่งสามารถป้องกันร่างกายจากมีดและกระสุนปืน caliber.๓๘ ที่ระยะการยิง ๑๐ ฟุต นักผจญเพลิงและนักขับรถแข่งสวมเครื่องแต่งกายที่ทำจาก Nomex aramid เพื่อป้องกันพวกเขาจากความร้อนสุด ๆ ที่พวกเขาต้องพบในอาชีพของเขา

นักบินอวกาศสวมชุดมูลค่า ๑๐๐,๐๐๐ เหรียญ ที่ทำจาก Nomex aramid ซึ่งช่วยป้องกันพวกเขาจากธาตุต่าง ๆ ในอวกาศ นักกีฬาสวมเครื่องป้องกันเช่นหมวกและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ต้องใช้ส่วนประกอบที่ทำจากสิ่งทอ

ผลิตภัณฑ์สิ่งทอเพื่อความบันเทิง : อุปกรณ์กีฬา เช่น เรือใบ ไม้ฮ็อกกี้ คันเบ็ดตกปลา กอล์ฟ เทนนิส และแคนู จะใช้วัสดุที่ประกอบด้วยเส้นใยสิ่งทอ Kevlar aramid เส้นใยชนิดนี้ถูกใช้ในอุปกรณ์กีฬา เพราะมีน้ำหนักเบา และแข็งแรง กระเป๋าแบบ backpack ลูกบอล เสื้อแจ็คเก็ต ซูชิพ

ผลิตภัณฑ์สิ่งทอเบ็ดเตล็ด : โดยปกติผลิตภัณฑ์อื่น ๆ มักประกอบด้วยสิ่งทอ แต่ไม่ได้นับเป็นผลิตภัณฑ์สิ่งทอ เช่น แปรงสีพื้น แปรงผม ไหมขัดฟัน ดอกไม้เทียม/พีช สันหนังสือ ไม้เทียม สายเคเบิลสำหรับการสื่อสาร บอร์ดวงจร ฯลฯ

๕.๒ หลักการใช้สีในงานออกแบบเคหะสิ่งทอ

สีเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการออกแบบตกแต่ง มีอิทธิพลต่อการรับรู้อารมณ์ และความรู้สึกโดยตรงของผู้บริโภคหรือผู้ที่อยู่อาศัย กล่าวกันว่า ในพื้นที่ที่เดินเข้าสู่ภายในห้องคนเราจะรับรู้ความรู้สึกที่มีต่อตนได้รวดเร็วกว่าการรับรู้ลักษณะรูปร่างต่าง ๆ ดังนั้นการเข้าใจถึงหลักการใช้สีในงานออกแบบซึ่งมีอิทธิพลต่าง ๆ ของสีที่มีต่อผู้บริโภคจึงนับเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เราเลือกใช้สี (Color Scheme) ที่เหมาะสมกับชีวิตความเป็นอยู่ เพื่อให้เข้าใจถึงคุณสมบัติพื้นฐานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกโครงสร้างผืนสี อิทธิพลของสีที่มีต่อมนุษย์ทั้งในแง่กายภาพ อารมณ์ และจิตใจ

๕.๒.๑ ความหมายของสี

สี (Color) คือ สภาพของคลื่นแสงที่เราสามารถสัมผัสหรือมองเห็นด้วยตา ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามความเข้มของแสง

สี (Color) คือ ลักษณะความเข้มและแสงที่ปรากฏแก่ตาให้เป็นสีต่าง ๆ ตามที่ตามองเห็น เช่น สีเขียวน สีแดง สีเหลือง สีน้ำเงิน ฯลฯ สีที่เราเห็นได้เป็นรังสีชนิดหนึ่งซึ่งมีช่วงแสงระยะหนึ่งที่ตาสามารถรับรู้ได้เรียกว่า อัลตราไวโอเล็ต (VISUA (RAYS)

สี (Color) คือ ลักษณะความเข้มของแสงสว่างที่ปรากฏต่อสายตา สีมีอิทธิพลต่อจิตใจมนุษย์ สีแต่ละสีให้ความรู้สึกไม่เหมือนกันซึ่งบางครั้งทำให้รู้สึกสงบ บางทีทำให้เกิดความรู้สึกตื่นเต้นร่าเริง ในการใช้สีให้มีอิทธิพลต่อจิตใจมนุษย์นั้น จำเป็นต้องใช้ให้เหมาะสมกับอิทธิพลของสีแต่ละสีตลอดทั้งเวลาและโอกาส วัฒนธรรม ประเพณี สภาพดินฟ้าอากาศและความเป็นอยู่

ดังนั้น สีจึงเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจในอันดับแรกในการมองเห็นสิ่งต่าง ๆ สีมีอิทธิพลต่อจิตใจ วิญญาณ และพฤติกรรมของมนุษย์ตั้งแต่วัยเด็กที่เรียนรับรู้ ความแตกต่างของสีสีบางสีอาจทำให้เกิดความสุข เกิดความพอใจ อิ่มเอมใจ มีกำลังใจ และพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหา

ต่าง ๆ ในชีวิต ในขณะที่สีบางสีทำให้เกิดความท้อแท้ เศร้าหมอง หดหู่ วิตกกังวล จนทำให้เกิดความเชื่อมั่นที่จะดำรงชีวิตหรือแข่งขันต่อสู้กับสังคมในปัจจุบัน

สมัยนิยมหรือแฟชั่นเทรนด์ (Fashion Trend) เป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่สำคัญก่อให้เกิดตรรกะนิยมในเรื่องสี ซึ่งอาจจะแตกต่างกันไปตามนิสัยหรือการศึกษา ตัวอย่างชาวชนบทย่อมจะชอบใช้สีสดใส ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากอิทธิพลทางธรรมชาติ ถึงแม้จะมีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรมประเพณี สภาพดินฟ้าอากาศหรืออื่น ๆ สียังให้ความรู้สึกทางจิตใจของมนุษย์อย่างเดียวกัน เป็นต้นว่าสีจำพวกสีร้อน ย่อมทำให้เกิดความรู้สึกว่ามีพลังวังชา ส่วนสีจำพวกเย็นให้ความรู้สึกสงบเยือกเย็นและสบายใจ

๕.๒.๒ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสี

สีเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของศิลปะ เช่นเดียวกับเส้น เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่นำมาห้ศรัทธา การที่เราสามารถมองเห็นสิ่งต่างๆ ได้นั้น เป็นเพราะสภาพความเข้มของแสงจากวัตถุสะท้อนเข้าสู่สายตาเรา ไม่ว่าจะเป็นแสงตามธรรมชาติหรือแสงไฟ ถ้าแสงมากก็เห็นสีได้ชัดเจนสดใส ถ้าแสงน้อยก็เห็นสีหม่นมัว และสีที่มองเห็นสามารถสร้างความประทับใจและ เร้าอารมณ์ต่อผู้ดูได้อย่างรวดเร็ว (จารุพรรณ ทรัพย์ปรง, ๒๕๔๓, น.๑๓๗) มนุษย์เริ่มมีการให้สีตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์มีทั้งการเขียนสีลงบนผนังถ้ำ ผนังหินบนพื้นผิว เครื่องปั้นภาชนะดินเผา และงาน ทอผ้า ฯลฯ สีบนเครื่องปั้นดินเผา ได้ค้นพบการเขียนลายครั้งแรกที่บ้านเชียง ตำบลบ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๐ มีอายุประมาณ ๖๐๐๐-๗๐๐๐ ปี สีที่เขียนเป็นสีแดง เป็นรูปลายก้านขด และลายเรขาคณิต ลายเขียนสีนี้ยังค้นพบในจังหวัดใกล้เคียงอีกมาก

จิตรกรรมฝาผนังตามวัดต่าง ๆ สมัยสุโขทัย และสมัยอยุธยา มีหลักฐานว่า ใช้สีในการเขียนภาพหลายสี แต่ก็อยู่ในวงจำกัดเพียง ๔ สี คือ สีดำ ขาว สีดินแดง และสีเหลือง ในสมัยโบราณนั้น ช่างเขียนจะนำเอาวัสดุต่าง ๆ ในธรรมชาติมาใช้เป็นสีสำหรับเขียนภาพ เช่น ดินหรือหินขาวให้ทำสีขาว ดินแดงเหลืองก็ใช้ทำสีแดงเหลืองตามลำดับ สีดำก็เอามาจากเขม่าไฟหรือจากตัวหมึก

จีน เป็นชาติแรกที่พยายามค้นคว้าเรื่องสีธรรมชาติได้มากกว่าชาติอื่น ๆ คือ ใช้หินสีนำมาบดเป็นสีต่าง ๆ สีเหลืองนำมาจากยางไม้ รงหรือรงทอง สีครามก็นำมาจากต้นไม้ส่วนใหญ่แล้วการค้นคว้าเรื่องสีก็เพื่อนำมาใช้ย้อมผ้า หรือย้อมเส้นด้ายสำหรับทอผ้าเท่านั้น ไม่นิยมนำมาเขียนภาพเพราะจีนมีคติในการเขียนภาพเพียงสีเดียว คือสีดำโดยใช้หมึกจีนเขียน

จะเห็นได้ว่าสีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมีอยู่มากมายไม่ว่าจะเป็นแห่งกำเนิดของสี และวิธีการผสมสีตลอดจนความรู้สึกที่มีต่อสีของมนุษย์แต่ละกลุ่มย่อมไม่เหมือนกับสีต่างๆ ที่ปรากฏนั้น ย่อมเกิดขึ้นจากแม่สีในลักษณะที่แตกต่างกันตามชนิดและประเภทของสีนั้น ดังนั้นผู้เรียนจะต้องเรียนรู้เพื่อความทำความเข้าใจเรื่องนี้มีดังนี้

ประเภทของสี

๑. แม่สีหรือสีวัตถุธาตุ หมายถึง วัตถุที่มีสีอยู่ในตัวสามารถนำมากระจาย ทา ย้อม และผสมได้ เพราะมีเนื้อสีและสีเหมือนตัวเอง เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า แม่สีข้างเขียน แม่สีหรือสี

วัตถุประสงค์สามารถจำแนกเป็นสีแท้ (HUC) ได้แก่สีที่ส่งความเข้มของแสงมาสู่ตามนุษย์จำนวนหนึ่งแบ่งออกได้ ๓ ประเภท ดังนี้

๑.๑ แม่สีหรือสีขั้นต้น (primary Primaries) เป็นสีขั้นที่ ๑ ไม่สามารถผสมขึ้นเองได้ มี ๓ สี คือ

- สีแดง (CRIMSON CAKE)
- สีเหลือง (GAMBOGE TINE)
- สีน้ำเงิน (PRUSSION BLUE)

๑.๒ สีขั้นที่สอง (Secondary clove) เป็นการนำสีมาผสมกันทีละคู่ในสัดส่วนที่เท่ากันจะเกิดเป็นสีขั้นที่สอง และสามารถผสมกันได้จึงเป็นสีขั้นที่ ๒ และเกิดสีใหม่จำนวน ๓ สีคือ

- สีแดงผสมกับสีเหลือง เกิดเป็นสีส้ม (ORANGE)
- สีเหลืองผสมกับสีน้ำเงิน เกิดเป็นสีเขียว (GREEN)
- สีน้ำเงินผสมกับสี เกิดเป็นสีม่วง (VIOLET)

๑.๓ สีขั้นที่ ๓ (TERTIARY COLOR) เกิดจากการนำเอาสีขั้นที่ ๑ มาผสมกับสีขั้นที่ ๒ ทีละคู่ ก็จะได้สีขั้นที่สามเพิ่มขึ้นอีก ๖ สี คือ

- สีส้มผสมกับสีเหลือง เกิดเป็นสีส้มเหลือง (Yellow Orange)
- สีส้มผสมกับสีแดง เกิดเป็นสีส้มแดง (Red Orange, Vermilion)
- สีเขียวผสมกับสีเหลือง เกิดเป็นสีเขียวเหลือง (Yellow Green)
- สีเขียวผสมกับสีน้ำเงิน เกิดเป็นสีเขียวน้ำเงิน (Blue Green)
- สีม่วงผสมสีแดง เกิดเป็นสีม่วงแดง (Red Violet, Purple)
- สีม่วงผสมสีน้ำเงิน เกิดเป็นสีม่วงน้ำเงิน (Blue Violet, Ultramarine)

สกุลของสี (Color Family) การใช้สีในงานออกแบบเคหะสิ่งทอให้ได้ผลต่อผู้บริโภคคือ เกิดความรู้สึกร่อนรน สงบนิ่ง ตื่นเต้น หรือนำติดตาม นักออกแบบหรือดีไซน์เนอร์ต้องรู้จักสกุลของสี เพื่อจะได้เลือกสีในสกุลเดียวกันมาใช้ เพื่อเน้นถึงความรู้สึกที่จะเกิดต่อผู้พบเห็น สีที่ให้ความรู้สึกคล้าย ๆ กัน คือสีที่อยู่ใกล้เคียงกันในวงจรสี คือเป็นสีที่อยู่ในสกุลเดียวกัน มีเนื้อแม่สีเดียวกันเจือปนอยู่แม้เพียงเล็กน้อย เราอาจจำแนกสกุลของสีได้ ดังนี้

สกุลของสีเหลือง (Yellow Family) คือ Red Orange, (Vermilion), Orange, Yellow Orange, Yellow, Yellow Green, Blue Green)

สกุลของสีแดง (Red Family) คือ Blue Violet (Ultramarine), Violet, Red Violet (Purple), Red Orange (Vermilion) Orange, Yellow Orange

สกุลของสีน้ำเงิน (Blue Family) คือ Yellow Green, Blue, Green, Blue Violet (Ultramarine), violet, Red Violet

๒. น้ำหนักของสี (Value of Color)

น้ำหนักของสี หมายถึง ความสว่างหรือความมืดของสี ในภาพปกติทั่ว ๆ ไป จะนิยมใช้สีให้น้อยที่สุด เพื่อความงามมากที่สุด เน้นเฉพาะส่วนที่เป็นจุดเด่นที่เราต้องการจะเน้นเท่านั้น สีที่ใช้ไม่ควรเกิน ๒-๓ สี ซึ่งเราสามารถนำมาผสมจัดค่าของสีให้แตกต่างกันออกไปเป็นอ่อนบ้างแก่บ้าง ฯลฯ เทคนิคในการทำให้สีมีน้ำหนัก ทำได้ดังนี้

๒.๑ ใช้สีขาวผสมเข้าไปในสีหนึ่ง ๆ สีนั้นจะสว่างขึ้นหรือมีน้ำหนักอ่อนลง

๒.๒ ใช้สีใกล้เคียงเข้าช่วย วิธีนี้จะยากกว่าวิธีอื่น เช่น ในขณะที่ระบายสีเหลืองลงบนพื้นสีแดง เราจะเห็นว่าสีเหลืองและสีแดงนั้นมีสีส้มเข้ามาปนอยู่ และถ้าเราระบายสีดำลงบนพื้นสีขาวหรือทำนองกลับกัน ระบายสีขาวลงบนพื้นสีดำ เราจะเห็นว่าสีขาวจะขาวจัดสีดำจะดำจัดขึ้นกว่า นำไประบายบนพื้นสีอื่นสำหรับ สีแท้หรือแม่สีทั้ง ๓ สี คือ เหลือง แดง น้ำเงินนั้น สีเหลืองมีน้ำหนักน้อยกว่าสีแดงและน้ำเงินตามลำดับ ในเวลาเดียวกันสีเหลืองก็มีน้ำหนักน้อยกว่าสีม่วงด้วย ถ้าดูจากวงจรสีแล้วเราจะพบว่า น้ำหนักของสีจะเริ่มจากสีเหลืองและเพิ่มค่าน้ำหนักไปตามลำดับจนถึงสีม่วง

๒.๓ โดยวิธีเติมน้ำ วิธีนี้ถูกจำกัดโดยคุณสมบัติของสี อาจใช้ได้กับสีน้ำ สีหมึกสีเมจิก สำหรับสีน้ำและสีหมึกนั้นมีลักษณะโปร่งใส การทำให้เกิดน้ำหนักโดยการเติมน้ำที่ละน้อยส่วนสีเมจิกที่หมดแล้วนั้น เราสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ โดยการเติมน้ำทำให้เกิดน้ำหนักได้โดยทั่วไปแล้วสีเมจิกมักจะมีสีใช้ตามน้ำหนักสีมากมาย แต่การใช้น้ำก็เป็นเทคนิคหนึ่งที่สร้างคุณค่าเพิ่มในผลงาน ทั้งยังเป็นการประหยัดด้วย

๓. ความเข้มของสี (Intensity)

เป็นการแสดงความเด่นชัด ความเข้ม ความสดใส หรือเป็นสีที่ห่างจากสีที่เป็นกลางเท่าไร สีที่เด่นกว่าย่อมสะดุดตาและเรียกร้องความสนใจได้มากกว่า ในขณะที่เดียวกันสีที่เด่นชัดน้อยก็จะให้ความรู้สึกละเอียดอ่อนและลึกซึ้ง การเปลี่ยนความเข้มของสีมีวิธีการ ดังนี้

๓.๑ การเปลี่ยนสีแท้ (Hue Intensity) สีแท้ หมายถึง สีที่มีความเข้มจำนวนหนึ่ง เช่น สีแดงสด เหลืองสด การเปลี่ยนความเข้มอาจทำได้โดย

- ใช้สีขาวผสมกับสีแท้นั้น ๆ สีใหม่ที่เกิดขึ้นเรียกว่า สีผสมขาว (Tint)

- ใช้สีดําผสมกับสีแท้นั้น ๆ สีใหม่ที่เกิดขึ้นเรียกว่า สีผสมดํา (Shade)
- ใช้สีเทาผสมกับสีแท้นั้น ๆ สีใหม่ที่เกิดขึ้นเรียกว่า สีผสมดํา (Tone)

การผสมสีแท้ด้วยสีขาว สีดํา และสีเทาจะทำให้ความเข้มของสีแท้เปลี่ยน ซึ่งจะมีประโยชน์สำหรับการออกแบบสีเดียวที่แสดงน้ำหนักอ่อนแก่อย่างมาก

๓.๒ การใช้วรรณะของสีคือ สีอุ่นและเย็น (Warm and Cool) ในวงจรสีทั้ง ๑๒ สี เพื่อพิจารณาจะพบว่าส่วนหนึ่งเป็นสีที่มีความเข้มน้อย เช่น ประเภทสีเหลือง เขียวเหลือง เขียว เขียวน้ำเงิน น้ำเงิน ม่วงน้ำเงินและม่วง จะเป็นสีที่อยู่ในวรรณะเย็น (Cool Tone) และอีกส่วนหนึ่งเป็นสีที่มีกำลังส่องสว่างมาก เช่น ประเภทสีเหลือง ส้มเหลือง ส้ม ส้มแดง แดง ม่วงแดง และม่วง จะเป็นสีที่อยู่ในวรรณะอุ่น (Warm Tone) สำหรับสีเหลืองและสีม่วงเป็นสีที่อยู่ได้ทั้งสองกลุ่ม การจัดเช่นนี้ ถู้อตามความเข้าใจที่ว่าสีเป็นความรู้สึกความร้อนหรือเย็นตามความรู้สึกสัมผัสด้วยตา

๓.๓ การใช้สีตัดกัน (Simultaneous Contrast) สีตัดกัน สามารถนำมาใช้ในการออกแบบได้ดังนี้

● สีที่อยู่ในตำแหน่งตรงกันข้ามในวงจรสีทั้ง ๑๒ สี มีอยู่ทั้งสิ้น ๖ คู่ ซึ่งตัดกันหรือขัดแย้งกันอย่างมาก เช่น สีแดงเป็นสีคู่ประกอบด้วยสีเขียว สีเหลืองเป็นสีคู่ประกอบด้วยสีม่วง เป็นต้น

● สีที่อยู่ตรงกันข้ามนั้น เพื่อนำมาผสมด้วยปริมาณเท่า ๆ กัน จะเป็นสีตายหรือสีกลาง คือไม่เกิดเป็นสีใหม่

● สีที่ตรงกันข้ามกันนั้น เมื่อนำมาระบายบนพื้นที่เท่า ๆ กัน และใกล้กันจะให้ความรู้สึกตัดกัน จนไม่สามารถมองเห็นบริเวณที่ใกล้กันนั้นชัดเจน มีวิธีการใช้การนำคู่สีตัดกันไปใช้ในโครงการเดียวกันจะให้ความรู้สึกตื่นเต้นเร้าใจ และบางครั้งแสดงถึงการแตกหัก ดังต่อไปนี้ การใช้สีตัดกันในปริมาณที่ต่างกัน เช่น ๙๐ กับ ๑๐ เปอร์เซ็นต์ หรือ ๘๐ กับ ๒๐ เปอร์เซ็นต์

การใช้สีตัดกันมีความจำเป็นมากในการออกแบบ บริเวณที่ต้องการเน้นให้ส่วนนั้นเด่นชัดขึ้น หรือตัดกับบริเวณส่วนอื่น เพราะช่วยให้ผู้พบเห็นปะทะรูปแบบได้ทันท่วงที

๔. สีกลมกลืน (Harmony Color)

สีกลมกลืน หมายถึง สีใดก็ตามจะมี ๒-๓ สี หรือมากกว่าขึ้นไป เมื่อมารวมอยู่ในงานเดียวกัน สภาพสีส่วนรวมไม่บาดตา มีความกลมกลืนสวยงาม อาจใช้สีสกุลเดียวกัน หรือสีมีค่าคล้ายคลึงกัน สีกลมกลืนแบ่งได้ดังนี้

๔.๑ สีข้างเคียง (Analogous Harmonies) คือการนำเอาสีที่เรียงติดใกล้กันในวงจรสีมานำใช้ เช่น ในกลุ่มสีเหลือง เช่น สีเขียวเหลือง สีส้มเหลืองและในกลุ่มสีแดง เช่น สีส้มแดง สีม่วงแดง จะแลดูกลมกลืนกัน

ในการใช้สีกลมกลืนนี้ ไม่ได้หมายถึงสีแท้สีสดในอย่างเดียว ต้องมีทั้ง Tint Tone Shade ด้วย

๔.๒ สีคู่ประกอบ (Complementary Harmonies) คือ การนำเอา สีคู่ประกอบหรือสีที่อยู่ตรงกันข้างในวงจรสีมาทำให้กลมกลืนกัน เช่น สีแดงกับสีเขียว ได้แก่ สีของดอกไม้ ใบไม้ ซึ่งมีดอกสีแดง ชมพู แต่ใบสีเขียวสด ยังประสานสีเข้ากันได้อย่างสวยงาม ด้วยเหตุผลดังกล่าว นักออกแบบสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการออกแบบได้ กลับทำให้เกิดมีคุณค่าที่งดงาม แต่ต้องระวัง และประณีตในการเลือกใช้ปริมาณของสี จึงจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

๔.๓ สีสามเส้า (Balance Harmonies) เป็นการนำสีเป็นรูป สามเหลี่ยมใน วงจรสี เช่น สีขั้นที่ ๑ ได้แก่ แดง เหลือง น้ำเงิน สีขั้นที่ ๒ ได้แก่ เขียว ม่วง ส้ม นอกจากนี้ยังเลือกใช้สีขั้นที่ ๓ ได้อีกด้วย ได้แก่ สีส้มแดง สีม่วง น้ำเงิน สีเขียวเหลือง และสีม่วงแดง สีเขียวน้ำเงิน สีส้มเหลือง การใช้สีวิธีนี้มีปรากฏให้เห็นเด่นชัดในธรรมชาติ มีบทบาทมากในประเทศตะวันตก เช่น

- ในฤดูใบไม้ผลิ (Spring) จะเป็นสี Balance Harmonies of tint
- ในฤดูร้อน (Summer) จะเป็นสี Balance Harmonies of Hues.
- ในฤดูใบไม้ร่วง (Autumn) จะเป็นสี Balance Harmonies of Shade.
- ในฤดูหนาว (Winter) จะเป็นสี Balance Harmonies of Tone.

๔.๔ การเน้นสีข้างเคียงด้วยสีคู่ประกอบ (Analogous Scheme with Complementary Accent) เป็นการแก้ปัญหาในกรณีที่สีกลมกลืนเข้ากันมากจนมีสภาพที่จืดชืด น่าเบื่อหน่าย ดูแล้วไม่มีชีวิตชีวา แก้ไขโดยการนำเอาสีคู่ประกอบมาเน้น แต่สีคู่ประกอบที่นำมาใช้ ควรเป็นสีที่บริสุทธิ์สดใสและที่สำคัญต้องใช้ในขอบเขตจำกัด ถ้าใช้ในเนื้อที่มากไปจะเกิดผลเสีย

๕. วรรณะของสี (Tone)

ถ้าแบ่งสีแท้ในวงจรสีธรรมชาติเป็น ๒ ส่วน จะได้วรรณะของสีเป็น ๒ วรรณะ คือ

๕.๑ สีวรรณะอุ่นหรือสีวรรณะร้อน (Warm Tone) ได้แก่ สีเหลือง ส้มเหลือง ส้ม ส้มแดง แดง ม่วงแดงและม่วง

๕.๒ สีวรรณะเย็น (Cool Tone) ได้แก่ สีเหลือง เขียวเหลือง เขียว เขียวน้ำเงิน น้ำเงิน ม่วงน้ำเงินและม่วง สำหรับสีเหลืองและสีม่วงเป็นสีที่อยู่ได้ทั้งสองกลุ่ม

๖. อิทธิพลของสี

สีที่แตกต่างกันสามารถทำให้เกิดปฏิกิริยาต่อผู้พบเห็นได้ดังนี้

- สีแดง ให้ความรู้สึกกล้าหาญ รุนแรง ตื่นเต้น มั่งมี มีอำนาจ ตามหลักสากลถือว่าเป็นสีที่บ่งบอกถึงอันตราย
- สีเขียว ให้ความรู้สึกสบาย สงบสุข เป็นสีแห่งพลังวังชา

- สีส้ม ให้ความรู้สึกกระปรี้กระเปล่า เบิกบาน สนุกสนานร่าเริง
- สีชมพู ให้ความรู้สึกอ่อนหวาน ละเอียดย่อม และดูประณีต
- สีน้ำเงิน ให้ความรู้สึกเย็นสบาย เฉย ๆ สงบ
- สีม่วง ให้ความรู้สึกผิดหวัง เศร้า และแสดงความรักดี
- สีน้ำตาล ให้ความรู้สึกเชื่อถือได้ วางใจได้
- สีดำ ให้ความรู้สึกลึกลับ ซ่อนเร้น หดหู่ เศร้าใจ
- สีเทา ให้ความรู้สึกอนุรักษ์ อ่อนโยน เศร้าสงบ แลดูสบาย
- สีฟ้า ให้ความรู้สึกสงบเสงี่ยม เรียบร้อย
- สีทองอ่อน ให้ความรู้สึกเย็น ๆ แต่ตื่นเต้น
- สีเหลืองอ่อน ให้ความรู้สึกอ่อนเพลียละเหยใจ
- สีเหลืองแก่ ให้ความรู้สึกก่อให้เกิดพลังวังชาความเป็นหนุ่มสาว ความร่าเริง
- สีม่วงแดง ให้ความรู้สึกหรรษา สง่าผ่าเผย
- สีขาว ให้ความรู้สึกถึงความบริสุทธิ์ใหม่ สดใส สว่าง สะอาด และให้ความรู้สึกหว่าเหว

วรรณะของสี มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ สีอ่อนจะให้ความรู้สึกตื่นเต้น ก่อให้เกิดพลังวังชา สีเย็นจะให้ความรู้สึกสงบเยือกเย็นและสบายใจ สีอ่อนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ง่ายกว่าสีเย็น

๕.๒.๓ ทฤษฎีสีในการออกแบบเคหะสิ่งทอ

ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอหรือผลิตภัณฑ์ของตกแต่งที่ทำมาจากผ้า ซึ่งผลิตขึ้นมาเพื่อจำหน่ายผู้ผลิตต่างก็มีวัตถุประสงค์ในทางเดียวกัน คือตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค โดยคำนึงถึงความงามและประโยชน์ใช้สอยให้ได้มากและเป็นที่ถูกใจลูกค้ามากที่สุด ดังนั้นผลงานการออกแบบที่ผ่านความคิดสร้างสรรค์ ย่อมเกิดและพัฒนารูปแบบไปตามความต้องการของสังคม การใช้สีในงานออกแบบเคหะสิ่งทอมีลักษณะที่มีการเปลี่ยนไปอย่างช้า ๆ ไม่เหมือน การออกแบบแฟชั่นหรือออกแบบเสื้อผ้า เนื่องจากงานออกแบบเคหะสิ่งทอเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่ใช้ภายในบ้านและในชีวิตประจำวัน คนแต่ละวัยมีความสนใจกลุ่มสีแตกต่างกัน เช่น เด็กเล็กจะสนใจสีสดเข้ม สะดุดตา ไม่ชอบสีอ่อน และจะสังเกตได้ว่าเมื่ออายุมากขึ้นก็ยังไม่ชอบสีสดใสมาก ๆ กลับนิยมกลุ่มสีอ่อนหวานนุ่มนวล เครื่องขริม การใช้ทฤษฎีสีในงานออกแบบเคหะสิ่งทอจึงต้องเน้นถึงประเภทของผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอเป็นหลัก รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายเป็นสำคัญ

ในส่วนของสีและลวดลายผ้านั้น นอกจากผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงประเภทเคหะสิ่งทอแต่ละชนิดให้มีความสวยงาม มีคุณภาพ และคุ้มค่ากับประโยชน์ใช้สอยและจะต้องคำนึงถึงสมัยนิยม ฤดูกาลหรือแนวโน้มของสีในตลาดสิ่งทออีกด้วย สำหรับลวดลายผ้าที่นำมาออกเป็น

ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ นักออกแบบมือสระมากในการสร้างสรรค์งานออกแบบลวดลาย โดยยึดรูปแบบที่หลากหลาย นักออกแบบลวดลายผ้ามักจะกำหนดให้มีโทนสีหลาย ๆ สี เพื่อให้มีสีที่แตกต่างกันไม่ซ้ำกัน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้บริโภคได้เลือกสีสันทันให้เหมาะสมกับความต้องการและโอกาสที่จะนำไปใช้

การเลือกใช้สีและลวดลายผ้า เป็นสิ่งสำคัญคือต้องเลือกให้เหมาะสมประเภทของเคหะสิ่งทอแต่ละชนิด มีวิธีการใช้สีที่ง่ายต่อการเลือกใช้การจับคู่สีให้เหมาะสมลงตัวจะทำให้ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอที่จะนำไปตกแต่ง มีความสัมพันธ์กับขนาดของเครื่องเรือนและขนาดห้อง เช่น มีห้องขนาดใหญ่ก็ควรใช้เฟอร์นิเจอร์หรือลวดลายขนาดใหญ่ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสมดุลกลมกลืน การจับคู่สีหมายถึง การเลือกใช้สีจากวัสดุประกอบตกแต่งผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอตั้งแต่ ๒ ขึ้นขึ้นไป เช่น ผ้าบุโซฟาหรือเฟอร์นิเจอร์ หมอนอิง พรม ผ้าม่าน ผ้าที่ใช้ปูในห้องต่าง ๆ ฯลฯ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้เกิดความสวยงาม กลมกลืน ส่วนจุดประสงค์รองลงมาซึ่งอาจจะเกิดจากความชอบเฉพาะบุคคลที่แตกต่างกันออกไป บางคนชอบสีแบบเรียบง่าย เงียบขรึม จะเน้นสีที่ผสมสีดำ (DARK) หรือผสมสีเทา บางคนชอบความโดดเด่น ปราดเปรี้ยวจะเน้นสีสดใส หรือเฉดสีที่ดูโปร่ง สบายตา ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริโภคมีความสุข สบายตา และอบอุ่น มากมีความต้องการบรรยากาศที่แตกต่างไปจากนี้ก็ไม่ใช่ เพราะแต่ละคนย่อมมีความต้องการที่แตกต่างกันไป

ในการใช้สีสำหรับงานออกแบบเคหะสิ่งทอ โดยทั่วไปนั้นจะประกอบไปด้วย ๓ ส่วน คือ

๑. สีของผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอที่นำไปใช้งาน สีของผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอที่นำไปใช้งาน หมายถึง สีของผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอสำเร็จรูปที่ผู้บริโภคนำไปใช้งานต่าง ๆ กัน เช่น สีของปลอกหมอนอิงในห้องรับแขก สีของพรมปูรองพื้น สีของผ้าม่าน รวมทั้งโคมไฟที่นำไปตกแต่งในห้องนั้นว่าพอดีหรือลงตัว เช่น ปลอกหมอนอิงสีน้ำตาลอ่อนวางบนโซฟาหรือเฟอร์นิเจอร์ที่เป็นสีครีม เราสามารถกำหนดคู่สีได้โดยไม่ทำให้เสียบรรยากาศ

๒. สีของเฟอร์นิเจอร์สำหรับประกอบการตกแต่ง สีของเฟอร์นิเจอร์สำหรับประกอบการตกแต่ง หมายถึง สีของเฟอร์นิเจอร์ที่ถูกนำมาใช้คู่กับห้องต่าง ๆ และที่สำคัญสีของเฟอร์นิเจอร์มักจะกำหนดผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอไปในตัวว่าควรจะใช้สีในลักษณะใด เช่น การใช้สีกับเฟอร์นิเจอร์ที่มีขนาดใหญ่มีส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้องกับขนาดและรูปร่างใหญ่ เล็ก มีรายละเอียดหรือสไตล์ที่ทำให้ดูเออะอะ ล้วนมีผลต่อการเลือกใช้สีทั้งสิ้น

๓. สีของบรรยากาศส่วนรวมในห้องนั้นเป็นสภาพสีโดยรวม หมายถึง การกำหนดโครงสร้างของสีว่าสีส่วนรวมของห้องนั้น ๆ เป็นโทนสีแบบใดควรใช้เฟอร์นิเจอร์สีใด รวมถึงการใช้ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอที่นำไปตกแต่งเป็นเฉดสีใด เช่น ห้องรับแขกหรือห้องนั่งเล่น ควรเลือกใช้เฉดสีที่ดูโปร่งตา สบายตา ไม่ร้อนแรง หลีกเลียงสีจัดหรือเข้มมาก ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อยู่อาศัยมีความสุข สบายตา และอบอุ่น สีที่นำไปใช้กับบรรยากาศภายในห้องควรเป็นสีครีม สีเขียวอ่อน สีชมพูอ่อน ส่วนการใช้คู่กับผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอควรเป็น คู่สีครีม-น้ำตาลหรือขาว-น้ำตาล เหมาะสำหรับตกแต่งในห้องรับแขกนั่งเล่น เช่น หมอนอิง ผ้าบุเฟอร์นิเจอร์ พรม ม่าน ฯลฯ เนื่องจากจะทำให้ดูอบอุ่นเป็นกันเอง ส่วนสี สดใสหรือเจิดจ้าไม่ควรนำมาใช้ในในห้องนี้ เพราะสร้าง

ความรู้สึกแปลกประหลาดต่อผู้มาเยือนมาเกินไป แต่ก็อาจสามารถใช้ได้หากต้องการความแปลกและแตกต่าง ดังนั้น ถ้าศึกษาวิธีการจับคู่สีระหว่างผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอกับเฟอร์นิเจอร์ประกอบการตกแต่งรวมทั้งบรรยากาศส่วนรวมของห้องนั้นก็จะเป็นการง่ายขึ้นและตกแต่งลงตัวได้อย่างสวยงามตามสมัยนิยมได้

ประเภทของกลุ่มสีที่ใช้งานออกแบบเคหะสิ่งทอ สามารถแบ่งออกได้เป็น ๕ กลุ่มใหญ่ดังนี้

๑. กลุ่มสีใกล้เคียงกัน (Mono tone) คือ สีที่มีความขรึม ส่วนใหญ่เป็นสีที่ผสมสีดำหรือเทา เช่นสีดำ ขาว ขาวขุ่น เทา ฯลฯ ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอที่เหมาะสมกับกลุ่มนี้ได้แก่ ผู้ที่ชอบความเรียบง่าย, คลาสสิก มีความสงบ เยือกเย็น

๒. กลุ่มสีสดใส (Bright) คือ สีที่มีความสดใส ไม่ว่าจะเป็นสีสดใสในวรรณคดีก็ตาม สามารถเลือกใช้ได้ตามเหมาะสม เช่น สีส้ม สีเขียว สีฟ้า น้ำทะเล สีชมพูสด ฯลฯ กลุ่มที่เหมาะสมกับสีนี้คือผู้ที่ชอบความโดดเด่น ปราดเปรี้ยว ชอบสิ่งแปลกใหม่ได้ก่อนผู้อื่นเสมอ

๓. กลุ่มสีอ่อนหวาน (Pastel) คือ สีที่มีความอ่อนหวาน อ่อนจาง ส่วนใหญ่เป็นสีที่เป็นสีที่ผสมด้วยสีขาว นุ่นนวล อ่อนหวาน น่ารัก

๔. กลุ่มสีเข้มขรึม (Deep) คือ สีที่เข้มขรึมค่อนข้างมืด ๑ เช่น สีน้ำตาล น้ำตาลอมส้ม เขียวเข้ม สีน้ำเงินเข้ม ฯลฯ กลุ่มที่เหมาะสมกับสีในกลุ่มนี้ คือ ผู้ที่ชอบความเรียบง่าย สง่างาม สุภาพ เป็นผู้ดี

๕. กลุ่มสีธรรมชาติ (Natural) คือ สีที่มีอยู่ในธรรมชาติ สมัยนี้เรียกว่า สีเอิร์ทโทน (Earth Tone) คือ สีที่เหมือน ดิน ทราย เช่น สีทราย สีเนื้อ ครีมน สีเปลือกไม้ ฯลฯ ผู้ที่เหมาะสมสำหรับสีกลุ่มนี้เป็นผู้ที่ชอบธรรมชาติ

ตัวอย่างของกลุ่มสีประเภทต่าง ๆ

ตัวอย่างการจับคู่สีเคหะสิ่งทอ

การเลือกใช้สีระหว่างผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอกับการตกแต่งห้องต่าง ๆ

การใช้สีของผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอกับการนำไปใช้ตกแต่งห้องต่าง ๆ นั้น มีความสำคัญและจำเป็นจะต้องใช้สีที่แตกต่างกัน เนื่องจากประโยชน์ใช้สอยและสถานที่ที่แตกต่างกันให้ความรู้สึกหรือการมองเห็นย่อมแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นลวดลายผืนผ้า สีของห้อง และบรรยากาศส่วนรวม ซึ่งมีหลักในการผสมสี คือ

๑. การผสมสีวรรณะเดียวกัน ซึ่งก็คือ เลือกสีที่เรียงตามลำดับในวรรณะร้อนหรือเย็น อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น แดง-เหลือง-ส้ม หรือน้ำเงิน-เขียว-ม่วง การเลือกควรเลือกใช้เพียง ๒-๔ สี

๒. การผสมสีต่างวรรณะ เป็นการนำสีวรรณะร้อนและเย็นมาใช้ร่วมกัน โดยมีหลักการใช้เป็น ๗๐:๓๐ หรือ ๘๐:๒๐ วรรณะที่มีสัดส่วนมากกว่าก็จะจัดกลุ่มสีอยู่ในวรรณะนั้น โดยไม่จำเป็นต้องใช้สีในวรรณะเดียว

๓. ตัวอย่าง การตกแต่งที่ใช้สีต่างวรรณะร่วมกันโดยกำหนดให้มีอัตราส่วนของสีทั้งสองวรรณะต่างกัน สีเอกรงค์ หรือ Monotone หมายถึง กลุ่มสีเดียวกันที่แบ่งเป็นหลายโทนสี

หรือมีน้ำหนัก อ่อน-แก่แตกต่างกันไป โดยมีหลักเกณฑ์การใช้คือ เลือกสีจากวงจรสีวรรณะใดวรรณะหนึ่ง โดยเลือกสีที่เข้มจัดเป็นสีหลัก แล้วลดความเข้มของสีลงตามลำดับไม่เกิด ๕ ลำดับ เช่น เลือกสีเหลือง (สีแท้) เป็นหลัก แล้วลดความสดของสีลงเป็นเหลือง – ส้ม เหลืองอ่อน ตามต้องการ ปกติมักเลือกใช้เพียง ๒-๓ สี สีเอกรงค์ให้ความสวยงาม มีโครงสร้างที่ไม่รุนแรง เพราะไม่มีสีในวรรณะอื่นปะปน จึงให้ความเรียบง่ายและประณีต

๔. สีใกล้เคียง (analogous) หมายถึง กลุ่มสีที่อยู่ใกล้กันในวงจรสี หรือเป็นสีที่มีกำเนิดจากแม่สีเดียวกัน เช่น สีฟ้า สีที่อยู่ใกล้กันก็คือ ฟ้าอมเขียว และเขียวซึ่งมีสีฟ้าผสมอยู่ หรือแดง สีที่อยู่ใกล้กันก็คือ ส้มและเหลือง โดยแดงกับเหลืองผสมกันได้สีส้ม เป็นต้น สีเหล่านี้เมื่อนำมาใช้ร่วมกันจะให้ความรู้สึกกลมกลืนกัน

๕. สีตรงกันข้าม (Contrast) คือ การจับคู่โดยใช้สีเฉดที่อยู่ตรงข้ามกัน เช่น สีเขียวอมเหลือง คู่สีม่วงอมแดง เป็นต้น มาตคแต่งภายในห้องเดียวกัน ทำให้เกิดความน่าสนใจมากกว่ากลุ่มสี Monotone และ analogous สีตรงข้ามกัน เช่น สีแดง-สีเขียว สีฟ้า-สีส้ม ควรเลือกใช้ในส่วนที่เหมาะสมจะได้โทนสีที่น่าสนใจ

๖. สามสีเยื้องกันเป็นตัว Y (Triads) คือ การใช้คู่สี ๓ เฉดที่เป็นคู่สีแยกตรงข้าม (เป็นสีที่อยู่แยกไปทางซ้ายและขวาของสีตรงข้ามเป็นรูปตัว Y) เช่น สีส้มอมแดง-สีน้ำเงิน-สีเขียว เป็นต้น

๗. สีนิวทรัล เป็นกลุ่มสีที่ถือกันว่าไม่มีเนื้อสีอยู่จริง คือ สามารถคู่กับสีทุกสีได้ง่าย ในขณะที่เดียวกันก็สามารถใช้สีตคแต่งได้ทันที สีในกลุ่มนี้ได้แก่ สีขาว-เทา-ดำ น้ำตาล-เบจ-ครีม เป็นกลุ่มสีที่ให้ความรู้สึกธรรมชาติ สะอาดตา สีกลุ่มนี้เลือกใช้งานง่าย แต่ให้ความรู้สึกราบเรียบไปจนถึงหดหูได้ง่าย

การจับคู่สีของเคหะสิ่งทอกับการตคแต่ง
สีแดงคนที่ชอบสีแดงเป็นคนเด็ดขาด ตัดสินใจเร็ว ชอบการกระตุ้น มีพลังงานอยู่ตลอดเวลา เป็นนักกิจกรรม แต่เป็นคนจริงจัง อารมณ์รุนแรง ทุ่มเท และมีความพยายามสูง สีแดงเป็นสีที่อยู่บนสุดของแถบสีรุ้ง อารมณ์ของสีแดงคือ ความแห้งแล้ง ร้อนแรง และเป็นสีของเลือด จึงเป็นสีซึ่งแทนอันตรายต่อสู ราชวงศ์ ความพิศवास ไฟ เราจึงมักใช้สีแดงในเครื่องแบบทหารหรือการตคแต่งในวงสังคมชั้นสูงและบุคคลสำคัญ นอกจากนี้ยังใช้นั้นเรื่องของการค้าและบรรจุภัณฑ์

ในการออกแบบตคต่างภายใน สีแดงสามารถให้อารมณ์ได้ต่าง ๆ มากมาย ตั้งแต่สีชมพูแก่ไปจนถึงสีกุหลาบแดง การหาของตคแต่งที่เข้ากับสีแดงทำให้ไม่ยาก ทำให้เป็นที่นิยมใช้ในการตคแต่งภายใน สีแดงให้ความอบอุ่น การตคแต่งโถงทางเข้าด้วยสีแดงจึงให้ความรู้สึกต้อนรับอย่างอบอุ่น โดยเฉพาะสีแดงเหลือง (เบอร์กันดี) ซึ่งให้ความรู้สึกเป็นทางการ ส่วนสีชมพูให้ความอ่อนหวานเหมาะกับห้องนอน และยิ่งไปกว่านั้นสีแดงสามารถกระตุ้นความหิวได้ จึงเหมาะกับการใช้ตคแต่งห้องครัวและห้องรับประทานอาหาร

แดงกับน้ำเงิน

สมัยก่อนสีแดง-น้ำเงิน เป็นสีแห่งท้องทะเล เพราะนิยมใช้ในกิจการเดินเรือแต่ในปัจจุบันสีแดง-น้ำเงิน มักนิยมใช้เป็นโทนสีให้ห้องเด็กผู้ชาย แม้สีน้ำเงินจะเป็นสีเย็น แต่เมื่อคู่กับสีแดงแล้วจะให้ความรู้สึกตื่นเต้น ตื่นตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อใช้ในห้องนอน ลองเน้นการตกแต่งด้วยสีแดงที่พรม ผ้าห่ม กรอบรูป แต่ควรลดความสดของทั้งสองสีลง เป็นน้ำเงินเทาคู่กับสีแดงเข้ม

แดงกับขาว

สีขาวช่วยเพิ่มความสว่างให้สีแดง ในขณะที่เดียวกันก็ลดความรู้สึกรุนแรงของสีแดงลง ทำให้สดใสมากขึ้นเหมาะกับการตกแต่งทั้งแบบร่วมสมัยและแบบโบราณ

แดงกับเหลือง

คู่นี้นิยมใช้มาตั้งแต่สมัยโบราณ และเป็นคู่สีที่ใช้ได้ร่วมสมัย ไม่เคยสามารถเลือกสีแดงและเหลืองสดรวมกันได้ แต่ควรกำหนดสัดส่วน ๒๐:๘๐ เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่เพื่อไม่ให้สายตาโดยสีที่มีสัดส่วนน้อยกว่าจะเป็นจุดเด่น และใช้สีขาวเพื่อละลายความร้อนแรงลง

สีชมพู คนที่ชอบสีชมพูเป็นคนรักศิลปะ ชอบแฟชั่น มีความเป็นผู้หญิงในตัวสูง กล้าแสดงออก อ่อนโยน มีน้ำใจ ไม่ชอบความเร่งร้อน เปลี่ยนใจง่าย

สีชมพูเป็นสีร้อนแรง สดใส หากเลือกใช้สีชมพูจงกล้าที่จะใช้ให้สุด ๆ และไม่ต้องคำนึงถึงกฎเกณฑ์ สีชมพูมีหลากหลายเฉดสีที่นำไปใช้ในการตกแต่ง ไม่ว่าจะเป็นช็อคกิ้งฟังก์ ชมพูหลากหลาย ชมพูชดบัลเลต์ ชมพูม่วง วิธีการใช้สีชมพูให้สนุก คือ เลือกสีหลักเป็นสีกลาง (เช่น ขาว-ครีม-น้ำตาล เป็นต้น) แล้วผสมผสานสีชมพูหลายๆ เฉด (ไม่ควรเกิน ๔ เฉด) เข้าด้วยกัน โดยอาจแต่งแต้มเป็นจุดเด่นเช่น โซฟาสีช็อคกิ้งฟังก์ สีชมพูสร้างอารมณ์ขันให้กับบรรยากาศห้อง ในขณะเดียวกันสร้างความรู้สึกแบบผู้หญิง ๆ เลือกใช้สีชมพูในห้องนอนเพื่อสร้างความรู้สึกพิศวาส เพราะแสงที่มาจากทาบจะทำให้ผิวเป็นสีขาวอมชมพู

สีชมพูถูกนำมาใช้ในการตกแต่งแบบสมัยใหม่กับการแต่งห้องครัว ห้องรับประทานอาหาร เพื่อให้ตื่นตาตื่นใจ หรือใช้เป็นผ้าปูโต๊ะหรือผ้าปูเฟอร์นิเจอร์ในห้องนั่งเล่น หรือใช้แก้ความน่าเบื่อของห้องโถง

ชมพูกับขาว

สีชมพูทำให้เกิดความน่าตื่นเต้น และจะเด่นมากขึ้นเมื่อใช้กับสีขาวสว่าง คู่นี้นิยมใช้ในกาตกแต่งสไตล์ฝรั่งเศส (สีพื้นชมพูกับลายดอกไม้และเครื่องเรือนไม้สีขาวหรือไม้สีธรรมชาติ) หรือใช้สีชมพูทาทั้งห้อง แล้วเน้นเฟอร์นิเจอร์สีอ่อนเป็นจุดเด่น ถ้าห้องสีขาวอาจเลือกสีชมพูมาแต่งแต้มเป็นจุด ๆ เช่น เบาะ โซฟา แก้ว งานศิลปะ ผ้าปูที่นอน ดอกไม้ในแจกัน เป็นต้น

ชมพูกับเขียวอ่อน

สีชมพูกับสีเขียวเป็นคู่สีตรงข้าม (แดง-เขียว) ที่ลดค่าสีให้อ่อนลงจนสามารถเข้าคู่กันได้ดี หากใช้สีในเฉดพาสเทลจะให้อารมณ์เด็ก ๆ สดใส อ่อนหวาน หากใช้สีที่เข้มขึ้นจะทำให้ดูทันสมัย เป็นคู่สีที่นำไปเป็นจุดเด่นของห้อง เช่น โซฟาสีชมพู หมอนอิงสีเขียว ในห้องสีอ่อนหรือขาว เป็นต้น

สีเหลือง คนที่ชอบสีเหลืองที่เป็นคนที่ร่าเริง สดใส ไม่คิดมาก น่ารัก
พูดตรง ไม่มีลัทธิลัทธิใน โฟพาง อารมณ์ดีเสมอ

สีเหลืองเป็นสีที่มีพลัง สะดุดตา เป็นสัญลักษณ์ของความรู้แจ้ง
ความฉลาดกิจกรรมที่ต้องใช้พลังงานมาก ชีวิตที่อุดมสมบูรณ์ สีเหลืองปรากฏอยู่ในดอกไม้จึงเป็น
สัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิ

ในห้องที่สามารถรับแสงแดด สีเหลืองจะส่งประกายออกมาเป็นความ
อบอุ่น และจะลดความสว่างลงเมื่ออยู่ในที่มืด สีเหลืองที่อ่อนลง เช่น สีครีม สีทอง ทำให้ดูสบายและ
ให้บรรยากาศของการต้อนรับอย่างอบอุ่น การใช้สีเหลืองกับสีน้ำเงินและขาวเป็นที่นิยมมาก เพราะแสดง
ถึงพระอาทิตย์ ท้องฟ้า และทะเล

หมายเหตุ การใช้ไม้บางชนิดที่มีสีออกเหลืองในกาตต่างห้อง ก็ถือเป็น
สีเหลืองหนึ่งในหลายเฉด ช่วยขับเน้นสีอื่นๆ ที่อยู่ใกล้

เหลืองกับส้ม

เป็นการใช้สีขั้นที่ ๑ และ ๒ ร่วมกัน ซึ่งให้ความสดใสทันสมัย เหมาะกับ
แนวตกแต่งแบบทันสมัย-ร่วมสมัย สีส้มจะมีพลังครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของห้อง โดยสีเหลืองช่วยให้
สบายตาและผ่อนคลาย การใช้สีทั้งสองควรระวังไม่ให้สีสดหรือจัดเกินไป เพราะจะทำให้ผู้อยู่อาศัยรู้สึก
ร้อนรน ไม่สงบ หรือลดความรุนแรงของสีลงด้วยการใช้เครื่องเรือนสีขาวหรือสีไม้

เหลืองกับเทา

เป็นสีที่เข้าคู่กันได้ดี มีรสนิยม สามารถใช้ได้กับสีเทาอ่อน-แก่ร่วมกัน
โดยสีเหลืองเป็นแกนกลาง นอกจากนี้สีเทานกพิราบและสีเงินก็เข้ากันได้ดีกับสีเหลืองส้ม ขณะที่สีเทา
เขียวเข้ากับสีไข่แดงหรือเหลืองอ่อน

สีส้ม คนที่ชอบสีส้มเป็นคนสนุกสนาน ร่าเริง ตั้งใจจริง แต่บางครั้ง
ลุ่มเลิกลางคัน มีความพยายามแค่ครั้งทาง แต่หากต้องการจะพยายามให้ได้มาซึ่งสิ่งนั้น ชอบให้ตัวเองมี
ความสามารถหลายทาง

สีส้มเป็นสีที่อยู่กึ่งกลางระหว่างสีแดง-เหลือง จึงทำให้ได้รับอิทธิพลจากสี
ทั้งสอง ให้ความรู้สึกที่ไม่รุนแรงเท่าสีแดง แต่ก็ให้ความร่าเริงและกระตือรือร้นได้เหมือนสีเหลือง ในงาน
ตกแต่งมีวัสดุสีส้มอยู่มากมาย เช่น กระเบื้องดินเผา กระถางดินเผา ดอกไม้ อัญมณี ศิลานาง ฯลฯ
การแต่งห้องด้วยโทนสีส้มจึงอาจเลือกใช้วัสดุต่าง ๆ ดังกล่าวได้ ซึ่งจะทำให้ห้องมีชีวิตชีวามากขึ้น และ
อาจเพิ่มจุดเชื่อมโยงสีส้มที่ปลอดภัยเหมือนอิง แจกันดอกไม้ ฯลฯ เพื่อคุมโทนสีให้สวยตามที่ตั้งใจ

นอกจากนี้สีส้มยังหมายถึงความอุดมสมบูรณ์ทำให้นึกถึงอาหารการกิน
เป็นสีที่เร้าความรู้สึกอยากอาหาร จึงเหมาะกับการตกแต่งส่วนรับประทานอาหารหรือครัว รวมทั้งเป็น
สีที่ให้ความรู้สึกอบอุ่น จึงสามารถใช้กับพื้นที่รับแขกหรือนั่งเล่น เพื่อสร้างความรู้สึกอบอุ่นเป็นกันเอง
แต่ควรลดความเข้มสีลงด้วยการผสมสีขาวหรือใช้สีส้มจากธรรมชาติ เช่น ดินเผา

สัมพันธ์เสียง

เป็นคู่สีที่มีพลังครอบคลุมพื้นที่ห้องได้ทั้งหมด โดยสีเหลืองช่วยให้สบายตาและดูผ่อนคลาย เพื่อให้ร่วมกับสีขาวและเครื่องเรือนไม้ ควรระมัดระวังอย่าใช้สีที่จัดเกินไป เพราะจะทำให้ห้องร้อนแรงจนเกินไป

สัมพันธ์ดำ

เป็นคู่สีที่มีพลังมากที่สุด สามารถเรียกกรองความสนใจได้ถึงสองจุด คือ สีส้มที่สดใส และสีดำที่ใช้ขอบเส้นเล็ก ๆ หรือใช้สีดำเป็นของประดับเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ผ้าคลุมต่าง ๆ พรมปูพื้น รูปภาพ ขาว-ดำ เป็นต้น

สีน้ำเงิน คนที่ชอบสีน้ำเงินเป็นคนหนักแน่น จริงจัง ใจเย็น ชอบความสงบเงียบ มีความคิดลึกซึ้ง ชอบอยู่กับตัวเอง ไม่ชอบสมาคมกับผู้อื่น

สีน้ำเงินเป็นสีของท้องทะเลและผืนฟ้า เป็นอีกสีหนึ่งที่ทำให้ความรู้สึกร่าเริงและเปิดเผย แต่บางครั้งก็ให้ความรู้สึกเศร้า เมื่อนำมาใช้ในการตกแต่งภายในจึงให้ความรู้สึกผ่อนคลาย ช่วยระงับความกระวนกระวาย และมีระเบียบแบบแผน สีน้ำเงินให้ความรู้สึกของความเป็นอยู่ที่ดี ใช้ได้ดีในห้องรับแขก

สีน้ำเงินหรือฟ้าสร้างความรู้สึกของน้ำ เหมาะกับการตกแต่งห้องน้ำหรือห้องครัว เนื่องจากให้ความรู้สึกปลอดภัยจากอัคคีภัย นอกจากนี้สีฟ้ายังให้ความรู้สึกน่าพักผ่อนในห้องนอนเด็ก แต่ถ้าต้องการหลีกเลี่ยงความซ้ำซากจำเจ ลองใช้สีน้ำเงินและสีขาว จะให้ความรู้สึกสดชื่นขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในห้องนอน

สีน้ำเงินมีเฉดสีต่าง ๆ มากมาย ตั้งแต่สีท้องฟ้าจนถึงสีเทอร์คอยส์ทั้งหมดเป็นสีโทนเย็น แต่ไม่ได้ให้ความรู้สึกหวานเย็น ควรเลือกใช้สีน้ำเงินให้ถูกเฉด โดยการทดลองใช้ในสถานที่และในเวลาต่าง ๆ กัน สีน้ำเงินบางเฉดอาจให้ความรู้สึกสดชื่นมากกว่าหนาวเย็น

น้ำเงินและส้ม

การใช้คู่นี้ต้องมีความเชื่อมั่นในพลังสี และควรระมัดระวังเรื่องการใช้ เพราะสีส้มให้ความอบอุ่นจนถึงร้อน คู่นี้เหมาะกับการใช้ในห้องเด็กและห้องนั่งเล่น เนื่องจากให้บรรยากาศที่สดใสและอบอุ่น ด้วยการใช้สีส้มเฉพาะที่ เช่น หมอน หรือของตกแต่งชิ้นเล็ก ๆ หรือเจ็องสีส้มให้อ่อนลง

น้ำเงินและขาว

เป็นคู่สีคลาสสิกที่ใช้กันทั่วไปและมีประสิทธิภาพมาก เมื่ออยู่ในแสงธรรมชาติและใช้ร่วมกับงานไม้ต่าง ๆ เพื่อสร้างเรื่องราวความเป็นจริงให้กับคูสี (เนื่องจากสีน้ำเงิน-ขาวให้ความรู้สึกเหมือนผืน) เมื่อใช้คู่นี้จึงไม่ควรเลือกสีขาวเฉดเข้มอย่างสีขาวอมม่วง เพราะสีขาวจะกลายเป็นสีม่วงเทา แต่ควรใช้สีขาวบริสุทธิ์ หรือสีขาวเงาเหลือง

น้ำเงินกับเขียว

คู่นี้ให้ความรู้สึกร่าเริง ได้รับความนิยมนมาในรอบ ๑๐ ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะในงานแฟชั่น และเนื่องจากสีน้ำเงินเป็นสีขั้นที่ ๑ จึงควรใช้สีเขียวน้อยกว่าสีน้ำเงิน

สีม่วง คนที่ชอบสีม่วงเป็นคนอ่อนไหว ใจอ่อน ง่าย ไม่มั่นคง มีจินตนาการสูง ช่างฝัน มีความทะนงตัวสูง

สีม่วงเป็นสีที่แข็งแรง ทำให้เกิดปฏิกิริยาที่รุนแรง แม้เจ็ดด้วยสีขาวเป็นสีม่วงอ่อนก็ยังสามารถมีผลต่อบรรยากาศโดยรวมได้มาก ในสมัยโรมัน บุคคลชั้นสูงเท่านั้นจึงจะมีสิทธิสวมใส่ชุดสีม่วง ในแง่ของการบำบัดด้วยอัญมณี อะมิทิส ซึ่งเป็นหินสีม่วงถูกนำมาใช้เพื่อสร้างความรู้สึกสงบให้คนป่วย

ห้องที่เหมาะสมกับการใช้สีม่วงคือ ห้องนอน ห้องทำงาน สีม่วงเป็นสีที่เข้มข้น จึงเหมาะสมกับงานสมัยใหม่ เช่น ใช้เป็นฉากหรือทาบผนังห้องด้านใดด้านหนึ่ง เป็นสีของโซฟาหรือระบายที่ขอบวงกบหน้าต่าง-ประตู แล้วใช้สีม่วงอ่อนทาที่บานประตูหน้าต่าง เป็นต้น

มีม่วงเป็นสีที่สง่าผ่าเผยและภูมิฐาน สีม่วงในเฉดสีอ่อนให้ความรู้สึกสบายใจและสงบ ถ้าใช้สีม่วงเข้มในห้องที่มีเนื้อที่กว้างจะทำให้การโฟกัสของสายตายากขึ้นและทำให้สายตาตาล้าได้ง่าย แต่คุณสมบัตินี้ก็ช่วยส่งเสริมงานศิลปะได้เด่นชัดขึ้น

หากคลังโคลี่สีม่วงอาจทาสีม่วงทั้งห้องก็ได้ แต่ถ้าใช้สีน้ำมันความเงาของสีจะทำให้ห้องกระดากระต่าง ควรลองทาสีดูก่อนหรือเลือกสีม่วงอ่อน (ลาเวนเดอร์) หรือผสมขาวเล็กน้อย เพื่อลดความเครียดของสีม่วงลง

ม่วงกับเหลือง

เป็นคู่สีตรงข้ามในวงจรถ้าสามารถเกือกลกันได้ดี แต่สีเหลืองจะให้ความสว่างมากกว่า จึงควรใช้บริเวณที่ต้องการเน้นหรือให้สว่าง เช่น บริเวณจุดเด่นของห้องหรือบันไดบ้าน ถ้าใช้คู่สีนี้ไม่ถูกวิธีอาจทำให้ดูไม่สวยงาม ซึ่งโดยทั่วไปจะมีหลักในการใช้คือ

ใช้สีม่วง-เหลืองในอัตราส่วน ๘๐:๒๐ เช่น ห้องสีม่วงแล้วเน้นสีเหลืองที่โซฟาและตามขอบประตู-หน้าต่างเล็กน้อย เป็นต้น

ลดความสดของทั้งสองสีลง เช่น สีม่วงพาสเทล-สีเหลืองพาสเทล

ม่วงกับชมพู

เป็นสีที่อยู่ด้วยกันอย่างมีชีวิตชีวา ให้ความอบอุ่น และเยือกเย็นในเวลาเดียวกัน เหมาะกับห้องน้ำ-ห้องนอน หรือคนที่ชอบแพชชั่น

ม่วงกับครีม

เหมาะกับการตกแต่งในสไตล์เก่า ควรเลือกสีครีมเป็นวัสดุที่มีเนื้อสีธรรมชาติ เช่น ไม้ปืขทำสีธรรมชาติ คู่กับผนังม่วงอ่อนหรือม่วงเข้ม เป็นต้น

สีเขียว เป็นสีที่มีอยู่ในธรรมชาติ เป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ของชีวิต ความสมดุล และกลมกลืนนิยมใช้ในการตกแต่งภายใน เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นธรรมชาติ ในทางจิตวิทยา สีเขียวให้ความรู้สึกผ่อนคลายทางสายตาและจิตใจ จึงเหมาะกับการตกแต่งห้องนอน ห้องสมุดหรือห้องอ่านหนังสือ และห้องทำงาน

ปัจจุบันสีเขียวหลากหลายเฉดถูกนำมาใช้ให้เกิดความประทับใจในพื้นที่ต่าง ๆ เช่น โถงบันได ห้องโถง แดดอ่อน ๆ ตอนเช้าจะช่วยขับให้ห้องที่ใช้สีเขียวอ่อนดูสว่างสดใส

สร้างความรู้สึกสดชื่น เกิดการพักผ่อนที่ดี สีเขียวทุกเฉดจะให้อารมณ์ของการผ่อนคลาย สีเขียวเสจ (พันธุ์ไม้พวกสะระแหน่) เขียวมะกอก และเขียวมอส เป็นสีเขียวที่ให้ความรู้สึกเป็นธรรมชาติ ในขณะที่สีเขียวเข้มให้ลักษณะเป็นทางการ ห้องเด็กหรือวัยรุ่นน่าจะเลือกใช้สีเขียวมะนาวได้ แต่ไม่ควรเลือกเสื้อผ้าสีเขียวมะนาว เพราะจะดูโอเวอร์

เขียวกับม่วง เป็นคู่สีที่น่าสนใจมาก แต่ควรใช้ในพื้นที่เล็กๆ เพราะสีม่วงเป็นสีที่ควบคุมได้ยาก ถ้าเลือกเฉดผิด คู่สีนี้จะไม่สวย ลองเลือกใช้สีม่วงชมพูกับเขียวใบตอง หรือสีม่วงเม็ดมะปรางกับสีเขียวมอส หรือเขียวมะกอก เป็นต้น และควรมีสีกลางเป็นสีน้ำตาล เพื่อลดการตัดกันอย่างรุนแรงของสี

เขียวกับเหลือง คู่สีสดใสที่ให้ความรู้สึกเป็นกันเองหากเป็นสีเขียวมะนาว-เหลือง ส่วนสีเขียวเข้ม-เหลือง จะให้บรรยากาศอบอุ่น

สีครีม

สีครีมเป็นสีที่ใกล้ชิดสีขาวที่สุด ให้ความรู้สึกอบอุ่นอย่างทีสีขาวให้ไม่ได้ สีครีมเกิดจากการใช้สีเหลืองหรือส้มผสมลงไปนสีขาวยิ่งเล็กน้อย การใช้สีครีมคู่กับสีธรรมชาติหรือของที่มีสีธรรมชาติ จะทำให้เกิดความลึกซึ้งมากขึ้นห้องสีครีมมักให้แสงสีทองที่สร้างบรรยากาศและอารมณ์มีความหรูหรา ไม่ล้ำสมัย ให้ความนุ่มนวล และความรู้สึกผ่อนคลาย สงบ เกิดอารมณ์ที่ดี สามารถใช้เป็นสีหลักหรือตกแต่งในส่วนอื่นๆ ของห้องก็ได้ สีครีมที่เข้ากับสีตัดกันมากๆ เช่น สีดำ เขียวเข้ม น้ำเงินเข้ม เหมาะกับงานตกแต่งอาคารภายนอก

ครีมกับแดง เมื่อเราใช้สีครีมเป็นสีหลักของห้อง สีแดงจะช่วยให้เกิดความหนักแน่น ดูเป็นทางการ และหรูหรา ถ้าใช้สีครีมในวรรณะร้อนคู่กับสีแดงจะดูดีกว่าสีขาว-แดง ทั้งยังเหมาะใช้เป็นสีประดับ เช่น สิ่งทอต่างๆ พรมปูพื้น ดอกไม้ และวัตถุโบราณ เป็นต้น

ครีมกับเขียว สีเขียวเมื่ออยู่คู่กับสีครีมจะดูมันคง นุ่มนวล และไม่ตัดกันมากเหมือนสีเขียว-ขาว สีเขียวที่ใช้กับสีครีมได้ดีคือ เขียวอ่อนเขียวเข้ม(ไม่ใช่เขียวสด) เช่น สีเขียวมะกอกหรือเขียวขี้ม้า เป็นต้น

ครีมเหลือง นิยมใช้กันมากในห้องรับแขก เพราะสีทั้งสองให้ความอบอุ่นจนถึงร้อน สีเหลือง บางสีจะขมสีครีมจนทำให้สีเหลืองดูสดเกินจริงจึงควรหลีกเลี่ยงการใช้สีเหลืองเปลือกมะนาว แต่เลือกสีเหลืองเนยแทน รวมทั้งเพิ่มดอกไม้ เครื่องตกแต่งสีเข้มอื่นๆ เล็กน้อยเพื่อลดความเจิดจ้าของสีลง

สีน้ำตาล

สีน้ำตาลเป็นสีธรรมชาติของเนื้อไม้ ก้อนหิน และผืนดิน สีน้ำตาลจึงมีเฉดสี มากมาย เช่น สีของผลไม้เปลือกแข็ง สีใบไม้แห้ง ซึ่งมีคุณสมบัติเด่น คือ ให้ความสวยงามและอบอุ่นในเวลาเดียวกัน ฉะนั้นจึงแทบจะไม่มีห้องใดที่ไม่เหมาะกับกลุ่มสีนี้ สีน้ำตาลนิยมใช้กับผ้าบุเฟอร์นิเจอร์ และจะดูดีหากใช้คู่กับสีเข้ม เช่น สีม่วงและสีทอง

สีน้ำตาลนิยมใช้ตกแต่งมาแต่โบราณกาล เป็นสีมาตรฐานที่ไม่ซับซ้อนให้ทั้งความหรูหราและธรรมดาในบางครั้ง ดังนั้นการตัดสินใจใช้สีน้ำตาลจึงควรระวัง เพราะอาจทำให้ห้องดูเชยหรือทันสมัยได้ ขึ้นอยู่กับแหล่งของแรงบันดาลใจ และไม่ใช้สีน้ำตาลบนผนังมากเกินไปจนอึดอัด

แต่ควรใช้สีน้ำตาลเป็นส่วนเสริม เช่น โครงเก้าอี้ กรอบรูป กรอบประตู-หน้าต่าง แทนการใช้เป็นโทนสีหลัก เช่น สีของผนัง และเนื่องจากเป็นสีธรรมชาติควรพิจารณาเลือกใช้วัสดุที่มีผิวสัมผัสต่างกัน เช่น ขรุขระคู่กับเรียบ หินขัดกับกรวด เพื่อช่วยให้การตกแต่งมีความน่าสนใจมากขึ้น

น้ำตาลกับทอง สีน้ำตาลเข้ากันได้ดีกับสีทอง ซึ่งมีพื้นฐานมาจากสีเหลือง แต่สีน้ำตาลไม่ได้อยู่ในสเปกตรัมของแสง จึงไม่ให้อารมณ์อะไรมากนักจึงควรใช้คู่กับสีสดหรือสีที่สว่างมาก ๆ เช่น ครีม ขาว หรือสีโลหะ หากใช้สีน้ำตาลเป็นฉากหลังจะทำให้สีทองที่กรอบรูปเชิงเทียนหรือลูกบิดประตู มีความสดใสมากขึ้น

น้ำตาลกับครีม นิยมใช้สีครีมเพื่อลดความเข้มของสีน้ำตาลลง ทำให้ห้องดูอ่อนโยนและอบอุ่น ไม่ตัดกันรุนแรงเหมือนกับคู่น้ำตาล-ขาว สีครีมบางสีมีพื้นฐานจากสีน้ำตาล (ผสมสีขาวมากๆ ให้เจือจาง) จึงควรใช้คู่กับสีน้ำตาล (อมชมพู) หรือสีโกโก้ โดยใช้เป็นผ้าห่มเบาะม่าน หรือของตกแต่ง

น้ำตาลกับครีม เป็นคู่สีที่เข้ากันได้ดี แต่ควรเลือกสีเขียวที่ค่อนข้างไปทางสีโทนร้อน เช่น น้ำตาลช็อกโกแลต-เขียวมะกอก หรือสีเขียวที่สว่าง เช่น สีน้ำตาล-เขียวพาสเทล

สีขาว

คนที่ชอบสีขาวเป็นคนที่มีความเพียงพอในตัวเอง ยุติธรรม มีความหวัง และมีความสมดุล ไม่มีสีใด ๆ ในวงจรสีที่ผสมกันแล้วได้สีขาว แต่สีขาวสามารถนำไปผสมกับสีอื่น ๆ ได้ดี ทำให้สีต่าง ๆ แดกขยายเฉดสีออกไปอย่างมากตามปริมาณของสีขาวที่เข้าไปผสมหรือที่นิยมเรียกว่า “สีพาสเทล” (Pastel)

สีขาวช่วยสร้างสเปซหรือพื้นที่ว่างให้กับบ้าน หรือห้องจึงทำให้ได้ความรู้สึกโปร่งโล่ง น่าสบาย ทำให้ห้องเล็กๆ ดูกว้างขวางขึ้น ทั้งยังเปรียบเสมือนฉากรับแสงที่ดี ทำให้บ้านหรือห้องนั้น ๆ มีมิติและบรรยากาศที่แปรเปลี่ยนไปตลอดเวลา

หากกำหนดให้สีขาวเป็นสีของผนัง เพดาน ก็จะสามารถเลือกรายละเอียดต่างๆ อาทิ รูปภาพบนผนังหรือของตกแต่งที่ให้สีสันหลากหลาย สวยงาม วิธีนี้เป็นวิธีที่ง่ายและสะดวก เพราะถ้าหากเบื่อสีเดิม ๆ ก็สามารถเปลี่ยนของตกแต่งสีอื่น ๆ เข้าไปแทนได้

สีขาวเปรียบเสมือนอากาศที่บริสุทธิ์ ความเรียบง่าย และสุขอนามัยที่ดี ในอาคารที่โชว์คาน ถ้านำสีขาวมาใช้จะช่วยให้สถาปัตยกรรมดูเด่นยิ่งขึ้น โดยทั่วไปมักนิยมใช้สีขาวเพื่อเบรกสีที่แรงกว่าให้ลดความโดดเด่นลง

๕.๓ ประเภทอุตสาหกรรมเคหะสิ่งทอ

๕.๓.๑ อุตสาหกรรมพรม

เคหะสิ่งทอเพื่อจำหน่ายในประเทศและเป็นสิ่งค้าส่งออก ประกอบด้วย

- พรม (Carpets)
- ผ้าม่าน (Curtains)
- ผ้าห่ม (Blankets)

- ผ้าใช้ในห้องนอน (Table Linen)
- ผ้าใช้บนโต๊ะอาหาร (Table Linen)
- ผ้าใช้ในห้องน้ำและห้องครัว (Toilet and Kitchen Linen)

พรม (Carpets) อุตสาหกรรมพรมเริ่มผลิตในประเทศเมื่อประมาณ ๓๐ ปีที่ผ่านมา ดำเนินการโดยนักลงทุนชาวฮ่องกง ซึ่งในระยะแรกพรมจะเป็นสินค้าค่อนข้างใหม่สำหรับประเทศไทยและมีราคาสูง เพราะต้องนำเข้าวัตถุดิบประเภทเส้นใย คือ ขนสัตว์ หรือ เส้นใยสังเคราะห์ รวมถึงการดูแลรักษาค่อนข้างยาก ตลาดจึงแคบต่อมารัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการผลิตในประเทศ เพื่อทดแทนนำเข้าอุตสาหกรรมพรมจึงขยายตัวมาเป็นลำดับ และจากผลิตเพื่อทดแทนนำเข้าเป็นการผลิตเพื่อส่งออกด้วย

ผู้ผลิตพรมได้พัฒนาการผลิต โดยเน้นด้านคุณภาพ การดูแลรักษาที่ง่ายขึ้น และราคาเหมาะสมสำหรับผู้บริโภคระดับต่าง ๆ เช่น การใช้วัตถุดิบใหม่ ๆ คั้นเส้นใยสังเคราะห์แทนขนสัตว์ เพื่อลดต้นทุนการผลิต รูปแบบมีความหลากหลายขึ้น พรมที่ผลิตได้ส่วนใหญ่จะส่งเป็นสินค้าออก โดยเฉพาะพรมทอมือที่มีลวดลายสวยงามเป็นพิเศษ จะเป็นที่ต้องการมากของตลาดระดับสูง

แบบพรมในมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมมีสองแบบคือ

๑. แบบตัด (Cut Pile)
๒. แบบห่วง (Loop pile)

ประวัติของพรม

พรม คือ สิ่งทอที่ทอแบบห่วง พรมเป็นที่รู้จักของชาวยุโรปโดยแขกมัวร์ใน สเปนนำเข้าไปในศตวรรษที่ ๑๐ พอถึงศตวรรษที่ ๑๗ การค้าขายเปิดกว้าง จึงนิยมพรมเปอร์เซียในภาษาอังกฤษเขียนว่า carpet และ rugs ซึ่งหมายความว่าพรมทั้งคู่แต่มีการกำหนดความแตกต่างกันเช่น carpet ขนาดใหญ่กว่า ใช้พื้นที่ห้อง rugs ใช้ปูพื้นเตา พื้นเตียง เป็นต้น ขนาดโดยทั่วไปคือ กว้าง ๑๒ ฟุต หรือ ๑๕ ฟุต เป็นบางทีในปัจจุบันยังไม่มีข้อสรุปที่แน่ชัดว่าพรมผืนแรกในโลกนั้นเกิดขึ้นที่ใด อาจจะเป็นในมองโกเลีย หรือเทริกิสสถานเมื่อ ๒๐๐๐ ปีก่อนคริสกาล แต่เราพบว่าการพัฒนาและค้นคว้าเทคนิคการทอพรม เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชนเผ่าต่าง ๆ ในทะเลทราย ที่อาศัยอยู่ในกระโจม พรมถูกใช้เป็นผ้าปูพื้น ผ้าห่ม กำแพงและประตู

ในอดีตนักวิจัยชาวยุโรปได้เผยแพร่หลักฐานว่าอียิปต์และอัสซัลเรียอาจเป็นต้นกำเนิดของการทอพรมแห่งแรกของโลก ซึ่งปรากฏหลักฐานเป็นพรมยุคแรก ๆ ที่มีรูปแบบเรียบง่าย ลวดลายเป็นรูปเรขาคณิต แต่ถึงอย่างไรก็ยังไม่สามารถกำหนดยุคสมัยที่แน่ชัดได้ว่าพรมผืนแรกของโลกเกิดขึ้นเมื่อใด ในอิหร่านประเทศที่มีจิตวิญญาณผูกพันกับพรมมากเป็นพิเศษ ได้มีแบบแผนศิลปะการทอพรมเฉพาะตัวที่เรียกว่า “Pazirik” เรื่องราวของประวัติศาสตร์การทอพรมมักเกี่ยวข้องกับตำนานท้องถิ่นซึ่งได้ปรากฏในศิลปะแขนงอื่น ๆ ด้วยแต่ไม่มากเท่ากับในเรื่องเกี่ยวกับการทอ การค้นพบทางโบราณคดีของนักโบราณคดีรุ่นหลัง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้นพบของ Rodenko นักโบราณคดีชาวรัสเซีย ได้ค้นพบพรมที่เก่าแก่ที่สุดในภูเขาแม่น้ำแฉังทำให้ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับต้นกำเนิดการทอทั้งหมดเปลี่ยนไป

จากที่เคยเชื่อว่าบริเวณ Nile coasts และ Dajleh และแม่น้ำ Forat เป็นต้นกำเนิดของการทอกลีบ กลายเป็นใจกลางเอเชีย ซึ่งอยู่ห่างจากประเทศมองโกเลีย ๘๐ กิโลเมตร ที่นั่นมีหมู่บ้านที่เรียกว่า “Pazirik” ซึ่งเป็นหมู่บ้านของชนเผ่าเร่ร่อนตั้งถิ่นฐานเป็นกระโจมและใช้ผ้าเป็นพาดหะ พรมผืนนี้เก่าแก่ ถึง ๒๕๐๐ ปีมาแล้ว

มีขนาด ๒๐๐ x ๑๘๓ cm (๖'๖" x ๖'๐") และมี ๓๖๐๐ ปมต่อ ๑ ตารางเมตร ทอด้วยสีน้ำตาลทองแดง และเขียวอ่อน ลวดลายของขอบเป็นของสมัยเปอร์เซียและ Achamenian ตรงกลางมีรูปดาวแฉก ๔ รูป ซึ่งเหมือนกับที่ค้นพบใน Lorestan จนถึงปี ๑๘๐๐ พรมยังคงทอด้วยมือทั้งหมด ความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคได้เพิ่มขึ้นจากการค้าขายระหว่างเอเชียกลาง กับยุโรปในปี ๑๘๓๙ นักลงทุนชาวสก๊อต James Templeton ได้พัฒนาเครื่องจักรสำหรับทอพรมแบบ เอเชียขึ้น วัสดุที่ใช้ในการทอพรมหนึ่งปีหลังจากนั้น นักลงทุนชาวอเมริกัน Erastus Bigelow ประสบความสำเร็จในการสร้างเครื่องจักรทอพรมเอเชียที่สมบูรณ์แบบ ทำให้พรมเปลี่ยนจากการใช้พรม rugs มาเป็นพรมที่ใช้ปูพื้นแบบเต็มพื้นที่หรือ carpet แทน

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม แบ่งพรมออกเป็น ๓ ชนิดคือ

๑. พรมขนแกะ
๒. พรมฝ้าย
๓. พรมใยประดิษฐ์

ประเภทของพรมแบ่งตามลักษณะการผลิตสามารถจำแนกได้เป็น ๓ ประเภท คือ

๑. พรมทอเครื่อง หมายถึง พรมที่ผลิตจากเครื่องจักรใช้แรงงาน เครื่องจักรในการทอ สร้างลวดลาย มีการออกแบบ สี สัน รูปแบบ และขนาดได้ตามต้องการ แต่กับ ลวดลายแล้วต้องยอมรับว่ามีข้อจำกัดมากกว่าพรมทอมือ

๒. พรมทอมือ หมายถึง พรมที่ผลิตขึ้นโดยใช้แรงงานคนจริง ๆ อาศัย ความประณีตบรรจงมาก สวยงาม คุณภาพสูง แต่ราคาอาจจะแพงกว่าชนิดอื่นๆ เพราะสามารถทำ ลวดลายต่างได้ไม่จำกัด เช่น พรมทอมือของเปอร์เซีย (Hand Tufted)

๓. พรมอัด หมายถึง พรมที่เกิดขึ้นจากความก้าวหน้าทาง วิทยาศาสตร์ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “พรมสังเคราะห์” เพราะใช้ใยสังเคราะห์มาทำโดยใช้เครื่องอัดให้ เรียบแน่นออกมาเป็นแผ่นตรง แต่จุดด้อยของพรมอัดคือส่วนใหญ่จะเป็นสีพื้นแต่จุดด้อยก็คือราคาถูก พรมอัดมีแบบเรียบและแบบลูกฟูกมีหลายขนาดให้เลือกทั้งหมดและบางตามความต้องการของผู้เลือกใช้

ขนาดของพรมในท้องตลาดที่ผลิตจํานวนมี ๒ ลักษณะคือ

๑. ขนาดของพรมอัด มีหน้ากว้างตั้งแต่ ๓ ฟุต ไปจนถึง ๑๐ ฟุต ขึ้นอยู่กับ การใช้งานแต่ละพื้นที่แต่ละห้องที่ต้องการตกแต่งด้วยพรม

๒. ขนาดของพรมทอมือ สามารถแบ่งออกได้ ๙ ขนาด ดังนี้

๑. ๒^๐/_๒ x ๔ ฟุต
๒. ๓ x ๕ ฟุต

๓. ๔ x ๖ ฟุต
๔. $\frac{๔}{๒} \times ๗$ ฟุต
๕. ๕ x ๘ ฟุต
๖. ๖ x ๙ ฟุต
๗. ๗ x ๑๐ ฟุต
๘. ๘ x ๑๑ ฟุต
๙. ขนาดพิเศษ (size to order)

หมายเหตุ : ขนาดของพรมทอมือเมื่อทอเสร็จจะเกิน ๒ นิ้ว

ขนาดของพรม

พรมที่ทอในอินเดีย ปากีสถาน และจีนมักจะอ้างอิงเป็นนิ้วฟุต ขนาดที่ใช้

โดยทั่วไปได้แก่

๒' x ๓' ๖' x ๙' ๑๒' x ๑๕'

๒' ๖" x ๔' ๘' x ๑๐' ๑๒' x ๑๘'

๓' x ๕' ๙' x ๑๒'

๔' x ๖' ๑๐' x ๑๔'

ในอิหร่าน ตุรกี และอาฟกานิสถานจะวัดเป็นระบบเมตริก

สองขนาดที่นิยมใช้ : ๒m x ๓m (๖'๗" x ๙'๑๐") ๓m x ๔m (๙'๑๐" x ๑๓'๑")

ขนาดอื่น ๆ ที่นิยมใช้ : ๓'๖" x ๕' ๘' x ๑๑' ๕' x ๖'๖" ๑๑' x ๑๕'

ขนาดของห้องต่อพรมที่เหมาะสมได้แก่

ขนาดห้อง	ขนาดใหญ่ที่สุด
๔' x ๖'	๓' x ๕'
๖' x ๙'	๕' x ๘'
๘' x ๑๐'	๖' x ๙'
๑๐' x ๑๒'	๘' x ๑๐'
๑๒' x ๑๕'	๙' x ๑๒'
๑๕' x ๑๕'	๑๐' x ๑๒'
๑๕' x ๒๐'	๑๐' x ๑๕'
๑๖' x ๒๐'	๑๒' x ๑๕'
๑๒' x ๒๐'	๑๕' x ๒๕'
๑๓' x ๒๐'	๑๘' x ๒๕'
๓' x ๑๐'	๓'๖" x ๙'
๓' x ๑๖'	๒'๖" x ๑๔'
๕' x ๑๖'	๔' x ๑๔'
๘' x ๒๐'	๖' x ๑๘'

วัสดุที่ใช้ทอพรอม

ขนสัตว์และขนสัตว์ผสม ขอสัตว์มีความคุณสมบัติทนทาน ย่อมได้ง่าย และสวยงามมาก เมื่อผสมกับใยสังเคราะห์ขนสัตว์จะยิ่งทนทานขึ้น นิยมใช้มากในพรอมสมัยใหม่
ขนแพะ ใช้ทำพรอมกำมะหยี่ที่มีราคาแพงกว่าฝ้าย มีการแบ่งเกรดเป็น ๔๑,๔๘,๒๘, ชั้นและดับเบิล

ขนแกะ ขนแกะจัดแบ่งคุณสมบัติเป็น ๓ ชั้น

๑. ขนชั้นนอก
๒. ขนชั้นใน
๓. ขนชั้นใน

ความเครียดของขนแกะเป็น ๑/๓ ของความยาวมากกว่าฝ้ายทำให้การปั่นเป็นเส้นด้ายทำให้ยากลำบาก เพราะวัตถุดิบมีความสปริงตัวสูง ขนแกะมีไขมัน โปรเตสเซียมและเหงื่อโคลของสัตว์ปะปนอยู่ จึงต้องผ่านกรรมวิธีการกำจัดส่วนเกินออก ขนแกะมีราคาสูงคือขนสีอ่อน ซึ่งจะทำให้ยอมได้ง่าย การที่ขนจะยอมติดสีหรือไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งสามประการ

๑. ระดับของไขมันในขน
๒. สีดั้งเดิมของขนแกะ
๓. ความหนayingเส้นบางขนยิ่งยอมสีได้ง่าย

ชนิดของขนสัตว์

๑. ขนสัตว์ที่ตัดในฤดูใบไม้ผลิ จะเป็นคนที่คุณภาพดีที่สุด
๒. ขนสัตว์ฤดูใบไม้ร่วง พรอมที่ทอจากขนสัตว์ชนิดนี้จะหยาบไม่สวย

ในลอน เป็นใยสังเคราะห์ที่นิยมใช้มากที่สุดในการทอพรอม ย่อมและพิมพ์ได้ง่ายและสวยงาม แต่จะด่างได้ง่าย

โพลีเอทิลีน มีคุณสมบัติไม่ติดน้ำแต่ราคาถูกยอมเสียกส่วนใหญ่นิยมใช้ในผลิตภัณฑ์สาดิตเท่านั้น

โพลีเอสเตอร์ เป็นวัสดุราคาถูกที่คุณภาพพอใช้ได้ เริ่มใช้กันเมื่อปี ๒๐๐๐ ขณะที่ราคาวัตถุดิบสูงขึ้นมีคุณสมบัติไม่ต่างเพราะไม่ดูดน้ำ

ฝ้าย ในสมัยก่อนพรอมเบอร์เซียจะทอจากขนสัตว์ทั้งหมดแต่ปัจจุบันใช้ฝ้ายมากกว่าเส้นใยของฝ้ายแข็งแรงกว่าขนสัตว์และทนต่อแรงดึง แต่ใช้ทำเป็นพรอมกำมะหยี่ไม่ได้

ไหม ใช้เป็นด้ายยืนในพรอมผืนเล็ก แต่บางครั้งใช้เป็นส่วนตกแต่งในพรอมฝ้ายและขนสัตว์ พรอมที่ทอจากไหมทั้งผืนไม่ค่อยได้รับความนิยมยกเว้นแต่ใช้เป็นเครื่องประดับผนังและโต๊ะ ไหมมีหลายเกรด

๑. ไหมดิบ
๒. เศษไหม
๓. ไหมปั่นมือ

๔. เส้นไหมที่ผ่ากระบวนการต่าง ๆ แล้ว เเปอร์เซ็นการใช้ไหมในพรมคือ

Warp : ๑๒ to ๒๐ percent

Weft : ๑๐ to ๑๘ percent

Pile : ๕๐ to ๗๐ percent

แต่ถึงอย่างไรก็ต้องคำนึงถึงกฎทั่ว ๆ ไปคือน้ำหนักของด้ายยืน

๑๕% ด้ายพุ่ง ๑๕% และที่เหลือคือขนปุยของพรม

ด้าย เป็นวัสดุที่สำคัญที่สุดในการทอพรม ด้ายปั่นจากฝ้ายจะ

คุณภาพดีกว่าด้ายขนสัตว์เพราะมีไม่คืนตัวและไม่เกิดรอยย่น ด้ายซึ่งมีหลายเกรดแต่ด้ายปั่นมือจะคุณภาพดีกว่าด้ายปั่นเครื่อง

ตารางที่ ๕.๑ เบอร์ด้าย

Number (thickness) Of carpet pile	Wale-Counting In sq. dm.	Wale-counting In knot ๖.๕
๕.๒	๓๘ X ๓๘	๒๕ X ๒๕
๖.๒	๔๖ X ๔๖	๓๐ X ๓๐
๗.๒	๕๓ X ๕๓	๓๕ X ๓๕
๘.๒	๖๑ X ๖๑	๔๐ X ๔๐
๑๐.๒	๖๙ X ๖๙	๔๕ X ๔๕
๑๒.๒	๗๗ X ๗๗	๕๐ X ๕๐
๑๖.๒	๘๔ X ๘๔	๕๕ X ๕๕
๓๐/๓/๑๖.๒	๙๒ X ๙๒	๖๐ X ๖๐
๓๒/๓/๒๖.๒	๑๐๐ X ๑๐๐	๖๕ X ๖๕

วิธีการผลิต

๑. การทอมือ การทอขนปุย ๆ ของพรมทำโดยวิธีการทอโดยการสอดเส้นด้ายพุ่งเข้าไปมัดหรือเกี่ยวพันกับเส้นยืนรอบข้าง จึงเกิดปุ่มปมขึ้นที่ผิวพรม จากนั้น จึงสอดเส้นด้ายพุ่งปิดทับหลังจากทำปมครบ ๑ แถว แล้วจึงนำพรมที่ทอเสร็จไปตัดแต่งขน ทุก ๆ ห่วงถูกทอด้วยมือในพรม ๑ ผืนประกอบด้วย ๒๕ ถึง ๑๐๐๐ กว่าห่วงต่อตารางนิ้ว ช่างผู้ชำนาญงานสามารถมัดปมได้ ๑๐ วินาทีต่อ ๑ ปม หรือ ๖ ห่วงต่อนาที การทอพรมที่มีความหนาแน่นของห่วงมาก ๆ จึงใช้เวลานับปีและจะเห็นช่างทอ ๒ ถึง ๓ คนทำงานร่วมกันบนพรมผืนเดียวเพื่อร่นระยะเวลาการผลิต

๒. Tufted ทำโดยใช้เครื่อง Tufted และทำขนโดยการตัดหรือขนแบบห่วง ซึ่งจะให้ปริมาณงานที่มากกว่าการทอมือ

๓. Needle felt เป็นการทำพรมโดยใช้สารสังเคราะห์อัดฉีด ขึ้นรูปเป็นพรมตามต้องการใช้ในงานที่ต้องการความทนทานสูง

การเลือกพรมให้เข้ากับห้อง

พรมก็เป็นวัสดุแต่งห้องชนิดหนึ่งเหมือนกันที่จะต้องเลือกให้เหมาะสมกับสถานที่ในการเลือกแบบพรมในห้องต่าง ๆ อาจดูจากความเรียบง่ายไว้ก่อนคือแบบลายและสีสันของพรมควรดูกลมกลืนกับเฟอร์นิเจอร์และอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่นผ้าปูม่าน รูปภาพประดับฝาผนัง ซึ่งเป็นการเลือกพรมให้มีสไตล์เดียวกันกับการตกแต่งและโทนสีของห้องนั่นเอง ดังนั้น สิ่งที่ต้องคำนึงถึงการเลือกพรมควรพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ คือ

๑. รูปแบบการใช้งาน รูปแบบการใช้งานตัวกำหนดคุณสมบัติด้านความทนทานของพรม ถ้าพื้นที่ที่ต้องการจะปูพรมเป็นส่วนที่ทั้งครอบครัวใช้งานร่วมกัน เช่น ห้องนั่งเล่น หรือห้องอาหาร พรมที่จะใช้ควรจะเป็นประเภทที่ทนทานเป็นพิเศษ และทำความสะอาดง่าย แต่ถ้าเป็นพรมที่ใช้ในห้องนอนหรือห้องรับแขกแบบทางการที่นาน ๆ จะมีโอกาสได้ใช้สักครั้ง ก็อาจจะซื้อพรมชนิดที่เส้นใยอ่อนนุ่ม เพื่อความรู้สึกนุ่มนวลสบายเท้ายามสัมผัสได้

๒. ไลฟ์สไตล์ของสมาชิกในบ้านไลฟ์สไตล์หรือกิจกรรมที่สมาชิกในบ้านทำ ส่งผลถึงการใช้งานของข้าวของในบ้านหลายอย่าง รวมถึงพรมปูพื้นลองนึกดูว่าระหว่างบ้านที่เต็มไปด้วยเด็ก ๆ มีการเลี้ยงสัตว์, ชอบเล่นกีฬา กับบ้านที่เจ้าของบ้านชอบอ่านหนังสือ ย่อมมีผลทำให้พรมปูพื้นสกปรกได้ไม่เท่ากัน ลองคิดว่าบ้านของคุณเป็นแบบไหน แล้วจึงค่อยตัดสินใจเลือกซื้อพรมมาใช้

๓. สภาพแวดล้อมของห้อง สภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดฝุ่นละอองหรือสิ่งสกปรก เช่น ใกล้ถนน ชอบเปิดหน้าต่างตลอดเวลา ฯลฯ สิ่งเหล่านี้มีผลต่อการตัดสินใจเรื่องความยากง่ายในการทำความสะอาด และสีของพรมที่จะใช้เพราะถ้าบ้านคุณแวดล้อมด้วยฝุ่นละอองพรมที่ไม่ควรเลือกใช้เลยคือ พรมสีเข้มที่ไม่มีลวดลาย (สีดำ, สีน้ำเงินหรือสีน้ำตาลเข้ม) และพรมสีอ่อนมาก ๆ (ขาว, ครีม, หรือพาสเทล) เพราะเป็นสีที่เน้นให้เห็นรอยเปื้อน และการเกาะของฝุ่นละอองได้ชัดที่สุด

๔. ขนาดของห้อง ตามหลักการใช้สี สีอ่อนทำให้ห้องดูกว้างขึ้น เหมาะที่จะใช้กับห้องขนาดเล็ก ส่วนสีเข้มเน้นให้เห็นขนาดของห้องอย่างชัดเจน ไม่เหมาะจะใช้กับห้องที่รูปทรงไม่สมดุลหรือห้องที่ค่อนข้างแคบ จะยิ่งเน้นให้เห็นจุดด้อยมากยิ่งขึ้น

๕. การทำความสะอาด ปัญหาเรื่องการทำความสะอาดข้อนี้ต้องคิดให้หนักเพราะพรมปูพื้นเป็นส่วนที่เก็บฝุ่นละอองและความสกปรกไว้ค่อนข้างมาก ถ้าคุณไม่สามารถทำความสะอาดได้บ่อย ควรหลีกเลี่ยงพรมชนิดที่ทอแบบเท็กเจอร์ ซึ่งค่อนข้างเก็บฝุ่นและทำความสะอาดยาก ควรเลี่ยงไปใช้พรมชนิดพื้นผิวเรียบและมีลวดลายในตัว จะช่วยอำพรางรอยสกปรกได้ดีกว่า

คุณสมบัติของพรมที่ดีควรมีดังนี้

๑. พรมที่ดีต้องมีสีสดสวยทนทาน เนื่องจากสีของพรมถูกผสมเข้าไปในการผลิตด้วยวิธี Soution Dyed สีของพรมจึงถูกหลอมเข้าไปในเส้นใย ทำให้สีสวยทนทานตลอดอายุการใช้งาน

๒. ควรมีความทนทานต่อการเสียดสี พรมมีความทนทานต่อการเสียดสีของรองเท้าเป็นพิเศษ จึงเหมาะกับการใช้งานในสถานที่ที่มีผู้คนสัญจรไปมามาก ๆ

๓. ควรมีความทนทานต่อสิ่งเปรอะเปื้อน เส้นไหมของพรมเป็นเส้นใยที่ดูดซับความชื้นต่ำ ทำให้ทนต่อสิ่งเปรอะเปื้อนต่าง ๆ และไม่เกาะ หรือทำลายสภาพผิวของเส้นไหม

๔. พรมที่ดีควรมีไฟฟ้าสถิตต่ำ เป็นพรมที่ดูดซับสิ่งสกปรกได้ยาก เนื่องจากมีระดับไฟฟ้าสถิตต่ำจึงสามารถใช้กับห้องที่มีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาก ๆ

๕. พรมที่ดีจะต้องมีการบำรุงรักษา คือ เป็นพรมซึ่งง่ายต่อการบำรุงรักษา ควรใช้เครื่องดูดฝุ่นทำความสะอาดเป็นประจำ หากมีรอยเปื้อนไม่ว่าจะเป็นกาแฟ, หมึก, ไอศกรีม ต้องทำความสะอาดทันที โดยใช้ผ้าสะอาดชุบน้ำหมาด ๆ ซับออก

บทสรุปพรม (Carpets)

พรมเป็นอุตสาหกรรมที่เริ่มผลิตในประเทศไทยเมื่อประมาณ ๓๐ ปีที่ผ่านมาดำเนินการโดยนักลงทุนชาวฮ่องกง ซึ่งในระยะแรกพรมจะเป็นสินค้าค่อนข้างใหม่สำหรับประเทศไทยและมีราคาสูง เพราะต้องนำเข้าวัตถุดิบประเภทเส้นใย คือ ขนสัตว์ หรือเส้นใยสังเคราะห์ รวมทั้งการดูแลรักษาค่อนข้างยาก ตลาดจึงแคบต่อมารัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการผลิตในประเทศเพื่อทดแทนนำเข้า อุตสาหกรรมพรมจึงขยายตัวมาเป็นลำดับ และจากผลผลิตเพื่อทดแทนนำเข้าเป็นการผลิตเพื่อส่งออกด้วย ผู้ผลิตพรมได้พัฒนาการผลิต โดยเน้นด้านคุณภาพ การดูแลรักษาที่ง่ายขึ้นและราคาเหมาะสมสำหรับผู้บริโภคระดับต่าง ๆ เช่น การใช้วัตถุดิบใหม่ ๆ คือเส้นใยสังเคราะห์แทนขนสัตว์เพื่อลดต้นทุนการผลิต รูปแบบที่ความหลากหลายขึ้นพรมที่ผลิตได้ส่วนใหญ่จะส่งเป็นสินค้าออก โดยเฉพาะพรมทอมือที่มีลวดลายสวยงามเป็นพิเศษ จะเป็นที่ต้องการมากของตลาดระดับสูง โรงงานผลิตพรมในประเทศไทยที่จดทะเบียนกับกรมโรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรมจนถึงปี ๒๕๔๕ มีประมาณ ๓๕ ราย แยกเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ ๓ ราย มีกำลังการผลิตรวมทั้งสิ้นเป็นร้อยละ ๖๐ ของการผลิตรวมทั้งหมดของประเทศ คือ

๑. บริษัท คาร์เปทอินเตอร์เนชั่นแนล (ไทยแลนด์) จำกัด
๒. บริษัท อุตสาหกรรมพรมไทย จำกัด
๓. บริษัท แสบบิแพท อินดัสตรี (ประเทศไทย) จำกัด

๕.๓.๒ อุตสาหกรรมผ้าม่าน (Curtains)

ผ้าม่านเป็นผลิตภัณฑ์สิ่งทออีกชนิดหนึ่งที่ได้ได้รับความนิยมในการตกแต่งสถานที่ต่าง ๆ ในระยะที่ผ่านมาความต้องการผ้าม่าน ได้เพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของภาคการก่อสร้าง แม้ว่าปัจจุบันภาคการก่อสร้างจะซบเซา แต่คาดว่าแนวโน้มความต้องการคงจะไม่เปลี่ยนไปมากนัก

โรงงานผลิตผ้ามีประมาณ ๑๕ ราย แยกเป็นโรงงานขนาดใหญ่ ๘ ราย กำลังผลิตรวมประมาณ ๒.๕ ล้านหลา/ปี

นอกจากนี้ มีผู้จำหน่ายผ้ามีบางรายที่มีได้ผลิตเอง แต่ใช้วิธีการว่าจ้างโรงงานทอผ้าที่มีอยู่ทั่วไปผลิตให้ หรือนำเข้าผ้ามีบางส่วนจากต่างประเทศมาจำหน่าย สำหรับช่องทางการจำหน่าย ส่วนใหญ่รับจ้างผลิตตามคำสั่งและให้บริการติดตั้งจนแล้วเสร็จ เป็นการอำนวยความสะดวก ซึ่งได้รับความนิยมอย่างมากจากผู้บริโภค

ความสำคัญของผ้ามี

หน้าที่หลักของผ้ามี

คือ กรองแสงที่จะผ่านช่องแสงเข้ามาไม่ว่าจะเป็นบานประตู หรือบานหน้าต่าง โดยม่านแต่ละชนิดจะให้แสงผ่านเข้ามาในลักษณะและปริมาณที่แตกต่างกัน ผ้าชนิดโปร่ง จะให้แสงผ่านเข้ามาได้มากทำให้ห้องสว่าง ในขณะที่ผ้าทึบจะให้แสงผ่านเข้ามาได้น้อย ทำให้ห้องมืด

ม่านสามารถแบ่งตามวัสดุได้หลักๆ ๒ ชนิด คือ ม่านที่ทำจากผ้า และวัสดุอื่นๆ เช่น มู่ลี่ ไม้พลาสติก ซึ่งจะมีลักษณะการใช้งานและการดูแลรักษาที่แตกต่างกัน

ผ้ามีแบ่งตามลักษณะของผ้าได้ ๒ แบบ คือ ผ้าแบบทึบ กับผ้าแบบโปร่ง ผ้าแบบทึบสามารถใช้เป็นผ้ามีเดี่ยวๆ เลย หรือจะติดตั้งเป็นสองชั้น โดยชั้นในจะใช้ผ้าโปร่งสามารถใช้งานได้ ๒ ลักษณะ คือ ให้แสงผ่านชั้นผ้าโปร่งให้แสงสว่างภายในบ้านในตอนกลางวัน และปิดทัศนียภาพภายในบ้านจากการมองเห็นจากด้านนอก โดยปิดผ้าทึบในตอนกลางคืน ปัจจุบันนอกจากผ้าโปร่งยังมีผ้าที่เคลือบสารกันแสง UV ให้เลือกใช้อีกด้วย

รูปแบบของม่าน

ม่านมีหลายรูปแบบ แต่โดยทั่วไปแบ่งเป็น ๓ ประเภทใหญ่ๆ คือ

๑. ผ้ามีที่ประกอบด้วยเชือก รางม่าน และกระบังม่าน เพื่อเพิ่มความสวยงาม และประโยชน์ใช้สอยให้มากขึ้น มี ๒ ประเภท คือ

๑.๑ ม่าน Blind Line-up ม่านประเภทนี้ใช้งานด้วยการดึง (ชัก) ขึ้น-ลง

๑.๒ ม่าน Curtain ใช้งานด้วยการรูดเปิด - ปิดทางด้านข้างตามแนวของรางหรือราวม่าน มีวิธีจับม่านหลายรูปแบบ และสามารถใช้ลวดลาย สี สัน ชนิดของผ้า และความยาวของม่านก็สามารถกำหนดได้ตามความพอใจ

๒. ม่านปรับแสง ทั้งชนิดที่เป็นใบม่านแนวตั้งและแนวนอน ใบม่านทำจากผ้าโลหะ ไม้ หรือพลาสติก สามารถปรับองศาของใบม่านเพื่อการรับแสงได้

๓. ม่านจำพวกมู่ลี่ทำจากไม้ไผ่ หวาย หรือผ้า

ผ้ามีแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ตามกรรมวิธีการผลิตคือ

๓.๑ ผ้ามี ประเภททอ (Woven)

๓.๒ ผ้ามี ประเภทถัก (Knit and lace)

ผ้าผ่านประเภททอ แบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คือ

๑. ผ้าผ่านเนื้อบาง (Cheer) คือมีน้ำหนักต่อหนึ่งหน่วยพื้นที่ไม่เกิน ๒๐๐

กรัมต่อตารางเมตร

๒. ผ้าผ่านเนื้อหนา (Conventional weight fabric) คือมีน้ำหนักต่อหนึ่งหน่วยพื้นที่เกิน ๒๐๐ กรัมต่อตารางเมตร

ผ้าผ่านประเภทถัก แบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คือ

๑. ผ้าผ่านที่ถักด้วยเครื่องจักร

๒. ผ้าผ่านที่ถักด้วยแรงงานจากคนเป็นส่วนใหญ่

ประโยชน์จากผ้าผ่าน

เราได้รับประโยชน์จากการใช้ผ้าผ่านทั้งในด้านความรู้สึก และในด้านความสวยงาม คือ

๑. ช่วยกรองแสง ผ้าผ่านสามารถช่วยในการปรับแสงสว่างที่จัดจ้าเกินความต้องการในบางเวลาให้สลัวลงได้ เมื่อต้องการแสงสว่างเต็มที่ก็เปิดผ้าผ่านให้กว้างออกไป

๒. ช่วยลดความร้อนจากอุณหภูมิของแสงแดด ผ้าผ่านสามารถช่วยปิดกั้นไอความร้อนจากแสงแดดที่เข้ามาในห้องได้ โดยเฉพาะอาคารที่ใช้เครื่องปรับอากาศ ผ้าผ่านจะทำให้เครื่องปรับอากาศทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ในห้องปรับอากาศนั้นเก็บความเย็นไว้ได้เต็มที่

๓. ช่วยกันฝุ่น กันลม ผ้าผ่านจะช่วยกันฝุ่นละอองที่จะเข้ามาในห้อง ทำให้เครื่องเรือนไม่สกปรกง่าย และลมที่แรงเกินความต้องการอาจพัดข้าวของในห้องเสียหายได้ ผ้าผ่านจึงช่วยกันความแรงของลมและกันฝุ่นไว้ได้

๔. ช่วย เก็บเสียงสะท้อนหรือเสียงก้องภายในห้อง ผ้าผ่านสามารถดูดซับเสียง ไม่ให้สะท้อนดังเกินไป และยังกันเสียงจากนอกห้องไม่ให้เข้ามารบกวนภายในห้องด้วย

๕. ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนตัว (PRIVACY) สามารถปิดบังสายตาจากภายนอก และทำให้คนภายในห้องไม่วอกแวกออกไปนอกห้องด้วย

๖. ช่วยในการเสริมแต่งอาคาร อาจเป็นทั้งเน้นจุดเด่นของอาคารสถานที่หรือกลมเกลื่อนจุดบกพร่อง หรือมุมที่ไม่น่าดูได้

๗. ช่วยในการส่งเสริมบรรยากาศ การตกแต่งทางด้านจิตวิทยาให้เป็นไปตามเป้าหมาย เช่น การตกแต่งห้องนอน ก็สามารถใส่ผ้าผ่านในการตกแต่งทำให้ห้องนอนนั้นน่าอนาน่าพักผ่อนยิ่งขึ้นกว่าปกติ

๕.๔ หลักการออกแบบเคหะสิ่งทอ

๕.๔.๑. ความหมายของเคหะสิ่งทอ

ผ้าในอาคารหรือเคหะสิ่งทอ (Interior fabrics or household fabrics) หมายถึง ผลิตภัณฑ์สิ่งทออื่น ๆ ที่ไม่ใช่เครื่องแต่งกายและใช้ในอาคารบ้านเรือน เพื่อเพิ่มความสวยงามและเพื่อประโยชน์ใช้สอยอื่นๆ ผ้าในอาคารได้แก่ผูปูที่นอนและปลอกหมอน ผ้าคลุมเตียง ผ้าผ่านหรือผ้าเครื่องเรือน เป็นต้น

เคหะสิ่งทอ (Household Textile) หมายถึง สิ่งทอชนิดต่างๆ ที่ใช้ทั่วไป ภายในและเคหะสถาน ซึ่งสามารถแยกออกได้เป็น ๖ ประเภทด้วยกันได้แก่ พรม (Carpets) ผ้าม่าน (Curtains) ผ้าห่ม (Blankets) ผ้าที่ใช้ในห้องนอน (Bed linen) ผ้าใช้บนโต๊ะอาหาร (Table linen) และ ผ้าที่ใช้ในห้องน้ำและผ้าขนหนู (Bathroom and Kitchen linen)

เคหะสิ่งทอ หมายถึง เคหะภัณฑ์ที่ผลิตมาจากวัสดุสิ่งทอที่ใช้ภายใน อาคารบ้านเรือน เช่น หมอนปลอกหมอน โคมไฟ ผ้าม่าน ฯลฯ

๕.๔.๒ หลักการออกแบบเคหะสิ่งทอ

หลักการออกแบบเคหะสิ่งทอจะต้องสอดคล้องกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ ดังนั้น ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอที่ดีย่อมเกิดมาจากการออกแบบที่ดีในการออกแบบเคหะสิ่งทอ นักออกแบบต้องคำนึงถึงหลักการกระทำ การออกแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอที่เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอที่ดีเอาไว้ว่า ควรมียุคประกอบอะไรบ้าง แล้วใช้ความคิดสร้างสรรค์วิธีการต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมา เสนอแนวความคิดให้ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอมีความเหมาะสมตามหลักการออกแบบเคหะสิ่งทอโดยหลักการออกแบบเคหะสิ่งทอที่ควรคำนึงมีอยู่ ๔ ประการคือ

๑. ประโยชน์ใช้สอย (Function)
๒. รูปแบบและความสวยงาม (Style and Aesthetes)
๓. วัสดุที่เหมาะสมกับเคหะสิ่งทอ (Materials and Production)
๔. ราคาพอสมควร (Cost)

๑. ประโยชน์ใช้สอย (Function)

หน้าที่ใช้สอยถือเป็นหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สำคัญที่สุดเป็นอันดับแรกที่ต้องคำนึงถึงผลิตภัณฑ์ทุกชนิด ต้องมีหน้าที่ใช้สอยถูกต้องตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสะดวกสบาย ผลิตภัณฑ์นั้นถือว่ามีประโยชน์ใช้สอยดี (High Function) แต่ถ้าหากผลิตภัณฑ์ใดไม่สามารถสนองความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลิตภัณฑ์นั้นก็ถือว่าไม่มีประโยชน์ใช้สอยได้เท่าที่ควร (Low Function)

สำหรับคำว่าประโยชน์ใช้สอยดี (High Function) นั้น ดลต์ รัตนทัศนีย์ (๒๕๒๘ : ๑) ได้กล่าวไว้ว่า เพื่อให้ง่ายแก่การเข้าใจขอให้ดูตัวอย่างการออกแบบมิดหันผัก แม้ว่ามิดหันผักจะมีประสิทธิภาพในการหั่นผักให้ขาดได้ตามความต้องการ แต่จะกล่าวว่า มิดหันนั้น มีประโยชน์ใช้สอยดี (High Function) ยังไม่ได้ จะต้องมียุคประกอบอื่นร่วมอีก เช่น ด้ามจับของมิดหันนั้นจะต้องมีความโค้งเว้าที่สัมพันธ์กับขนาดของมือผู้ใช้ ซึ่งจะเป็นส่วนที่ก่อให้เกิดความสะดวกสบายในการหั่นผักด้วย และภายหลังจากการใช้งานแล้วยังสามารถทำความสะอาดได้ง่าย การเก็บและบำรุงรักษาจะต้องง่ายสะดวกด้วย ประโยชน์ใช้สอยของมิดจึงจะครบถ้วนและสมบูรณ์

ประโยชน์ใช้สอย (Function) ของผลิตภัณฑ์นั้นเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน มิใช่ว่าจะเป็นเพียงแค่ให้ประโยชน์ใช้สอยตรงตามการใช้งานเท่านั้น แต่ควรจะต้องมีความสมบูรณ์ในองค์ประกอบทุกด้านของผลิตภัณฑ์ ซึ่งสามารถแยกหัวข้อในเรื่องประโยชน์ออกดังนี้

- ประโยชน์ใช้สอยที่ถูกปรับเปลี่ยน
- ประโยชน์ใช้สอยที่แตกต่างกันตามรูปทรง
- ประโยชน์ใช้สอยอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม
- ประโยชน์ใช้สอยเฉพาะโอกาส
- ประโยชน์ใช้สอยที่รวมกัน
- ประโยชน์ใช้สอยกับความแข็งแรง
- ประโยชน์ใช้สอยเพิ่มความสะดวกสบาย
- ประโยชน์ใช้สอยเน้นความปลอดภัย
- ประโยชน์ใช้สอยที่สวยงาม

● ประโยชน์ใช้สอยที่ถูกปรับเปลี่ยน ผลลัพธ์บางอย่างได้ถูกเปลี่ยนแปลงการใช้งานเดิม โดยคนกลุ่มหนึ่งเรื่อยๆ มาจนกลายเป็นความเคยชินในการใช้ประโยชน์ไป เช่น งานหัตถกรรมที่ใช้สอยในชีวิตประจำวัน ในท้องถิ่นของสภาพบ้านเรือนในเมือง ตัวอย่างเช่น ปลูกมีดจากหวาย อาจถูกนำมาเป็นแจกันใส่ดอกไม้ประดับข้างฝา โถเครื่องปั้นดินเผาถูกนำมาทำตัวของโคมไฟ เฆ่งไม้ไผ่สานถูกนำมาเป็นถังขยะ เป็นต้น สิ่งต่างๆ ดังกล่าวเดิมไม่ได้ถูกออกแบบมาใช้งานลักษณะที่ปรับเปลี่ยนไปนี้ แต่เนื่องจากความบังเอิญ หรือผู้ใช้ต้องการที่จะเน้นแบบ (Style) เฉพาะซึ่งก็สามารถประยุกต์ใช้งานตามที่ต้องการได้ตามที่ต้องการ

● ประโยชน์ใช้สอยที่แตกต่างกันไปตามรูปทรง หมายถึงผลลัพธ์ที่มีประโยชน์ใช้สอยลักษณะเดียวกันของประเภทผลลัพธ์ แต่ความละเอียดอ่อนในการใช้งานเป็นเฉพาะเจาะจงลงไป จึงเป็นสาเหตุทำให้รูปทรงนั้นมีหลากหลายไม่เหมือนกัน เช่น แก้วเครื่องดื่ม (Glassware) คำว่า แก้วทุกคนเข้าใจเหมือนกันคือ ใช้ประโยชน์เป็นภาชนะใส่น้ำดื่ม แต่การใส่เครื่องดื่มนั้น ชนิดของเครื่องดื่มมีอยู่มากมายหลายชนิด เกิดความละเอียดอ่อนขึ้นในเรื่องของชนิดเครื่องดื่มในด้านคุณสมบัติทางกายภาพ พฤติกรรมในการดื่มขนาดปริมาณในการเทหรือรินลงแก้ว ความสะดวกในการถือจับแก้วเครื่องดื่ม เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้แก้วเครื่องดื่มมีรูปทรงที่แตกต่างกันออกไปหลายแบบตามประโยชน์ใช้สอยและความสะดวก เช่น แก้วที่มีก้านจับถือจะเห็นว่ามีอยู่หลายรูปแบบ มีทั้งก้านสั้น ก้านสูง แก้วทรง เรียวเล็ก ทรงสูง ทรงเตี้ย จะมีที่มาของการออกแบบทั้งสิ้น บรันดีเมื่อเทรินลงแล้วต้องเขย่าเล็กน้อย เพื่อให้มีกลิ่นหอมโชย ให้ผู้ดื่มได้สัมผัส ก็จำเป็นต้องมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางกว้างเพื่อการเขย่า และขณะถือดื่มต้องใช้ฝ่ามือซ้อนใต้แก้ว เพื่อให้ไออุ่นของมือสัมผัสมีปฏิสัมพันธ์กับบรันดีก็ได้มีการออกแบบให้มีด้านสั้น เพราะไม่ต้องการให้ถือที่ก้านแก้ว ส่วนไวน์นั้นเป็นการดื่มปริมาณไม่มาก ทรงของแก้วจึงสูงเรียว ประกอบกับต้องให้ผู้ดื่มจับแก้วไวน์ที่ก้านแก้วเท่านั้น ไม่ให้ใช้ฝ่ามือซ้อนใต้แก้วเหมือนบรันดี จึงออกแบบก้านจับให้ยาวสูงสะดวกในการจับ หรือเปียร์เป็นเครื่องดื่มที่ดื่มกันในปริมาณมาก ประกอบกับมีฟองมาก จึงจำเป็นต้องออกแบบให้แก้วเปียร์มีขนาดใหญ่โตหรือเป็นเหยือก เพื่อรับกับ

ปริมาณของเปียร์และฟองเปียร์เมื่อมีปริมาณมาก ก็ย่อมจะมีน้ำหนักมากจำเป็นจะต้องออกแบบหูที่จับให้สะดวก ไม่ลื่นหลุดมือในขณะที่ตี้ม ช่วยทั้งในด้านน้ำหนักและความลื่นของน้ำที่เกิดจากไอความเย็นเกาะผิวแก้ว นี่คือตัวอย่างของประโยชน์ใช้สอยตามรูปทรง ถ้าจะใช้แก้วชนิดเดียวกันใส่เครื่องดื่มทุกชนิด ก็ย่อมจะกระทำได้ แต่อาจไม่สะดวกและไม่ถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของชาวตะวันตก ที่เป็นต้นตำหรับของเครื่องดื่ม และการออกแบบแก้วเครื่องดื่ม อีกทั้งเป็นการยกย่องในการออกแบบเพื่อตอบสนองผู้บริโภคได้อย่างสมบูรณ์อีกด้วย

- ประโยชน์ใช้สอยตามอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ภูมิอากาศเป็นอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่สำคัญทำให้เกิดประโยชน์ใช้สอย ซึ่งอาจมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป เช่น การออกแบบเสื้อผ้าของประเทศในแถบภูมิอากาศหนาวอย่างเช่น ในแถบทวีปยุโรปกับประเทศในแถบภูมิอากาศร้อนอย่างประเทศไทย เสื้อผ้าเขตนหนาวย่อมมีความหนาและใหญ่ เพื่อที่จะปกคลุมสภาพความหนาวเย็นหรือหิมะ ตลอดจนอุปกรณ์ประกอบอื่น ๆ เช่น หมวก ถุงมือ รองเท้าทรงสูง ส่วนประเทศเขตร้อนก็ควรมีเสื้อผ้าที่บางเพื่อผ่อนคลายความร้อน อุปกรณ์ หมวก ถุงมือ รองเท้าทรงสูงคงไม่จำเป็น ตัวอย่างผลิตภัณฑ์แค่เสื้อผ้านี้สามารถที่จะเชื่อมโยงไปยังผลิตภัณฑ์อื่นๆ อีกได้ เช่น ตู้เก็บเสื้อผ้าของเสื้อผ้าหนาใหญ่ก็ต้องมีการออกแบบบานตู้หรือลิ้นชักให้ใหญ่พอที่จะเก็บเสื้อผ้านั้นๆ ได้พอตลอดจนมีที่แขวนหมวก แขวนเสื้อคลุม หรือที่เก็บรองเท้าทรงสูงต่างๆ ส่วนตู้เสื้อผ้าของกลุ่มประเทศเขตร้อน ตู้เสื้อผ้านี้ควรมีขนาดบานตู้หรือลิ้นชัก ไม่จำเป็นต้องสูงใหญ่ เพราะเสื้อผ้าไม่มีความหนามาก ไม่มีที่แขวนมาก เพราะไม่ต้องสวมหมวก ที่เก็บรองเท้าก็สำหรับรองเท้าธรรมดาที่ไม่ใช่รองเท้าทรงสูง เป็นต้น

- ประโยชน์ที่ใช้สอยเฉพาะโอกาส ผลิตภัณฑ์บางอย่างไม่สามารถที่จะใช้งานได้สะดวกในทุกๆ โอกาสเพราะอาจจะเกิดความไม่สะดวกในการนำพา พื้นที่จำกัดหรือน้ำหนักมาก เช่น โอกาสที่จะต้องเดินทาง พักแรมปิกนิก ตามป่าเขา สวน ถ้ำ แม่น้ำลำธาร ซึ่งจะต้องมีการเดินรูปแบบต่างๆ เช่น เดินด้วยเท้ารถจักรยาน เรือ ล่องแพ เป็นต้น การเตรียมอุปกรณ์บางอย่างที่จำเป็น ซึ่งก็คือ ปัจจัยในการดำรงชีพให้สะดวกก็มีความจำเป็น จะต้องมีการออกแบบผลิตภัณฑ์สนองตามโอกาสนั้นๆ เช่น กระเป๋า เป้ เต็นท์ กระจิกน้ำ ไฟฉาย มีดพกอเนกประสงค์ ตะเกียง อุปกรณ์หุงต้มเตาแก๊ส แม้กระทั่งเสื้อผ้าที่เหมาะสม ล้วนแต่เป็นผลิตภัณฑ์เฉพาะโอกาส ซึ่งบางอย่างไม่สามารถใช้ร่วมกันกับผลิตภัณฑ์ที่ใช้ภายในบ้านได้ เนื่องจากปัญหาความไม่สะดวกที่กล่าวมาแล้ว เช่น เตาแก๊ส ก็ได้มีการออกแบบให้มีขนาดเล็กน้ำหนักเบา มีความอเนกประสงค์ในการใช้งาน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยอำนวยความสะดวกในโอกาสเดินทาง นอกจากนี้ก็ยังมีโอกาสต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวันของคนเราที่มีความจำเป็นต้องพึ่งพาผลิตภัณฑ์ที่มีการออกแบบให้เหมาะสมกับโอกาสเหล่านั้น เช่น ชุดเสื้อผ้าต่างๆ ในโอกาสของเจ้าสาว เล่นกีฬา วัยน้ำ เป็นต้น

- ประโยชน์ใช้สอยที่รวมกัน เรื่องของหลักการคิดพัฒนาแก้ไขรูปทรงผลิตภัณฑ์ได้กล่าวถึงเรื่องของการรวมกัน (Combine) คือ การผสมผสานสิ่งที่ละม้ายคล้ายคลึงกันเข้าไว้ในหน่วยเดียวกัน ก็รวมไปถึงเรื่องของประโยชน์ใช้สอยที่รวมกันด้วย หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ให้ประโยชน์ใช้สอยมากกว่าอย่างหนึ่งขึ้นไปในหน่วยเดียวกันนี้ ผู้ซื้อก็จะได้ผลประโยชน์ในด้านของความประหยัด

เพราะซื้ออย่างเดียวแต่ใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง ส่วนในด้านผู้ผลิก็จะได้ประโยชน์ในด้านของการกระตุ้นให้มีการซื้อผลิตภัณฑ์เพิ่มมากขึ้น แต่การที่นักออกแบบจะรวมประโยชน์ใช้สอยหลายอย่างเข้าด้วยกันนั้น ก็ต้องพิจารณาความเหมาะสมของประโยชน์ใช้สอยที่จะรวมการรวมนั้นควรจะเป็นเรื่องที่เข้ากันได้ และต้องคำนึงไปถึงด้านวัสดุ รูปทรง ด้วยว่า ควรจะใช้วัสดุร่วมกันหรือไม่ใช่เป็นการไปเพิ่มรูปทรงให้ดูเกะกะไปกว่าเดิม หรือใช้วัสดุเพิ่มก็จะผิดจุดประสงค์ไป และไม่เหมาะสมในด้านของความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบ เช่น สมัยก่อนมีวิทยุและมีเครื่องเล่นเทปแยกกันคนละเครื่อง แต่ต่อมาก็ได้มีการรวมประโยชน์สองอย่างนี้เข้าด้วยกัน จนกลายเป็นวิทยุเทปมาจนถึงปัจจุบัน หรือการรวมนาฬิกาไว้ในตัวปากกา การรวมเครื่องรับโทรศัพท์กับโทรสารไว้ด้วยกัน กรรไกรตัดเล็บมีการรวมอุปกรณ์ต่าง ๆ พับเก็บไว้ในตัวกรรไกร อุปกรณ์บริหารร่างกาย สามารถดัดแปลงการบริหารได้หลายอย่าง หม้อปรุงอาหารสารพัดประโยชน์ กล้องถ่ายวิดีโอมีจอภาพแทนจอทีวี เป็นต้น ความต้องการของผู้ซื้อหรือผู้บริโภคเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้นักออกแบบสามารถรวมประโยชน์ใช้สอยได้ตรงตามความต้องการ การใช้ความคิดสร้างสรรค์ของนักออกแบบแต่เพียงอย่างเดียว ก็อาจจะรวมประโยชน์ใช้สอยออกมาได้ไม่ตรงตามความต้องการ ซึ่งก็จะทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นขายได้ไม่ดีเท่าที่ควร

- ประโยชน์ใช้สอยกับความแข็งแรง ผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทมีลักษณะและอายุการใช้งานที่แตกต่างกันออกไปผลิตภัณฑ์บางอย่างใช้งานได้หลายปี บางอย่างใช้งานได้เพียงไม่กี่วันก็เดือน หรือบางอย่างใช้งานได้แค่เพียงครั้งเดียว การออกแบบจึงมีความ จำเป็นที่จะต้องเลือกสภาพของความแข็งแรงในประโยชน์ใช้สอย ให้ตรงกับอายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์อย่างเหมาะสม เพราะบางอย่างถ้าไม่เหมาะสมกันก็จะเกิดผลเสียตามมาคือ ถ้าแข็งแรงเกินไปก็จะเกิดความสิ้นเปลืองของวัสดุ อันจะมีผลกระทบในด้านต้นทุนที่สูงขึ้น หรือในทางกลับกัน ถ้าออกแบบไม่มีความแข็งแรงเหมาะสมกับอายุการใช้งาน ผลิตภัณฑ์ก็จะชำรุดเสียหายก่อนเวลาอันสมควร ภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์จะเสียหายตามมาด้วย ลักษณะของความแข็งแรงของประโยชน์การใช้งาน ตัวอย่างเช่น ถ้วยบรรจุน้ำอัดลม ที่ทำจากพลาสติกบางหรือกระดาษเคลือบไข เป็นถ้วยชนิดใช้งานครั้งเดียวแล้วทิ้ง เพื่อผลในด้านสุขอนามัย จะออกแบบให้ใช้งานได้ครั้งเดียว ถ้านำกลับมาใช้ซ้ำ ความแข็งแรงจะลดน้อยไปถ้วยจะแตกหักมีรอย ร้าว และไม่แข็งแรง จึงมีการรณรงค์ให้ผู้ซื้อ ใช้แล้วบีบ ขยำ ถ้วยน้ำนี้ให้ชำรุดก่อนทิ้งเพื่อกันผู้นำกลับไปใช้อีก หรือฝาจุกขวดแชมพูหรือครีมนวดผม ชนิดบานพับเปิด-ปิด เป็นพลาสติกฉีดเป็นเนื้อเดียวกันกับตัวฝาจุกบานพับนั้นจะถูกออกแบบให้ใช้งานได้เฉพาะระยะเวลาที่แชมพูหรือครีมนวดหมดขวด ถ้าใครเคยนำขวดที่หมดแล้วไปใช้ใส่ของอย่างอื่นอีกต่อมา บานพับจะเกิดการฉีกขาด เพราะการใช้งานเกินกว่าอายุที่กำหนดให้ในการคำนวณสภาพความแข็งแรง หรือแม้กระทั่งผลิตภัณฑ์เครื่องจักรขนาดใหญ่ เช่น รถยนต์ สภาพตัวถัง หรืออะไหล่ บางอย่างมีอายุการใช้งานที่พ้นระยะเวลานี้แล้วก็จะเริ่มมีการสึกหรอต้องซ่อมแซม แต่ถ้าออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีสภาพแข็งแรงทนทานนานถึง ๒๐ - ๓๐ ปี โอกาสที่บริษัทผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ หรือรุ่นใหม่ๆ ก็คงจะต้องรอกันนาน โครงการบางอย่างที่เตรียมการไว้อาจต้องล้มเลิกไป และบริษัทผู้ผลิตก็ควรมีจรรยาบรรณกับผู้บริโภคในด้านของความเหมาะสมกับราคาแพงของผลิตภัณฑ์กับอายุการใช้งาน

- ประโยชน์ที่ใช้สอยที่เพิ่มความสะดวกสบาย ความสะดวก (Convenience) และความสบาย (Comfortable) ที่ผลิตภัณฑ์มีให้แก่ผู้ใช้นั้น เป็นสิ่งที่จะช่วยทำให้ผู้ใช้งานมั่นใจ เกิดความรู้สึกที่ดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ในขณะที่ใช้งานผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ในเรื่องของความสะดวกสบายนั้น ก็เป็นส่วนหนึ่งของเรื่องของหลักการออกแบบที่นักออกแบบจะต้องคำนึงอยู่แล้วเพราะความสะดวกสบายจะเป็นส่วนที่เชื่อมโยงมายังเรื่องของประโยชน์ใช้สอย (Function) แต่ความสะดวกสบายในส่วนที่จะกล่าวต่อไปนี้ หมายถึง ความสะดวกสบายที่ควรจะมีเหนือความสะดวกสบายทั่วไปที่ผลิตภัณฑ์ควรมี เช่น เบาะเก้าอี้ภายในรถยนต์ที่มีการออกแบบให้มีสัดส่วนรองรับส่วนหลังของผู้นั่งอย่างกระชับกับสรีระร่างกายทุกสัดส่วน ผู้นั่งจะเกิดความสะดวกสบายในขณะที่นั่งหรือขับขี แต่ก็มี การเพิ่มความสะดวกสบายยิ่งขึ้นด้วย ปุ่มปรับขนาดแบบไฟฟ้า การปรับระดับนั่งสูง-ต่ำ สำหรับความสูงของผู้ที่นั่งแตกต่างกัน หรือเครื่องใช้ไฟฟ้าจำพวกโทรทัศน์ วิทยุเทป เครื่องเสียง ที่มีความสะดวกสบายด้วยการใช้การควบคุมระบบ Remote Control ต่อมาก็ได้มีการพัฒนาตัวควบคุม Remote control นี้ให้ใช้ได้ทั้งโทรทัศน์และวิทยุเทปในตัวเดียวกัน โดยไม่ต้องใช้สองอัน ให้ง่ายเหมือนก่อนหรือรถจักรยานยนต์ที่เพิ่มความสะดวกสบายด้วยระบบสตาร์ทด้วยมือ ชนิดกดปุ่มแทนการสตาร์ทด้วยเท้า อุปกรณ์ช่วยความสะดวกในการเปิดฝาจุขวด ฝากระป๋อง ที่สูบน้ำออกจากแกลลอน สิ่งต่างๆ เหล่านี้คือ ความสะดวกสบายที่เพิ่มเติมนอกเหนือไปจากความสะดวกสบายที่มีอยู่แล้ว ประโยชน์ใช้สอยที่ทำความ สะอาด ผลิตภัณฑ์บางอย่างมีความจำเป็นต้องออกแบบขอกมูมหรือมีพื้นผิว (Texture) เพื่อผลทางด้านความสวยงามหรือประโยชน์หรือประโยชน์ใช้สอย ส่วนบริเวณขอกมูมหรือพื้นผิวนี้อาจเป็นส่วนที่จะทำความ สะอาดลำบาก อาจจะมีสกปรกหรือฝุ่นเกาะติดซึ่งอยู่การทำความสะดวก ไม่ว่าจะเป็นการใด ๆ ก็ตาม จะไม่สามารถกระทำได้หมดจด ก็จะเป็นจุดที่สะสมความสกปรกอยู่เรื่อยๆ ดังนั้น นักออกแบบจะต้องช่วยใน ด้านของการออกแบบจุดบริเวณดังกล่าวให้ง่ายต่อการทำความ สะอาด ไม่ว่าจะเป็นการดูดฝุ่นหรือการ เช็ดถูก็ตาม การออกแบบขอกมูมให้มีความตื้น หลีกเลียงขอกมูมหรือพื้นผิวที่ลึกมาก ถ้าหากจำเป็นจะต้องมี ความลึกก็ควรออกแบบให้ขอกมูมมีระยะห่างกันออกไปมากกว่าเดิม จะเป็นการช่วยให้การทำ ความ สะอาด สะดวก และง่ายขึ้น

- ประโยชน์ใช้สอยที่เน้นความปลอดภัย ความปลอดภัย (Safety) เป็นหัวใจสำคัญ สำหรับผลิตภัณฑ์ที่จะก่อให้เกิดอันตรายในการใช้ที่นักออกแบบจะต้องคำนึงถึงเพราะถ้า ผลิตภัณฑ์ไม่มีความปลอดภัยในการใช้งานแล้วอะไรจะเกิดขึ้นสำหรับผู้ใช้ เป็นคำถามที่ทุกคนรู้คำตอบกัน ดืออยู่แล้ว ความปลอดภัยนี้จะเน้นความสำคัญสำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องจักรกล รถยนต์ ผลิตภัณฑ์ที่ใช้แก๊ส เช่น เครื่องไฟฟ้า จะจัดวางตำแหน่งเครื่องหรือใช้วัสดุที่หลีกเลี่ยงไม่ให้กระแสไฟผ่าน เข้าตัวผู้ใช้หรือติดตั้งระบบคัตเอาต์ หรือเบรกเกอร์ ช่วยตัดกระแสไฟ ในกรณีที่กระแสไฟลัดวงจร เครื่องจักรกลก็จะป้องกันด้วยการวางเครื่องในตำแหน่งที่เหมาะสมการใช้สีที่ไม่ให้สายตาเมื่อยล้าการใช้ วัสดุที่แข็งแรงหรือการติดป้ายเตือนจุดอันตรายต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ รถยนต์ก็จะให้ความปลอดภัยด้วย ระบบเบรก ลูกหมอนนิรภัย ตัวถังเสริมคานเหล็ก ส่วนถังแก๊สก็จะมีระบบวาล์ว เปิด-ปิด ที่ย้อนศรทวนเข็มนาฬิกา ชัดแย้งกับระบบเกลียวทั่วไป เพื่อกันคนไปหมุนเล่นเป็นต้น ฉะนั้น ความรอบคอบของ

นักออกแบบจะต้องถูกนำมาใช้ติดป้องกันให้ความปลอดภัยแก่ผู้ใช้ ไม่ว่าจะเป็ความปลอดภัยที่เกิดจากวัสดุโครงสร้าง การออกแบบจัดวางตำแหน่งหรือสร้างระบบป้องกันก็ตาม

- ประโยชน์ใช้สอยที่สวยงาม ผลิตภัณฑ์ที่มีประโยชน์ใช้สอยธรรมดาทั่ว ๆ ไป เช่น ประโยชน์ใช้สอยไม่ได้เกิดจากกลไกการทำงานหรือผลิตภัณฑ์ระดับตกแต่งบ้านหรือเครื่องประดับร่างกาย ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวนี้ประโยชน์ใช้สอยหลักส่วนใหญ่ก็คือ ความสวยงาม ซึ่งความสวยงามต่าง ๆ จะเกิดจากหลักทฤษฎีการออกแบบและสีสันทัน เป็นเรื่องของความพึงพอใจทางด้านของจิตใจ ความชื่นชอบ ซึ่งแต่ละคนมีความต้องการที่แตกต่างกันออกไป นักออกแบบจึงจำเป็นต้องศึกษาพฤติกรรมหรือลักษณะนิสัยของผู้บริโภคกลุ่มต่างๆ ว่าชื่นชอบความงามแบบใด

๒. รูปแบบและความสวยงาม (Style and Aesthetes)

ผลิตภัณฑ์ในยุคปัจจุบันนี้ความสวยงามนับว่ามีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าหน้าที่ใช้สอยเลย ความสวยงามจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อเพราะประทับใจ ส่วนหน้าที่ใช้สอยจะดีหรือไม่ต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่งคือใช้ไปเรื่อยๆ ก็เกิดข้อบกพร่องในหน้าที่ใช้สอยให้เห็นภายหลัง ของใช้ต่าง ๆ ซึ่งผู้ซื้อเกิดความประทับใจในความสวยงามของผลิตภัณฑ์ ความสวยงามจะเกิดมาจากสิ่งสองสิ่งด้วยกันคือรูปร่าง (Form) และสี (Color) การกำหนดรูปร่างและสีในงานออกแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอไม่เหมือนกับการกำหนด รูปร่าง สี ในงานศิลปะแขนงอื่นๆ เช่น จิตรกรรม ซึ่งสามารถที่จะแสดงหรือกำหนดรูปร่าง สี ได้ตามความนึกคิดของจิตรกรที่ต้องการ แต่ในงานออกแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอเป็นในลักษณะอุตสาหกรรมสิ่งทอจะทำตามความชอบความรู้สึคนึกคิดของนักออกแบบแต่เพียงผู้เดียว ไม่ได้จำเป็นต้องยึดข้อมูล และกฎเกณฑ์ผสมผสานรูปร่างและสีสันทันให้เหมาะสม ด้วยเหตุของความสำคัญของรูปร่างและสีที่มีผลต่อผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ นักออกแบบจึงจำเป็นต้องศึกษาวิชาทฤษฎีหรือหลักการออกแบบและวิชาทฤษฎีสี ซึ่งเป็นวิชาทางด้านของศิลปะแล้วนำมาประยุกต์ผสมใช้กับศิลปะทางด้านอุตสาหกรรมให้เกิดความกลมกลืน

ซึ่งสามารถแยกหัวข้อในเรื่องรูปแบบและความสวยงามได้ดังนี้

- รูปแบบที่ออกแบบตามประโยชน์ใช้สอย
- รูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์
- รูปแบบที่เป็นอมตะ
- รูปแบบที่ต้องอาศัยการตกแต่ง
- รูปแบบที่พัฒนาไปตามระยะเวลา

- รูปแบบที่ออกแบบตามประโยชน์ใช้สอย ตัวอย่างเช่นขวดต่าง ๆ ที่ออกแบบให้มีส่วนโค้งงอ เพื่อการจับถือได้ถนัดมือ ไม่ลื่นหลุด รวมถึงการออกแบบพื้นผิว (texture) ให้ขรุขระ ไม่เรียบ จะช่วยให้เกิดผลดีในการจับถือมือของผู้ใช้ ในกรณีที่ขวดนั้นแช่เย็น มีหยดน้ำเกาะติดผิวขวด ทำให้ลื่นหรือขวดน้ำมันพืชที่น้ำมันอาจไหลออกมาบริเวณผิวภายนอกขวด ทำให้ลื่น เพราะฉะนั้นสิ่ง ๒ สิ่ง คือ ส่วนโค้งงอและพื้นผิว จึงจำเป็นในการออกแบบขวดดังกล่าวหรือเคียวเกี่ยวข้าวที่มีรูปร่าง

โค้งเว้าครึ่งวงกลม มีคมมีดอยู่ภายในส่วนโค้ง ก็เพื่อการเกี่ยวต้นข้าวให้ขาด ส่วนโค้งก็จะเป็นตัวบังคับให้ต้นข้าวเป็นรวง ๆ ตามรูปเคียว ถ้าจะใช้มีดธรรมดาเกี่ยวข้าวแทนเคียวก็คงจะไม่ถนัด หรืออาจเกิดอุบัติเหตุได้

- รูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ เป็นรูปร่างที่ใช้กับผลิตภัณฑ์ที่มีมานานและผลิตออกมาต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ จนชื่อหรือเครื่องหมายการค้าติดตลาดแล้ว นักออกแบบต้องค้นหาเอกลักษณ์ (Identity) ของผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ซึ่งก็คือลักษณะรูปร่างจุดใดจุดหนึ่งมาใช้ในการออกแบบและผสมผสานกับความใหม่ เป็นการทำให้ผู้ซื้อผลิตภัณฑ์หรือผู้เห็นระลึกถึงเอกลักษณ์เหล่านั้นซึ่งไม่เหมือนใคร และจะสามารถจดจำยี่ห้อหรือเครื่องหมายผลิตภัณฑ์นั้นได้ดี เช่น รถยนต์ยี่ห้อหนึ่งซึ่งมีมานานหลายรุ่น แต่ละรุ่นจะรักษาเอกลักษณ์เฉพาะของตัวเองมาตลอด คือเส้นรอบนอกของรูปร่างรถยนต์มีลักษณะโค้งเว้า ลบเหลี่ยมมุมหรือมีไฟหน้าทรงกลม รั้งฝั่งหมอนน้ำหน้ารถแบ่งเป็น ๒ ส่วน แม้กระทั่งในปัจจุบันนักออกแบบก็ได้ประสาน แนวทางของรูปร่างที่เป็นสมัยใหม่ให้เข้ากับเอกลักษณ์เดิมได้อย่างดี การออกแบบลักษณะนี้ เรียกว่า ลักษณะ Family Design ซึ่งอาจจะเกิดจากรูปร่าง (Form) ลวดลาย (Pattern) หรือสีส้น (Color)

- รูปแบบที่เป็นอมตะ รูปแบบอมตะ คือ ลักษณะรูปร่างที่มีมาแต่ช้านานแล้ว แม้จนกระทั่งในปัจจุบันก็ยังมีการใช้รูปร่างลักษณะนี้อยู่อีก โดยดูทันสมัยอยู่เสมอไม่ว่าโบราณหรือล้ำสมัยจนกลายเป็นลักษณะคลาสสิก (Classic) เป็นที่นิยมในทุกยุคทุกสมัย เช่น รถยนต์ที่เป็นรถจี๊ป ทรงเหลี่ยมหลังคาสูงหรือรถโฟล์ค (โฟล์คเต่า) หรือการออกแบบขวดน้ำหอมหรือโคโลญจ์ บางยี่ห้อที่เป็นลักษณะขวดแก้ว มีเหลี่ยมมุมประสานกันอย่างสมบูรณ์ หรือเจียรระโนอย่างสวยงาม ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเป็นการออกแบบรูปร่างได้อย่างเหมาะสมสมบูรณ์อย่างพอดีจนหาที่ติไม่ได้และระยะเวลาก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้รูปร่างนั้นเป็นอมตะหรือไม่ ซึ่งก็เป็นสิ่งที่ลำบากสำหรับนักออกแบบในปัจจุบัน ที่จะตั้งใจออกแบบรูปร่างผลิตภัณฑ์ให้เป็นอมตะ เพราะไม่มีเครื่องมือหรือข้อพิสูจน์ใดที่จะมาวัดได้ในขณะนั้น แม้กระทั่งนักออกแบบผลิตภัณฑ์ ผู้ที่ได้เคยออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นอมตะมาแล้วนั้น ก็คงยังไม่สามารถทราบได้ในขณะนั้นว่า สิ่งที่เขาได้ออกแบบมานี้จะมีรูปร่างเป็นอมตะตลอดกาล เวลาและความนิยมจะเป็นสิ่งสำคัญในการตัดสินว่ารูปร่างไหนจะอยู่ได้นานหรือเป็นอมตะนานเพียงใด

- รูปแบบที่ต้องอาศัยการตกแต่ง เทคโนโลยี และขีดความสามารถของผลิตภัณฑ์ต่างๆ ในปัจจุบันล้วนแต่ทันสมัยหมดทั้งสิ้น เช่น รถยนต์ได้มีการพัฒนาระบบเครื่องยนต์ ระบบเบรก ระบบป้องกันต่างๆ ได้เหมือนกันทุกยี่ห้อ สิ่งที่จะมีข้อแตกต่างซึ่งอาจเป็นกลยุทธ์ในการขายอันหนึ่งก็คือ ความสวยงามของผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นเรื่องของแนวคิดสร้างสรรค์ของนักออกแบบแต่ละคนที่ไม่เหมือนกัน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะถูกหยิบยกมานำเสนอผลิตภัณฑ์ ในด้านของความสวยงามในการตกแต่ง (Decoration) สีส้น ลวดลาย หรืออุปกรณ์ประกอบต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งนักออกแบบก็ต้องใช้ความสามารถในการออกแบบตกแต่งให้สัมพันธ์กับรูปร่างของรถ

นอกจากนี้ การเปลี่ยนรุ่นใหม่บางครั้งก็จะมีการเปลี่ยนแปลงกันแค่ส่วนปลีกย่อย เช่น การออกแบบรถยนต์ได้มีการพัฒนากันชน ไฟเลี้ยว กระจกส่องหลัง ไฟท้าย สปอยเลอร์ใหม่หมด ซึ่งเป็นสิ่งที่เน้นถึงการตกแต่งในด้านความสวยงามทั้งสิ้น ทั้งนี้รวมถึงผลิตภัณฑ์ข้าวของ

เครื่องใช้ในครัวเรือนสินค้าอุปโภคต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์เครื่องครัว หม้อ รongเท้า ปลอกหมอน กล่องดินสอ ฯลฯ ผลิตภัณฑ์เหล่านี้การพัฒนาารูปแบบอาจไปได้เชิงซ้ำและไม่จำเป็นต้องพัฒนารูปแบบกันบ่อยๆ จึงจำเป็นต้องออกแบบตกแต่ง ลวดลาย สีสันทันดูเด่น เข้ากับกลุ่มเป้าหมาย ดูแล้วทันสมัย ทันยุคอยู่เสมอ

- รูปแบบที่พัฒนาไปตามระยะเวลา ผลิตภัณฑ์จะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปตามความจำเป็นของกาลเวลาที่เปลี่ยนไปและตามค่านิยมของผู้ใช้ในระยะเวลาขณะนั้น ตลอดจนเทคโนโลยีที่เจริญรุดหน้า เพื่อให้ดูทันสมัยไม่จำเจ และมีความแปลกใหม่ให้แก่ผู้ใช้ การเปลี่ยนแปลงรูปร่างผลิตภัณฑ์นั้น ถ้ามองในด้านของผู้ใช้ก็อยากที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างที่แปลกใหม่อยู่เสมอ แต่ถ้ามองในด้านของการขายถ้าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ขายได้ดีอยู่เสมอ ผู้ผลิตก็ยังไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนรูปร่างเพราะจะเป็นการเสี่ยงที่จะต้องทำความเข้าใจกับลูกค้าเก่าที่อาจเข้าใจผิด คิดว่าเป็นยี่ห้อใหม่หรือของเลียนแบบ หรือในกรณีที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่ขายไม่ดี เนื่องจากสาเหตุมีรูปร่างไม่สวยงามตามความนิยม ก็จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง แต่การเปลี่ยนแปลงรูปร่างนั้นจะต้องทำให้ลูกค้าเข้าใจว่า เป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์เดิม ไม่ใช่เป็นผลิตภัณฑ์ของใหม่ ซึ่งนอกเหนือจากกลยุทธ์ในการโฆษณาและส่งเสริมการขายแล้ว รูปร่างที่พัฒนานั้นควรจะค่อยเป็นค่อยไป

๓. วัสดุที่เหมาะสมกับเคหะสิ่งทอ

หลักการเลือกวัสดุสิ่งทอให้เหมาะสมกับเคหะสิ่งทอ มีดังต่อไปนี้

- ประเภทของเคหะสิ่งทอ เช่น ผ้าปูม่าน ผ้าคลุมเตียง ปลอกหมอน ผ้าห่ม โปะไฟ ผ้าบุเฟอร์นิเจอร์ ทั้งนี้เพราะเคหะสิ่งทอแต่ละประเภทต้องใช้วัสดุสิ่งทอหรือผ้าที่มีสมบัติที่แตกต่างกัน เช่น ผ้าปูม่านต้องทนต่อแสง การทิ้งตัวดี แต่ผ้าโปะไฟต้องทนความร้อน มีความยืดหยุ่นตัวดี

- ประโยชน์ใช้สอย เคหะสิ่งทอแต่ละประเภทจะใช้ประโยชน์ที่แตกต่างกันเช่น ผ้าปูม่านใช้กันแดด กันแสง กันสายตาคุคลภายนอก และเพิ่มความหรูหรา ให้แก่ห้อง แต่ผ้าคลุมเตียงใช้กันฝุ่น ตกแต่งและเพิ่มความหวานหรือน่ารักให้แก่ห้องนอน

- การออกแบบ เคหะสิ่งทอจะต้องเข้ากันได้กับตัวอาคารหรือแบบบ้าน ตัวอย่าง เช่น บ้านทรงไทย ใช้ผ้าปูโต๊ะ ควรเป็นผ้าฝ้ายทอมือ ลวดลายและสีสันทันแบบไทย หรือแบบบ้านทรุงยุโรปควรใช้ผ้าปูโต๊ะกำมะหยี่สีสด หรือผ้าลูกไม้ที่อ่อนหวาน ฯลฯ

- ค่านิยมของเจ้าของบ้าน ในบางครั้งการเลือกวัสดุสิ่งทอ เพราะความชอบและรสนิยมของเจ้าของบ้าน

- ราคาของเคหะสิ่งทอ จะเป็นตัวกำหนดราคาวัสดุสิ่งทอด้วยเช่นกัน โปะไฟ ผ้าไหม ย่อมจะแพงกว่าโปะไฟผ้าฝ้ายพิมพ์

- การดูแลรักษา ผ้าที่มาทำเคหะสิ่งทอจำเป็นอย่างยิ่งต้องมีการดูแลรักษา และทำความสะอาดถึงแม้ว่าไม่บ่อยเหมือนกับเสื้อผ้า แต่ผ้าเหล่านั้นจะต้องมีความคงทนต่อการซักและคงรูป ตัวอย่างเช่น ผ้าปูม่าน ๓ เดือน ซัก ๑ ครั้ง ผลของผ้าปูม่านต้องคงเดิมคือไม่หดสั้นจนเสียของ สีตก ต่าง ย่นและยับ หรือยืดจนเสียรูป ทั้งนี้เพราะราคาผ้าปูม่านต้องใช้ผ้าปริมาณมากและราคาแพง

๖. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุดากาญจน์ แยกดี (๒๕๕๘) การพัฒนาผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติก: กรณีศึกษาตลาดลายศิลปะชอมจากปราสาทศีขรภูมิ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุในช่วง ๓๑ - ๓๕ ปี สถานภาพสมรส รายได้ ๑๕,๐๐๐ - ๒๕,๐๐๐ การศึกษาระดับปริญญาตรี และเคยใช้ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอผ้าไหม ความสนใจซื้อผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมประเภทชุดทำงานมากที่สุด การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอเพื่อใช้เป็นของฝาก/ของที่ระลึก ความชอบส่วนตัวเป็นแรงจูงใจในการตัดสินใจซื้อ โดยมีประโยชน์ใช้สอยเป็นประเด็นในการเลือกผลิตภัณฑ์ ความพึงพอใจของผู้บริโภคในผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติกทั้ง ๓ ชนิดคือ หมอนอิง โคมไฟ ผ้าคาดเตียง พบว่ามีความพึงพอใจด้านรูปแบบและประโยชน์ใช้สอยโดยรวมในระดับมาก และด้านลวดลาย สี สัน ราคาในระดับมากเช่นกัน การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หมอนอิงมากที่สุด ส่วนชุดผลิตภัณฑ์หากมีจำหน่ายจะเลือกซื้อลวดลายนกยูง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อชุดผลิตภัณฑ์คือความสอดคล้องของลวดลาย

ก้องเกียรติ มหาอินทร์ (๒๕๕๑) การออกแบบและพัฒนารูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า ในจังหวัดสุรินทร์ยังไม่มีร้านขายผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ โดยเฉพาะ กลุ่มผู้ซื้อส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ และคนสุรินทร์ที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ เคหะสิ่งทอที่ขายดีที่สุดคือ หมอนรูปช้าง โดยจัดจำหน่ายที่ศูนย์แสดงและจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ของจังหวัดสุรินทร์ ปัญหาในการแปรรูปผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ คือ ราคาผ้าไหมค่อนข้างสูง ขาดช่างฝีมือเฉพาะทาง และขาดการพัฒนาแบบให้แปลกใหม่อยู่เสมอ

การออกแบบและพัฒนาแบบ ผู้วิจัยสรุปผลการวิเคราะห์ได้ว่า ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอที่มีความเหมาะสมกับผ้าไหม คือ หมอนอิง ผ้าที่ใช้บนโต๊ะอาหาร ได้แก่ ผ้ารองจาน ผ้าคาดโต๊ะ และซองใส่ข้อสอด รูปแบบเป็นแบบเรียบง่าย นำรูปร่าง รูปทรงของช้างมาคลี่คลายรูปแบบเพื่อแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดสุรินทร์ โดยใช้ผ้าพื้นผสมกับผ้าลาย ในส่วนของพฤติกรรมการใช้งาน พบว่า มีการใช้งานเฉพาะโอกาสพิเศษ การผลิตมุ่งเน้นการผลิตแบบหัตถอุตสาหกรรมในส่วนของกาถ่ายทอดเทคโนโลยี พบว่า หลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน มีระยะเวลาในการฝึกอบรมที่เหมาะสม เนื้อหาและเอกสารประกอบการอบรมมีความสอดคล้องกับกิจกรรมที่ฝึกอบรม วิทยากรมีความรู้ในเรื่องที่ฝึกอบรมเป็นอย่างดี มีวัสดุ อุปกรณ์ เอกสารประกอบการฝึกอบรมเพียงพอและมีคุณภาพ ผู้เข้าอบรมสามารถสร้างงานได้ด้วยตัวเอง และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ

อรุณวรรณ ตั้งจันทร์, เกษร ธิตะจारी, นิรัช สุดสังข์ (๒๕๕๖) การพัฒนาผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า คือ ลายดอกไม้จาก การศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภค พบว่าการประเมินระดับความพึงพอใจ จำแนกตามเพศไม่แตกต่างกันและจำแนกตามระดับรายได้พบว่าแตกต่างกัน ในด้านประโยชน์ใช้สอย วัสดุและกรรมวิธีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

เกษทัย สิงห์อินทร์ (๒๕๕๕) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้านภาคใต้เพื่อเคหะสิ่งทอ : กรณีศึกษาผ้าทอนาหมื่นศรี ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง พบว่าในการปั่นผสมเส้นใยนั้นปริมาณใยไหมอริมีผลต่อความแข็งแรงและ การยืดตัวของเส้นด้าย เส้นใยที่ผสมใยไหมอริปริมาณมากกว่า

จะมีความแข็งแรงและมีระยะการยืด ตัวของเส้นด้ายสูงกว่าเส้นด้ายที่มีคุณภาพมากที่สุดเหมาะที่จะเลือกใช้ในงานเคหะสิ่งทอระดับหัตถ์ กรรม คือเส้นด้ายที่ปั่นจากเส้นใยผสมระหว่างเส้นใยไหมอีรี่กับเส้นใยฝ้ายในอัตราผสม ๗๕ : ๒๕ รองลงมาคือเส้นด้ายผสมระหว่าง ใยไหมอีรี่กับใยพีช คือใยคล้ำ ใยขมั้นและใยหมาก ในอัตราส่วน ๗๕ :๒๕ ผลการทดสอบความคงทนของสีย้อมพบว่าการย้อมสีจาก ใบสบาบเสื่อ ใบเนียง ใบมังคุด และโกก้างนั้นมีความคงทนต่อสภาวะต่างๆได้ในระดับคุณภาพปานกลางถึงระดับคุณภาพดีมาก มีเพียงโกก้างเท่านั้นที่มีความคงทนของสีย้อมต่อการซักล้างในระดับ ๑ มีการเปลี่ยนสีจากสีน้ำตาลเป็นสีแดง แสดงให้เห็นว่าต่างในสารซักล้างมีผลต่อสีย้อมจากโกก้าง การศึกษาelayผ้าและการทอผ่านหมื่นศรี เป็นแนวทางสำคัญในการเพิ่มมูลค่าจาก ภูมิปัญญาการทอดั้งเดิม เป็นการเรียนรู้อดีตและประยุกต์ใช้จนกระทั่งนำไปสู่การสร้างสรรค์ ลวดลายใหม่ๆ สร้างความแตกต่างจากรากฐานเดียวกันใน ๔ แนวทางคือ ๑) ออกแบบลายผ้าใหม่ ๒) ออกแบบลายผ้าใหม่แล้วนำไปใช้ร่วมกับลายดั้งเดิม ๓) การสร้างลายผ้าโดยการสลับตำแหน่งลาย และ ๔) การปรับใช้โดยรักษาโครงสร้างลายเดิมไว้ จากการทดลองแนวทางที่ ๔ นั้นพบว่าสามารถ รักษาดอกลายเดิมไว้ได้ครบถ้วนสมบูรณ์ ผลการวิจัยฝืนผ้าที่ได้จากการทอในครั้งแรกพบว่าผ้าบาง จึงทำการแก้ไขโดยเปลี่ยนขนาดช่องฟืมให้เบอร์เล็กลงและเปลี่ยนด้ายยืนให้มีขนาดใหญ่ขึ้นหรือใช้ เส้นคู่ทำให้ได้ฝืนผ้าทอเนื้อแน่นและแข็งแรงขึ้นเหมาะสำหรับการนำไปใช้กับผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนานวัตกรรมรูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ เป็นการวิจัยและพัฒนา ซึ่งได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. การกำหนดประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง
๒. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
๓. การดำเนินงานตามแผนและการเก็บรวบรวมข้อมูล
๔. การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. การกำหนดประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง

๑.๑ การกำหนดประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง : กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยนี้ได้แก่ กลุ่มผู้สนใจผลิตภัณฑ์รูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ จำนวน ๑๐๐ คน โดยวิธีการเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากการเข้าชมผลงานต้นแบบในสถานที่แสดง

๑.๒ การกำหนดประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง : กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยนี้ได้แก่ ผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน ๒๐ คน โดยใช้วิธีการเลือกสถานที่แบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากบ้านนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างเป็น ช่างทอผ้า ช่างเย็บผ้า ที่ต้องการพัฒนาจากผ้าฝ้ายเป็นผลิตภัณฑ์รูปแบบเคหะสิ่งทอ เพื่อส่งเสริมรายได้อีกช่องทางหนึ่งและสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนางานต่อไป

๒. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

๒.๑ แบบประเมินคุณภาพของผลิตภัณฑ์รูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ ในส่วนของกลุ่มผู้สนใจ ประกอบด้วย ข้อมูลในการประเมิน ๔ ตอน ดังนี้

- ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน
- ตอนที่ ๒ ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์รูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ เกี่ยวกับรูปแบบ รูปทรง การตกแต่ง และโดยภาพรวม
- ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

๒.๒ แบบประเมินการฝึกอบรม การพัฒนานวัตกรรมรูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ ประกอบด้วยข้อมูลในการประเมิน ๓ ตอน ดังนี้

- ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้ารับการอบรม
- ตอนที่ ๒ ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติ
- ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

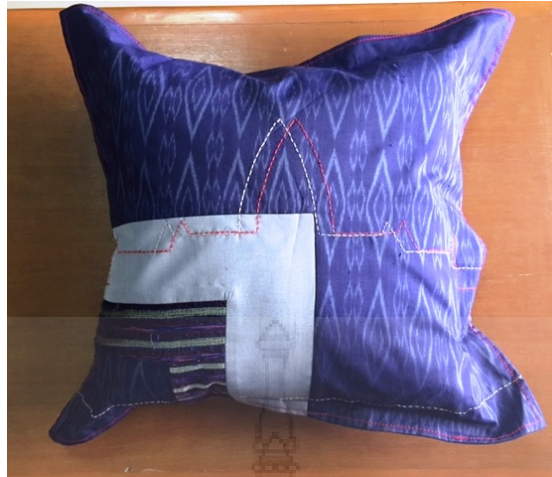
๒.๓ อุปกรณ์ที่ใช้ในการประเมินได้จากการวิเคราะห์ตามความต้องการของผู้บริโภคและผ่านผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาออกแบบ โดยใช้หลักศิลป์ในการออกแบบและตัดเย็บ ให้มีความเหมาะสมในการเลือกใช้ผ้าและวัสดุประกอบ โดยใช้ผ้าไหมมัดหมี่ นาโพธิ์บุรีรัมย์ นำมาตัดเย็บเพื่อขึ้นต้นแบบ และใช้ประโยชน์ความคุ้มค่าของผ้าไหม โดยจะให้ไหมเศษผ้าไหมที่เหลือน้อยที่สุดและประยุกต์ทำเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบเคหะสิ่งทอ ๕ รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ ๑ หมอนอิงขนาดเล็ก เป็นหมอนที่มีขนาดกว้าง ๘ นิ้ว ยาว ๘ นิ้ว กะทัดรัดเหมาะสำหรับไว้ตกแต่งบนโซฟา และอาร์มแชร์ สามารถประยุกต์ใช้ได้กับเครื่องเรือนหรือชุดรับแขกที่มีขนาดที่หลากหลาย โดยการนำผ้าไหมนาโพธิ์บุรีรัมย์ที่มีลวดลายมัดหมี่เป็นสีเทาอ่อน ขนาดเล็กสีน้ำเงินครามเป็นสีพื้น ซึ่งการตัดเย็บผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจะนำผ้ามัดหมี่ที่มีลวดลายทอแสดงถึงอัตลักษณ์ของนาโพธิ์บุรีรัมย์ ให้เป็นจุดเด่นของหมอน โดยจะใช้ผ้าไหมที่เป็นสีพื้น ๑ ชั้น ใช้ความกว้างของหน้าผ้าเป็นตัววัดระยะเพื่อใช้ประโยชน์จากผ้าไหมให้คุ้มค่าที่สุด โดยการตกแต่งด้วยการปะติดจากเศษผ้าไหมที่เหลือและเดินเส้นรอบนอก (Out-Line) เป็นรูปตัวประสาทด้วยเส้นไหมสีแดงและสีเทา ดังที่แสดงในภาพ

ภาพที่ ๓.๑ รูปแบบที่ ๑ หมอนอิงขนาดเล็ก

รูปแบบที่ ๒ หมอนอิงขนาดกลาง เป็นหมอนที่มีขนาดกว้าง ๑๒ นิ้ว ยาว ๑๒ นิ้ว กะทัดรัดเหมาะสำหรับไว้ตกแต่งบนโซฟา และอาร์มแชร์ สามารถประยุกต์ใช้ได้กับเครื่องเรือนหรือชุดรับแขกที่มีขนาดที่หลากหลาย โดยการนำผ้าไหมนาโพธิ์บุรีรัมย์ที่มีลวดลายมัดหมี่เป็นสีเทาอ่อน ขนาดเล็กสีน้ำเงินครามเป็นสีพื้น ซึ่งการตัดเย็บผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจะนำผ้ามัดหมี่ที่มีลวดลายทอแสดงถึงอัตลักษณ์ของนาโพธิ์บุรีรัมย์ ให้เป็นจุดเด่นของหมอน โดยจะใช้ผ้าไหมที่เป็นสีพื้น ๑ ชั้น ใช้ความกว้างของหน้าผ้าเป็นตัววัดระยะเพื่อใช้ประโยชน์จากผ้าไหมให้คุ้มค่าที่สุด โดยการตกแต่งด้วยการปะติดจากเศษผ้าไหมที่เหลือและเดินเส้นรอบนอก (Out-Line) เป็นรูปตัวประสาทด้วยเส้นไหมสีแดงและสีเทาดังที่แสดงในภาพ

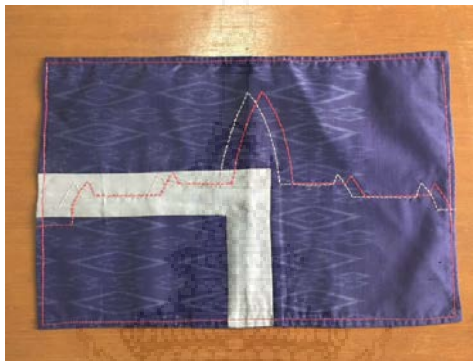
ภาพที่ ๓.๒ รูปแบบที่ ๒ หมอนอิงขนาดกลาง

รูปแบบที่ ๓ เบาะรองนั่ง เป็นเบาะรองนั่งขนาดกว้าง ๑๕ นิ้ว ยาว ๑๕ นิ้ว กะทัดรัด เหมาะสำหรับไว้รองนั่งบนพื้นหรือเก้าอี้ที่ไม่มีเบาะรองนั่ง สามารถประยุกต์ใช้กับเครื่องเรือนหรือชุดรับแขกที่มีขนาดที่หลากหลาย โดยการนำผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ที่มีลวดลายมัดหมี่เป็นสีเทาอ่อนขนาดเล็กสีน้ำเงินครามเป็นสีพื้น ซึ่งการตัดเย็บผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจะนำผ้ามัดหมี่ที่มีลวดลายทอแสดงถึงอัตลักษณ์ของนาโพธิ์ บุรีรัมย์ ให้เป็นจุดเด่นของหมอน โดยจะใช้ผ้าไหมที่เป็นสีพื้น ๑ ชั้น ใช้ความกว้างของหน้าผ้าเป็นตัววัดระยะเพื่อใช้ประโยชน์จากผ้าไหมให้คุ้มค่าที่สุด โดยการตกแต่งด้วยการปะติดจากเศษผ้าไหมที่เหลือและเดินเส้นรอบนอก (Out-Line) เป็นรูปตัวประสาทด้วยเส้นไหมสีแดงและสีเทา ดังที่แสดงในภาพ

ภาพที่ ๓.๓ รูปแบบที่ ๓ เบาะรองนั่ง

รูปแบบที่ ๔ แผ่นรองจานบนโต๊ะอาหาร ที่มีขนาดกว้าง ๑๐ นิ้ว ยาว ๑๔ นิ้ว เหมาะสำหรับตกแต่งบนโต๊ะอาหารที่มีจำนวน ๔-๖ ชุด สามารถประยุกต์ใช้ได้กับโต๊ะอาหารที่มีขนาดหลากหลาย โดยการนำผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ที่มีลวดลายมัดหมี่เป็นสีเทาอ่อน ขนาดเล็กสีน้ำเงินครามเป็นสีพื้น ซึ่งการตัดเย็บผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจะนำผ้ามัดหมี่ที่มีลวดลายทอแสดงถึงอัตลักษณ์ของนาโพธิ์ บุรีรัมย์ ให้เป็นจุดเด่นของหมอน โดยจะใช้ผ้าไหมที่เป็นสีพื้น ๑ ชั้น ใช้ความกว้างของหน้าผ้าเป็นตัววัดระยะเพื่อใช้ประโยชน์จากผ้าไหมให้คุ้มค่าที่สุด โดยการตกแต่งด้วยการปะติดจากเศษผ้าไหมที่เหลือและเดินเส้นรอบนอก (Out-Line) เป็นรูปตัวประสาทด้วยเส้นไหมสีแดงและสีเทาดังที่แสดงในภาพ

ภาพที่ ๓.๔ รูปแบบที่ ๔ แผ่นรองจานบนโต๊ะอาหาร

รูปแบบที่ ๕ ผ้าคาดสำหรับตกแต่งบนโต๊ะอาหาร เป็นผ้าคาดโต๊ะสำหรับตกแต่งบนโต๊ะอาหารที่มีขนาดจำนวน ๔-๖ ท่าน สามารถประยุกต์ใช้ได้กับโต๊ะอาหารที่มีขนาดหลากหลาย โดยการนำผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ที่มีลวดลายมัดหมี่เป็นสีเทาอ่อน ขนาดเล็กสีน้ำเงินครามเป็นสีพื้น ซึ่งการตัดเย็บผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจะนำผ้ามัดหมี่ที่มีลวดลายทอแสดงถึงอัตลักษณ์ของนาโพธิ์ บุรีรัมย์ ให้เป็นจุดเด่นของหมอน โดยจะใช้ผ้าไหมที่เป็นสีพื้น ๑ ชั้น ใช้ความกว้างของหน้าผ้าเป็นตัววัดระยะเพื่อใช้ประโยชน์จากผ้าไหมให้คุ้มค่าที่สุด โดยการตกแต่งด้วยการปะติดจากเศษผ้าไหมที่เหลือและเดินเส้นรอบนอก (Out-Line) เป็นรูปตัวประสาทด้วยเส้นไหมสีแดงและสีเทา ดังที่แสดงในภาพ

ภาพที่ ๓.๕ รูปแบบที่ ๕ ผ้าคาดสำหรับตกแต่งบนโต๊ะอาหาร

๓. การดำเนินงานตามแผนและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินงานแบ่งเป็น ๒ ช่วงระยะดังนี้

การดำเนินงานระยะที่ ๑

๑. ศึกษาและดำเนินการสำรวจแหล่งทอผ้าในอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ จากเอกสาร ข้อมูล จากการสัมภาษณ์ ชุมชน กลุ่มทอผ้า
๒. ดำเนินการออกแบบรูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ โดยผ่านผู้เชี่ยวชาญ คัดเลือก วิเคราะห์ ก่อนนำมาออกแบบและพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ ๑๐ รูปแบบ
๓. ดำเนินการผลิตต้นแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ ๕ รูปแบบ
๔. ประเมินผลผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากกลุ่มผู้สนใจ ๑๐๐ คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยการแจกแบบสอบถามและแบบประเมินความคิดเห็นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

๑. นำผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ ๕ รูปแบบ ตั้งแสดงไว้ประกอบการประเมินผลความคิดเห็น
๒. ทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้วิธีสัมภาษณ์และตอบแบบประเมิน

การดำเนินงานระยะที่ ๒

การเผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยี นวัตกรรมรูปแบบเคหะสิ่งทอ จากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ โดยวิธีการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

๑. ประชุมคณะผู้วิจัยเพื่อเตรียมการฝึกอบรม
๒. กำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมาย
๓. กำหนดกิจกรรมการฝึกอบรม โดยพัฒนาจากวัตถุประสงค์
๔. กำหนดรูปแบบการอบรม ซึ่งประกอบด้วย การบรรยายประกอบการสาธิตและให้ผู้เข้าอบรมปฏิบัติจริง
๕. ดำเนินการฝึกอบรม
 - สถานที่ใช้ดำเนินการฝึกอบรม คือ ศูนย์หัตถกรรมบ้านนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
 - ระยะเวลาในการฝึกอบรม ระหว่างวันที่ ๑-๒ สิงหาคม ๒๕๕๘
 - จำนวนผู้เข้าอบรม ๒๐ คน จากการสำรวจความต้องการเข้ารับการอบรม
 - รูปแบบในการอบรม เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการ วิทยากรที่ดำเนินการฝึกอบรมใช้วิธีการบรรยาย ประกอบการสาธิต และให้ผู้เข้ารับการอบรมลงมือปฏิบัติจริง สื่อที่ใช้ประกอบการอบรม ได้แก่ เอกสารประกอบการอบรม ตัวอย่างของจริง (ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ) รวมทั้งจัดหาวัสดุในการฝึกอบรมให้กับผู้เข้ารับการอบรม

๔. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบประเมินผลความคิดเห็นแล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

๔.๑ แบบประเมินคุณภาพนวัตกรรมรูปแบบเคหะสิ่งทอ จากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ สำหรับกลุ่มผู้สนใจ ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติค่าความถี่ ร้อยละ ข้อมูลความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตาราง ส่วนข้อเสนอแนะ วิเคราะห์โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ และการบรรยายนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการบรรยาย

๔.๒ แบบประเมินฝึกอบรม นวัตกรรมรูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ สำหรับผู้เข้ารับการอบรม ข้อมูลทั่วไปและความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย นำเสนอในรูปแบบ ตารางและข้อเสนอแนะ นำเสนอข้อมูลในรูปแบบการบรรยาย

๔.๓ การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ระดับความคิดเห็นของการประเมินคุณภาพนวัตกรรมรูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ การประเมินผลการจัดฝึกอบรม และการประเมินผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน ใช้เกณฑ์พิจารณา ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๔.๕๑ - ๕.๐๐	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๓.๕๑ - ๔.๕๐	หมายถึง	เหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๒.๕๑ - ๓.๕๐	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๑.๕๑ - ๒.๕๐	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง ๑.๐๐ - ๑.๕๐	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุดหรือไม่เหมาะสม

บทที่ ๔ ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมรูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ การประเมินคุณภาพผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากกลุ่มผู้สนใจ การประเมินผลการจัดฝึกอบรมจากผู้เข้าอบรม

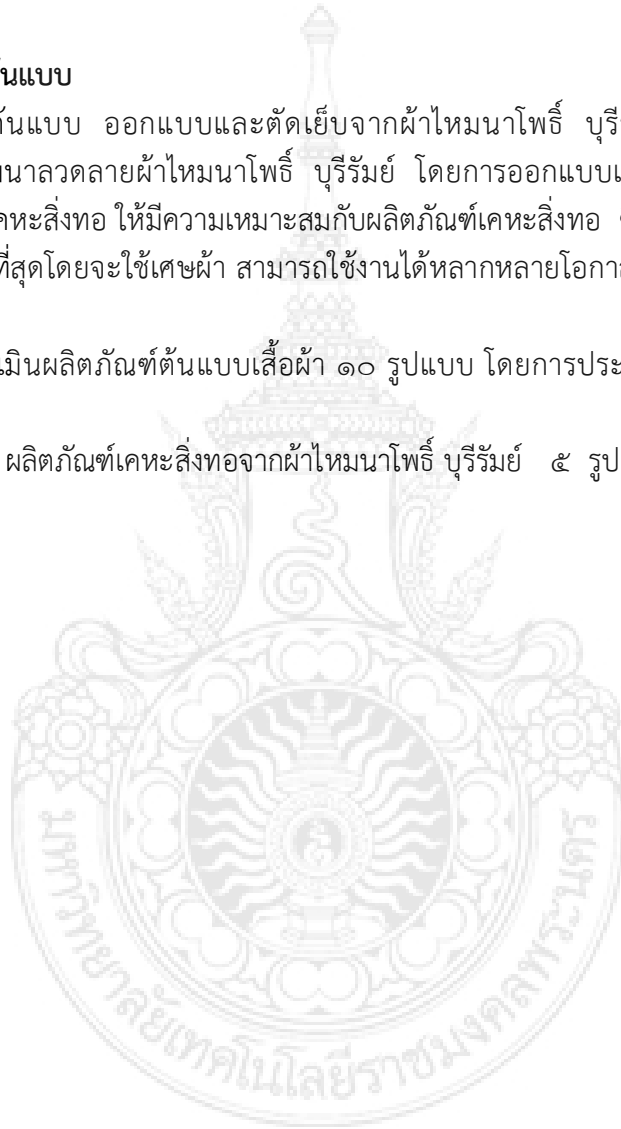
ส่วนที่ ๑

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

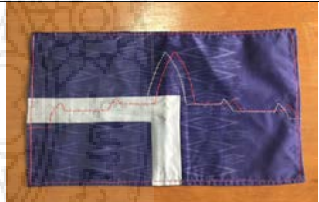

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ออกแบบและตัดเย็บจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ จากการออกแบบ ลวดลายของการพัฒนาลวดลายผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ โดยการออกแบบและพัฒนา ใช้หลักการ ออกแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ ให้มีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ ซึ่งเน้นการตัดเย็บโดยใช้ ผ้าไหมให้คุ้มค่าที่สุดโดยจะใช้เศษผ้า สามารถใช้งานได้หลากหลายโอกาส และเหมาะสมกับห้อง ต่าง ๆ ในบ้าน

ผลการประเมินผลิตภัณฑ์ต้นแบบเสื้อผ้า ๑๐ รูปแบบ โดยการประเมินผลจากผู้เชี่ยวชาญ ๓ ท่าน

สรุปได้เป็น ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ ๕ รูปแบบ

ตารางที่ ๔.๑ ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์บุรีรัมย์ ๕ รูปแบบ

รูปแบบ	ผลิตภัณฑ์
๑. รูปแบบที่ ๑ หมอนอิงขนาดเล็ก	
๒. รูปแบบที่ ๒ หมอนอิงขนาดกลาง	
๓. รูปแบบที่ ๓ เบาะรองนั่ง	
๔. รูปแบบที่ ๔ แผ่นรองจานบนโต๊ะอาหาร	
๕. รูปแบบที่ ๕ ผ้าคาดสำหรับตกแต่งบนโต๊ะอาหาร	

ส่วนที่ ๒

ผลการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ ประเมินจากกลุ่มผู้สนใจ
จำนวน ๑๐๐ คน ประกอบด้วย ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์
เกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบ การตกแต่ง และโดยภาพรวม

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ
จากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์

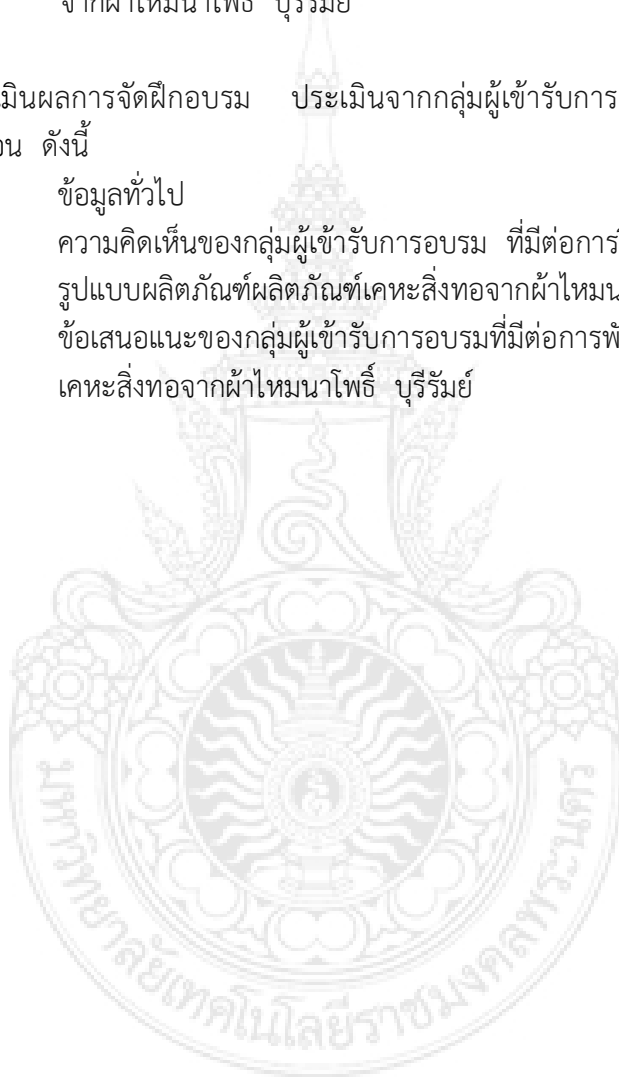
ส่วนที่ ๓

ผลการประเมินผลการจัดฝึกอบรม ประเมินจากกลุ่มผู้เข้ารับการอบรม จำนวน ๒๐ คน
ประกอบด้วย ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เข้ารับการอบรม ที่มีต่อการฝึกอบรมการพัฒนา
รูปแบบผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์
เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์

ส่วนที่ ๑

ผลการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ ประเมินจากกลุ่มผู้สนใจ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หญิง	๗๘	๗๘
ชาย	๑๒	๑๒
รวม	๑๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๒ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ประเมินส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน ๗๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๘ รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๘	๘
๒๑ - ๓๐ ปี	๒๖	๒๖
๓๑ - ๔๐ ปี	๓๕	๓๕
มากกว่า ๔๐ ปี	๓๑	๓๑
รวม	๑๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๓ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ประเมินส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕ รองลงมาอายุมากกว่า ๔๐ ปี จำนวน ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑

ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
นักเรียน นักศึกษา	๘	๘
รับราชการ	๒๖	๒๖
รัฐวิสาหกิจ	๒๑	๒๑
แม่บ้าน	๑๖	๑๖
รับจ้าง	๑๒	๑๒
ธุรกิจส่วนตัว	๑๗	๑๗
รวม	๑๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๔ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ประเมินส่วนใหญ่ มีอาชีพรับราชการ จำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖ รองลงมาคืออาชีพ รัฐวิสาหกิจ จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๓	๓
๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท	๕	๕
๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท	๒๓	๒๓
๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท	๔๑	๔๑
มากกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท	๒๘	๒๘
รวม	๑๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๕ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ประเมินส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑ รองลงมามีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มประเมินจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๑๕	๑๕
ปริญญาตรี	๕๘	๕๘
สูงกว่าปริญญาตรี	๒๗	๒๗
รวม	๑๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๖ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ประเมินส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน ๕๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘ รองลงมาคือระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญา จำนวน ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์
 เกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบ การตกแต่ง และโดยภาพรวม

ผลการประเมิน

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้ประเมินความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์
 เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ เกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบ ลวดลายและสี
 การตกแต่งและโดยภาพรวม

ผลิตภัณฑ์	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	SD	ความเหมาะสม
๑. รูปแบบที่ ๑ หมอนอิงขนาดเล็ก	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๔.๖๕	๐.๔๙	มากที่สุด
	ความเหมาะสมด้านลวดลายและสี	๔.๔๐	๐.๖๐	มาก
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง	๔.๒๕	๐.๖๔	มาก
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม	๔.๕๕	๐.๖๗	มากที่สุด
๒. รูปแบบที่ ๒ หมอนอิงขนาดกลาง	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๔.๓๐	๐.๗๓	มาก
	ความเหมาะสมด้านลวดลายและสี	๔.๒๕	๐.๗๙	มาก
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง	๔.๖๐	๐.๗๒	มากที่สุด
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม	๔.๑๕	๐.๖๗	มาก
๓. รูปแบบที่ ๓ เบาะรองนั่ง	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๔.๕๑	๐.๖๘	มากที่สุด
	ความเหมาะสมด้านลวดลายและสี	๔.๑๕	๐.๗๕	มาก
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง	๔.๓๐	๐.๖๖	มาก
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม	๔.๔๕	๐.๖๔	มาก
๔. รูปแบบที่ ๔ แผ่นรองจานบนโต๊ะอาหาร	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๔.๒๕	๐.๗๙	มาก
	ความเหมาะสมด้านลวดลายและสี	๔.๓๕	๐.๖๗	มาก
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง	๓.๗๕	๐.๙๗	มาก
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม	๔.๑๐	๐.๗๒	มาก
๕. รูปแบบที่ ๕ ผ้าคาดสำหรับตกแต่งบนโต๊ะอาหาร	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๔.๕๕	๐.๖๐	มากที่สุด
	ความเหมาะสมด้านลวดลายและสี	๔.๒๕	๐.๗๒	มาก
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง	๔.๓๕	๐.๔๙	มาก
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม	๔.๔๙	๐.๗๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ การวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ เกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบ การตกแต่ง และโดยภาพรวมของกลุ่มผู้สนใจ เมื่อพิจารณาจากการประเมิน ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์

รูปแบบที่ ๑ หมอนอิงขนาดเล็ก ด้านรูปแบบและโดยภาพรวม มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๖๕ และ ๔.๕๕ ด้านลวดลายและสี การตกแต่ง มีความเหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๐ และ ๔.๒๕ ตามลำดับ

รูปแบบที่ ๒ หมอนอิงขนาดกลาง ด้านการตกแต่ง มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๖๐ ด้านรูปแบบ ลวดลายและสี และโดยภาพรวม มีความเหมาะสมระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๐ ๔.๒๕ และ ๔.๑๕ ตามลำดับ

รูปแบบที่ ๓ เบาะรองนั่ง ด้านรูปแบบ มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๕๑ ด้านโดยภาพรวม การตกแต่ง ลวดลายและสี ความเหมาะสมระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๕ ๔.๓๐ และ ๔.๑๕ ตามลำดับ

รูปแบบที่ ๔ แผ่นรองจานบนโต๊ะอาหาร ด้านลวดลายและสี รูปแบบ โดยภาพรวมและการตกแต่ง มีความเหมาะสมระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๕ ๔.๒๕ ๔.๑๐ และ ๓.๗๕ ตามลำดับ

รูปแบบที่ ๕ ผ้าคาดสำหรับตกแต่งบนโต๊ะอาหาร ด้านรูปแบบ มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๕๕ ด้านโดยภาพรวม การตกแต่ง ลวดลายและสี มีความเหมาะสมระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๙ ๔.๓๕ และ ๔.๒๕ ตามลำดับ

สรุปผลการประเมินในภาพรวม

เคหะสิ่งทอรูปแบบที่ ๑ หมอนอิงขนาดเล็ก เคหะสิ่งทอรูปแบบที่ ๕ ผ้าคาดสำหรับตกแต่งบนโต๊ะอาหาร เคหะสิ่งทอรูปแบบที่ ๓ เบาะรองนั่ง เคหะสิ่งทอรูปแบบที่ ๒ หมอนอิงขนาดกลาง และเคหะสิ่งทอรูปแบบที่ ๔ แผ่นรองจานบนโต๊ะอาหาร มีความเหมาะสมระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม ๔.๔๖ ๔.๔๑ ๔.๓๕ ๔.๓๒ และ ๔.๑๑ ตามลำดับ

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อการออกแบบและพัฒนานวัตกรรมรูปแบบ

เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์

ตารางที่ ๔.๘ แสดงจำนวนข้อมูลของข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์

ข้อเสนอแนะ	จำนวน(คน)
๑. ควรมีรูปแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอเพิ่มมากขึ้น	๕
๒. ควรมีการออกแบบลวดลายที่เหมาะสมกับเคหะสิ่งทอ	๔
๓. ควรใช้เทคนิคอื่น ๆ เพิ่มในการตัดเย็บและมีวัสดุตกแต่ง	๖

จากตารางที่ ๔.๘ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้สนใจ มีข้อเสนอแนะดังนี้ ควรใช้เทคนิคอื่น ๆ เพิ่มในการตัดเย็บและมีวัสดุตกแต่ง จำนวน ๖ คน ควรมีรูปแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอเพิ่มมากขึ้น จำนวน ๕ คน ควรมีการออกแบบลวดลายที่เหมาะสมกับเคหะสิ่งทอ จำนวน ๔ คน

ส่วนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ประเมินการจัดฝึกอบรม (การประเมินจากผู้เข้าอบรม)

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ ๔.๙ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้เข้าอบรมจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หญิง	๒๐	๒๐
ชาย	-	-
รวม	๒๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๙ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ฝึกอบรมส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ฝึกอบรมจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๒๑ - ๓๐ ปี	๓	๑๕
๓๑ - ๔๐ ปี	๗	๓๕
มากกว่า ๔๐ ปี	๑๐	๕๐
รวม	๒๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๐ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ฝึกอบรมส่วนใหญ่ มีอายุมากกว่า ๔๐ ปี จำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐ รองลงมาอายุ ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕ และอายุ ๒๑-๓๐ ปี จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ฝึกอบรมจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทอผ้า	๑๕	๗๕
รับจ้าง	๓	๑๕
แม่บ้าน	๒	๑๐
รวม	๒๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๑ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ฝึกอบรมส่วนใหญ่ มีอาชีพทอผ้า จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๕ รองลงมาคืออาชีพรับจ้าง จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕ และอาชีพแม่บ้าน จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ฝึกอบรมจำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๖	๓๐
๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท	๑๔	๗๐
รวม	๒๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๒ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้ฝึกอบรมส่วนใหญ่ มีรายได้ต่อเดือน ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๐ รองลงมามีรายได้ต่อเดือน ๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐

ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ฝึกอบรมจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	๑๕	๗๕
มัธยมศึกษา	๕	๒๕
รวม	๒๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๓ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ฝึกอบรมส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๕ รองลงมาคือการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของกลุ่มผู้รับการอบรมที่มีต่อการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ
จากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์

ผลการประเมิน

ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้รับการอบรมที่มีความคิดเห็นต่อ
การอบรมการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์

หัวข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	SD	ความเหมาะสม
ก่อนฝึกอบรม	๑. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการออกแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์	๒.๕๐	๐.๖๙	น้อย
	๒. ท่านมีความสามารถในการตัดเย็บเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์	๒.๖๕	๐.๙๙	ปานกลาง
	๓. ท่านมีความสามารถตกแต่งเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์	๒.๘๐	๐.๗๐	ปานกลาง
หลังการฝึกอบรม ด้านเนื้อหา	๔. สอดคล้องกับความต้องการของผู้อบรม	๔.๒๕	๐.๘๕	มาก
	๕. ส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ทักษะนำไปประกอบอาชีพได้	๔.๘๐	๐.๔๑	มากที่สุด
ด้านวัสดุ อุปกรณ์ เอกสารประกอบ	๖. ความเพียงพอของวัสดุอุปกรณ์	๔.๗๕	๐.๔๔	มากที่สุด
	๗. วัสดุมีความเหมาะสมในการตัดเย็บ	๔.๘๕	๐.๓๗	มากที่สุด
	๘. เอกสารประกอบการอบรมมีความเหมาะสม	๔.๗๕	๐.๕๕	มากที่สุด
ด้านกระบวนการ การฝึกอบรม	๙. การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร	๔.๙๐	๐.๓๑	มากที่สุด
	๑๐. วิทยากรให้คำแนะนำปรึกษาขณะอบรมและหลังการอบรม	๔.๗๐	๐.๕๗	มากที่สุด
	๑๑. ระยะเวลาในการฝึกอบรมมีความเหมาะสม	๓.๔๕	๐.๕๖	ปานกลาง
	๑๒. กระบวนการอบรมมีการส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์	๔.๖๐	๐.๕๐	มากที่สุด
ด้านผู้รับการอบรม	๑๓. สามารถออกแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์	๔.๒๕	๐.๗๒	มาก
	๑๔. สามารถตัดเย็บเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์	๔.๑๐	๐.๗๙	มาก
	๑๕. สามารถตกแต่งเสื่อเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์	๔.๐๕	๐.๘๓	มาก
	๑๖. สามารถพัฒนารูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์	๔.๐๕	๐.๗๖	มาก
	๑๗. สามารถนำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน	๔.๔๐	๐.๕๐	มาก
	๑๘. มีความต้องการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ ครั้งต่อไป	๔.๕๕	๐.๖๙	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑๔ การประเมินผลความคิดเห็นของกลุ่มผู้เข้าอบรมที่มีต่อการอบรมการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ เมื่อพิจารณาจากการประเมิน

ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า กลุ่มผู้เข้ารับการอบรม จำนวน ๒๐ คน มีความคิดเห็น ดังนี้

ก่อนการอบรม

ผู้เข้าอบรมมีความรู้เกี่ยวกับการออกแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหม อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย ๒.๕๐ การตัดเย็บเคหะสิ่งทอจากผ้าไหม อยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ๒.๖๕ การตกแต่งเสื้ออแพชั่นจากผ้าไหม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ๒.๘๐

หลังการอบรม

ผู้เข้าอบรมมีความคิดเห็นว่า เนื้อหา มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าอบรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๕ ส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ทักษะนำไปประกอบอาชีพได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๘๐ วัสดุ อุปกรณ์ มีความเพียงพอในการฝึกอบรม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๗๕ วัสดุ มีความเหมาะสมในการตัดเย็บเคหะสิ่งทอ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๘๕ เอกสารประกอบการอบรม มีความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๗๕ การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๙๐ วิทยากรให้คำแนะนำปรึกษาขณะอบรมและหลังการอบรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๔.๗๐ รวมทั้งระยะเวลาในการฝึกอบรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ๓.๔๕ และ กระบวนการอบรม มีการส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๖๐ ผู้เข้าอบรมมีความ คิดเห็นว่าหลังการอบรม สามารถออกแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๕ สามารถตัดเย็บเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๔.๑๐ สามารถตกแต่งเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ อยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย ๔.๐๕ สามารถพัฒนารูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๔.๐๕ รวมทั้งนำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน อยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๐ และผู้เข้าอบรมมีความต้องการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ ครั้งต่อไป อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๕๕

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ จากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงจำนวนข้อมูลของข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้เข้าอบรมที่มีต่อการอบรมการพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์

ข้อเสนอแนะ	จำนวน(คน)
๑. ควรมีการอบรมครั้งต่อไป	๑๒
๒. ต้องการตัดเย็บเคหะสิ่งทอประเภทของใช้บนโต๊ะอาหาร	๓
๓. ต้องการทำแบบเคหะสิ่งทอประเภทตกแต่งทั่วไป	๔

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า ข้อเสนอแนะของผู้เข้าอบรม ต้องการให้มีการอบรมครั้งต่อไป ควรมีการอบรมครั้งต่อไป จำนวน ๑๒ คน ต้องการทำแบบเคหะสิ่งทอประเภทตกแต่งทั่วไป จำนวน ๔ คน และต้องการตัดเย็บเคหะสิ่งทอประเภทของใช้บนโต๊ะอาหาร จำนวน ๓ คน

บทที่ ๕

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาวัตกรรมการพัฒนาแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์บุรีรัมย์ และถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในรูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์บุรีรัมย์ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

- ศึกษาและดำเนินการสำรวจข้อมูลเอกสารและพื้นที่ที่ศึกษาในอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ เกี่ยวกับการทอผ้า วัสดุ ความเป็นมาของท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมนาโพธิ์บุรีรัมย์
- ออกแบบ วิเคราะห์ ประเมิน ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ เป็นต้นแบบ ๕ รูปแบบ จากการออกแบบลวดลายและสีของกลุ่มวิจัยลวดลายผ้าไหม นาโพธิ์
- กำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มตัวอย่าง
- สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ดำเนินการตามแผนการปฏิบัติงานและการเก็บรวบรวมข้อมูล
- วิเคราะห์ข้อมูลและสรุป
- รวบรวมและเรียบเรียงผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- รายงานผลการวิจัย

ประชากรกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือกลุ่มผู้สนใจผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ ๑๐๐ คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) และกลุ่มผู้เข้าอบรม ๒๐ คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ กลุ่มทอผ้าศูนย์หัตถกรรมผ้าไหมนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีพื้นฐานความรู้การตัดเย็บและการทอผ้าไหม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบเคหะสิ่งทอ ที่ได้จากการวิเคราะห์ ประเมิน จากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้จากการออกแบบและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์บุรีรัมย์ ๕ รูปแบบ

แบบประเมินผลของกลุ่มผู้สนใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ มี ๓ ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ความคิดเห็นของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์บุรีรัมย์ เกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบ ลวดลายและสี การตกแต่ง และโดยภาพรวม และข้อเสนอแนะ

แบบประเมินผลของกลุ่มผู้เข้าอบรมเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ มี ๓ ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อการฝึกอบรมการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์และข้อเสนอแนะ

สถิติที่ใช้ในการอธิบายผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย ใช้สถิติ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยวิเคราะห์ประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences for Windows)

สรุปผลการวิจัย ดังนี้

ผลการวิจัย พบว่า ผลิตภัณฑ์ต้นแบบเสื้อแฟชั่นที่ผลิตจากการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ เป็นเสื้อผ้า ๕ รูปแบบ กลุ่มผู้ประเมินผลิตภัณฑ์ต้นแบบเป็นกลุ่มผู้สนใจส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี อาชีพ รับราชการ มีรายได้ระหว่าง ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท และมีการศึกษาระดับปริญญาตรี ในส่วนการประเมินความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ พบว่า เคหะสิ่งทอรูปแบบที่ ๑ หมอนอิงขนาดเล็ก มีความเหมาะสมมากที่สุด ด้านรูปแบบ ด้านลวดลายและสี และโดยภาพรวม รูปแบบที่ ๒ หมอนอิงขนาดกลาง มีความเหมาะสมมากที่สุด ด้านการตกแต่ง ส่วนการประเมินโดยภาพรวม พบว่า รูปแบบที่ ๑ หมอนอิงขนาดเล็ก รูปแบบที่ ๕ ผ้าคาดสำหรับตกแต่งบนโต๊ะอาหาร รูปแบบที่ ๓ เบาะรองนั่ง รูปแบบที่ ๒ หมอนอิงขนาดกลาง และรูปแบบที่ ๔ แผ่นรองจานบนโต๊ะอาหาร มีความเหมาะสมมาก ตามลำดับ

การประเมินผลการฝึกอบรมจากกลุ่มผู้เข้าอบรม ผลการประเมินพบว่า กลุ่มผู้รับการอบรมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุมากกว่า ๔๐ ปี มีอาชีพทอผ้า มีรายได้ ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท และมีการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนผลการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรม ก่อนฝึกอบรม มีความรู้ในการออกแบบ อยู่ในระดับน้อย ตัดเย็บและตกแต่งเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมอยู่ในระดับ ปานกลาง หลังการอบรม สามารถออกแบบตัดเย็บและตกแต่งแฟชั่นจากผ้าไหม อยู่ในระดับมาก ด้านเนื้อหา มีความสอดคล้องกับความต้องการในระดับมาก ส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ ทักษะนำไปประกอบอาชีพได้ ในระดับมาก วัสดุมีความเพียงพอและเหมาะสมกับการตัดเย็บ รวมทั้งเอกสารประกอบการอบรม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ในด้านกระบวนการฝึกอบรม การถ่ายทอดความรู้ ให้คำแนะนำ ปรึกษาขณะอบรมหลังการอบรม อยู่ในระดับมากที่สุด ระยะเวลาในการอบรมและกระบวนการอบรม อยู่ในระดับปานกลาง มีการส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ ในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ส่วนด้านผู้เข้ารับการอบรม สามารถออกแบบตัดเย็บตกแต่งและพัฒนาเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ สามารถนำความรู้จากการอบรมไปใช้ประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน อยู่ในระดับมาก และมีความต้องการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ครั้งต่อไป ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

๑. การวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ เป็นแนวทางให้ผู้บริโภคได้สินค้าที่มีความคุ้มค่าของผ้าไหม และเป็นแนวทางให้ผู้ผลิตประยุกต์ใช้ต่อไป

๒. การฝึกอบรม เป็นการสร้างองค์ความรู้ และฝึกปฏิบัติเพื่อการถ่ายทอดให้กับชุมชน และเป็นแนวทางในการสร้างรายได้ให้กับตนเองและชุมชน

๓. เป็นการพัฒนาให้มีแนวคิดสร้างสรรค์ ประยุกต์จากผ้าฝืน ให้เป็นผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอที่สามารถสวมใส่ได้หลายโอกาส

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. การศึกษาลวดลายประยุกต์จากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์
๒. การศึกษาช่องทางการตลาด เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนทอผ้าไหม
๓. ศึกษากระบวนการทอผ้าลวดลายโบราณจากผ้าไหมพื้นถิ่นต่าง ๆ

บรรณานุกรม

- กรรณา เดชาติวงศ์ ณ อยุธยา.(๒๕๓๒). **สิ่งทอไทย**. กรุงเทพฯ : เดอะริเบอ์เรเตอร์.
- ก้องเกียรติ มหาอินทร์ (๒๕๕๑). **การออกแบบและพัฒนารูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมสุรินทร์**.
กรุงเทพฯ : คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
พระนคร.
- กิตติศักดิ์ อริยะเครือ.(๒๕๔๗). **เคหะสิ่งทอ**. เอกสารประกอบการสอน. กรุงเทพฯ :
คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- เกศินี ปายะนันท์. (๒๕๔๗). **ร้อยรสบุผาพัสดากรณ์**. กรุงเทพฯ : อนุรักษ์พิมพ์.
- เกษทัย สิงห์อินทร์ (๒๕๕๕). **การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้านภาคใต้เพื่อเคหะสิ่งทอ :**
กรณีศึกษาผ้าทอนาหมื่นศรี ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง.
สืบค้นเมื่อ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๘ จาก <http://www.tci-thaijo.org/index.php/arch-kku/rt/metadata/45264/0>
- นิตยา ฉัตรเมืองปัก. (๒๕๕๕). **การศึกษาวิเคราะห์ผ้าไหมมัดหมี่อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์**.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- แพทรีเซีย ซีสมแมน. วิถี พานิชพันธ์, และทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล. (๒๕๓๑). **สายใยแห่งวัฒนธรรม
ไทยในศิลปะบนผืนผ้า ผ้าเอเชีย : มรดกร่วมทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : ไร่ไทยเพรส.
- ไพรัช รุ่งรุจีเมฆ, บรรณาธิการ. (ม.ป.ป.). **ภูษาวิจิตร**. ม.ป.ท. : โครงการพัฒนาหัตถกรรมผ้าไทย
ในชนบท สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร. (๒๕๔๓). **ผ้าพื้นเมือง-การสำรวจผู้ผลิตทั่วประเทศ โครงการพัฒนา
ผ้าพื้นเมืองในทุกจังหวัด**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. (๒๕๔๓). **ผ้าทอพื้นเมืองในภาคอีสาน**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- _____. (๒๕๔๓). **ลวดลายและสีสันทนผ้าทอพื้นเมือง**. กรุงเทพฯ : โครงการพัฒนาผ้าและผลิตภัณฑ์ผ้า
พื้นเมืองทั่วประเทศเพื่อการส่งเสริมการผลิตและการส่งออก.
- มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ. (๒๕๔๘). **การทอผ้าไหม
ในประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๒**. กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์.
- วิกิพีเดีย.(๒๕๕๘). **สภาพทั่วไปของจังหวัดบุรีรัมย์**. สืบค้นเมื่อ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ จาก
<https://th.wikipedia.org/wiki/จังหวัดบุรีรัมย์>
- _____. (๒๕๕๘). **ประวัติจังหวัดบุรีรัมย์**. สืบค้นเมื่อ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ จาก
<https://th.wikipedia.org/wiki/จังหวัดบุรีรัมย์>
- _____. (๒๕๕๘). **สถานที่สำคัญของจังหวัดบุรีรัมย์**. สืบค้นเมื่อ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ จาก
<https://th.wikipedia.org/wiki/จังหวัดบุรีรัมย์>
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, บรรณาธิการ. (๒๕๓๒). **ศิลปหัตถกรรมไทย**. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ศิริ ผาสุก. (๒๕๔๕). **ผ้าไหมพื้นบ้าน : Handwoven Thaisilk**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านอำเภอนาโพธิ์. (ม.ป.ป.). ข้อมูลศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านอำเภอนาโพธิ์ บุรีรัมย์ : ศูนย์ถ่ายทอดเอกสาร.

_____. (๒๕๕๑). **บันทึกภูมิปัญญา OTOP ปี ๒๕๕๑ ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านอำเภอนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์**. บุรีรัมย์ : ศูนย์. ถ่ายเอกสาร

สุรียา ทรรทรานนท์, และพัชรินทร์ ศุขประมูล. (๒๕๓๒). **ชีวิตไทยกับงานศิลปหัตถกรรม**. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.

สุดาภากาญจน์ แยมบัติ (๒๕๕๘). **การพัฒนาผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมมัดหมี่บาติก:**

กรณีศึกษาลวดลายศิลปะขอมจากปราสาทศีขรภูมิ. สืบค้นเมื่อ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๘ จาก

<http://www.tci-thaijo.org/index.php/RMUTP/article/view/31875>

สุมาลย์ โทมัส. (๒๕๓๗). **“ผ้านุ่ง”** ข้อสังเกตเกี่ยวกับผ้าทอในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านใน สำนักงานคณะกรรมการการวัฒนธรรมแห่งชาติ. ผ้าไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

อริศรา.(๒๕๕๑,กรกฎาคม). **เส้นไหม ใยฝ้าย ลดลายบนผืนผ้า**. หญิงไทย. ๓๓ (๗๘๗) : ๒๓๗-๒๓๘.

_____. (๒๕๕๒,กุมภาพันธ์). **เส้นไหม ใยฝ้าย ลดลายบนผืนผ้า**. หญิงไทย. ๓๔ (๘๐๐) : ๒๓๘-๒๓๙.

อรุณวรรณ ตั้งจันทร์, เกษร ธิตะจारी, นิรัช สุดสังข์ (๒๕๕๖). **การพัฒนาผลิตภัณฑ์เคหะ**

สิ่งทอจากผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง จังหวัดเพชรบูรณ์. สืบค้นเมื่อ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๘ จาก

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/ajnu/article/view/25997>

ภาคผนวก ก.

๑. แบบประเมินผลิตภัณฑ์ต้นแบบสำหรับผู้เชี่ยวชาญ
๒. แบบประเมินผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอสำหรับกลุ่มผู้สนใจ
๓. แบบประเมินกระบวนการฝึกอบรมสำหรับผู้เข้าอบรม

แบบประเมิน

โครงการวิจัย “การพัฒนานวัตกรรมรูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้านาโพธิ์บุรีรัมย์” (สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

คำชี้แจง : แบบประเมินนี้เป็นแบบประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์บุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ แบ่งเป็น ๓ ตอน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมรูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้านาโพธิ์บุรีรัมย์ (ผลิตภัณฑ์ต้นแบบเคหะสิ่งทอ)

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่ตรงกับท่านมากที่สุด

๑. วุฒิการศึกษา

☐ อนุปริญญา	☐ ปริญญาตรี
☐ ปริญญาโท	☐ ปริญญาตรีเอก

๒. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ งานด้านการออกแบบเสื้อผ้า

☐ น้อยกว่า ๓ ปี	☐ ๓-๕ ปี
☐ ๖-๑๐ ปี	☐ มากกว่า ๑๐ ปี

๒.๒ งานด้านการตัดแบบเสื้อผ้า

☐ น้อยกว่า ๓ ปี	☐ ๓-๕ ปี
☐ ๖-๑๐ ปี	☐ มากกว่า ๑๐ ปี

๓. ประสบการณ์เกี่ยวข้องกับผ้าไหมและผลิตภัณฑ์

☐ น้อยกว่า ๓ ปี	☐ ๓-๕ ปี
☐ ๖-๑๐ ปี	☐ มากกว่า ๑๐ ปี

ผลิตภัณฑ์	รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
เคหะสิ่งทอรูปแบบ ๖ 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมลวดลายและสี					
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					
เคหะสิ่งทอรูปแบบ ๗ 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมลวดลายและสี					
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					
เคหะสิ่งทอรูปแบบ ๘ 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมลวดลายและสี					
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					
เคหะสิ่งทอรูปแบบ ๙ 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมลวดลายและสี					
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					
เคหะสิ่งทอรูปแบบ ๑๐ 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมลวดลายและสี					
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง : โปรดให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงรูปแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบเคหะสิ่งทอ

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมิน
(สำหรับกลุ่มผู้สนใจ)

โครงการวิจัย “การพัฒนานวัตกรรมรูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้านาโโพธิ์ บุรีรัมย์”
(สำหรับกลุ่มผู้สนใจ)

คำชี้แจง : แบบประเมินนี้เป็นแบบประเมินความคิดเห็นของกลุ่มผู้สนใจ
ที่มีต่อการพัฒนานวัตกรรมรูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้านาโโพธิ์ บุรีรัมย์
ข้อมูลแบ่งเป็น ๓ ตอน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโโพธิ์ บุรีรัมย์
เกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบ ลวดลายและสี การตกแต่ง และภาพโดยรวม

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง
ที่ตรงกับท่านมากที่สุด

๑. เพศ

ชาย

หญิง

๒. อายุ

ต่ำกว่า ๒๐ ปี

๒๑ - ๓๐ ปี

๓๑ - ๔๐ ปี

มากกว่า ๔๐ ปี

๓. อาชีพ

นักเรียนนักศึกษา

รับราชการ

รัฐวิสาหกิจ

แม่บ้าน

รับจ้าง

ธุรกิจส่วนตัว

อื่น ๆ โปรดระบุ

๔. รายได้

ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท

๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท

๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท

๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท

มากกว่า

๒๐,๐๐๐ บาท

๕. การศึกษา

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์บุรีรัมย์
เกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบ ลวดลายและสี การตกแต่ง และภาพโดยรวม

คำชี้แจง : โปรดพิจารณารายละเอียดของการประเมินในแต่ละข้อ และทำเครื่องหมาย ✓

ในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ระดับ ๕ หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ระดับ ๔ หมายถึง เหมาะสมมาก

ระดับ ๓ หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ระดับ ๒ หมายถึง เหมาะสมน้อย

ระดับ ๑ หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์บุรีรัมย์
เกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบ ลวดลายและสี การตกแต่ง และภาพโดยรวม

ผลิตภัณฑ์	รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑. รูปแบบที่ ๑ หมอนอิงขนาดเล็ก 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมด้านลวดลายและสี					
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					
๒. รูปแบบที่ ๒ หมอนอิงขนาดกลาง 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมด้านลวดลายและสี					
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					
๓. รูปแบบที่ ๓ เบาะรองนั่ง 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมด้านลวดลายและสี					
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					
๔. รูปแบบที่ ๔ แผ่นรองจานบนโต๊ะอาหาร 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมด้านลวดลายและสี					
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					
๕. รูปแบบที่ ๕ ผ้าคาด สำหรับตกแต่งบนโต๊ะอาหาร 	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมด้านลวดลายและสี					
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					

แบบประเมินผล การฝึกอบรม

- โครงการวิจัย** “การพัฒนานวัตกรรมรูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้านาโพธิ์ บุรีรัมย์
- คำชี้แจง** : แบบประเมินนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรม
ที่มีต่อการจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนานวัตกรรมรูปแบบ
เคหะสิ่งทอจากผ้านาโพธิ์ บุรีรัมย์
ข้อมูลแบ่งเป็น ๓ ตอน
- ตอนที่ ๑** ข้อมูลทั่วไป
- ตอนที่ ๒** ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อการจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง การพัฒนานวัตกรรมรูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้านาโพธิ์ บุรีรัมย์
- ตอนที่ ๓** ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกอบรมการพัฒนานวัตกรรมรูปแบบเคหะสิ่งทอ
จากผ้านาโพธิ์ บุรีรัมย์
- ตอนที่ ๑** ข้อมูลทั่วไป
- คำชี้แจง** : โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง
ที่ตรงกับท่านมากที่สุด

๑. เพศ

- ชาย หญิง

๒. อายุ

- ต่ำกว่า ๒๐ ปี ๒๑ - ๓๐ ปี
 ๓๑ - ๔๐ ปี มากกว่า ๔๐ ปี

๓. อาชีพ

- ทำนา ทอผ้า แม่บ้าน
 รับจ้าง อื่น ๆ โปรดระบุ

๔. รายได้ต่อเดือน

- ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท ๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท
 มากกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท

๕. รายได้ต่อเดือน

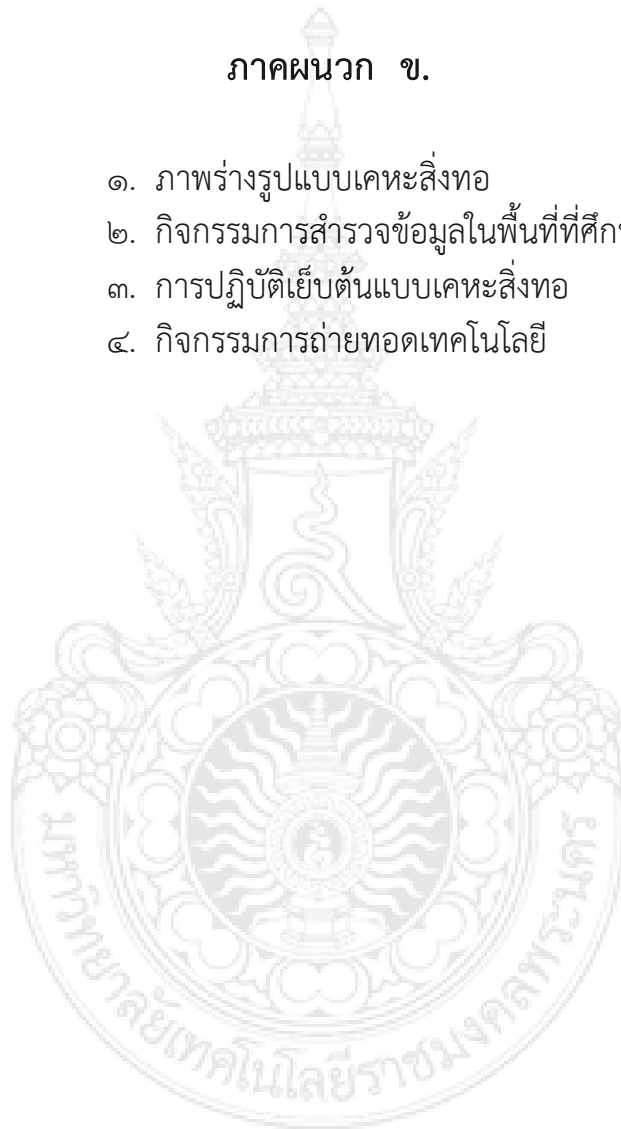
- ประถมศึกษา มัธยมศึกษา
 อนุปริญญา ปริญญาตรี อื่น ๆ โปรดระบุ

- ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อการจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง การพัฒนานวัตกรรมรูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหม บูรีรัมย์
- คำชี้แจง โปรดพิจารณารายละเอียดของการประเมินในแต่ละข้อ และทำเครื่องหมาย ✓
ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน
- ระดับ ๕ หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด
- ระดับ ๔ หมายถึง เหมาะสมมาก
- ระดับ ๓ หมายถึง เหมาะสมปานกลาง
- ระดับ ๒ หมายถึง เหมาะสมน้อย
- ระดับ ๑ หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด/ไม่เหมาะสม

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	๕	๔	๓	๒	๑
ก่อนการฝึกอบรม					
๑. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการออกแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหม					
๒. ท่านมีความสามารถในการตัดเย็บเคหะสิ่งทอจากผ้าไหม					
๓. ท่านมีความสามารถตกแต่งเคหะสิ่งทอจากผ้าไหม					
หลังการฝึกอบรม					
๔. สอดคล้องกับความต้องการของผู้อบรม					
๕. ส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ทักษะนำไปประกอบอาชีพได้					
ด้านวัสดุ อุปกรณ์ เอกสารประกอบ					
๖. ความเพียงพอของวัสดุอุปกรณ์					
๗. วัสดุมีความเหมาะสมในการตัดเย็บ					
๘. เอกสารประกอบการอบรมมีความเหมาะสม					
ด้านกระบวนการฝึกอบรม					
๙. การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร					
๑๐. วิทยากรให้คำแนะนำปรึกษาขณะอบรมและหลังการอบรม					
๑๑. ระยะเวลาในการฝึกอบรมมีความเหมาะสม					
๑๒. กระบวนการอบรมมีการส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ ในการพัฒนานวัตกรรมรูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหม บูรีรัมย์					

ภาคผนวก ข.

๑. ภาพร่างรูปแบบเคหะสิ่งทอ
๒. กิจกรรมการสำรวจข้อมูลในพื้นที่ที่ศึกษา
๓. การปฏิบัติเย็บต้นแบบเคหะสิ่งทอ
๔. กิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยี

ภาพร่างรูปแบบเคหะสิ่งทอ

Sketch Design Cushions

CONCEPT
การออกแบบเบาะรองนั่งได้ใช้ผ้าไหมนาโพธิ์มาเป็นวัสดุในการทำผลิตภัณฑ์

ลายผ้าไหมนาโพธิ์

เคหะสิ่งทอรูปแบบ ๑

Sketch Design Tissue

CONCEPT
การออกแบบของที่ระลึกโดยเลือกเป็นกล่องทิชชูและได้นำผ้าไหมนาโพธิ์มาเป็นวัสดุหลักในการทำผลิตภัณฑ์

ลายผ้าไหมนาโพธิ์

เคหะสิ่งทอรูปแบบ ๒

Sketch Design Lamp

CONCEPT
การออกแบบโคมไฟนำผ้าจากผ้าไหมนาโพธิ์มาเป็นวัสดุหลักในการทำผลิตภัณฑ์ รูปทรงของผลิตภัณฑ์ได้อิทธิพลมาจากแมงกะพรุน

ลายผ้าไหมนาโพธิ์

เคหะสิ่งทอรูปแบบ ๓

Sketch Design Lamps

Idea&Concept	Materials	Dimension
ได้รับแรงบันดาลใจมาจากตู้ปลาของพ่อค้าในสุโขทัย ผสมผสานกับผ้าไหมนาโพธิ์หรือผ้าฝ้าย จึงสามารถนำมาทำเป็นโคมไฟได้ รองนำไหมนี้เป็นของจังหวัดสุโขทัย	- กระเบื้องเคลือบ - ผ้าไหมนาโพธิ์ หรือผ้าฝ้าย - โคมไฟเหล็ก	ขนาดกว้าง 30 ซม. ขนาดสูง 60 ซม.

เคหะสิ่งทอรูปแบบ ๔

Sketch Design Seat Cushion

DIMANSION
20 cm x 20 cm

DETAIL
ลายผ้าไหมนาโพธิ์
บนตัวเบาะจะมีการใช้ฟองและเส้นตรงรองรับ

CONCEPT
การออกแบบเบาะนั่งรูปแบบญี่ปุ่น แร่แรงบันดาลใจได้มาจากการนำท่อนไม้มาวางต่อกันจนมีลักษณะเป็นรูปทรงโค้งๆ ได้นำไหมนาโพธิ์มาเป็นวัสดุหลักในการออกแบบ จึงทำให้ผลิตภัณฑ์ดูกลมกลืนกับธรรมชาติมากขึ้น

เคหะสิ่งทอรูปแบบ ๕

Sketch Design Lamp

DIMANSION
20 cm x 20 cm

DETAIL
- ลายผ้าไหมนาโพธิ์
- ตัวโคมไฟเป็นรูปทรงวงรี
- ฐานของโคมไฟทำจากโคมไฟสี 4 ด้านเสียดกับพื้น

CONCEPT
การออกแบบโคมไฟโดยนำผ้าไหมนาโพธิ์เป็นวัสดุหลักในการทำโคม และมีวัสดุรองเป็นพลาสติกรูปทรงโคมไฟได้แรงบันดาลใจมาจากต้นมะม่วง concept คือ hipter จะออกเป็นแนวธรรมชาติ

เคหะสิ่งทอรูปแบบ ๖

Sketch Design Table Linen

DIMANSION

DETAIL

ลายผ้าจะฉีกดูมีสี จะเป็นลูกไม้ดูก็สวย

ลายผ้าไหมนาโพธิ์

CONCEPT
การออกแบบผ้าคลุมโต๊ะให้ผ้าจากผ้าไหมนาโพธิ์มาเป็นวัสดุในการทอผ้าลินิน รูปแบบการออกแบบจะออกสไตล์เป็นแนว hipster หรือเรียกอีกอย่างว่าแนวธรรมชาติ

Sketch Design Set the table

ผ้าปูโต๊ะ

เก้าอี้

จาน

concept

การออกแบบโต๊ะในร้านอาหารจะดูดีในแบบที่ดูทันสมัยและมีความสวยงามและใช้งานได้จริง

unit of cm scale 1:50

unit of cm scale 1:9

เคหะสิ่งทอรูปแบบ ๗

เคหะสิ่งทอรูปแบบ ๘

Sketch Design Curtains

DIMANSION

DETAIL

ลายผ้าไหมนาโพธิ์

ผ้าผ้าม่านจะฉีกดูมีสีจะดูดีในแบบที่ดูทันสมัยและมีความสวยงามและใช้งานได้จริง

CONCEPT
ผ้าผ้าม่านจากผ้าไหมนาโพธิ์เป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ผ้าผ้าม่านจะฉีกดูมีสีจะดูดีในแบบที่ดูทันสมัยและมีความสวยงามและใช้งานได้จริง

Sketch Design Pillow

DIMANSION

DETAIL

ลายผ้าไหมนาโพธิ์

ผ้าผ้าม่านจะฉีกดูมีสีจะดูดีในแบบที่ดูทันสมัยและมีความสวยงามและใช้งานได้จริง

CONCEPT
การออกแบบของอิง โคนผ้าไหมนาโพธิ์มาเป็นวัสดุหลัก ในการออกแบบรูปทรงก็จะดูทันสมัยและมีความสวยงามและใช้งานได้จริง เป็นผลิตภัณฑ์ที่คนรุ่นใหม่จะใช้ในครัวหรือใช้ในงาน

เคหะสิ่งทอรูปแบบ ๙

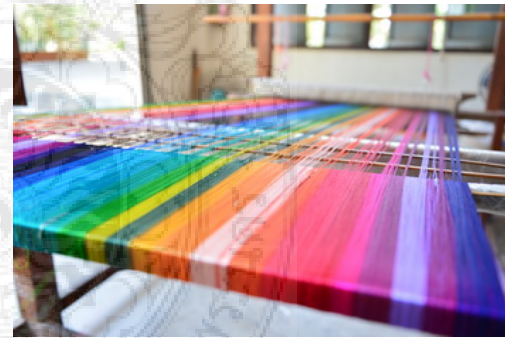
เคหะสิ่งทอรูปแบบ ๑๐

กิจกรรมการสำรวจข้อมูลในพื้นที่ที่ศึกษา
การพัฒนานวัตกรรมรูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์
ครั้งที่ ๑

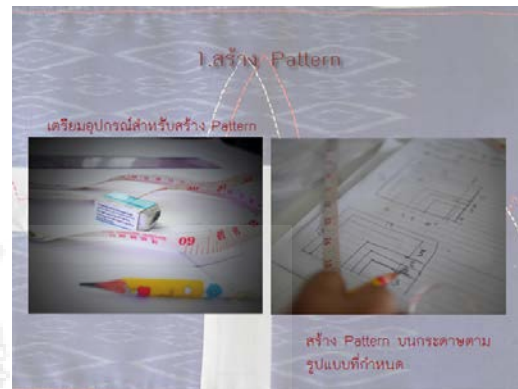
สำรวจข้อมูลที่ศูนย์หัตถกรรมทอผ้าบ้านนาโพธิ์ บุรีรัมย์
ระหว่างวันที่ ๑๕-๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๗

กิจกรรมการสำรวจข้อมูลในพื้นที่ที่ศึกษา
 การพัฒนานวัตกรรมรูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์
 ครั้งที่ ๒

สำรวจข้อมูลที่ศูนย์หัตถกรรมทอผ้าบ้านนาโพธิ์ บุรีรัมย์
 ระหว่างวันที่ ๔-๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘

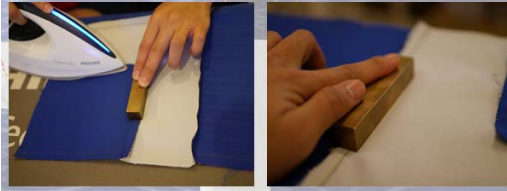
การปฏิบัติเย็บต้นแบบเคหะสิ่งทอ

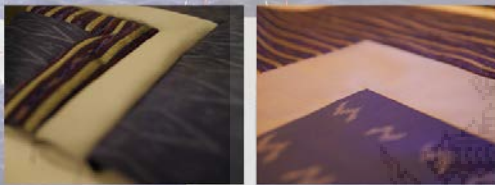
4. ขั้นตอนการเย็บประกอบ (ต่อ)

5. รีดเก็บความเรียบร้อยบริเวณตะเข็บผ้า

ภาพก่อนและหลังการรีด

6. ทำการเย็บชายผ้า

เย็บเก็บบริเวณชายผ้าด้วยจักรไฟฟ้าให้เรียบร้อย

7. เย็บติดซิป

8. ทำการเย็บผ้าชั้นใน

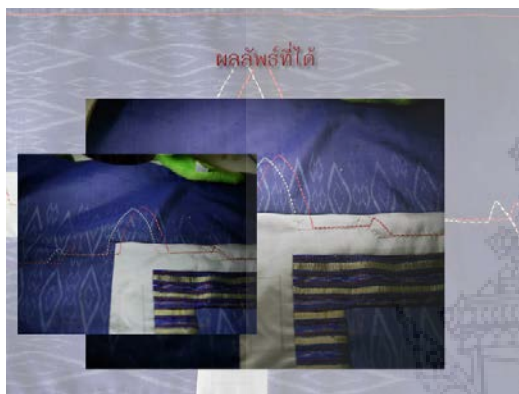
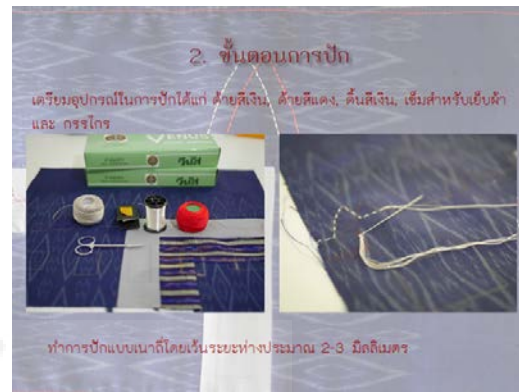
การปักลายเส้นรูปปราสาทบนผืนผ้า

9. สร้างแบบปราสาทบนกระดาษ

สร้างแบบปราสาทกระดาษ

วางแบบปราสาทลงบนบล็อกหมอนเพื่อทำการร่างเส้น

กิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยี การพัฒนานวัตกรรมรูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์บุรีรัมย์

ถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ศูนย์หัตถกรรมทอผ้าบ้านนาโพธิ์ บุรีรัมย์
ระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๘

ภาคผนวก ค.

คณะผู้วิจัย

ส่วน ค : ประวัติคณะผู้วิจัย

๑. ชื่อ-นามสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ อริยะเครือ

Assistant Professor Dr. Kittisak Ariyakuare

๒. เลขหมายประจำตัวประชาชน

๓๕๒๐๑๐๐๒๓๙๙๒๗

๓. ตำแหน่งปัจจุบัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์

๔. หน่วยงานที่สามารถติดต่อได้สะดวก

คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระ

นคร ๕๑๗ ถ.นครสวรรค์ เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

หมายเลขโทรศัพท์ ๐๒-๖๖๕-๓๕๕๕ ต่อ ๓๐๒๐ โทรสาร ๐-๒๖๒๙-๙๑๕๑

หมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๘๓-๗๘๘-๙๕๖๙

E-mail: kittisak.a@rmutp.ac.th

๕. ประวัติการศึกษา

ระดับปริญญา	คุณวุฒิ/สาขาวิชา	สถาบันอุดมศึกษา	ปีที่สำเร็จ
ระดับปริญญาตรี	(ศษ.บ) ศึกษาศาสตร์บัณฑิต ออกแบบผลิตภัณฑ์	สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง	๒๕๓๒
ระดับปริญญาโท	(ศป.ม) ศิลปะกรรมศาสตร์มหา บัณฑิต ทักษะศิลป์ : ศิลปะสมัยใหม่	มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ	๒๕๔๒
ระดับปริญญาเอก	ปริญญาคุชฎีบัณฑิต การออกแบบ ผลิตภัณฑ์ คณะศิลปประยุกต์และ การออกแบบ	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	๒๕๕๓

๖. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)

-

๗. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

๗.๑ ผลงานวิจัย

ชื่อผลงานวิจัย	สถานภาพ	แหล่งทุน/ปี
การศึกษาจิตรกรรมภาพทิวทัศน์ตามแนววิถีโพธิสมร	หัวหน้าโครงการวิจัย	ทุนส่วนตัว/๒๕๔๔
การออกแบบบรรจุภัณฑ์และของที่ระลึกภาคกลาง	หัวหน้าโครงการวิจัย	งบประมาณ แผ่นดิน/๒๕๔๖
การศึกษาการทอพรมด้วยมือจากเส้นใยธรรมชาติ เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป	หัวหน้าโครงการวิจัย	งบประมาณ แผ่นดิน/๒๕๔๗

การออกแบบเครื่องทอผ้าแบบยกดอกพิเศษด้วยเครื่องแจ๊คการ์ด (JACQUARD) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเชิงนิเวศน์เศรษฐกิจ	หัวหน้าโครงการวิจัย	งบประมาณแผ่นดิน/๒๕๕๔
การพัฒนาคุณภาพผ้าไหมทอมือลายพื้นเมืองด้วยอุปกรณ์ม้วน เส้นไหมยื่นออกแบบและพัฒนาขึ้นใหม่	หัวหน้าโครงการวิจัย	สถาบันสิ่งทอ/๒๕๕๕
การพัฒนาผ้าฝ้ายทอมือด้วยเทคนิคการพิมพ์เส้นยืนแบบซิลค์สกรีนเพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอสู่วิสาหกิจชุมชน (OTOP)	หัวหน้าโครงการวิจัย	สถาบันสิ่งทอ/๒๕๕๖
กรณีศึกษา กระบวนการออกแบบเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากผ้าขาวม้าสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน	หัวหน้าโครงการวิจัย	ทุนส่วนตัว/๒๕๕๖
การออกแบบเครื่องทอพรมอเนกประสงค์แบบกึ่งอัตโนมัติเพื่อพัฒนา ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอเชิงวัฒนธรรมที่นำไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	หัวหน้าโครงการวิจัย	งบประมาณรายจ่าย/๒๕๕๗
การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากเศษผ้าเหลือใช้ด้วย เทคนิคการใช้เครื่องยิงพรม (Hand Tufted) สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านเคียนงาม จังหวัดนครนายก	ผู้ร่วมวิจัย โครงการวิจัย	งบประมาณรายจ่าย/๒๕๕๗

๗.๒ การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัย

ชื่อผลงานวิจัย	ปี	การเผยแพร่	แหล่งเงินทุน
๑. Quality Development of Native Hand-Woven Silk Fabric	๒๐๑๓	The ๔ th RMUTP International conference July ๑๕-๑๖ ๒๐๑๓	
๑. PROPERTIES OF NATIVE HAND-WOVEN SILK FABRIC BY NEW DEVELOPMENT. WARP WINGING	๒๐๑๓	(Poster) The ๒ nd International Textiles and Costume Congress ๒๐๑๓ Department of Textile Science, Faculty of Agro-Industry, Kasetsart	
๒. COLOUR FASTNESS PROPERTY OF HEMP FABRIC PRINTED WITH PIGMENT DYE		University ๒๘-๒๙ October ๒๐๑๓, Bangkok, Thailand	

<p>๒. The Design of Special Embossed Loom with Jacquard for Developing Community Product in Economic.</p>	<p>๒๐๑๓</p>	<p>(Poster) The ๕th Rajamangla University of Technology National Conference (๕th RUMTUC) and The ๕th Rajamangla University of Technology International Conference (๕th RMUTIC)</p>	
<p>๓. Quality Development of Native Hand-Woven Silk Fabric By New Development Warp Winging</p>	<p>๒๐๑๓</p>	<p>(Poster) The ๕th Rajamangla University of Technology National Conference (๕th RUMTUC) and The ๕th Rajamangla University of Technology International Conference (๕th RMUTIC)</p>	
<p>An Evaluation of Silk Fabric Dyed with Lac dye by Using Pad-dry Technique. A Research on Effect of Mordant Concentration (oral presentation)</p>	<p>๒๐๑๔</p>	<p>(oral presentation) “๓rd ICTM (International Conference on textile Engineering and Material” ณ Changsha Wuhua Hotel, no. ๒๕๕, The third section of (middle) Funong Road, chengsha, Dalian, Hunan, China.</p>	
<p>DYEING STUDIES WITH GOLDEN SHOWER TREE SEED PODS ON POLYAMIDE FABRIC : A RESEARCH ON EFFECT METAL MORDANTS CONCENTRATION</p>	<p>๒๐๑๔</p>	<p>(Poster) The ๕th RMUTP International Conference of Science, ๒๐๑๔</p>	

<p>๑. The Design of Special Embossed Loom with Jacquard for Developing Community Product in economic</p> <p>๒. Quality Development of Native Hand-Woven Silk Fabric By New Development Warp Winging</p> <p>๓. (The Development of New Mixed Fiber from Waste Cocoon and Other Plant Fibers.)</p>	<p>๒๐๑๔</p>	<p>International of Inventions of Geneva</p>	
<p>๑. “Resist Printing Studies of Silk Fabric with Acacia Catechu Wild and Flour of Wild Taro (Colocasia Esculenta (L.) Schott) by Using Batik Technique”</p> <p>๒. UV Protection Property of Silk Fabric Dyed with Longan Leaves Extract by Using</p>	<p>๒๐๑๔</p>	<p>(Poster) International Forum on Natural Dyes & WEFT TAIWAN ๒๐๑๔ (ISEND ๒๐๑๔</p>	
<p>TENSILE AND TEARING STRENGTH PROPERTIES OF PRINTED COTTON FABRIC USING WARP YARN PRINTING TECHNIQUE</p>	<p>๒๐๑๕</p>	<p>The ๖th RMUTP International Conference on Science, Technology and Innovation for Sustainable Development: Current Challenges towards Creative and Green Economy, ๑๕-๑๖ July ๒๐๑๕, Thailand</p>	

ประวัติคณะผู้วิจัย

๑. ชื่อ-นามสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรูญ คล้ายจ้อย
Assistant Professor Charoon Klaichoi

๒. เลขหมายประจำตัวประชาชน

๓๖๔๐๑๐๐๖๐๕๔๕๑

๓. ตำแหน่งปัจจุบัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์

๔. หน่วยงานที่สามารถติดต่อได้สะดวก

คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
๕๑๗ ถ.นครสวรรค์ เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐
หมายเลขโทรศัพท์ ๐๒-๖๒๙๙๑๕๒-๓ ต่อ ๓๐๐๔
หมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๘๑-๒๕๙-๒๐๓๗

๕. ประวัติการศึกษา

ระดับปริญญา	คุณวุฒิ/สาขาวิชา	สถาบันอุดมศึกษา	ปีที่สำเร็จ
ระดับปริญญาตรี	ศึกษาศาสตร์บัณฑิต (ศิลปกรรม-ทัศนศิลป์)	วิทยาลัยเทคโนโลยีและ อาชีวศึกษา	๒๕๒๔

๖. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)

ย้อมผ้า พิมพ์ผ้า บาติกและมัดย้อม

๗. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

๗.๑ ผลงานวิจัย

ลำดับที่	ชื่อข้อเสนอการวิจัย	แหล่งเงินทุน	พ.ศ.
๑	การพัฒนาเทคนิคการทำผ้าบาติกบนผ้าไหมด้วยสีธรรมชาติ (Development of batik painting technique silk fabric via natural dyes) (หัวหน้าโครงการ)	งบผลประโยชน์ คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอฯ	ต.ค. ๒๕๕๑ – ก.ย. ๒๕๕๒
๒	การประยุกต์เทคนิคการปักเพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอ (Stitching Technique Improvement for Textile Product Design)	งบผลประโยชน์ คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอฯ	ต.ค. ๒๕๕๔ – ก.ย. ๒๕๕๕
๓	การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากผ้าไหมเพื่อการป้องกันคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า (ผู้ร่วมโครงการ)	สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ	ก.พ. ๒๕๕๕ – ต.ค. ๒๕๕๕
๔	การพัฒนาสารกันสีจากแป้งที่ได้จากหัวบอนเพื่อใช้ในการพิมพ์ย้อมผ้าแบบปริซีสต์ (หัวหน้าโครงการ)	งบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร	ต.ค. ๒๕๕๕ – ก.ย. ๒๕๕๖

๕	การพัฒนาผ้าทอพื้นเมืองด้วยเทคนิคการพิมพ์เส้นด้าย ยีนแบบ silk screen เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอสูทวิสาหกิจชุมชน (OTOP)	สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ	ก.พ. ๕๕๖- ต.ค. ๒๕๕๖
๖	การออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากผ้าย้อมใบลำไยเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรคในพื้นที่ตำบลยุหว่า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ (ผู้ร่วมโครงการ)	งบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร	ต.ค. ๒๕๕๖ - ก.ย. ๒๕๕๗
๗	การพัฒนาเส้นใยจากผลลูกตาลเพื่อผลิตแผ่นกันความร้อน และการประยุกต์ใช้งานสำหรับสิ่งทอเทคนิค (ผู้ร่วมโครงการ)	สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ	ก.พ. ๒๕๕๗ - ต.ค. ๒๕๕๗
๘	การพัฒนานวัตกรรมรูปแบบลวดลายทอและสีผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ (หัวหน้าโครงการ)	งบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร	ต.ค. ๒๕๕๗- ก.ย. ๒๕๕๘
๙	การพัฒนานวัตกรรมรูปแบบเคหะสิ่งทอจากผ้าไหมนาโพธิ์ บุรีรัมย์ (ผู้ร่วมโครงการ)	งบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร	ต.ค. ๒๕๕๗- ก.ย. ๒๕๕๘

๗.๒ การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัย

- [๑] Klaichoi, C., Sarikanon, C., Mongkhorrattanasit, R., Intajak, P., and Saleeyongpuay, W. Eco-Friendly Printing of Cotton Fabric Using Natural Dye From Acacia Catechu Wild. **The ๔th RMUTP International Conference: Textiles & Fashion**, Pullman Bangkok King Power, Thailand, ๓rd -๕th July ๒๐๑๒. pp. ๙๓, ISBN: ๙๗๘-๖๗๔-๖๒๕-๕๕๖-๖.
- [๒] Mongkhorrattanasit, R., Klaichoi C., Wangmanaow, K., and Sejit, S., Silk Fabric Dyeing with *Garcinia duleis* (Roxb.) Kurz Bark Using Padding Techniques. **International Symposium & Exhibition for Natural Dyes (ISEND) – World Eco-Fiber and Textile Forum (WEFT)**, Kuching, Sarawak, Malaysia, ๒๗th-๒๙th September ๒๐๑๒.
- [๓] ณัฐดนัย รุ่งเรืองกิจไกร, รัตนพล มงคลรัตนาสีทธี, จุฑาญ คล้ายจ้อย, สุพรรณษา ดียัง, และ ศศิธร พิสุทธิรัตน์. การพิมพ์ผ้าฝ้ายด้วยด้ายแบ่งจากหัวบอนและสีปีกเม่นท์. **การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ ๕ “การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืน”** กรุงเทพฯ, ประเทศไทย, ๑๕-๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๖. หน้า ๔๐๗.
- [๔] จุฑาญ คล้ายจ้อย, รัตนพล มงคลรัตนาสีทธี, ณัฐดนัย รุ่งเรืองกิจไกร, สุพรรณษา ดียัง, และ ศศิธร พิสุทธิรัตน์. คุณสมบัติการพิมพ์และความคงทนของสีบนผ้าไหมที่พิมพ์ด้วยสีจากเปลือกมะพูดและแบ่งจากหัวบอน. **การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล**

มงคล ครั้งที่ ๕ “การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืน”. กรุงเทพฯ, ประเทศไทย, ๑๕-๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๖. หน้า ๔๐๖.

- [๕] Mongkholrattanasit, R., Klaichoi, C., Rungruangkitkrai, N., and Sasivatchutikool, N. An evaluation of UV Protection property of silk fabric dyed with mangrove bark (*Rhizophora apiculata* Blume) extract. **๓rd International Conference on Textile Engineering and Materials (ICTEM ๒๐๑๓)**. Dalian, China. August ๒๔-๒๕, ๒๐๑๓.
- [๖] Klaichoi, C., Mongkholrattanasit, R., Deeyoung, D., Phisuttirat, S., and Rungruangkitkrai, N. Printing and fastness properties of silk fabric printed with pigment dye and flour of wild taro (*Colocasia Esculenta* (L.) Schott). **The ๒nd International Textiles and Costume Congress ๒๐๑๓**. Department of Textile Science, Faculty of Agro-Industry, Kasetsart University, Bangkok, THAILAND, ๒๘-๒๙ October ๒๐๑๓. pp. ๓๘๗-๓๙๐.
- [๗] Rungruangkitkrai, N., Mongkholrattanasit, R., Klaichoi, C., and Saekhow, D. Dyeing studied with golden shower tree seed pods on polyamide fabric: A research on effect metal mordants concentration. **The ๕th RMUTP International Conference on Science Technology and Innovation for Sustainable Development**. Pullman Bangkok King Power, Thailand, ๑๗-๑๘ July ๒๐๑๔. pp.๕๖.
- [๘] Klaichoi, C., Mongkholrattanasit, R., and Rungruangkitkrai, N. Resist printing and fastness properties of silk fabric printed with reactive dye and flour of wild taro (*Colocasia Esculenta* (L.) Schott). **The ๕th RMUTP International Conference on Science Technology and Innovation for Sustainable Development**. Pullman Bangkok King Power, Thailand, ๑๗-๑๘ July ๒๐๑๔. pp.๑๐๖.
- [๙] Mongkholrattanasit, R., Saiwan, C., Klaichoi, C., Rungruangkitkrai, N., and Sasivatchutikool, N. UV-Protection properties of silk fabric dyed with natural indigo by using padding technique: A focus on effect of ferrous sulfate modant. **The ๕th RMUTP International Conference on Science Technology and Innovation for Sustainable Development**. Pullman Bangkok King Power, Thailand, ๑๗-๑๘ July ๒๐๑๔. pp.๑๑๔.
- [๑๐] Mongkholrattanasit, R., Klaichoi, C., Rungruangkitkrai, N., Punrattanasin, N., Sriharuksa, K., and Nakpathom, M. The Role of *Laccifer Lacca* Kerr. in the UV-Protection of Silk Fabric by Using Post-mordant and Pad-dry Processes: Focus on Metal Mordant Concentration Property. **Proceedings of the**

International Symposium on Fiber Science and Technology ၂၀၁၆ (ISF ၂၀၁၆). Tokyo, Japan. September ၂၄ to October ၅, ၂၀၁၆.

- [၅၅] Mongkholrattanasit, R., Klaichoi, C., Sanium, J., Tomkham, T., Jaroensapyanant, P., and Rungruangkitkrai, N. Dyeing and UV Protection Properties of Colorant from Cob of Purple Corn for Silk Fabric Dyeing: The Influence of Metal Mordants Concentration. **International Forum on Natural Dyes & WEFT TAIWAN ၂၀၁၆ (ISEND ၂၀၁၆)**. NTCRI, Nantou, Taiwan. ၅th – ၅th October ၂၀၁၆. pp. ၅၆
- [၅၆] Rungruangkitkrai, N., Mongkholrattanasit, M., Klaichoi, C., and Mudchiew, O. Development of Natural Indigo dyed Cotton Fabric Using Ferrous Sulfate as Metal Mordant with Improved UV-protection Characteristic. **International Forum on Natural Dyes & WEFT TAIWAN ၂၀၁၆ (ISEND ၂၀၁၆)**. NTCRI, Nantou, Taiwan. ၅th – ၅th October ၂၀၁၆. pp. ၅၈
- [၅၇] Maha-in, K., Mongkholrattanasit, R., Klaichoi, C., Jaroensapyanant, P., Pimklang, W., Buathong, P., and Rungruangkitkrai, N. Dyeing Silk Fabric with the Extracted Dye from Longan Leaves: A research on Effect of Mordant Concentration. **International Forum on Natural Dyes & WEFT TAIWAN ၂၀၁၆ (ISEND ၂၀၁၆)**. NTCRI, Nantou, Taiwan. ၅th – ၅th October ၂၀၁၆. pp. ၆၄
- [၅၈] Klaichoi, C., Mongkholrattanasit, R., and Rungruangkitkrai, N. Resist Printing Studies of Silk Fabric with Acacia Catechu Willd. and Flour of Wild Taro (Colocasia Esculenta (L.) Schott) by Using Batik Technique. **International Forum on Natural Dyes & WEFT TAIWAN ၂၀၁၆ (ISEND ၂၀၁၆)**. NTCRI, Nantou, Taiwan. ၅th – ၅th October ၂၀၁၆.
- [၅၉] Ariyakuare, K., Maha-in, K., Mongkholrattanasit, R., Klaichoi, C., Jaroensapyanant, P., Pimklang, W., Buathong, P., and Rungruangkitkrai, N. UV Protection Property of Silk Fabric Dyed with Longan Leaf Extract by Using Pre-mordanting Method. **International Forum on Natural Dyes & WEFT TAIWAN ၂၀၁၆ (ISEND ၂၀၁၆)**. NTCRI, Nantou, Taiwan. ၅th – ၅th October ၂၀၁၆.
- [၆၀] Klaichoi, C., Mongkholrattanasit, R., and Rungruangkitkrai, N. Batik on Cotton Fabric Using Pigment Dyestuffs and Resist Paste from Flour of Wild Taro (Colocasia Esculenta (L.) Schott). The ၅th RMUTP International Conference on Science Technology and Innovation for Sustainable Development (The ၅th ICON SCi). **Pullman Bangkok King Power, Thailand, ၅-၅ July ၂၀၁၆**. pp. ၅၄.

- [๑๗] Maha-in, K., Mongkholrattanasit, R., Klaichoi, C., Pimklang, W., Buathong, P. and Rungruangkitkrai, N. Simultaneous Mordanting and Dyeing of Silk Fabric with Natural Dye from Longan Leaves. The ๖th RMUTP International Conference on Science Technology and Innovation for Sustainable Development (The ๖th ICON Sci). Pullman Bangkok King Power, Thailand, ๑๕-๑๖ July ๒๐๑๕. pp. ๗๙.

๗.๓ บทความวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระหว่างประเทศเต็มเรื่อง

- [๑] Mongkholrattanasit, R., Klaichoi, C., Rungruangkitkrai, N., Punrattanasin, N., and Sriharuksa, K. Dyeing studies with eucalyptus, quercetin, rutin and tannin: a research on effect of ferrous sulfate mordant. **Journal of Textile**. (๒๐๑๓):๑-๗. ISSN: ๒๓๑๔-๖๐๔๔ (electronic)
- [๒] Mongkholrattanasit, R., Klaichoi, C., Rungruangkitkrai, N., and Sasivatchutikool, N. An evaluation of UV Protection property of silk fabric dyed with mangrove bark (*Rhizophora apiculata* Blume) extract. **Advanced Materials Research**, ๘๒๑-๘๒๒ (๒๐๑๓): ๕๖๐-๕๖๓. ISSN: ๑๐๒๒๖๖๘๐.
- [๓] Mongkholrattanasit, R., Klaichoi, C., Egtasaeng, P., Saiwan, C., Rungruangkitkrai, N., Punrattanasin, N., Sriharuksa, K., and Nakpathom, M. UV Protection and Fastness Properties of Silk fabric dyed with *Garcinia Dulcis* (Roxb.) Kurz bark by Using Pad-dry Technique. A Focus on effect of mordant concentration. **Advanced Materials Research**, ๘๒๑-๘๒๒ (๒๐๑๓): ๕๗๓-๕๗๖. ISSN: ๑๐๒๒๖๖๘๐
- [๔] Mongkholrattanasit, R., Maha-in, K., Klaichoi, C., Pimklang, W., Buathong, P., Sittikijyothin, W., and Rungruangkitkrai, N. (๒๐๑๔). Colorimetric Study on Silk Dyeing with the Extracted Dye from Longan Leaves Using Pre-Mordanting Technique: A research on Effect of Mordant Concentration. **Advanced Materials Research**, ๑๐๑๐-๑๐๑๒, ๔๙๙-๕๐๒.
- [๕] Mongkholrattanasit, R., Klaichoi, C., Sarnium, S., Jareonsapyanant, P., Sasivatchutikool, N., Pattavanitch, J., and Rungruangkitkrai, N. (๒๐๑๔). Effect of dye concentration on UV protection property of silk fabric dyed with purple corn cob using pre-mordanting method. **Advanced Materials Research**, ๑๐๑๐-๑๐๑๒, ๕๐๘-๕๑๑.

- [၆] Mongkholrattanasit, R., Klaichoi, C., Nakpathom, M., Pattavanitch, J., and Rungruangkitkrai, N. (၂၀၁၆). Research on Pad-Dry Dyeing and Ultraviolet Protection of Silk Fabric Using Dyes Extracted from Laccifer Lacca Kerr. **Advanced Materials Research**, ၁၀၁၀-၁၀၁၂, ၆၅၂-၆၅၆.
- [၇] Mongkholrattanasit, R., Klaichoi, C., Tomkom, T., Sasivatchutikool, N., Laoong-u-thai, Y., and Rungruangkitkrai, N. (၂၀၁၆). Effect of dye concentration on UV protection property of silk fabric dyed with purple corn cob using pre-mordanting method. **Advanced Materials Research**, ၁၀၁၀-၁၀၁၂, ၆၀၁-၆၀၆.
- [၈] Mongkholrattanasit, R., Klaichoi, C., Mudchiew, O., Punrattanasin, N., Sasivatchutikool, N., and Rungruangkitkrai, N. (၂၀၁၆). Effect of Ferrous Sulfate to Improve UV-protection Property of Cotton Fabric Dyed with Natural Indigo. **Advanced Materials Research**, ၁၀၁၀-၁၀၁၂, ၆၀၆-၆၁၀.
- [၉] Mongkholrattanasit, R., Klaichoi, C., Rug-ngam, P., Nakpathom, M., Paengsai, M., and Rungruangkitkrai, N. (၂၀၁၆). Influence of Metal Mordants Concentration to Improve UV Protection and Fastness Properties of Silk fabric Dyed with Purple Corn Cob. **Advanced Materials Research**, ၁၀၁၀-၁၀၁၂, ၆၁၀-၆၁၄.
- [၁၀] Mongkholrattanasit, R., Klaichoi, C., Maha-in, K., Ariyakuare, K., Chonsakorn, C., and Rungruangkitkrai, N. (၂၀၁၆). Utilization of Longan Leaf Extract for Dyeing and UV Protection of Silk Fabric Using Pre-mordanting Method. **Advanced Materials Research**, ၁၀၁၀-၁၀၁၂, ၆၁၄-၆၁၈.
- [၁၁] Klaichoi, C., Mongkholrattanasit, R., and Rungruangkitkrai, N. (၂၀၁၆). Application of Pigment Dye and Resist Printing Paste from Flour of Wild Taro (*Colocasia Esculenta* (L.) Schott) for Printing of Silk Fabric. **Advanced Materials Research**, ၁၀၁၀-၁၀၁၂, ၆၁၈-၆၂၂.
- [၁၂] Klaichoi, C., Mongkholrattanasit, R., Sasivatchutikool, N., and Rungruangkitkrai, N. (၂၀၁၆). Fastness and Printing Properties of Cotton Fabric Printed with Natural Dye from Acacia Catechu Willd. **Advanced Materials Research**, ၁၀၁၀-၁၀၁၂, ၆၂၂-၆၂၆.
- [၁၃] Klaichoi, C., Mongkholrattanasit, R., and Rungruangkitkrai, N. (၂၀၁၆). Silk Fabric Painted with Natural Dye from Acacia Catechu Willd. By Using Flour of Wild Taro (*Colocasia Esculenta* (L.) Schott) As Resist Printing Paste. **Advanced Materials Research**, ၁၀၁၀-၁၀၁၂, ၆၂၆-၆၃၀.

- [๑๔] Mongkholrattanasit, R., Saiwan, C., Rungruangkitkrai, N., Punrattanasin, N., Sriharuksa, K. Nakpathom, M., and Klaichoi, C. (๒๐๑๕) Ecological dyeing of silk fabric with lac dye by using padding techniques, **The Journal of Textile Institute**. ๑๐๖ (๑๐), ๑๑๐๖ – ๑๑๑๔.
- [๑๕] Mongkholrattanasit, R., Saiwan, C., Klaichoi, C., Rungruangkitkrai, N., and Sasivatchutikool, P. (๒๐๑๕) UV-Protection Property of Silk Fabric Dyed with Natural Indigo by Using Padding Technique: A Focus on Effect of Ferrous Sulfate Mordant, **Applied Mechanics and Materials**. ๘๐๔, ๒๑๗-๒๒๐
- [๑๖] Mongkholrattanasit, R., Saiwan, C., Rungruangkitkrai, N., Punrattanasin, N., Sriharuksa, K. Nakpathom, M., and Klaichoi, C. (๒๐๑๖) Eco-dyeing of silk fabric with *Garcinia Dulcis* (Roxb.) Kurz Bark as a source of natural dye by using the padding technique, **Journal of Natural Fibers**. ๑๓ (๐๑), (๖๕-๗๖).
- [๑๗] Mongkholrattanasit, R., Klaichoi, C., Rungruangkitkrai, N., Sasivatchutikool, P. Dyeing of nylon fabric with natural dye from cassia fistula fruit: A research on effect metal mordants concentration, **Materials Science Forum**. ๘๕๗ (๒๐๑๖): ๔๘๗-๔๙๐.
- [๑๘] Maha-in, K., Mongkholrattanasit, R., Klaichoi, C., Pimklang, W., Buathong, P., and Rungruangkitkrai, N. Dyeing silk fabric with natural dye from longan leaves using simultaneous mordanting method, **Materials Science Forum**. ๘๕๗ (๒๐๑๖): ๔๘๑-๔๘๔.
- [๑๙] Klaichoi, C., Mongkholrattanasit, R., and Rungruangkitkra, N. Printing of silk fabric with reactive dye using flour of wild taro corm as a resist printing paste, **Materials Science Forum**. ๘๕๗ (๒๐๑๖): ๕๐๓-๕๐๖.

๗.๔ บทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสารในประเทศ

- [๑] รัตนพล มงคลรัตนาสีทธิ์ และ จรุงญู คล้ายจ้อย. แฟชั่นการแต่งกายของชาวญี่ปุ่น ช่วงปี พ.ศ. ๑๘๘๑ -๒๔๕๕. **Colourway**. ๑๗ (๙๘) (Jan-Feb ๒๐๑๒): ๔๔-๔๘. ISSN: ๐๘๕๙-๑๘๔๙.
- [๒] ญัฐดล รุ่งเรืองกิจไกร, รัตนพล มงคลรัตนาสีทธิ์, นิตยา ทับทิมทัย, ศิริอร วณิชโชตยานนท์, จรุงญู คล้ายจ้อย, เสาวณีย์ อารีจางเจริญ, ก้องเกียรติ หมาอินทร์, สาคร ชลสาคร และกิตติยาพรรณณ โพธิ์ล้ำม. วัสดุสิ่งทอสำหรับการป้องกันคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า (ตอนที่ ๑). **Colourway**. ๑๘ (๑๐๔) (Jan-Feb ๒๐๑๓): ๒๓-๒๖. ISSN: ๐๘๕๙-๑๘๔๙.
- [๓] ญัฐดนัย รุ่งเรืองกิจไกร, รัตนพล มงคลรัตนาสีทธิ์, นิตยา ทับทิมทัย, ศิริอร วณิชโชตยานนท์, จรุงญู คล้ายจ้อย, เสาวณีย์ อารีจางเจริญ, ก้องเกียรติ หมาอินทร์, สาคร ชลสาคร

และกิตติยาพรรณ โพธิ์ล้ำม. วัสดุสิ่งทอสำหรับการป้องกันคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า (ตอนที่ ๒: ผ้าไหมป้องกันคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า). *Colourway*. ๑๘ (๑๐๕) (Mar-Apr ๒๐๑๓): ๑๙-๒๑.

- [๔] ณัฐดนัย รุ่งเรืองกิจไกร, รัตนพล มงคลรัตนาสีทธี, นิตยา ทับทิมทัย, ศิริอร วณิชโชตยานนท์, จรุณ คล้ายจ้อย, เสาวณีย์ อารีจางเจริญ, ก้องเกียรติ มหาอินทร์, สาคร ชลสาคร และกิตติยาพรรณ โพธิ์ล้ำม. วัสดุสิ่งทอสำหรับการป้องกันคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า (ตอนจบ: ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมป้องกันคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า). *Colourway*. ๑๙ (๑๐๖) (May – June ๒๐๑๓): ๒๑-๒๓.
- [๕] รัตนพล มงคลรัตนาสีทธี, จรุณ คล้ายจ้อย, กิตติศักดิ์ อริยะะเครือ, ก้องเกียรติ มหาอินทร์, ศรัณย์ จันทร์แก้ว, สาครชลสาคร, ณัฐดนัย รุ่งเรืองกิจไกร, ศิริอร วณิชโชตยานนท์, ณัฐยา พรรณรัตนศิลป์, จิตติ พัทธวณิช, เรืองศักดิ์ มานะสุนทร, มนัส แป้งใส, จันทร์เพ็ญ ชุมแสง, พิทักษ์ อุปัญญา และ เอนก ขาวเหนือ. การประยุกต์ใช้เส้นใยจากผลลูกตาลเพื่อผลิตแผ่นกันความร้อน ตอนที่ ๑ สมบัติเชิงกายภาพและเชิงเคมีของเส้นใยจากผลลูก. *Colourway*. ๒๐ (๑๑๕) (November-December ๒๐๑๔): ๒๓-๒๖.
- [๖] รัตนพล มงคลรัตนาสีทธี, จรุณ คล้ายจ้อย, กิตติศักดิ์ อริยะะเครือ, ก้องเกียรติ มหาอินทร์, ศรัณย์ จันทร์แก้ว, สาครชลสาคร, ณัฐดนัย รุ่งเรืองกิจไกร, ศิริอร วณิชโชตยานนท์, ณัฐยา พรรณรัตนศิลป์, จิตติ พัทธวณิช, เรืองศักดิ์ มานะสุนทร, มนัส แป้งใส, จันทร์เพ็ญ ชุมแสง, พิทักษ์ อุปัญญา และ เอนก ขาวเหนือ. การประยุกต์ใช้เส้นใยจากผลลูกตาลเพื่อผลิตแผ่นกันความร้อน ตอนที่ ๒ สมบัติของแผ่นกันความร้อนจากผ้าไหมทอ (Nonwoven) ที่ผลิตจากเส้นใยผลลูกตาลผสมเส้นใยพอลิเอสเตอร์. *Colourway*. ๒๐ (๑๑๖) (January-February ๒๐๑๕): ๑๗-๒๐.
- [๗] รัตนพล มงคลรัตนาสีทธี, จรุณ คล้ายจ้อย, กิตติศักดิ์ อริยะะเครือ, ก้องเกียรติ มหาอินทร์, ศรัณย์ จันทร์แก้ว, สาครชลสาคร, ณัฐดนัย รุ่งเรืองกิจไกร, ศิริอร วณิชโชตยานนท์, ณัฐยา พรรณรัตนศิลป์, จิตติ พัทธวณิช, เรืองศักดิ์ มานะสุนทร, มนัส แป้งใส, จันทร์เพ็ญ ชุมแสง, พิทักษ์ อุปัญญา และ เอนก ขาวเหนือ. การประยุกต์ใช้เส้นใยจากผลลูกตาลเพื่อผลิตแผ่นกันความร้อน ตอนจบ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบแผ่นกันความร้อนจากผ้าไหมทอ (Nonwoven) ที่ผลิตจากเส้นใยผลลูกตาลผสมเส้นใยพอลิเอสเตอร์. *Colourway*. ๒๐ (๑๑๗) (March-April ๒๐๑๕): ๔๕-๔๘.
- [๘] รัตนพล มงคลรัตนาสีทธี, จรุณ คล้ายจ้อย, กิตติศักดิ์ อริยะะเครือ, ก้องเกียรติ มหาอินทร์, สมใจ แซ่ภู และณัฐดนัย รุ่งเรืองกิจไกร. นวัตกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไต้หวัน ปี ๒๐๑๔. *Colourway*. ๒๑ (๑๑๙) (July-August ๒๐๑๕): ๓๐-๓๒.
- [๙] จรุณ คล้ายจ้อย, รัตนพล มงคลรัตนาสีทธี, ภัทราวดี คชาชาติ, ลัดดาวัลย์ จิวเย็น และณัฐดนัย รุ่งเรืองกิจไกร. การใช้สารกันสีจากแป้งหัวบอนตัดแปรสำหรับทำผ้าบาติก. *Colourway*. ๒๑ (๑๒๑) (November-December ๒๐๑๕): ๓๓-๓๔.

๗.๕ ตำรา/ เอกสารประกอบการสอน

- [๑] Mongkholrattanasit, R., Klaichoi, C., Rungruangkitkrai, N., Punrattanasin, N., and Nakpathom, M. “Dyeing characteristics and UV protection properties of silk fabric dyed with natural dye from mangrove bark (*Rhizophora apiculata* Blume) extract,” in **Dyeing Processes, Techniques, and Applications**, ed. Jie Fu (New York, Nova Publishers, ๒๐๑๓), pp. ๒๐๓-๒๑๘, ISBN ๙๗๘-๑-๖๒๘๐๘-๘๗๑-๗.
- [๒] จรุงญ คล้ายจ้อย, **วัสดุผลิตภัณฑ์สิ่งทอ**, โอ.เอส. พรีเมียมติ้งเฮ้าส์. กรุงเทพฯ: ๒๕๕๘.

ประวัติคณะผู้วิจัย

๑. ชื่อ-นามสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กมล พรหมหล้าวรรณ
Assistant Professor Kamol Promlwan

๒. เลขหมายประจำตัวประชาชน

๓๑๐๐๒๐๐๗๒๗๔๔๗

๓. ตำแหน่งปัจจุบัน

๓๑๐๒๐๐๑๓๘๗๒๙๐

๔. หน่วยงานที่สามารถติดต่อได้สะดวก

คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
๕๑๗ ถ.นครสวรรค์ เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
หมายเลขโทรศัพท์ ๐ ๒๖๒๙ ๙๑๕๓-๗ ต่อ ๓๐๐๑
หมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๘๙-๒๒๗-๓๐๗๑

๕. ประวัติการศึกษา

ระดับปริญญา	คุณวุฒิ/สาขาวิชา	สถาบันอุดมศึกษา	ปีที่สำเร็จ
ระดับปริญญาตรี	สาขาวิชาอุตสาหกรรม เครื่องแต่งกาย	สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล	๒๕๒๖
ระดับปริญญาโท	สาขาวิชาบริหารอาชีพ และเทคนิคศึกษา	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ	๒๕๔๒

๖. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)

พิธีกร และงานประชาสัมพันธ์

๗. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

๗.๑ ผลงานวิจัย

ชื่อผลงานวิจัย	สถานภาพ	แหล่งทุน/ปี
การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอ บ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท	ผู้ร่วมวิจัย	งบประมาณ แผ่นดิน/๒๕๕๔
การพัฒนาเครื่องทอและลายทอ ๖,๘ และ ๑๐ ตะกอ	ผู้ร่วมวิจัย	งบประมาณ แผ่นดิน/๒๕๕๔
กระบวนการออกแบบเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากผ้าขาวม้า สู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน	ผู้ร่วมวิจัย	งบประมาณ แผ่นดิน/๒๕๕๔

๗.๒ การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัย

-

ประวัติคณะผู้วิจัย

๑. ระบุชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
ภาษาไทย นางสุจิตรา ชนนทวารี
ภาษาอังกฤษ MRS.Suchitra Chananthawaree
๒. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน
๕๑๑๐๑๙๙๐๒๘๙๑๕
๓. ตำแหน่งปัจจุบัน
อาจารย์ผู้สอนสาขาวิชาเทคโนโลยีเสื้อผ้า คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น
๔. หน่วยงานและสถานที่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น
๕๑๗ ถนนนครสวรรค์ แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
หมายเลขโทรศัพท์ ๐๒-๖๒๙๙๑๕๒-๗ ต่อ ๓๐๐๑
โทรสาร ๐๒-๒๘๒-๓๗๑๘
Email : suchitra.c@rmutp.ac.th

๕. ประวัติการศึกษา

ระดับปริญญา	คุณวุฒิ/ สาขาวิชา	สถาบันอุดมศึกษา	ปีที่สำเร็จ
ปริญญาโท	Master of Fashion Management	NIFT-Hyderabad	๒๕๕๒
ปริญญาตรี	อส.บ.เทคโนโลยีเสื้อผ้า	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร	๒๕๔๘

๖. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ

-

๗. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

๗.๑ ผลงานวิจัย

ชื่อผลงานวิจัย	สถานภาพ	แหล่งทุน/ปี
-	-	-